Avuto da Nardecchia in cambio per lire

1909

ſtiones ſubtiliſſime.
rti de ſaxonia in li-
de celo ⁊ mundo.

Liber I.

¶ Clariſſimi doctoris Alberti de ſaxonia qōnes ſup q̄tuor libros Ariſtotelis de celo ⁊ mūdo feliciter incipiunt.

¶ De natura ſcientia fere plurima ⁊c̄.

ARiſtoteles in libro de celo ⁊ mūdo qui eſt ſcd̄s liber i ordine libroꝝ naturalium: ꝯſiderat de totali mundo ⁊ corporibus naturalib⁹ ſimplicibus ſicut ſunt q̄tuor elemēta ⁊ celū ſm̄ ꝙ ſunt mobilia motibus localib⁹ ſimplicibus: ex quib⁹ ipſe mūdus conſtat: talē ꝯobſeruans ordinē. qꝛ in p̄ libro ꝑtiali determinat de mūdo ſm̄ ſe totū. In 2° aūt de parte mūdi nobiliori. vt puta de celo ꝑtes eius ⁊ ꝓꝑetates ⁊ ꝓꝑas paſſiones eius ꝯſiderās. Et in 3° libro determinat d̄ ꝑtib⁹ mūdi minus nobilibus ſicut ſunt quattuor elemēta ⁊ hoc ſm̄ opinionem antiquoruꝫ. In 4° determinat de eiſdem ſm̄ ꝓꝑiā opiōnē. ¶ In p̄ libro ſic ꝓcedit. p̄ determinat de ꝑfectione mūdi hāc ſoluēs qōnē. vtrū mūdus ſit ꝑfectus 2° aūt de finitate mundi in magnitudine ſoluēs qōnem ſecundā ꝓ̄ncipalē hui⁹ libri p̄mi. ſ. Utrū mūdus ſit magnitudo finita vel infinita. Tertio determinat de vnitate mūdi. ſ. vtrū ſit vnus ſolus mūdus vel plures vel ſaltē poſſint eē. que eſt tertia qō ꝓ̄ncipalis huius p̄mi. 4° determinat de ꝑpetuitate mūdi hāc ſoluēs qōnē quartā. vtrū mundus ſit ꝑpetu⁹. ¶ Scd̄z exigētiā iſtaꝝ materiaꝝ dn̄o ꝯcedēte q̄ſdā ꝯſcribā. qōnes ſup totalē librū. Ari. antedictum. In quibus ſi q̄d minus bene dixero benigne correctioni melius dicentiū me ſubijcio. Pro benedictis aūt non mihi ſoli ſed magiſtris meis reuerēdis de nobili facultate artiū pariſieñ. q̄ me talia docuerūt peto dari grates ⁊ exhibitōēꝫ honoris ⁊ reuerentie. Uolo aūt quantū potero ſic ꝓcedere. vt dicta in qōnibus p̄oribus deſeruiāt dicendis ī qōnibus poſterioribus ad finē vt ſcia veniat ordinate.

¶ Secūdū naturā q̄deꝫ enim nō eſt ipſi celo que in rectū latio: vna enī erat vniuſcuiuſqꝫ ſimplicij. Textu ꝯmēti decimioctaui.

Queſtio I.

ACcedendo Igitur ad ītētū p̄ cōcludēdo mūdū eē ꝑfectū qd̄ Ariſt. in p̄mo tractatu huius primi libri partialis intēdit concludere: volo tractare iſtas q̄nqꝫ qōnes. quaꝝ prima eſt iſta. Utrū cuilibet corpori ſimplici īſit naturaliter tātum vn⁹ mot⁹ ſimplex. 2° vtꝝ in mūdo ſint q̄nqꝫ corpora ſimplicia diſtincta ſpecie. ſ. quatuor elemēta ⁊ q̄nta eēntia. 3ᵃ vtꝝ p̄ter dcā q̄nqꝫ corpora ſimplicia ſit ponendū ſextū corpus ſimplex ſcd̄m ſpeciem. 4ᵃ vtrum totalis mundus ſit vnum ens ꝯtinuum. q̄nta vtrum mūdus ſit ꝑfectus.

¶ Ad primā dictaꝝ queſtionū ꝓpoſitaruꝫ arguiť. p̄ ad ꝑtē negatiuā ſic. Nō cuiuſlibet corꝑis ſimplicis eſt motus. Igr̄ nō tm̄ vn⁹ mot⁹. ꝯñā nota ē d̄ ſe ⁊ probať aſſūptuꝫ. Et p̄ de celo qd̄ ē corp⁹ ſimplex ſm̄ Ariſto. in littera. ⁊ tamen eius nō videtur eſſe motus ſaltē localis de quo hic intēditur cum ſemꝑ maneat in eodē loco. ¶ Et ſi diciť ꝙ ꝓpter hoc bene conceditř celum non moueri ſm̄ ſe totū adhuc tamen celū bene moueť ſm̄ eius partes. Arguo ꝙ non. Nā vtraqꝫ medietas celi ita manet in eodē loco ſicut celū. qd̄ patet de medietatibus celi quas equinoctialis diuidit ab inuicē. 2° vltima ſpera eſt corp⁹ ſimplex ⁊ tamē nō moueť localiter eo ꝙ nō eſt in loco cū extra ipſam non ſit locus nec tēpus nec vacuū ſicut ponit Ariſtoteles in lr̄a. 3° pꝫ hoc de totali terra q̄ poniť corpus ſimplex ⁊ tamē ſemꝑ manet in medio mūdi ⁊ q̄eſcit. igitur nō cuiuſlibet corꝑis ſimplicis eſt motus. 4°. ideꝫ cōfirmať auctoritate illoꝝ aſtrologoꝝ qui ponunt vltimum celum immobile non obſtāte ꝙ ſit corpus ſimplex.

¶ Scd̄o ad ꝓ̄ncipale ſic. nullus mot⁹ ē ſimplex. ergo q̄ſtio falſa cū hoc ſupponatur in qōne. antecedēs pꝫ. qꝛ oīs mot⁹ eſt diuiſibilis in ꝑtes ſm̄ diuiſionē tēporis in quo ſit ſicut vult Ariſtoteles in ſexto phyſicoꝝ. ḡ nō eſt ſimplex. ¶ Cōfirmať idē ſcd̄o. oīs motus vel ē naturalis vel violētus. ſi ē naturalis ſic in fine ē velocior q̄ꝫ in p̄n⁹. ſi violētus. ſic ī fine ē tardior. ⁊ ſic oīs mot⁹ ſiue naturalis ſiue violentus cōponitur ex velociori ⁊ tardiori: q̄re nō eſt ſimplex. ¶ 3° ad ꝓ̄ncipale ſic. q̄libet orbis planete eſt corpus ſimplex. ⁊ tamē ei naturaliter inſūt plures mot⁹ ſimplices locales. quorum vnus eſt ab oriēte in occidētē per meridiē ſm̄ motū primi mobilis ſuper polos mūdi. alter aūt ē ab occidēte in orientē etiā ꝑ meridieꝫ ſup polos zodiaci: q̄ dr̄ eē motus ꝓꝑius illi⁹ orbis ⁊ p̄m⁹ motus rapt⁹. ¶ Nec valet ſi dicať ꝙ ſolū vnus iſtoꝝ motuū eſt orbi naturalis. alter autē eſt ei violētus ex eo ꝙ tunc nō ꝑpetuo orbes planetarū taliter dictis motibus fuiſſent moti: cū nullū violētū diu duret. ꝑ Ariſtotelē ī lr̄a. qd̄ tm̄ eſt falſum. ¶ 4° ad ꝓ̄ncipale ſic. ignis in ſpera ſua moueť circulariter vna cū celo: ⁊ cū h̄ eſt mobilis naturaliter ſurſum idō eiuſdē corporis ſimplicis ſūt plures motus nāles ſimplices diſtincti ſm̄ ſpēm: p̄ma pars añtis pꝫ ꝑ Ariſtotelē. p̄ metheoroꝝ. Et ſcd̄a pars pꝫ ad experiētiā. videmus enī ignē hic inferi⁹ nō ꝓhibitū nāl'r moueri ſurſū. ꝯña pꝫ ex eo ꝙ ignis poniť eē corpus ſimplex. ⁊ cū h̄ mot⁹ circularis ⁊ mot⁹ ſurſum ponūtur eē mot⁹ diſtincti ſm̄ ſpeciē ꝑ Ari. in lr̄a. ¶ Et ſi dicať nō ꝓꝑ hoc igni inſunt duo mot⁹ quoꝝ vterqꝫ inſit ei nāl'r. qꝛ lꝫ vterqꝫ dictoꝝ motuū ei īſit tm̄ ſolū vn⁹ coꝝ. ſ. motus ſurſum ineſt ei nāl'r: ⁊ alter. ſ. mot⁹ circularis ineſt ei violenter. hoc nō valet. Nā tūc non ꝑpetuo ignis in ſpera ſua fuiſſet mot⁹ circulariter vna cū celo. Cuius oppoſitū ꝯcederet Ari. ꝯña tꝫ ꝑ hoc ꝙ nullū violētū diu durat. ꝑ Ariſtotilē in lr̄a. ¶ Quinto ſi terra q̄ poniť eē corpus ſimplex poneret ſurſum ipſa nō ꝓhibita deſcenderet vno motu ſimplici vſqꝫ ad ſperā aeris. ⁊ vno alio motu ſimplici diſtincto ſpē a p̄. vſqꝫ ad aquā. deinde adhuc alio diſtincto ſpē vſqꝫ ad mediū mundi. ḡ eiuſdē corporis ſimplicis pñt eſſe plures motus nāles ſimplices. ꝯña nota ē d̄ ſe. ⁊ añs quantū ad partē eius dubiā ꝓbatur per Ariſtotilē in lr̄a q̄ videť diſtinguere motus nāles ab inuicē ſpē ſm̄ diſtinctionē ſpecificaꝫ terminoꝝ: ad quos mō pꝫ ꝙ dicti motus terre ſūt ad terminos diſtinctos ſpē poſtq̄ꝫ vnus ē ad aerē alter ad aquā. Iſta auteꝫ diſtinguunť ſpē. ¶ 6° motus ſurſū ⁊ motus deorſū ſunt motus nāles ſimplices ⁊ ambobus illis motibus aer qui poniť corpus ſimplex pōt moueri ſaltē ſucceſſiue. nā ſi aer eēt in loco aque moueret nāliter ſurſū ad locū ꝓꝑiū. ſi aūt eſſet in loco ignis moueret nāliter deorſū ad locū eundem. ¶ 7° probať ꝙ idē corpus ſil' pōt moueri diuerſis motib⁹ ſimplicib⁹ ſm̄ ſpēꝫ. Nā deſcendat vna terra donec tāgat cētrū terre quo facto nōdū quieſcit illa terra. ſed adhuc mouebitur ſi nō fuerit ꝓhibita donec ei⁹ mediū fiat mediū mūdi. Ideo ꝑ illd̄ tp̄s ꝑ qd̄ mouebiť poſtq̄ꝫ p̄ tetigit cētrū aliq̄ ꝑs ei⁹ recedet a cētro: ⁊ alia accedet ad cētrū. Et cū a cētro recedere ſit aſcēdere. ad cētꝝ accedeř ſit deſcēdere ſeqť ꝙ terre ſic mote ſil' vna ꝑs aſcēdit qñ alia deſcēdit ⁊ cū idē ſit mot⁹ toti⁹ ⁊ ꝑtis ꝑ Ari. ī lr̄a ſeqť ꝙ illa terra ſil' aſcēdit ⁊ deſcēdit. ¶ Octauo ēt ꝓbať ꝙ vnus mot⁹ ſimplex pōt ineſſe plurib⁹ corporib⁹ ſimplicib⁹ diſtinctis ſm̄ ſpēm. h̄ p̄ pꝫ de motu circulari qui ineſt celo nāliter ⁊ ēt igni que ponuntur corpora diſtincta ſm̄ ſpēm. ſcd̄o. nā motū a medio Ariſto. reputat vnuꝫ motū ſimpliceꝫ tali tm̄ motu ſūt mobilia plura corꝑa ſimplicia diſtincta ſm̄ ſpecieꝫ. ſ. ignis ⁊ aer. ¶ Nono. idē motus ſimplex ſm̄ ſpe-

ciem pōt ineſſe pluribus mixtis dīntibus ſm ſpēz.igiť magis pluribus ſimplicib⁹ diſtictis ſm ſpēz.añs p3.q2 plūbū ⁊ auꝝ ⁊ multa talia ſūt mixta dña ſpē.⁊ tñ oīb⁹ eis ineſt nālr vnus mot⁹ ſimplex.puta deorſum.ɔña t3 p h ꝙ mixta mouenť ad motū elemētoꝝ dñantiū in ipſis ſicut dicit Ari.in lra. In dictis āt mixtis diuerſa dñantur elemēta ſeu corpa ſimplicia.igitur ⁊c.

Oppoſitum arguitur p Ari.i lra. ℂ In iſta q̄ne q̄ttuor erūt articuli. ℂ Prim⁹ erit iuxta mā3 primi argumēti.ſ.vtrū oē corp⁹ nāle ſit nālr mobile motu locali. ℂ 2ᵘˢ erit iuxta mā3 ſcdi argumēti.ſ.vtrū aliqs ſit motus ſimplex ⁊ qd debeamus intelligere p motū ſimplicē ⁊ quot ſint ſm ſpēz. ℂ 3ᵘˢ erit reſponſalis ad q̄nē ppoſitā:⁊ cū hoc ad illā dubitationē iuxta mā3 octaui argumēti pncipalis.ſ.vtꝝ idē mot⁹ ſimplex poſſit ineſſe nālr plurib⁹ corporibus ſimplicib⁹ diſtinctis ſm ſpēz. ℂ 4ᵘˢ erit de motu mixti poſtq̄ dcm̄ ē de motu ſimplici iuxta mām noni argumenti.

In primo articulo p̄ ponā deſcriptiōes quoꝝūda3 termioꝝ qb⁹ oꝫ pſles vti i ſequētib⁹ cu3 vna diſtinctōe eius qd ē moueri localiter.Deinde reſpōdebo ad articulū.Termini deſcribēdi ſūt iſti nā.corp⁹ nāle.motus localis,motus nālis.mot⁹ violēt⁹. ℂ Unde nā ſic deſcribitur ſcdo phyſicoꝝ. Nā ē pn̄ᵐ ⁊ cā mouēdi ⁊ qeſcēdi ei⁹ in quo ē p⁹ p ſe ⁊ nō ꝫ accñs:⁊ diuidiť i mā3 ⁊ formā. ⁊ ꝫ hoc duplex dr̄ eē pn̄ᵐ mot⁹.ſ.paſſiuū ⁊ actiuū.paſſiuu3 qdē vt mā.actiuū vt forma. ℂ Corpus aūt nāle dr̄ corp⁹ cōpoſitū ex mā ⁊ forma. ℂ Iuxᵃ qd dubitať vtrū celū ſit corp⁹ nāle.ad qd dico ꝙ ſic ſi celū capiať p aggregato ex orbe ⁊ intelligētia:q̄ l3 nō faciat vnū orbē p inherentiā intelligētie ad orbē:tñ bñ facit vnū cū ipſo p q̄dā appropationē ⁊ i diſtātiā ⁊ pntiā ei⁹ ad orbē et: ad quālibet eius ptē. Si aūt celū capeť p orbe ſolo cū excluſione itelligētie tūc nō diceretur ens nāle:ſed nā.⁊ vtꝝ mā vel forma poſtea dicetur. ℂ Alia deſcriptio.motus localis diciť quo aliqd mutat locū formalr ſm ſe vel ſm partē vel mutaret ſi eēt i loco.qd dico pptet nonā ſperā q̄ moueť motu eiuſdē ſpēi cū motu locali:l3 nō mutet locū nec ſm ſe nec ſm ptes ſuas poſtq̄ nec ſm ſe nec ſm ptes ē in loco. Silr poſito ꝙ infra ſperā lune eēt vacuū:⁊ nihil ibi eſſet excepto vno lapide:nō eſt dubiū quin deus poſſet adhuc mouere illū lapidē de vno polo ad aliū:⁊ nō niſi motu locali vel motu eiuſdē ſpēi cū ipſo nō obſtāte ꝙ ille lapis nō mutaret locū poſtq̄ nō eſſet in loco. Sufficit ergo ꝙ motu illo formaliter mutaret locū ſi eſſet in loco ad hoc ꝙ dicať moueri motu locali vel motu eiuſdē ſpēi cū ipſo.de hoc magis i libro phyſicoꝝ. ℂ Alia deſcriptio.mot⁹ nālis dr̄ q fit a pn̄ᵒ actiuo itriſeco vł actiuo extriſeco:dū tñ pn̄ᵐ paſſiᵘᵐ itriſecū illi⁹ mobił ad illū motū nālē hēat inclinationē. ℂ Exemplū primi ſic ē motus grauis deorſū. Exemᵐ ſcdi.ſic ē mot⁹ ferri ad magnetē vel calefactio aq̄.vn̄ l3 aq̄ calefiat ab extriſeco puta igne.tñ q2 mā aq̄ ad illā calefactionē h3 inclinationē pp formā ſubſtātialem ignis q̄ illā calefactionē ɔſeqť:inde ē ꝙ aq̄ dr̄ nālr calefieri. ℂ Alia deſcriptio.mot⁹ violētus dr̄ q eſt a pn̄ᵒ extriſeco ad quē motū pn̄ᵐ paſſiuū mobilis nō h3 inclinationē ſicut ē motus grauis ſurſu3.iſtud p3 p deſcriptionē violēti. quā ponit Ariſto.tertio ethicoꝝ.vbi dicit violētū eē a pn̄ᵒ extrinſeco nō ɔferēte vim paſſo.i.ad qd paſſum nō h3 iclinatōe3 nālē. ℂ Dubitať hic q̄re mā aq̄ h3 iclinationē nālē ad calefactionē ⁊ nō ad motū ſurſū. ℂ Dico ꝙ iō q2 mā nō appetit accidētia nec inclinatur ad ea niſi pp formā ſubalē ad quā talia accidētia diſponūt.⁊ iō q2 calefactio q̄tū ē de ſe mā3 diſponit ad formā ſubalē nouā in ipſam mā3 introducendā.⁊ h nō facit motus localis ſaltē ꝫ ſe. iō mā aque bñ h3 inclinationē nālē ad calefactionē l3 nō ad motū localē aliū3 ab illo ad quē inclinat forma ſubalis actualiter in ea exñs.pp qd ɔcedimus bñ aquā nālr calefieri l3 nō cōcedamus ipſam naturaliter aſcēdere. ℂ Cu3 iſtis deſcriptionib⁹ addo iſtā ſuppōnē.ſ.qd q̄libet corp⁹ nāle h3 aliquē locū ſibi nālē ipſi⁹ ɔſeruatiuū.ꝙ p3 ex eo q2 nos videmus idē corpus in vno loco diutius durare.in alio aūt min⁹ diu.⁊ cū quodlibet ens appetat ſe pmanere.ſequiť ꝙ quodlibet corpus nāle cū fuerit extra locu3 ſuū:naturalē h3 inclinationē ad illū:⁊ cū fuerit in ipſo h3 inclinationē ad manendū in eo ppter diutius cōſeruari in ſuo eſſe. ℂ Tūc fit diſtinctio ꝙ aliquid pōt moueri localr multipliciter.vno mō ſm ſe totū ſicut graue deorſum.alio mō ꝫ partes ſicut celū. ℂ Similiter vno mō motu recto ſicut graue cū mouetur deorſum ⁊ leue ſurſum.alio mō motu circulari ſicut moueť celum ⁊ ignis in ſpera ſua.Alio mō mere nāliter.vt graue deorſum. Alio mō mere violēter vt graue ſurſu3. Alio mō moueť naturaliter ⁊ volūtarie vt celū.talis enī motus eſt orbi nālis ⁊ fit voluntarie ab intelligentia.Alio modo nec nāliter nec violenter.ſed pter nā3:quo mō mouetur ignis in ſpera ſua. Alio⁹ mixti ex volūtario ⁊ violēto ſicut ē mot⁹ aialis. alio⁹ mixti3 ex recto ⁊ circulari ſicut eſt mot⁹ lapidis trāſuerſalis vel mot⁹ grauis ad mediū mūdi p arcū cui⁹ ſemidymeter mūdi ē corda. Iſtis ſuppoſitis pono vnicā ɔclōnē rñſale ad articulū.ſ.oē corp⁹ nāle eſt nālr mobile motu locali. pbatur.oē qd h3 pncipiū in ſe actiuū mouēdi localiter h ē naturaliter mobile localiter.ſed oē corp⁹ nāle ē h3.ergo ⁊c. Maior p3 p diffōnē mot⁹ nālis ṗus poſitā q̄ eſt cōis oī motui nāli ſiue ſit alteratiōis ſiue localis ſiue q̄cunq3 ali⁹ vna cū ſuppōne poſita poſt deſcriptōes terminoꝝ dcōꝝ nā corpus nāle ⁊c.ſ3 minor p3 p diffōnē corpis nālis vna cū diffinitōe nāe. ℂ Iuxᵃ ɔclōnē iſtā dubitať.q̄re dr̄ corp⁹ nāle.nō ne ſufficeret diceť corp⁹ cū oē corp⁹ ſit nāle ⁊ eᵒ. ℂ Dic pōtne rñderi duplr.p ɔceſſo ꝙ oē corp⁹ eēt naturale ⁊ oē naturale eēt corp⁹:tñ addiť li naturale propter opinionem platonis qui credidit aliq̄ corpora eſſe mathematicalia ⁊ nō nālia. ℂ Alr pōt dici negādo ꝙ oē corp⁹ ſit nāle. Na3 mā eſt corpus cōſilr forma eq eſt corp⁹: cū q̄libet iſtoꝝ ſit lōgū latū ⁊ pfundū. Et tñ neutꝝ iſtoꝝ ē ens nāle ſ3 nā. Silr albedo ⁊ dulcedo in lacte ſūt corpora cū vtrūq3 illoꝝ ſit lōgū latū ⁊ pfundū ⁊ tñ neutꝝ eoꝝ eſt ens nāle.qd p3 p diffōnē entis ſeu corporis nālis ṗus poſitā l3 bñ ſint etiā ſcdꝫ nā3. ℂ 2ᵒ dubitať ɔ ɔclōnē iſe.q2 celū ē corp⁹ naturale:cū ſit vnū de gnē corporib⁹ ſimplicib⁹ nālib⁹.p Ari.i lra.⁊ tñ l3 moueať nō naturalr ſed violēter moueri vr̄ ex eo ꝙ moueť ab itelligētia q̄ nō vr̄ itriſeca eē celo ſ3 extriſeca. 2ᵒ nā bñ poſſe ē eē aliqd corp⁹ naturale qd tñ nūq̄ moueť localiter.⁊ p ɔñs tale nō vr̄ eē mobile localr. Na3 ſi eēt mobile localr ⁊ nūq̄ moueret pō ei⁹ naturalis ad motū eēt fruſtra.qd vr̄ eē falſum:cū ds ⁊ natura nihil agāt fruſtra. Aſſūptū p3.nā poſſe ē aliq̄ terrā i aliq̄ loco gñari ⁊ i eodē corrūpi abſq3 h ꝙ vnq̄ moueať localr. ℂ Ad iſta ad p⁹ dico ꝙ vtiq3 celu3 moueť naturalr.⁊ vlteri⁹ dico ꝙ moueť a pn̄.itriſeco p appropationē ⁊ pñtiā.puta ab itelligētia l3 nō p iherētiā.⁊ h ſufficit ad motū naturalē. ℂ Ad ſcd3 bñ ɔcedo ꝙ ē poſſe aliqd eē corp⁹ nāle qd nūq̄ moueat localr. Et vlteri⁹ dico ꝙ nō ē icōueniēs pōm aliquā fruſtrari ꝫ idiuiduū:l3 ſit ipoſſe pōꝫ naturalē fruſtrari tā ſm idiuiduū q̄ ſm ſpēm. Mō dico ꝙ i ppoſito l3 dcā pō fruſtreť ꝫ idiuiduū:tñ ɔſilis pō i aliq̄ ſili reduciť ad actū. Un̄ l3 aliq̄ flores nūq̄ pducāt fructū ⁊ pō pducēdi fructū i illis nō reducať ad actu3: tñ pō pducēdi fructū i alijs eis ſilib⁹ i ſpē ad actu3 reduciť. Et ita de⁹ ⁊ natura nihil faciūt fruſtra ꝫ ſpēz ⁊ idiuiduū ſil:l3 bñ ꝫ vnū indiuiduū vel plura ſolum.

Quantum ad 2ᵐ arti⁹ pmittā p̄ꝛius aliq̄s ppōnes tanq̄ ſuppōnes.⁊ deīde ponā aliq̄s ɔclōnes rñſales ad art⁹. Suppōnes erūt iuxᵃ qd noīs mot⁹ ſimplicis. ℂ Et ſit h p⁹ ſuppoſitio.ꝙ mot⁹ localis n̄ dr̄ ſimplex

per ꝑuationē ꝯpōnis ex ꝑtib' q̄ntitatiuis. pꝫ.qꝛ cum qlibet motus ſit ꝯpoſit' ex ꝑtib' q̄ntitatiuis cū ſit ð nūero ꝯtinuorū vel ſucceſſiuoꝝ nullus motus eēt ſimplex. Cui' opp^m dicit Ari. ❡ 2^a ſuppoſitio ē iſta ꝙ mot' nō dr̄ ſimplex ꝑ priuationē ꝯpōnis ex ꝑtib' q̄ꝝ vna ſit velocioꝛ vel tardioꝛ q̄ a^a. Nā tūc motus naturalis terre deorſū ſm ſemidyametruꝫ mūdi vl' ꝑtē ei' nō eēt ſimplex cuꝫ i fine ſit velocioꝛ q̄ i pn^o. Cui' oppoſituꝫ iteꝝ dicit ari. ❡ 3ª ſuppoſitio. nec mot' dr̄ ſimplex ꝑ ꝑuatōꝫ ꝯpōnis ex ꝑtib^o qbus vna ps mobilis mouetur veloci' ꝛ alia tardi'. Nā tc̄ total' mot' celi ipi celo coextēſus nō eēt mot' ſimplex. qð ē falſum ꝛ ꝯ Ari. ꝯñа pꝫ ex ħ. qꝛ ꝑtes celi q̄ ſunt iux̄ eqnoctialē mouētur veloci' q̄ ꝑtes celi q̄ ſunt iux̄ polos: poſtq̄ in eodē tpe deſcribunt plus de ſpacio ṽo vel imagiāto. ❡ 4ª ſuppoſitio. nec motus dr̄ ſimplex ꝑꝑ ħ ꝙ mobile tali motu motuꝫ ſit figure ſimplicis ꝛ reglaris. qꝛ nō obſtāte ꝙ terra eēt valde irreglaris figure adhuc mot' ei' deorſuꝫ diceret ſimplex. ❡ 5^a ſuppō. nec motus dr̄ ſimplex ꝑꝑ ſimplicitatē ſube mote. Nā tc̄ mo' eloꝝ nō eēt ſimplex: cū qðlibet eloꝝ ſit ꝯpoſitū ex mā ꝛ forma. Siliť mot' grauis mixti deorſū nō eēt ſimplex ꝑꝑ cōſilem rōnē qð Ari. negaret. qꝛ tale mixtū nāliter moueť tali motu ſimplici ad motū eli ꝑdominātis in ipſo. ❡ 6ª ſuppō. nec mot' dr̄ ſimplex ꝑꝑ ħ ꝙ fit ſuꝑ ſpacio ſimplici. nā tc̄ mot' grauis q fieret ſm lineā trāſuerſalē rectā eēt ſimplex. qð ē falſū. qꝛ cōponiť ex recto ꝛ circulari. ſiliť ēt mot' mole fabri eēt ſimplex. qꝛ fit ſꝫ ſpaciū ſimplex. ſ. lineā circularē. ꝛ tñ ħ eſt falſū. qꝛ mot' mole fabri ꝯpōiť ex motu pulſus ꝛ tract'. ❡ 7ª ſuppoſitio ē iſta ꝙ mot' dr̄ ſimplex ex eo ꝙ fit ꝑ lineā breuiorē ꝑ quā pōt fieri ad me^m mūdi vl' a medio mūdi. ſ. ſm ſemidyametrū mūdi vel ꝑtē ei' abſq ħ ꝙ aliqd ꝑticipet de circuitōe vel circa mediū mūdi ſm lineā circulareꝫ vel ꝑtē ei' abſq ħ ꝙ ꝑticipet aliqd de deſcēſu ad mediuꝫ vel aſcēſu a medio ita ꝙ ſimplicitas motus attēditur i ordine ad mediū mundi. ❡ Ex quo ſeqť datis duob' mobilibus eqľr diſtantib' a medio mundi vtriſq eq̄ velociter ðſcēdentib' ad mediū mūdi. vno tñ deſcēdēte ꝑ ſemidymetrū mūdi: altero aūt ꝑ arcū cui' ſemidyameter mūdi eſſet corda. p^m moueret motu ſimplici. 2^m autē nō. qꝛ 2^m nō deſcēderet ꝑ lineā breuiorē ꝑ quā pt. ſed ꝑ lineā curuā aliqd ꝑticipans de circuitōe i ei' deſcēſu. ꝛ incidētaliter addo ꝙ i eodē caſu illa duo mobilia lꝫ eq̄ velociter deſcēderēt nō tñ eq̄ velociter mouerētur. qꝛ illð qð deſcēderet ꝑ arcū veloci' moueret cum in eq̄li tpe plus ꝑtranſiret de ſpacio. qꝛ ꝑtrāſiret arcū q̄n reliquū ꝑtranſiret cordā. arc' āt ē maioꝛ corda. eq̄ velociter tñ deſcēderet. qꝛ eqľr cētro appropinq̄ret: ita ꝙ mot' velocitas mēſurat penes trāſitū ſpatij maioris vel minoꝛis i tāto vel i tāto tpe. deſcenſus āt velocitas penes approximationē maiorē vel minorē ad mediū mundi i tāto vl' i tāto tpe. ❡ Iux̄ illā ꝓpōnē ſeu ſuppoſitōeꝫ dubitatur ꝑ q̄ꝫtū ad motū rectū. nā ſeqret ꝙ aliqð totū moueret motu ſimplici. cui' tñ q̄libet medietas moueret motu cōpoſito. Probať ꝯñа. nā ſit vna terra pura vniformis in grauitate ſm ꝑtes ei' q̄ deſcēdat ſic ad cētꝝ mūdi ꝙ punctus i medio ei' imaginat' deſcribat ſemidyametꝝ mūdi. ꝛ i ei' deſcēſu illa terra ꝯdēſeť: in iſto caſu totalis terra mouetur motu ſimplici. ꝛ tñ q̄libet medietas vr̄ eē mota motu ꝯpoſito ex deſcēſu ꝛ aliq̄li circuitōe poſtq̄ nulla ei' medietas ðſcēdit ꝑ ſemidymetꝝ mūdi. Aľr pt argui ħ idē ſic ponēdo talē caſū ꝙ ſit aliq̄ terra pura q̄ i ei' deſcenſu rarefiat vſq. ſ. ad inſtās mediū tpis mēſuratis deſcēſū: ſꝑ pūcto medio ipſi' terre manēte i ſemidyametro mūdi ꝛ p' mediū inſtās tpis terra illa eꝫ ꝯdēſeť. i iſto caſu pūct' medi' totalis terre deſcribit ſemidyametꝝ mūdi. q̄libet āt medietas deſcribit q̄ſi arcū cui' ſemidyameter mūdi ē corda. q̄re q̄libꝫ medietas terre ſic mote vr̄ eē mota motu ꝯpoſito totali terra mota motu ſimplici. ❡ Ad illð rñdeo ꝯcedēdo ꝯclo-

neꝫ. ſ. ꝙ aliqð corpus totale mouetur motu ſimplici. cuius q̄libet medietas mouetur motu cōpoſito. cuꝫ quo bñ ſtat ꝙ medietates ille ſiľ ſūpte mouenť motu ſīplici cū ille medietates ſiľ ſūpte nō ſint aliud q̄ illð totum. ❡ 2° dubitať iux̄ eādē ſuppoſitionē q̄ꝫtum ad motum circularē. nā ſi ipa eēt ṽa ſeq̄reť ꝙ ecētric' ſolis vl' alicui' alteri' plāete nō moueret motu ſimplici: qð tñ ē falſū: ex eo ꝙ orbis ecētric' ē corp' ſimplex. cuilibet āt tali debeť mot' ſimplex. ꝑ Ari. i lr̄a. Probatio ꝯñе. qꝛ ecentric' lꝫ moueať circa cētꝝ mundi tñ aliqd de aſcēſu ꝛ deſcēſu ꝑticipe. vꝫ: ex eo ꝙ aliq̄ ei' ps efficiť aliq̄n cētro mūdi ꝓpīqoꝛ aliq̄n remotioꝛ. cētro āt mūdi appropinq̄re ē deſcēdere. ꝛ a cētro mūdi elōgare ē aſcēdeť. ḡ ꝛc̄. ❡ Propter iſtā rōnē ꝛ ꝑꝑ q̄ſdā alias rōnes ꝯmē. negauit ecentricos de qbus videbitur plus poſtea. Sꝫ ad ipam per aliquos volētes ſuſtinere ecētricos rñdeť ꝛ cōcediť ꝙ ecētrici moueť motu ſimplici. ꝛ q̄n dr̄ aliq̄ ps ecētrici aliq̄n efficiť cētro ꝓpīqoꝛ ꝛ aliq̄n remotioꝛ. bñ ꝯcedūt. ſꝫ negāt ꝙ ꝑꝑ ħ ecētrici nō moueanť motu ſimplici. qꝛ dicūt ſimplicitatem mot' circlaris nō attēdi penes motum circa cētruꝫ mundi ſꝫ circa cētrum ꝓpꝛium corpis. mō ecētrici nunq̄ efficiunť quātum ad aliquas ſuas ꝑtes aliq̄n ꝓpinqores cētris ꝓpꝛijs aliq̄n remotiores. Sꝫ ſemꝑ maneť equaľr diſtātes ab eis. ſed breuiter iſtð ſalua gr̄a ſic dicētiū nō vr̄ mihi valere. qꝛ ſi ſimplicitas mot' circlaris attēdereť reſpcū cētri ꝓpꝛij corpis moti tc̄ mola fabri moueret circlariter motu ſimplici. qð ē falſū. ꝛ credo ꝙ illimet credāt ħ eē fl'ꝫ. ꝯña nō ē ð ſe ex eo ꝙ ſꝑ ꝑtes mole fabri i ei' motu circlari manerēt eqľr diſtātes a cētro ꝓpo illi' mole. falſitas ꝯñтis pꝫ p̄ qꝛ mot' mole fabri ꝯpōiť ex pľſu ꝛ tractu. 2° qꝛ i tali motu vna ps mole aſcēdit reliq̄ deſcendēte. q̄re mot' ei' nō vr̄ eē ſimplex. Aľr igr̄ dicēdū ē ad illā rōnē ſuſtinendo ecētricos: ꝙ vtriq mot' eoꝝ ē ſimplex. cū dicis ꝙ ꝑ eoꝝ motū aliq̄ eoꝝ ꝑtes efficiūť aliq̄n cētro ꝓpīqores aliq̄n rēotiores. ꝯce^o. Et q̄n vlteri' dicebať iō aliq̄n ðſcēdūt ꝛ aliq̄n aſcēdūt. negať ꝯñа ꝑꝑ ħ ꝙ nō oē cētro mūdi appropinq̄re ē deſcēdeť nec oē a cētro mūdi elōgari ē aſcēdere: ſꝫ ſolū qð fit ifra orbē lune i ſpa actioꝝ ꝛ paſſiuoꝝ. ❡ Adhuc dubitať ð motu epicli circa cētꝝ ꝓpꝛiū vtꝝ ſit ſimplex vl' cōpoſit'. Ad qð aliq̄ dicūt ꝙ ſi nos pōim' ecētricos ñ ē neccīū pōeť epicloſ. ꝛ iō ſi epicli nō ponūť nō oꝫ q̄rere ð motu eoꝝ an ſit ſimplex vl' ꝯpoſit' ð ħ tñ vtꝝ ſint ponēdi epicli vl' ñ cū ecētricis videbiť i 2° h'. ❡ Iſtis ꝑſuppoſitis ſit ħ p^a ꝯña. aliq̄s ð ſcō ē mot' ſimplex circularis nāľ. pꝫ ð motu celi q ē circa mediū mūdi abſq ħ ꝙ aliqd ꝑticipet ð aſcēſu vl' deſcēſu. ❡ 2^a ꝯ^o aliq̄s pōt eē mot' ſimplex rect' nāľ. pꝫ ħ. nā terra pt moueri v'ſus me^m mūdi: ꝛ ignis pt moueri a medio abſq ħ ꝙ i^o i eoꝝ motib' aliqd ꝑticipēt ð circuitōe. ❡ 3^a ꝯ^o ꝙ ſo^m ſūt duo mot' ſimplices nāles ſꝫ g'. ſ. rect' ꝛ circlari. pꝫ ħ. qꝛ tot ſť magnitudies ſimplices penes q̄s ſumiť ſimplicitas mot'. ſ. linea recta directe tēdēs ad me^m vl' a medio: ꝛ linea circularis circa me^m ſm oēꝫ pūctū eqľr diſtās a me^o. ❡ 4^a ꝯclo. tres ſť mot' ſimplices nāles ſꝫ ſpēꝫ ſubalternā. pꝫ ħ. qꝛ rect' ſubdiuidiť. ſ. i motū ſurſū ꝛ motū deorſū. ❡ 5^a ꝯclo pľes q̄ tres ſť mot' nāles ſimplices ſꝫ ſpēꝫ ſpāliſſimā. pꝫ ħ. qꝛ pľa ſūt corpa ſimplicia q̄ tria diſticta ſm ſpēꝫ ſpāliſſimā ꝛ vnūqðq corp' ſimplex ſm ſpēꝫ ſpāliſſimā determinat ſibi motū nālē diſtin^m ſm ſpēm ſpecialiſſimam vt poſtea ꝓbabiť. ꝛ ſic ſit dcm̄ de iſtis duob' articulis vt occurrit.

Quantū ad 3^m arti^m p̄ ꝑmitto aliq̄s ſuppōnes. q̄ꝝ p^a ē iſta. ꝙ aliqd pōt imaginari moueri motib' pľib' ſimplicib' dupľr. vno^o ſiľ. alio^o ſucceſſiue. 2^a ſuppō aliqd pōt imaginari moueri ſiľ pľib' motib' ſimplicib' tripľr vno^o: ꝙ eq̄ p̄ ꝛ eq̄ velociter moueať illis motib' ſimplicib'. ſcðo mō ꝙ moueať pľib' motib' ſimplicib' nō eq̄ p̄: ſꝫ moueať vno ex ſe ꝛ alio ad motū alteri' ꝯiūcti cū eo. 3° ꝙ moueať motu mixto ex duob' ſimplicibus ſiť ex motu recto ꝛ

circulari. Tc̄ ſit p°ꝯclo. ipoſſe ē aliq̄d moueri ſil ꝑlibꝰ ſimplicibꝰ motibꝰ eq̄ p ⁊ eq̄ velociter. pꝫ ħ ex eo q2 ſꝫ ħ oporteret ꝙ idē ſil ⁊ ſel eēt i diuerſ locis poſtq̄ȝ motꝰ ſimplices ſunt ad diuerſa loca. ⁊ ꝑ iſtō motꝰ local dr̄ a motu alteratōis. nā iſtō bn̄ ē poſſe ō motu alteratōis ꝙ aliq̄d ſil altereť diuerſ alteratōibꝰ, vn̄ bn̄ poſſe ē ꝙ aliq̄d ſil ita velocit albefiat ſic calefit. ¶ 2ª ꝯ°. aliqō ſimplex p̄t moueri ſil ꝑlibꝰ motibꝰ. 2°. pꝫ de ſpa ſolꝫ q̄ moueť motu ꝓpo ⁊ motu circlari diurno q̄ꝝ vtrāqꝫ ē motꝰ ſimplex. ſꝫ n̄ moueť ill eq̄ p cū n̄ vtrāqꝫ eoꝝ ſit ei nāl. ſꝫ vnꝰ eoꝝ ieſt ſibi p̄ter nāȝ. ¶ 3ª ꝯ° idē ſimplex bn̄ pōt moueri ſil ꝑlibꝰ motibꝰ ſimplicibꝰ. 3°° pꝫ ħ. q2 aliq̄ terra pura p̄t ſil ōſcēdeť ⁊ aliq̄lr cētꝝ circuire ſic ſi aliq̄ terra deſcēderet ſup aliq̄ȝ tabulā trāſuerſalr poſitā. ſꝫ veꝝ ē ꝙ ħ n̄ ē corꝑi ſimplici mere nāle. ¶ 4ª ꝯ° eſt iª aliqō ſimplex p̄t ſil moueri ꝑlibꝰ motibꝰ. 2°. ⁊. 3°°. pꝫ ħ vt ſi aliq̄ terra pura deſcēderet ſupra aliq̄ȝ tabulaȝ trāſuerſalr poſitā ⁊ illa tabła moueretur i tali ōſcēſu ad aliā p̄tē. puta ad latꝰ tc̄ illa terra ſil moueret ꝑlibꝰ motibꝰ ſimplicibꝰ. 2° ⁊ 3°°. ſꝫ ſic dixi talꝰ motꝰ n̄ eēt ei mere nāl. ¶ 5ª ꝯ° ipoſſe ē idē corꝑꝰ ſimplex ſil moueri nālr ꝑlibꝰ motibꝰ. Probať iª ꝯ°. ex eo ꝙ cōpꝰ ſimplex n̄ hꝫ i ſe niſi vnā formā ſimplicē q̄ apta nata ē illō iclinaꝛ ad vnū locū ſo.ᵐ ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝓductiua i ipo ſolū vniꝰ motꝰ ad illū locū vł i illo loco cū idē ſimplex iq̄ȝtū idē ſꝑ aptū natū ſit faceť ideȝ vł iclinaꝛ ad idē. Confirmať ħ. q2 vniꝰ corꝑis ſimplicis ſm̄ ſpēȝ n̄ ē nālr niſi vnꝰ locꝰ ſꝫ ſpēȝ. igr̄ ēt n̄ niſi vnꝰ motꝰ localis ſpecificꝰ ſꝫ nāȝ. ꝯn̄a nō ē ō ſe. q2 motꝰ local dr̄ eē tal q2 ē ad talē locū vł i tali loco. añs pꝫ 4. phi. ¶ 6ª ꝯ° ipoſſe ē idē corꝑꝰ ſimplex nālr moueri ꝑlibꝰ motibꝰ ſimplicibꝰ ſꝫ ſpēm ſucceſſiue. pꝫ ꝑ rōnē p̄cedētis ꝯclōnis. Sꝫ ꝯ ħ dubitať. nā aq̄ moueť nālr dorſū. ⁊ cū ħ aliq̄n moueť ſurſū nālr i ſeq̄ndo aerē attractū ſurſū i fiſtula violēter. ¶ Vndeť ꝙ ſimplex moueri ꝑlibꝰ motibus ſimplicibꝰ ſꝫ ſpēm diſtictis itelligiť duplr. vno mō ſic. ꝙ q̄libet illoꝝ motuū ſit ſibi ꝓprius. alio modo ꝙ vnus illorum ſit ſibi ꝓprius ⁊ alter non. ſꝫ cōis ei ⁊ cuilibet alteri corꝑi. Tūc dico ꝙ p̄ modo ipoſſe ē alicuiꝰ corꝑis ſimplici eē p̄les motꝰ nāles. ſꝫ 2°° bn̄. Vn̄ ꝙ aq̄ ſic nālr aſcēdat aere añ ipaȝ moto ſurſū ꝑ violētiā ne fieret vacuū nō ſolū ꝯuenit aq̄. ſꝫ cuilibet corꝑi ħ accideret ꝙ ꝯſili mō eēt ſituatū ad aerē ſic motū violēter. ¶ Iſtā ſolutionē aly dicūt ſub alys v̄bis ꝙ vniꝰ corꝑis ſimplicis ſo.ᵐ ē vnꝰ motus nālis ſꝫ ſpēȝ ꝯueniēs ei ſm̄ nāȝ ꝓpriā. nihilominꝰ nihil ꝓhibet alicuiꝰ corꝑis ſimplicis ſꝫ ſpēȝ eē p̄les motꝰ diſtictos ſꝫ ſpēȝ: q̄ꝝ vnꝰ eēt ei nālis ſꝫ nāȝ ꝓpriā alter āt eēt ei nālis ſꝫ nāȝ ſeu iclinatōēȝ cōēȝ ſibi ⁊ alys. ¶ 7ª ꝯclo. vnꝰ motꝰ ſimplex ſm̄ ſpēȝ nō ieſt niſi vni corꝑi ſimplici ſꝫ ſpēȝ. pꝫ ħ. q2 ex q̄ forma corꝑis ſimplicis n̄ iclinat niſi ad vnū motū ſimplicē ⁊ forme diſtincte ſm̄ ſpēȝ iclināt ad diſtictos motꝰ ſꝫ ſpēȝ. ſeq̄tur ꝙ vnꝰ motꝰ ſimplex ſm̄ ſpēȝ n̄ ieſt ꝑlibꝰ corꝑibꝰ diſtictis ſꝫ ſpēȝ. alr̄. n. forme diſticte ſm̄ ſpēm iclinarēt ad idē. qō eſt falſū. ¶ Ex his ſeq̄ť ꝙ motꝰ circularis q̄ moueť ignis i ſpa ſua nō ē nālis igni. nā igni ieſt nālr motꝰ ſurſū q̄ diſtinguiť ſpē a motu circulari ꝑ p̄cedētē articulū. ſi igiť cū ħ eidē motꝰ circularis eēt nāl eidē corꝑi ſimplici ſm̄ ſpēȝ i eēnt ei nālr p̄les motꝰ ſimplices ſꝫ ſpēȝ qō ē ꝯ q̄ntā ꝯclōnē. ¶ Et cōfirmať ħ alr̄. nā motꝰ circularis ineſt nālr celo qō mō ſuppono. ſi igiť ēt ineēt igni nālr idē motꝰ ſimplex ſm̄ ſpēȝ ineēt nālr ꝑlibꝰ corꝑibꝰ ſimplicibꝰ diſtinctis ſm̄ ſpeȝ qō eſt ꝯ ſeptimā ꝯclōnē. ¶ Dico 2° ꝙ motꝰ circularis n̄ inē igni violēter. pꝫ ħ. q2 tc̄ illi motui circulari eēt motꝰ ſurſūȝ q̄ ē nāl igni ꝯ̄riꝰ. ⁊ cū eidē motui ignis ſurſū ſit motꝰ ignis deorſū ꝯ̄rius vni ſm̄ ſpēȝ p̄la ſm̄ ſpēȝ eēnt ꝯ̄ria qō ē ꝯ Ari. i lr̄a. ¶ 3° dico ꝙ aliq̄s ē motꝰ q̄ nō ē nāl nec violētꝰ pꝫ ō motu circulari ignis i ſpa ſua. ¶ Dico 4. ꝙ talis motꝰ dr̄ ieſſe igni p̄ter nāȝ cū ſit ei ipt̄inēs. nec ſeq̄ť ad nāȝ ignis nec repugnat eidē. tale āt ē alicui ipt̄inēs. ⁊ p̄ter nāȝ. ¶ 5ª n. dico ꝙ nō oīs motꝰ ſurſū ab oī motu deorſū differt ſpē. pꝫ. q2 aer exn̄s i loco terre vel aq̄ nālr moueť ſurſū ad locū ꝓprium exn̄s āt i loco ignis nālr moueť deorſū ad locū eūdē. mō ſi iſti duo motꝰ differāt ſpē tc̄ eiuſdem corꝑis ſimplicis eēnt p̄les motꝰ nāles. qō ē ꝯ 6ᵃᵐ ꝯclōnē. ¶ 6. dico ꝙ ad ħ ꝙ motꝰ ſurſū ⁊ motꝰ deorſū diſtiguāť ſpē oꝫ ꝙ ſint ad terminos diſtictos ſpē q̄les ſūt motꝰ deorſū terre ⁊ motꝰ ſurſū ignis. ¶ 7°. dico ꝙ n̄ oīs motꝰ deorſū cū oī motu deorſū ē eiuſdē ſpēi. pꝫ ħ. q2 ex q̄ tā terra moueť nālr deorſū q̄ȝ aq̄ oporteret ꝙ ꝑlibꝰ corꝑibꝰ ſimplicibꝰ idē motꝰ ſꝫ ſpēȝ eēt nāl. qō ē ꝯ 7ᵃᵐ ꝯclōnē. ¶ 8° dico ꝙ ad ħ ꝙ motꝰ dorſū ab alio motu dorſū d̄ r̄at ſpē n̄ ſufficꝫ ꝙ illi motꝰ ſint ad diuerſos termios i ſpē. Nā tc̄ terra i ōſcēdēdo ō loco ignis ad locū ꝓpriū moueret diuerſis motibꝰ i ſpē. q2 i tali motu ipſa veīt ad diuerſos terminos in ſpē. puta ad locū aeris ad locū aq̄ ⁊ ad locū terre que ſunt loca d̄ r̄ia ſpē. ſed ꝯn̄s ē falſum. nā tc̄ eidē corꝑori ſimplici. ineſſent nāliter p̄les motꝰ diſtincti ſm̄ ſpēm qō eſt falſum. ⁊ ꝯ 6ᵃᵐ ꝯcluſioneȝ. ¶ Nono dico ꝙ ad ħ ꝙ motus deorſū ab alio motu deorſū differat ſpē oꝫ ꝙ termini ad quos vltimate tēdunt d̄ r̄ant ſpē. ⁊ ꝑꝑ hoc. q2 terra in deſcēdēdo nō tēdit vltiate niſi i vnuȝ terminuȝ ſm̄ ſpēȝ. iō eſt ꝙ totalis ille deſcēſus ē vnꝰ in ſpē. ſꝫ q2 terra ⁊ aq̄ ſimul deſcēdētibꝰ de loco ignis ipſa terra ꝑ ſuū motum tēdit vltimate i terminū diſtinctum ſpē a termino ad quē vltimate tēdit aq̄ ꝑ ſuū motū: inde ē ꝙ illi deſcēſus differunt abinuicē ſpē. ꝯſimili mō dicať ō motu ſurſū ſic iā dcm̄ ē de motu deorſū. ¶ 10. dico ꝙ ſi ponimꝰ orbes celeſtes diſtingui ab inuicē ſpē non oīs motus circularis cum oī motu circulari eſt eiuſdē ſpēi. nā aliter idē motꝰ ſimplex ꝯpeteret nāliter ꝑlibꝰ corꝑibꝰ ſimplicibꝰ ſm̄ ſpēȝ. ⁊ iō ſꝫ ħ oꝫ ponere ꝙ loca nālia ipoꝝ orbiū diſtiguāť ſꝫ ſpēȝ. ⁊ ſm̄ ħ motꝰ circularis orbis ipiꝰ ſolis ē alteriꝰ ſpēi a motu circulari orbis lune ꝑꝑ ꝙ lꝫ vtrāqꝫ eoꝝ ſit circa cētꝝ mūdi: tn̄ vnꝰ ē i vno loco ſm̄ ſpēȝ. ⁊ alter i alio. ⁊ ſꝫ ħ lꝫ ſoꝙ ſint duo motꝰ ſimplices ſꝫ gꝰ ſolū tres ſꝫ ſpēȝ ſubalternā. tn̄ ſūt valde p̄les ſꝫ ſpēȝ ſpāliſſimā ſꝫ ꝙ p̄lā ſūt corꝑa ſimplicia diſticta ſꝫ ſpēȝ ſpāliſſimā mobilia ad diuerſa loca i ſpē vel i diuerſis locis i ſpē.

Quantum ad 4ᵐ articulū reſtat videre de motu mixti. vtꝝ ipꝫ moueať ad motū elemēti p̄dn̄antis in ipſo. ⁊ q2 in iſta dubitatiōe p̄ſupponiť ꝙ vnū elementū p̄dominet. p̄mo dicā quō hoc itelligiť ⁊ deīde rn̄debo ad articulū. vnde ex libro. de gn̄atiōe ſuppono ꝙ forme ſubāles eloꝝ nō remanēt i mixto. Ex quo ſtati ꝯcludo ꝙ i mixto nō eſt dn̄iū alicuiꝰ eli ſm̄ formā ſubālēȝ nec per ꝯn̄s ſm̄ nāȝ eius ꝓprie dictā: q2 nā nō dr̄ ꝓprie niſi de mā ⁊ forma ſubāli. vt pꝫ. 2. phy. mō de mā nihil eſt ad ꝓpoſitū. q2 in ꝓpoſito itendimus de dn̄io elemēti in mouēdo actiue: mā aūt nulliꝰ ē actiuitatis ſic hꝫ ondi circa p̄mū phy. ¶ Scdo ꝯcludo ex eodē ꝙ ſi dicimꝰ aliqō elemētum dn̄ari i mixto illud dn̄iū debet attendi ſm̄ q̄litates derelictas ex elementis vel ſimiles qualitatibus naturalibus elementoꝝ. de talibus qualitatibus eſt diſtinguendum. nam quedam ſunt qualitates elementorū que dicuntur qualitates alteratiue ſicut ſūt caliditas humiditas ſiccitas ⁊ frigiditas ⁊c̄. de dn̄io autē elemēti i mixto ſm̄ tales qualitates nō intendimus in propoſito. quia clarum eſt ꝙ ſcd̄m dominium talis qualitatis nō mouetur mixtum ex eo ꝙ in ferro ignito dominatur caliditas ignis vel conſimilis ei. ⁊ tamen non propter hoc ferꝝ ignitū aſcendit. ¶ Alie aūt ſunt qualitates nāles elemētoꝝ que dicunť non alteratiue: ſꝫ localiter motiue ſicut ſūt iſte qualitates. ſ. grauitas ⁊ leuitas. De dominio aūt elemēti in mixto ſm̄ aliquā illaꝝ qualitatū itendimus in ꝓpoſito. ¶ Hoc viſo reſpōdeo ad articulū. ⁊ ſuppono p̄mo ꝙ qualitas motiua alicuiꝰ grauis vel leuis nālis ſiti nō trahit ſurſum. nec deorſum patet hoc ex eo ꝙ ſi eſſet aliquis in fundo maris ⁊ haberet cētum dolia aque ſupra ſe uel mille nō propter hoc ſentiret pondus ⁊ tamen ſentire deberet ſi oppoſitū ſuppoſitionis eſſet veruȝ. ¶ Secundo etiam ſuppono graue vel leue tunc eſſe naturalr locatum:

quãdo eſt ſub leuiori ipſo. ⁊ ſuper grauius ipſo. vñ ſi in ſpa ignis eẽt vas plenũ aq̃ adhuc lignũ natãs ſup ipaz eẽt locatũ naturaľr. ¶ Similiter ſi aer eẽt ĩ vna fouea bñ ꝓfũda ĩ terra dũ tñ nõ eſſet ſup ipȝ aliqd̃ graui⁹ ipo eẽt nãľr ſit⁹. vñ nãlis ordo grauiũ ⁊ leuiũ ẽ grauiora eẽ ſub leuiorib⁹ ⁊ leuiora eẽ ſup grauiora. ¶ 3° ſuppono. ꝙ q̃litas motiua grauis vel leuis tc̃ trahit ſurſũ vel deorſũ qñ ẽ ĩnãľr ſitũ vt qñ graue eſt ſup leuiori eo vel leue ſub grauiori ipo. ¶ Deide ſuppono ignẽ eẽ ĩter oĩa grauiora ⁊ leuiora leuiſſimũ ⁊ aerẽ eẽ min⁹ leuẽ: ⁊ deĩde aquã eẽ magĩ grauẽ: ⁊ deĩde eẽ terrã grauiſſimã. ¶ Tc̃ ſit pᵃ 2°. ĩpoſſe ẽ ꝙ ĩ aliq̃ mixto ſit eq̃ľr d̃ grauitate ⁊ leuitate. ꝓbaẽ. nã qñ eẽt eq̃litas ĩ grauitate ⁊ leuitate q̃ dñr q̃litates motiue oporteret ꝙ eẽt ieq̃litas ĩ caliditate ⁊ frigiditate q̃ dñr q̃litates actiue vel alteratiue. ⁊ tc̃ ꝑ actionẽ caliditatis ⁊ frigiditatis adiuicẽ ſtatĩ fieret graui⁹ vel leui⁹. Aſſũptũ ꝓbaẽ. Nã videm⁹ ꝙ cũ magna caliditate ſtat magna grauitas ſic̃ ĩ ferro ignito. Jõ ſi eẽt ĩ aliq̃ tñ d̃ leuitate ſic̃ de grauitate oporteret ĩ illo eẽ maiorẽ caliditatẽ q̃ȝ ĩ ferro ignito. ⁊ ſufficeret ĩ eodẽ eẽ modicũ vel nihil d̃ frigiditate. ⁊ ſi ſic ſtatĩ ꝑ actionẽ caliditatis illud fieret leui⁹ ⁊ ſic nõ maneret per tp̃s eq̃ľr graue ⁊ leue. qd̃ ĩtẽdo ꝑ ↄ̈clonẽ. ¶ 2° ſi eẽt aliqd̃ tale illi nõ poſſet aſſignari loc⁹ nãľ. ⁊ tñ oĩ corpi elĩali locus nãlis ẽ aſſignãdus. aſſũptũ ꝓbo. q꞉ ſi aliqs loc⁹ nãľ poſſet illi corpi aſſignari ille maxie videreẽ eẽ ĩter duo elĩa grauia ⁊ leuia. ſȝ ꝓbo ꝙ nõ. nã ſit vnũ tale corp⁹ ꝑ aduerſariũ mixtũ eq̃ľr ex grauitate ⁊ leuitate: ⁊ ſit figuẽ q̃drate ⁊ vna medietas ei⁹ ſit grauis ⁊ alia leuis. ⁊ ſint diſtĩcte ille medietates abiuicẽ ꝑ lineã rectã q̃ ex vna pte derelinq̃t totã grauitatẽ illi⁹ corpis ⁊ ex alia pte totã leuitatẽ: tũc ſi tale corp⁹ nãľr locareẽ ĩter duo elĩa graue. ſ. ⁊ leue oporteret ꝙ medietas e⁹ tota grauis eẽt ĩ loco elĩ grauis. vt ĩ aq̃. vbi grã. ⁊ medietas ei⁹ tota leuis eẽt ĩ loco elĩ leuis. vt ĩ loco aeris: ſȝ ꝓbo ꝙ h̃ ẽ ĩpoſſe ex eo ꝙ linea diuidẽs ſupficiẽ ↄ̈uexã aq̃ a ſupficie ↄ̈caua aeris ẽ circĩarĩ ex eo ꝙ elĩa ſũt rotũde figure vt poſtea ꝓbabiẽ. mõ ſi dcm̃ corp⁹ dcõ mõ eẽt nãľr locatũ oporteret ꝙ linea recta diſtiguẽs eius medietatẽ grauẽ a medietate leui oĩno illã lineã circularẽ diuidẽtẽ elĩa prima abĩuicẽ puta aerẽ ⁊ aquã coopiret. qd̃ ẽ ĩpoſſe. q꞉ oporteret dictã lineã rectã ĩ dcõ caſu dictã lineã circularẽ vel ↄ̈tigere vľ eẽ cordã ei⁹. ſic̃ clare pȝ ↄ̈ſiderãti: ⁊ q̃litercũq; eſſet vtiq; aliqd̃ d̃ grauitate eẽt ĩ loco leuis vľ aliqd̃ de leuitate eẽt ĩ loco grauis. ⁊ ſic illd̃ corp⁹ nõ eẽt nãľr ſitũ. ¶ 2ᵃ ↄ̈°. mixtũ nõ moueẽ ſm̃ nãȝ elĩ ꝑdñantis ĩ ipo ĩtelligẽdo ꝑnãm q̃litatẽ motiuã ſic̃ dcm̃ ẽ. ꝓbaẽ. nã ſit vnũ mixtũ ĩ ſpa aeris ĩ q̃ ſint duo gradus de grauitate terre: ⁊ duo de grauitate aq̃: ⁊ duo d̃ leuitate aeris: ⁊ tres d̃ leuitate ignis. Claꝝ ẽ ꝙ in h̃ mixto dñaẽ leuitas: q꞉ gradus ſiľ ↄ̈iũcti ſũt q̃nq; ⁊ gradus grauitatis nõ ſũt niſi. 4. ⁊ tñ ñ ꝑꝑ h̃ dcm̃ mixtũ moueẽ ſurſũ lȝ leuitatis ſit moueri ſurſũ. pȝ h̃ ex eo ꝙ ĩ caſu dcõ ſolũ tres gradus leuitatis ignis trahũt ſurſũ ꝑ 3ᵃᵐ ſuppõnẽ poſtq̃ȝ ipi ſũt ñ nãľr ſiti: ſȝ duo grad⁹ leuitatis aeris nec trahũt ſurſũ nec deorſũ ꝑ p̃mã ſuppõnẽ. mõ tres grad⁹ leuitatis ignis nõ pñẽ ſup. 4. grad⁹ grauitatis duos. ſ. aq̃ ⁊ duos terẽ. ¶ 2° nã oleũ ẽ vnũ mixtũ ĩ q̃ dñaẽ aer ⁊ tñ ñ moueẽ nec q̃eſcit ſic̃ ſic̃ aer pȝ hoc. nã oleũ ĩ aere deſcẽdit ſic̃ pȝ ꝑ experiẽtiã ⁊ tñ aer ĩ aerẽ ñ dſcẽderet ſic̃ pȝ ꝑ p̃mã ſuppõnẽ. ¶ Iuxẽ iſtã ↄ̈clonẽ cũ adiutorio ſuppõnis p̃me ĩfero duo correlaria ꝑ meli⁹ ĩtelligẽ⁹ ↄ̈clonẽ ſequẽtẽ. Et ſit p⁹ iſtd̃ ꝙ poſſe ẽ motũ nãlẽ mixti ĩ fine eẽ tardiorẽ q̃ȝ in p̃n°. pȝ h̃ ſi eẽt vnuȝ mixtũ ĩ q̃ eẽnt tres grad⁹ grauitatis terre ⁊ tres grad⁹ grauitatis aq̃ ⁊ duo leuitatis aeris ⁊ duo leuitatis ignis ⁊ ſit illd̃ mixtũ ĩ ſpa ignis in deſcẽſu taľ mixti põ motiua ẽ ſic̃. 8°. q꞉ taȝ aer q̃ȝ aq̃ q̃ȝ terra trahit dorſũ ꝑ ſuppõnẽ 3ᵃᵐ. ⁊ reſiſtẽtia ẽ ſic̃ vnũ. nã pono ꝙ me⁹ extrin⁹ reſiſtat ſic̃ vnũ. tũc illd̃ mouebiẽ vſq; ad cõuexũ aeris excluſiue a ꝓportõe 8° ad v⁹. Sȝ diceres ñ ne cũ illa reſiſtẽtia extriſeca reſiſtũt ẽt duo gradus leuitatis ignis

dico ꝙ nõ q̃ȝ diu illud mixtũ eſt ĩ ſpera ignis. nã in p̃ma ſuppoſitione dcm̃ eſt ꝙ grauitas vel leuitas in loco nãli ei⁹ cuius eſt nec trahit ſurſum nec trahit deorſum. deinde autem qñ dcm̃ mixtũ ꝑuenit ad aerẽ tunc reſiſtẽtia efficiẽ maior. nã tunc illi duo gradus leuitatis ignis reſiſtũt cum nõ ſint nãliter ſiti. ⁊ potentia motiua efficiẽ minor q꞉ amplius duo gradus leuitatis aeris nõ trahũt deorſum: ſed ſolũ tres grauitatis terre ⁊ tres grauitatis aque. ⁊ per ↄ̈ñs illud mixtuȝ tardius moueẽ in aere q̃ȝ mouebaẽ in igne. ⁊ ꝑpter ↄ̈ſimilẽ rationem tardius mouebitur in aqua q̃ȝ moueatur in aere. Sic igẽ pȝ quõ dcm̃ mixtũ motũ nãľr moueẽ ĩ fine tardius q̃ȝ in p̃ncipio. ¶ 2° ĩfero ꝙ ẽ poſſe aliqd̃ graue veloci⁹ dſcẽdere ĩ pleno q̃ȝ ĩ vacuo. nã ſi ſit vnũ mixtũ ex q̃ttuor gradib⁹ grauitatis terre ⁊ q̃ttuor aq̃ ⁊ q̃ttuor gradib⁹ leuitatis aeri ⁊ trib⁹ leuitatis ignis. ⁊ ſit ĩ ſpa ignis plena q̃ reſiſtat extriſece vt vnũ: ĩfra ãt ſperã ignis ſit vacuũ vſq; ad cẽtꝝ mũdi: iſto caſu poſito illud mixtũ dſcẽdet ĩ ſpa ignis reſiſtẽte ſic̃ vnũ a ꝓportõe. 12. ad. 1. q꞉ tã aer q̃ȝ aq̃ q̃ȝ terra trahit deorſũ ꝑ 3ᵃᵐ ſuppõnẽ cũ ſint innãľr ſita ꝑ eãdẽ cũ adiutorio q̃rte: ⁊ ſolũ meᵐ extriſecũ reſiſtit vt vnũ: leuitas. n. ignis ñ reſiſtit ĩ ſpa ſua. ¶ Deide qñ illud mixtũ ꝑtĩgit ad vacuum vbi dẽberet eẽ aer ampli⁹ q̃ttuor gradus q̃litatis motiue aeris non trahunt deorſũ ſed ſolũ q̃ttuor aque ⁊ quatuor terre. ⁊ tũc tres gradus qualitatis motiue ignis reſiſtũt. ⁊ per cõſequẽs tale mixtũ in vacuo deſcenderet a ꝓportiõe octo ad tria qd̃ p̃us deſcendebat in pleno a ꝓportiõe. 12. ad vnuȝ. modo proportio. 12. ad vnuȝ maior q̃ȝ proportio octo ad tria ⁊ cum ꝓportio velocitatis in motibus ſequaẽ proportionẽ potentiarũ mouentiũ ad ſuas reſiſtẽtias. queãdmodum cõmuniter cõceditur ſequiẽ dcm̃ mixtũ velocius moueri in pleno q̃ȝ in vacuo. ergo ⁊c̃. ¶ Tertia cõcluſio mixtũ moueẽ ſm̃ qualitatem vel qualitates elemẽti vel elementorũ habentẽ vel habẽtes dominiũ in trahẽdo ſurſum vel deorſuȝ. ⁊ hoc ĩtẽdit Ariſtoteles quãdo dicit mixtuȝ moueri ſm̃ naturã elementi ꝑdominantis in ipſo. Iſta cõcluſio patet ex eo ꝙ ſi ẽ vnum mixtum habẽs de qualitate motiua ignis duos gradus. de qualitate motiua aeris tres. de qualitate motiua aque quattuor. de qualitate motiua terre quinq;. ⁊ ſit in ſpera ignis iuxta ea que dicta ſunt nõ ſoluȝ grauitas terre trahit deorſum cum grauitate aque: ſed vna cũ eis trahit etiã grauitas aeris ⁊ ſic non mouetur ſcd̃ȝ q̃litatem motiuam vni⁹ elĩ: ſȝ plurium deorſũ trahẽtiũ: ſȝ cũ ꝑuenit ad locũ aeris nõ ampli⁹ q̃litas motiua aeris trahit, ſȝ ſolũ q̃litas motiua aq̃ ⁊ terre. Cũ ãt ꝑuenit ad aq̃ȝ nõ vlteri⁹ deſcẽdit ꝑꝑ h̃ ꝙ tot ſũt ibi tũc grad⁹ trahẽtes ſurſũ q̃t deorſũ vñ cũ ẽ ĩ aq̃ q̃litas motiua aq̃ ñ trahit ſurſũ nec deorſũ iuxta p̃us dcã. ſȝ ſolũ. 5. grad⁹ grauitatis terre trahũt dorſũ. ⁊ tot grad⁹ leuitatis trahũt ſurſũ. ſ. tres aeris ⁊ duo ignis q ſiľ iũcti ſũt ẽt. 5. ⁊ ꝑꝑ h̃ ẽ qd̃ oleũ deſcẽdit ĩ aere ſȝ nõ deſcẽdit ĩ aq̃. q꞉ qñ ẽ ĩ aere q̃litas motiua aeris q̃ eſt ĩ ipo non trahit ad vnã ptẽ nec ad aliã. ſȝ grauitas aq̃ ⁊ terre ĩ ipa trahũt dorſũ: qñ ãt ꝑuẽit ad aq̃ȝ grad⁹ grauitatĩ aq̃ ñ ãpli⁹ trahũt iuxẽ p̃⁹ dcã ſȝ ſo⁹ grauitas ipi⁹ terre: ſȝ tũc reſiſtit q̃litas motiua aeris q̃ p̃us ñ reſiſtebat q̃ ñ ꝑmittit qd̃ grauitas terre trahat oleũ vlteri⁹ dorſũ ⁊ ꝑꝑ ↄ̈ſilem cãȝ lignũ deſcẽdit ĩ aere ſed nõ deſcẽdit ĩ aq̃.

Tunc ad Rõnes p̃ncipales. ¶ Ad p̃mã. nõ cuiuſlibȝ ⁊c̃. negaẽ añs. ad ꝓbationẽ. celũ ẽ corp⁹ ſimplex ⁊ tñ ñ moueẽ. dico ꝙ imo. ⁊ dico vlterius ꝙ licet ſm̃ ſe totũ cathegore⁰ acceptũ maneat ĩ eodẽ ſitu ñ tñ oẽs ei⁹ ptes ſȝ q̃ȝcũq; diuiſionẽ imaginariã accepte: vñ licet medietas celi ex vna pte eq̃noctiaľ maneat ĩ eodẽ ſitu: ⁊ medietas ei⁹ ex alia pte eq̃noctiaľ ſiľr: tñ ſi celũ imagineẽ diuidi taliẽ q̃ľr diuidũt ipȝ coluri. ⁊ circul⁹ meridian⁹ nõ eſt aliq̃ ps celi ſm̃ illã diuiſionẽ q̃n mutet ſitũ ſaltẽ celi ĩferi⁹ exiſtẽs ĩ loco qd̃ nõnter addo ꝑꝑ vltimã sperã q̃ ñ ẽ ĩ loco ipaȝ circũdãte. ¶ Ad 2ᵃᵐ ↄ̈firmatõȝ dico ꝙ imo vltĩa ſpa moueẽ. tu dicĩ. h̃

eēt motu locali dico ꝙ veꝝ ē vl' motu eiuſdē ſpēi cū motu locali. ⁊ tale non oportet eſſe ſecundū locum. ſed ſufficit ꝙ eēt ſm ipm mutatio ſm locū ſi mobile tali motu motū eēt in loco ipm circūdante. ℂ Ad 3am cōfirmationez que erat de terra q̄ eſt corp9 ſimplex ⁊ tamē ei nō debeꝫ motus ſimplex. dico qꝺ imo ei debeꝫ motus ſimplex. tu dicis ipā ſemper qeſcit in medio mūdi. dico ꝙ hoc nō ipedit qn ei debeatur motus ſimplex quo moueret̄ ſi eſſet extra locū ſibi nālem. ⁊ hoc ſufficit. ℂ Ad 4am cōfirmatiōez nego opinionez illoꝝ q ponunt aliqꝺ celum imobile ⁊ hoc iuxta dicta pꝰi. ℂ Ad 2m pncipale qd ſit dicēdū claꝝ eſt ex 2o articulo. ℂ Ad 3m pncipale dico ꝙ licet orbis planete moueat̄ pluribus motib9. nō tn̄ qlibet illoꝝ ineſt ei naturalr̄. ſed vn9 ſolū. ⁊ qn̄ dicebat̄ alter q̄ ierit ei uiolēter. nego: ſed bn̄ ieſt ei p̄ter nāz. vn̄ dictū erat in 3o arti° ꝙ nō oīs mot9 eſt nālis vel violēt9: ſed bn̄ aliqs ieſt mobili p̄ter ſuā nām ſicut motus circularis igni in ſua ſpera. ℂ Per hoc idē pꝫ ad 4m pncipale de motu ignis naturali ſurſum ⁊ motu circulari ignis in ſpera ſua. non. n. vterq̧ eoꝝ ē ei nālis. vn̄ dico ꝙ mot9 circularis ignis in ſpera ſua nō eſt ei nālis. nec ꝑpter hoc oꝫ ꝙ iſit ei violēter: ſꝫ bn̄ iſit ei p̄ter ſuā nāz: nec eſt icōueniēs tale eē ꝑpetuū ⁊ diu durare: cū hoc nō repugnet nature alicuius. vnde qꝛ motui circulari nullus alter motus ē ꝯriꝰ. ſic Ariſto. dicit. in lr̄a. etiā mot9 circularis nulli ieſt violenter. ℂ Ad 5m pncipale pꝫ ex nono correlario poſito in 3o articulo. ℂ Ad ſextū pꝫ ex qnto correlario eiuſdē tertij articuli. ℂ Ad 7m ꝯcedo ꝙ in dicto caſu vna pars aſcendit qn̄ alia deſcēdit. nec hoc ē icōueniēs. ⁊ qn̄ dr̄ ergo eadē terra ſil' aſcēdit ⁊ deſcēdit nego ꝯn̄az. ⁊ qn̄ dicebat̄ idē eſt motus toti9 ⁊ partis. hoc itelligit̄ ſic ſi eſt aliqꝺ ens homogeniū. ſicut eſt aqua. tunc mot9 q eſt nālis toti ſcꝺꝫ ſpēz etiā eſt nālis parti. ℂ Ad 8m. nego ꝙ idē motus ſcꝺm ſpēm ſpecialiſſimaz iſit plurib9 corporibus ſimplicibus diſtinctis ſm ſpēz. ⁊ quādo dicit̄ mot9 circularis ieſt nāliter celo ꝯcedo. ⁊ etiā ineſt naturalr̄ igni i ſpera ſua. h̄ nego. ſed bene ieſt ei p̄ter ſuā nām. nec ꝑpter h̄ ieſt ei violēter ſicut dictū eſt pri9. ℂ Ad cōfirmationē pꝫ ex nono correlario tertij ar. ℂ Ad 9m. pncipale ꝯcedo aīs. ſꝫ nego ꝯn̄az. ⁊ qn̄ dicebat̄. in mixtis diuerſis ſm ſpēm dn̄ant̄ diuerſa elā ſm ſpēm. bene ꝯcedo. ⁊ h̄ ſꝫ q̄litates eloꝝ alteratiuas: cū q̄ bn̄ ſtat ꝙ i diuerſis mixtis ſꝫ ſpēm poſſit dn̄ari idē elm ſꝫ q̄litates motiuas de qbus eſt ſermo pn̄s ſic dictū eſt pri9. ⁊ hoc de qōne.

ℂ Propter quod ex oib9 vtiq̧ his aliqs ſyllogizās credet ꝙ ē aliqꝺ preter corpa que hic ⁊c̄. Textu ꝯmēti decimi ſexti.

Queſtio II.

Secundum ꝑpoſitoꝝ erat. Utrū in mundo ſint qnq̧ corpa ſimplicia ſpē diſtīcta. ſ. q̄tuor elā ⁊ celū ſeu qnta eēntia. Et arguit̄ p̄ ꝙ nō ſic. celum nō ē alteri9 nāe a q̄tuor elemētis. ergo nō ſūt qnq̧ corpora ſimplicia ⁊c̄. ꝯn̄a nota eſt de ſe. aīs ꝓbatur. ⁊ primo ꝙ nō ſit alterius nature ab eis in ſuba. nam ſm aſtrologos alique partes celi ſicut aliq̄ ſigna zodiaci dicunt̄ eſſe ignea: aliqua aerea: aliq̄ aq̄tica. aliqua terrea. ℂ Cōfirmat̄ hoc etiā auctoritate pythagoricoꝝ q ponūt celū eē de natura ignis. ℂ 2o ꝓbat̄ ꝙ nec celū eſt alteri9 nāe ab elīs q̄tū ad q̄litates motiuas ſic̄ ſunt grauitas ⁊ leuitas. p̄ qꝛ celū eſt corp9 leuiſſimū. ꝓbat̄ h̄ qꝛ celū oīb9 alijs ſupeminet. Tale aūt dr̄ leuiſſimū p Ari. i lr̄a. 2o qꝛ niſi vn9 orbis celeſtis eēt leuior alio n̄ videret̄ rō: q̄re vn9 orbis eēt ſup aliū ⁊ ali9 īfra aliū. ℂ 3o. nā ſic̄ ſub grauiſſimo puta ſub terra nihil eſt poſitū ita ſup leuiſſimū. ſic̄ ē ignis nihil vr̄ eē ponēdū: ⁊ qꝛ ſup ignē eſt celū. Jō ignis nō vr̄ eē leuiſſim9. ⁊ p ꝯn̄s aliqd videt̄ eē leui9 ipſo. qꝺ nō vr̄ eē aliud q̄ celū. ℂ 4o ſi ad imaginationē aliq̄ pars celi eēt in aere aſcēderet. ⁊ p ꝯn̄s eſſet leuis. q̄ videt̄ ꝙ partes celi ſint eiuſdē nature cū elemētis leuibus: aīs ꝓbat̄: qꝛ ſi illa pars celi nō aſcēderet tūc maneret qeſcēs. vl' igit̄ nālr̄. ⁊ hoc nō. qꝛ nō eēt in loco ſibi nāli nec violēter: qꝛ tūc loc9 violēt9 aeri eēt eidē parti celeſti nālis. qꝺ eſt falſū. Et ex alio. qꝛ ſi eēt ibi violēter cū nullū eſſet ꝓhibēs vtiq̧ videret̄ aſcendere. ℂ 5o planete q ſūt partes celi aliqn̄ aſcēdunt ⁊ aliqn̄ deſcēdūt qꝺ nō vr̄ eē niſi eēnt nālr̄ leues. aīs ꝓbat̄ ex eo ꝙ p eoꝝ motū in ſuis ecētricis ⁊ epiciclis aliqn̄ efficiunt̄ cētro mūdi ꝓpingores aliqn̄ remotiores: ſꝫ h̄ nō videt̄ eſſe aliud q̄ aliqn̄ aſcēdere ⁊ aliqn̄ deſcēdere. ℂ Deīde 3o ꝓbat̄ ꝙ celū nō ſit alteri9 nature ab elemētis q̄tū ad q̄litates p̄mas ſeu alteratiuas q̄ ſūt caliditas frigiditas ⁊c̄. Nā ſcꝺm Aſtrologos aliq̄ ptes celi ſūt calide aliq̄ frigide aliq̄ humide. ſic̄ pꝫ de ſignis zodiaci q̄ ſūt aries taurus ⁊c̄. pꝫ h̄ de planetis ſilr̄ quoꝝ aliq dn̄r excellēter calidi. aliq excellēter frigidi. aliq excellēter humidi. aliq excellēter ſicci. aliq vo medio mō ſe hn̄tes. ℂ Deīde 4o ꝓbat̄ ꝙ celū ſit eiuſdē nature cum elemētis q̄tū ad q̄litates ꝯn̄tes q̄litates p̄mas. ſic̄ ſūt raritas dēſitas color ⁊c̄. pꝫ h̄ p̄. qꝛ aliq̄ ps celi dr̄ eē rarior ⁊ aliq̄ dēſior. vn̄ 2o hui9 dicit Ari. ꝙ ſtella eſt dēſior ps ſui orbis. pꝫ h̄ ex alio: qꝛ ſtelle apparēt diuerſoꝝ coloꝝ mars. n. appet rube9 ſaturn9 aūt plūbei coloris. mō ſcꝺꝫ Ari. raritas ⁊ dēſitas ⁊ color ſunt q̄litates ꝯn̄tes q̄litates p̄mas.

Oppoſitum vult Ari. i lr̄a. ℂ Iſta qꝺ facilr̄ ſoluit̄ ſuppoſitꝪ his q̄ dcā ſūt i p̄cedēti qōne.

Sit ergo p̄° ꝯclō. ꝙ p̄ter celū ſunt duo corpa ſimplicia ſm gen9. ſ. graue ⁊ leue occupātia totū mūdū iferiorē vna cū mixtis. Probat̄. nā tot ſūt mot9 nāles ſimplices ſm gen9 corpoꝝ elariū. ſ. ſurſū ⁊ deorſū. cuilꝫ āt eoꝝ corrn̄det vnicū corp9 ſimplex ſm g9. tota rō pꝫ ex his q̄ dcā ſūt i p̄cedēti qōne. ℂ 2a ꝯ°. p̄ter celū. 4. ſūt corpa ſimplicia ſꝫ ſpēz ſpāliſſimā diſtīcta. ſ. aq̄ terra aer ⁊ ignis vna cū mixtis totalē mūdū iferiorē occupātia. d̄ terra ꝙ ſit ⁊ ſilr̄ d̄ aq̄ pꝫ ad ſēſū. de aere āt ꝙ ſit ꝓbat̄. qꝛ niſi eēt aer nō poſſē videre faciē tuaz mihi obaz. nā n̄ eēt mediū iter me ⁊ te p qꝺ poſſēt mltiplicari ſpēs faciei tue ad oculū meum. Un̄ 2o d̄ aīa dicit ꝯmen. ſi eēt vacuū iter oclꝫ ⁊ viſibile ipꝫ viſibile n̄ videret̄. qꝛ ꝑpōfectū medij n̄ eēt ſubꝫ i q̄ recipet̄ ſpēs mltiplicata ab obo ad oclꝫ. De igne āt ꝙ ſit ſupi9 i ꝯcauo orbis lune. ex h̄ pꝫ ꝙ ſp ignis h̄ iferi9 ex n̄s aſcēdit ſurſū: ſi n̄ fuerit ꝓhibit9: qꝺ n̄ eēt niſi ſupi9 eēt ignis nālr̄ ſituat9. 2o ꝯfirmat̄ p h̄ ꝙ i ſupma regiōe aeris ē valde magna calitas i tm̄ ꝙ ibi iflāmāt̄ exalatōes groſſe ⁊ magne ex qb9 gn̄ant̄ cōete ſic̄ pꝫ ex p̄ metheo. ℂ 2o ad ꝯclōnē pncipalē: tot ſi corpa ſimplicia i iſto mūdo iferiori diſti9 ſꝫ ſpēz ⁊ n̄ plā: q̄t ſūt ꝯbinatōes q̄litatū p̄maꝝ poſſes: q̄ ſūt caliditas frigiditas hūiditas ⁊ ſiccitas. ſꝫ iſtaꝝ q̄litatū imagiabiles ſūt ſex ꝯbinatōes: q̄ꝝ ſolū. 4. ſūt poſſes. pꝫ hoc. Nā p̄ma eſt caliditatis cū frigiditate. ⁊ illa ē ipoſſis. qꝛ ꝯrioꝝ. 2a humiditatis cum ſiccitate. ⁊ illa ſilr̄ eſt ipoſſis qꝛ ꝯrioꝝ. 3a caliditatis cum ſiccitate. ⁊ illa eſt p igne. 4a caliditatis cum humiditate ⁊ illa ē p aere. 5a frigiditatis cū ſiccitate: ⁊ illa ē p aq̄. ℂ Breuiter illa rō nō ē ꝓpria pn̄ti ꝓpoſito ſꝫ magis ptinet ad 2m libꝝ de gn̄atōe pp h̄: qꝛ i ꝓpoſito nō itēdim9 iueſtigare numeꝝ corpoꝝ ſimpliciū ex numero q̄litatū alteratiuaꝝ nec ex poſſitate ꝯbinatōis eaꝝ ſꝫ magis ex numero ⁊ diſtīctiōe motuū localiū ſimpliciū pp qꝺ arguat̄ 3o ad dictā ꝯclōnē ſic. ſolū ſunt. 4. mot9 ſimplices nāles corpoꝝ elemētariū diſtīcti ſm ſpēz ſpāliſſimā. ſ. vn9 ſimplr̄ deorſū. ſic̄ mot9 ſimplr̄ grauis. 2o eſt mot9 deorſū ſꝫ nō ſimplr̄ ſic̄ ē mot9 grauis ſꝫ qd: q̄lis ē mot9 ſimplr̄ aq̄. 3o ē mot9 ſimplr̄ ſurſū ſic̄ ē mot9 ſimplr̄ leuis. 4o ē motus ſurſū nō ſimplr̄ ſic̄ ē mot9 leuis ſꝫ qd. cui9modi ē mot9 aeris. ſic̄ pōt patere ex p̄cedēti qōne. Et cū cuilꝫ motui ſimplici nāli d̄beat corrn̄dere vnū corp9 ſimplex: cui ille iſit naturalr̄ ⁊ nulli alteri diſtīcto ab ipſo ſm ſpēz. ſic̄ pꝫ ex eadez qōne ideo preciſe erūt q̄tuor correlaria ſimplicia elaria diſtīcta ſpecie ſpecialiſſima ſicut ſunt preciſe quatuor motus

ſimplices recti diſtincti ſcḋm ſpeciẽ ſpecialiſſimã appropriati corporibus ſimplicibus iſtũ mundũ iferiorẽ occupãtibꝰ dicto modo. ¶ Tertia ꝯcluſio. ꝑter ꝑdicta corpora ſimplicia ponendũ eſt vnũ aliud corpus ſimplex. ſ. celuȝ ſeu qnta eſſentia: ꝓbaṫ: qꝛ ex ꝑcedẽte q̃ſtione ꝑter motus ſimplices rectos ſurſum ⁊ deorſum eſt vnus alter motus ſimplex. ſ. circularis. Et cũ omni motui ſimplici ſcḋm ſpẽȝ correſpõdeat ſolũ vnũ corpus ſimplex ſcḋm ſpẽȝ ſicut ſepe ante dictum eſt. Ideo cũ motibꝰ rectis ſimplicibus correſpõdeãt q̃tuor elementa ſimplicia oportuit vt motui circulari corrñdeat vnũ corpus ſimplex diſtinctũ ab alijs cui ille motus circularis iſit nãliter ⁊ illud corpus vocamus celũ ſeu qntã eẽntiã. ¶ Quarta ꝯcluſio. illud qntum corpus ſimplex nec eſt graue nec leue. ꝓbaṫ. nã ſi ſic ipȝ eſſet nãliter mobile motu recto. ⁊ ſic vni corpori ſimplici ieſſent nãliter plures motus ſimplices. ſ. rectus ⁊ circularis. qḋ eſt ꝯtra dicta in ꝑcedẽti q̃ſtiõe. ꝯña tenet. per hoc ꝙ celo ieſt nãliter motus circularis. ¶ Quinta ꝯcluſio. illud qntũ corpus ſimplex nobilius eſt alijs quatuor corporibus ſimplicibus. ꝓbatur hoc: quia nãliter ieſt ei motus nobilior. ſ. motus circularis qui eſt nobilior motu recto: ex eo ꝙ ipſe eſt ſcḋm lineã nobiliorẽ. ſ. circularẽ que eſt nobilior ⁊ ꝑfectior linea recta ex eo ꝙ linee circulari nõ poteſt fieri additio. ⁊ h̄ arguit perfectioneȝ. linee autẽ recte poteſt fieri additio: igitur ⁊c̄.

Ad rationes In oppoſitũ diſtinguendũ eſt ꝙ aliquid dicitur eſſe calidũ vel humidũ igneũ vel aq̃um dupliciter. vno mõ formaliter in quo ẽ caliditas tanq̃ȝ in ſubo. Alio mõ virtualr ĩ quo nõ ẽ caliditas ſimpliciter tanq̃ȝ in ſubo ſȝ ipm ſit ꝓductiuuȝ caliditatis. ⁊ differũt ſic ꝙ calidũ formalr eſt calefactiuũ per ꝯtactum. Calidũ vero virtualr nõ ſed ſolum lumine vel influentia. Differũt ſcḋo qꝛ calidũ formalr in agendo repatitur vel ſaltem poteſt repati ⁊ alterari a ſuo cõtrario. calidum aũt virtualr nõ. ¶ Differũt 3° qꝛ calidũ formalr ĩpediṫ per interpoſitum ſed calidũ virtualiter nõ ĩpediṫ in calefaciẽdo niſi quãtũ ad actionẽ quã hȝ ꝑ lumẽ ⁊ nõ quã facit ꝑ influentiã. ¶ Ex hoc ergo dico ad ꝑmã rõnem qñ dicebaṫ celuȝ ẽ eiuſdẽ nature in ſuba cum elemẽtis. nego: ⁊ qñ dicebatur aliq̃ue partes celi ſunt ignee ⁊c̄. dico ꝙ hoc veꝝ eſt virtualiter: ſed nõ formaliter. vñ ſi formaliter eẽt igneũ tũc haberet ꝯriũ ⁊ ſic eẽt alterabile. ⁊ per ꝯñs generabile ⁊ corruptibile. qḋ eſt falſum vñ ꝙ aliq̃ue partes celi ſunt ignee ⁊ aliq̃ue aquee virtualiter hoc eſt ad iſtũ ſenſuȝ ꝙ tales efficiũt in iſtis iferioribus q̃litates ſimiles q̃litatibꝰ ignis. Aliq̃ue autẽ q̃litates ſiles q̃litatibus aque. ⁊ ſic de alijs. ¶ Deĩde ad auctoritatẽ pithagoricoꝝ dico ꝙ pithagorici erãt talis opinionis: ſed alterius opinionis erat Ariſto. ⁊ ſui ſequaces. ¶ Ad ſcḋaȝ nego ꝙ celũ ſit eiuſdẽ nãe cũ elis q̃tũ ad q̃litates motiuas. Et qñ dicebaṫ ꝙ celũ ẽ corpꝰ leuiſſiᵐᵘ nego. et qñ dicebaṫ leuiſſimuȝ eſt qḋ oĩbus ſupeminet alijs ⁊ ſupferṫ iſtud bene ꝯcedo ſi alijs ſupferṫ motu recto: ſic nõ eſt de celo. nã eſt ſolũ mobile motu circulari ſicut patet ex ꝑcedẽtibus. Uel ſic: leuiſſimũ ẽ qḋ oĩbus alijs ſupeminet veꝝ eſt: ſi oĩbus alijs ſupemineret ĩfra ſperã lune exiſtẽs. ſ. ĩtra ſperã actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ. ¶ Ad ꝯfirmationẽ dico ꝙ vnus orbis nõ ꝑpter hoc eſt ſup aliũ: qꝛ ſit leuior: ſed ideo: qꝛ nobilior. ¶ Ad aliã ꝯfirmationẽ dico ꝙ nõ oȝ ꝙ ſi ſub grauiſſimo nihil eſt: ꝙ ergo ſup leuiſſimũ nihil ſit: qꝛ licet nihil poſſet poni ſub cẽtro: tamẽ bene aliquid poteſt poni ſup circũferẽtiã. ¶ Ad aliã quãdo dicebaṫ de maſſa celi exiſtẽte in aere aliqui dicũt ꝙ hoc eſt ĩpoſſibile: ⁊ qꝛ ad ĩpoſſibile ſeqtur qḋlibet: ad hoc ſeqtur dictã maſſam aſcẽdere ⁊ dictam maſſam nõ aſcẽdere. ¶ Aliter poteſt dici ꝙ talis maſſa celi nõ aſcẽderet ꝑpter hoc ꝙ nõ haberet in ſe principiũ motus ſurſum vł deorſuȝ. Et quãdo Ariſtoteles dicit ꝙ corpus naturale ſi ſit extra locũ ſuũ moueṫ naturaliter ad illũ. hoc debet ĩtelligi de corporibus naturalibus mobilibus motu recto: ⁊ nõ de celo: qꝛ nec celum nec aliqua pars eius poteſt põi extra locũ ſuũ naturaliter: ſȝ bene ſupernaturaliter. Et quando dicebaṫ. ſi talis maſſa q̃eſceret vel naturaliter vel violẽter. dico ꝙ nullo iſtoꝝ modoꝝ: ſed bene quieſcit ꝑter naturã. vnde imaginandũ eſt ꝙ ſicut motus circularis nõ ineſt alicui corpori violẽter cũ ei non ſit alter motus ꝯrius ſȝ q̃buſcunq̃ȝ ieſt ⁊ non naturalr eis ineſt preter naturam. Ita dico ꝙ corporibus naturaliter mobilibus motu circulari nõ ineſt aliqua q̃es violenta: ſed ſi ineſt eis aliqua ineſt preter naturã. ¶ Ad aliã confirmationẽ dico ꝙ partes celi non aſcendũt neq̃ȝ deſcendũt ſȝ aliq̃ue efficiãṫ aliquando centro ꝓpinquiores aliquãdo remotiores: quia ſicut dictum eſt prius in alia q̃ſtione non oẽ centro mundi propinquare eſt deſcẽdere: nec omne a centro elongari eſt aſcẽdere: ſed ſolũ quod fit intra concauũ orbis lune in ſpera actiuorum ⁊ paſſiuoꝝ. ¶ Ad tertiã rationẽ principalem ſoluitur per hoc ꝙ aliq̃ partes celi bene ſunt calide vel frigide virtualiter ſed non formaliter. ¶ Ad quartam dico ꝙ in celo ſȝ reperiantur aliq̃ue qualitates ſimiles qualitatibus ſecundis ſicut ſunt raritas denſitas ⁊c̄. ille tamen non ſunt eiuſdem rationis cum qualitatibus ſecundis repertis in iſtis inferioribus quia tales reperte in celo non generantur ex actiõibus ⁊ paſſionibus qualitatũ primarum adſulcem ſicut reperte in iſtis inferioribus quẽadmodum dicit ꝯmentator in ſuo tractatu de ſubſtantia orbis.

¶ Manifeſtũ autẽ ex dictis quia ⁊ numeꝝ ĩpoſſibile eẽ pl'eȝ dictoꝝ corpoꝝ ſimplicium ⁊c̄. Textu ꝯmenti vigeſimi tertij.

Queſtio III.

Tertium propoſitoꝝ erat. Utrũ preter q̃tuor elemẽta ⁊ celuȝ ſit ponẽdũ ſextũ corpus ſimplex. Et arguitur ꝑmo ꝙ ſic. nã ſicut ponitur vnum corpus ſimplex mobile motu ſimpliciter ſurſuȝ ⁊ vnũ aliud mobile motu oppoſito. ſ. ſimplr deorſũ. ita videṫ eſſe ponendũ vnũ corpus mobile motu circulari: ⁊ hoc ẽ celũ ⁊ vnũ aliud mobile motu oppoſito motui circulari: ⁊ ſic erũt ſex. ſ. q̃tuor elementa mobilia motibꝰ rectis: ⁊ 5ᵘᵐ. ſ. celũ mobile motu circulari ⁊ 6ᵘᵐ mobile motu oppoſito. ¶ 2°. naȝ ſicut ponunṫ duo corpora ſimplicia motu recto mobilia. puta graue ⁊ leue. ita debent poni duo corpa ſimplicia motu circulari mobilia. 3° nã põt eſſe 6ᵘᵐ corpꝰ ſimplex 7ᵘᵐ 8ᵘᵐ. ⁊ 9ᵘᵐ. ſȝ talia corpa non moueantur aliquo motu.

Oppoſitũ vult Ari. i lr̃a. ¶ In iſta q̃õne erũt duo articuli. Primꝰ erit iuxta mãȝ ꝑmi argumẽti. ſ. vtꝝ motui circlari ſit aliq̃s motꝰ ꝯrius. 2ᵘˢ erit de q̃ſito.

De ꝑ ſciẽdũ ẽ ꝙ ĩ ꝓpoſito nõ ĩtẽdimꝰ de ꝯrietate ꝓpõnuȝ nec terminoꝝ. hec. n. ꝑtinẽt ad logicũ. ſȝ ĩ ꝓpoſito ĩtẽdimꝰ de ꝯrietate reꝝ vł modoꝝ ſeu diſpõnũ. quõ caliditas ⁊ frigiditas ſunt ꝯria. Silr locꝰ ſurſũ ⁊ locꝰ deorſũ ſunt ꝯria. ⁊ ſilr motꝰ ad ſurſũ ⁊ motꝰ ad deorſũ. ¶ Itẽ de ꝯrietate formaꝝ nihil ꝑ nũc ad ꝓpoſitũ ſȝ de ꝯrietate locoꝝ ⁊ motuũ. Et ãteq̃ȝ rñdeaṫ ad articulũ ponẽde ſũt aliq̃ ſuppõnes. Et ꝑᵃ ſit iſta. ꝙ ad ꝯrietatẽ locoꝝ reqriṫ maxĩa diſtãtia nõ ſimplr ſȝ ĩ illo gñe. ſ. ſcḋm drias loci q̃ ſunt ſurſũ ⁊ dorſũ. Uñ magĩ diſtãt duo extrẽa totiꝰ diametri ſpere corruptibiliũ q̃ȝ cẽtꝝ ⁊ circũferẽtia. ⁊ tñ iſta extrẽa ñ ſũt loca ꝯria. Et iõ illa diſtãtia maxĩa q̃ faċ ad ꝯrietatẽ locoꝝ accipiẽda ẽ nõ ſcḋm totalẽ dyametꝝ ſpere corruptibiliũ. ſȝ ſcḋm ſemydiametꝝ eiuſdẽ. 2ᵃ ſuppõ. ad h̄ ꝙ loca ſint ꝯria reqriṫ ꝙ hẽant ꝯrias virtutes. ſ. potẽtias ꝯſeruãdi ꝯria. vñ in loco ſimplr ſurſũ ẽ potẽtia cõſeruãdi leuiſſimũ. In loco aũt ſimplr deorſũ ẽ potẽtia ꝯſeruãdi grauiſſimũ. Leuiſſimũ aũt ⁊ grauiſſimũ ſũt ꝯria. 3ᵃ ſuppoſitio. ꝙ ad ꝯrietatẽ motuũ localiũ q̃tuor reqrunṫ.

Primũ ꝙ ſint de locis ꝯtrarijs ad loca contraria. Scđo reqͥritur ꝙ fiant per lineam breuiſſimã.ſ.rectã. Tertio requirit ꝙ fiant per eandẽ lineam equiualentẽ. Quarto reqͥrit ꝙ ſi vnus eoꝝ eſt nãlis alicui alter ſit violentus eidẽ. ¶ Iuxta primũ ſequit ꝙ motus ad latus nõ ſunt ꝓprie cõtrarij. qꝛ poſſibile eſt talia loca non eſſe proprie contraria. ¶ Propter 2ᵘ ſequit motũ circularem motui recto nõ eẽ contrariũ ꝓpter hoc qꝛ motus circularis nõ fit per lineam breuiſſimã per quã poteſt fieri.ſ.rectã. nec etiã aliquem motum factũ per lineã curuã eſſe contrariũ motui facto per lineã rectã ex eo qꝛ tũc plura eẽnt vni ꝯria. quod eſt contra Ariſto. in littera. cõſequẽtia tenet ꝑ 𝔅 ꝙ multis modis põt fieri mot⁹ ꝑ lineã curuã. ¶ Propter 3ᵘ ſequit ꝙ poſſibile eſt aliq̃ duo moueri motib⁹ cõtrarijs ⁊ tamẽ cõtinue diſtabũt equalr ſicut ſi aliq̃ terra deſcẽderet de ſpera ignis deorſum ad centrũ ex vna parte cẽtri ⁊ deſcriberet ſemidyametrũ ſpere corruptibiliũ. ⁊ ꝓ tũc vna alia terra moueretur ſurſũ verſus circũferentiã. per alium ſemidyametrũ ſpere corruptibiliũ ex alia parte cẽtri: tũc iſte due terre mouerẽtur: motib⁹ cõtrarijs. ⁊ tamen eq̃liter diſtarẽt in fine ⁊ in principio. qꝛ vtrobiqꝫ per ſemidyametꝝ mũdi. ¶ Propter 4ᵘ ſeqꝫ ꝙ motus terre deorſum nõ eſt ꝯrius motui ignis deorſum ex eo ꝙ vterqꝫ ſm ſpẽm eſt nãlis terre. ¶ Tunc ſit cõcluſio riſ᷑alis ad articulũ. nullus mot⁹ eſt ꝯtrari⁹ motui circulari celi. ꝓbat primo ex pte locoꝝ quia ad cõtrarietatẽ motuũ reqͥrit contrarietas locoꝝ. modo oriens ⁊ occidẽs a qͥbus ⁊ ad que eſt motus celi nõ ſunt loca ꝯtraria. qꝛ ſunt eq̃ ſurſum ⁊ eq̃ naturalia cuilibet parti celi. ita ꝙ eque naturaliter eſt ſol in oriẽte ſicut etiã in occidẽte. ¶ Scđo qꝛ motus circularis celi eſt de eodẽ in idem. ⁊ ita eſſet ſi fieret econuerſo. ergo non eſt ibi contrarietas: ¶ Tertio motus circularis celi ſufficit ad acquirendum omnes differentias poſitionis. igitur fruſtra poneretur alius motus alterius ſpeciei ſibi contrarius. ſed ſic non eſt de motibus rectis.

¶ Deĩde ſcđo ꝓbat eadẽ ꝯclõ ſic. ſi motui circulari eẽt aliquis motus ꝯri⁹ ille poſſet eſſe in reꝝ nã: ſed hoc eſt falſuꝫ. ꝯña pꝫ ex hoc: qꝛ ſi vnũ ꝯrioꝝ eſt in natura nõ repugnat eẽ reliquũ. falſitas ꝯñtis pꝫ. qꝛ ſi talis motus poſſet eſſe oporteret ꝙ fieret per eãdẽ viã oĩno vel equiualentẽ oppoſito per quẽ fit motus celi ab oriente in occidẽs per meridiem poſtq̃ꝫ talis motus eſſet tali motui celi ꝯrius: ſed talis mot⁹ nõ põt eẽ ex eo ꝙ perpetuo celũ mouebit ab oriẽte in occidentẽ per meridiẽ. ⁊ ideo nunq̃ꝫ erit aliq̃s motus ab oriẽte in occidentẽ per ſeptẽtrionẽ ſaltẽ per eandẽ viã ⁊ ſup eiſdẽ polis ⁊ ſuper eandẽ axem. ꝓmus. n. ꝓpter ſui perpetuitateꝫ ſcđꝫ nunq̃ꝫ fieri ꝑmittit. ¶ Si aũt dicat ſi vn⁹ orbis puta ſuperior moueret ab oriẽte in occidentẽ per meridieꝫ motus alteri⁹ orbis ſub illo eſt ſibi ꝯrius ſi fiat ab oriẽte in occidẽtẽ per ſeptẽtrionẽ. ꝓbo ꝙ nõ: qꝛ tales motus nõ fiũt oĩnõ ꝑ eandẽ viã nec equalentẽ ex eo ꝙ motus orbis ſuperioris fit ſcđm maiorẽ circulationẽ: ⁊ motus orbis iferioris fit ſcđm minorẽ. ⁊ ex alio qꝛ vnus illoꝝ motuũ nõ ipediret aliũ q̃re nõ eſſent ꝯrij. Propter illã rationẽ aliq̃ magiſtri mei reuerẽdi ꝯcedũt ꝙ ꝯrietas motuũ nõ reperit in celo. ⁊ hoc bene ꝯcedo cũ eis. Addũt tamẽ ꝙ hoc nõ obſtante ꝯrietas bene reperit in motibus circularibus in iſtis inferioribus. ad qđ declarandum ipſi imaginãtur motus circulares fieri vno modo vnũ ad vnã partem. aliũm ad aliam ſuper eiſdeꝫ polis. ⁊ ſuper eandẽ axẽ. 2ᵒ modo vnũ eoꝝ ad vnam partem ⁊ aliũ ad aliã ſuper tamẽ diuerſis polis ⁊ circa diuerſas axes. ⁊ de iſtis duobus modis motus circulares factos dicũt nõ eẽ ꝯrios. qꝛ bene repꝛiunt i eodẽ mobili nec ſe mutuo impediũt. ¶ De motibus circularibus primo modo factis claꝝ eſt de ſe qꝛ non ſunt cõtrarij. de motibus autem circularibus ſecundo modo factis ꝙ non ſunt contrarij declarant de orbe ſolis qui ſimul mouet ab oriẽte in occidẽtẽ ꝑ meridiẽ: ⁊ cum hoc ab oriente in occidentẽ per ſeptẽtrionem.

Primus tamen motus eſt ſuper polis alijs: qꝛ ſuper polis mũdi: ſecũdus aũt ſuper polis zodiaci. ⁊ totũ illud bene cõcedo cũ eis. ¶ Sed dicũt vlterius ꝙ tertio modo poſſum⁹ imaginari. duos mot⁹ circulares vnũ ad vnã partẽ ⁊ alteꝝ per eandẽ viã ad oppoſitũ ſup eiſdẽ polis ⁊ circa eandẽ axẽ. ⁊ tales motus circulares ipſi dicerẽt eſſe ꝯrios. qđ ipſi ꝓſuadẽt duobus medijs. quoꝝ ꝓmuꝫ eſt: qꝛ ſemper taliũ motuũ vnus ipedit aliũ. Scđꝫ mediũ ẽ: qꝛ tales motus nõ poſſunt eidẽ ieſſe ſiſ: ſꝫ bene ſucceſſiue. ¶ Cõtra hoc ſalua eoꝝ gratia pono iſtã ꝯcluſionẽ ⁊ eſt ſcđa. in ordine ꝙ motus circulares ſup eoſdẽ polos circa eandẽ axem per eandem viam non ſunt adĩuicẽ ꝯtrarij. Pro quo ſuppono ꝙ illi mot⁹ qui poſſunt adinuicẽ cõtinuari nõ ſunt ꝯtrarij. Iſtud pꝫ quinto phyſicoꝝ. tũc arguit ſic. tales motus circulares quos ipſi dicũt eſſe ꝯrios poſſunt adĩuicem eſſe cõtinui ergo nõ ſunt ꝯtrarij: ꝯſequẽtia tenet per ſuppõnem: añs ꝓbatur ponẽdo caſuꝫ ꝙ aliqđ corpus orbiculariter moueat ab oriẽte in occidẽtẽ per meridiẽ ſup polos a ⁊. b. ⁊ iteꝝ qđ ſic moueat vertat ſic: ꝙ vbi erat polus a. fiet polus b. ⁊ ecõuerſo. ꝙ ſi fiat eadẽ pars illius orbis que ꝑus mouebat ab oriente in occidentẽ per meridiẽ ſine iterruptione motus: ab oriẽte in occidentẽ mouebit per ſeptẽtrionẽ ⁊ ſup eiſdẽ polis oĩno. q̃re tales motus adĩuicẽ ꝯtinuãtur: illud poſſumus clare videre ſi ſperã materialẽ voluamus fortiter ad ſiniſtrũ. ⁊ iterim ipſam vertamus ſic ꝙ polus qui ꝑus erat ſuperior fiat iferior. ⁊ ecõtra ipſa ſic verſa adhuc ex ꝓmo ipulſu mouebit: ⁊ clare videmus ꝙ eadẽ pars que ꝑus mouet verſus ſiniſtrũ voluit v̾ſus dextrũ: ¶ Sed dices. per eãdẽ rõnẽ poſſemus ꝓbare ꝙ motus ſurſũ ⁊ motus deorſum nõ ſunt ꝯrij. nã poſito ꝙ muſca aſcẽdat ſup aliq̃ꝫ lãceã ⁊ muſca ꝯtinue ante ſe mota lãcea vertat. quo facto eadẽ muſca q̃ ꝓmo aſcẽdebat deſcẽdit ſine iterruptione media. ⁊ per ꝯñs tales motus.ſ. aſcẽſus muſce ⁊ deſcẽſus nõ eſſent ꝯrij. qđ tamẽ oẽs negãt. Rñdeo ꝙ nõ eſt ſile: qꝛ in verſione ſpere nõ fit iterruptio per motũ alterius ſpeciei a motu circulari ipſius ſpere. ſꝫ in vertendo lanceã fit iterruptio per motũ circularẽ alterius ſpeciei ab illis motibus rectis. ⁊ hoc ipedit ꝙ illi motus recti nõ ꝯtinuãtur. vnde nõ poſſum vertere lanceã niſi ipſam moueam vna cum muſca motu circulari: ⁊ ideo non eſt ſimile hic ⁊ ibi. quod claruꝫ eſt conſiderãti. Reſtat ergo reſpõdere ad rationes quibus mouentur aliqui de magiſtris meis ⁊c. ad ponendum oppoſitum cõcluſionis iam poſite. ¶ Ad ꝓmam. taliũ motuũ vnus ipedit aliũ. ergo ſunt contrarij negatur ꝯña. nam plus reqͥritur. ad contrarietatẽ motuũ ſicut in ſuppõnibus dicebat. oꝫ. n. cũ hoc ꝙ fint a locis ꝯrijs ad loca ꝯria per lineas breuiſſimas. ſed hoc deficit ĩ ꝓpoſito. Et etiã aliqui dãt iſtantiã dicentes ꝙ ſi ignis moueretur ſurſum ⁊ terra deorſum obuiãdo igni vnus illoꝝ motuũ ipediret aliũ: ⁊ tamẽ adĩuicẽ nõ eſſent ꝯtrarij. aliter enĩ eſſent duo ꝯtraria vni ex eo ꝙ motus terre ſurſum etiã cõtrariat motui terre deorſuꝫ. ¶ Ad ſcđaꝫ. tales motus non poſſunt eidẽ ſimul ſed ſucceſſiue ieſſe ergo ſunt ꝯrij. iteruꝫ negat ꝯña. nã plus ad ꝯrietatẽ motuũ requiritur. put iã dicebat. ¶ Deĩde dubitat. videt vtiqꝫ ꝙ motui circulari ſit aliq̃s mot⁹ ꝯrius. qꝛ mot⁹ rect⁹ ⁊ mot⁹ circularis magis ſunt adinuicẽ ꝯtrarij q̃ꝫ duo recti.ſ. motus ſurſuꝫ ⁊ motus deorſum. claꝝ eſt autẽ ꝙ aliqui motus recti ſunt adinuicẽ ꝯtrarij. ergo ſimiliter motus circularis motui recto ẽ ꝯrius. Aſſumptũ ex hoc pꝫ. qꝛ ꝯrietas attendit penes maximam diſtantiã. propter quod illa que magis diſtant magis dicunt eſſe ꝯtraria. ſed motus rectus ⁊ motus circularis magis diſtant q̃ꝫ motus recti adinuicem. qđ patet. ꝓmo ſm naturas mobiliũ. qꝛ plus differt nã celi a naturis grauiũ ⁊ leuiuꝫ q̃ꝫ nature grauiũ ⁊ leuiũ adinuicem. ergo etiaꝫ videt plus differre ab inuicem motus circularis qui ineſt celo naturali

ter a motu recto q̄ꝫ motus recti inter ſe qui inſunt naturaliter grauibus ⁊ leuibus. ¶ Et ↄfirmatur hoc. q2 motus ſurſuꝫ ⁊ deorſum cadūt ſub eodē mēbro diuiſionis. motus aūt rectus ⁊ circularis nō. ergo motus circularis ⁊ rectus magis differunt abinuicē q̄ꝫ motus ſurſum a motu deorſum: ſꝫ q2 motus ſurſum ⁊ motus deorſuꝫ ſunt ↄ̄rꝫ magis videt̄ ꝙ mot⁹ circularis ⁊ rectus ſint ↄ̄rꝫ poſtq̄ꝫ magis differūt. Aſſumptū patet ex hoc q2 motus p̄ma ſui diuiſione diuidit̄ in rectū ⁊ circularē. ⁊ deīde motus rectus in motū ſurſuꝫ ⁊ in motū deorſū. ¶ Ad iſtō r̄ndet̄ ↄcedēdo ꝙ magis differūt abinuicē ⁊ mot⁹ rect⁹ ⁊ circularis q̄ꝫ motus ſurſum ⁊ mot⁹ deorſū. ⁊ cū arguit̄ ergo magis debēt eē ↄtrarij negat̄ ↄ̄ña. vñ maior dr̄ia nō ſufficit ad ↄ̄rietatē quod pꝫ q2 albedo pl⁹ differt a linea q̄ꝫ a nigredine: ⁊ tñ albedo nō ē ↄ̄ria linee ſed nigredini. ſic ergo pꝫ per rōnes ⁊ ꝑ rōnū ſolutiōes ꝙ null⁹ motus motu circulari eſt cōtrarius. Ex quo concludo ꝙ mot⁹ circularis nulli corpori ē violēt⁹. nā ſi ſic tūc mot⁹ nālis illi⁹ corpis eſſet illi motui circulari ↄ̄ri⁹ ⁊ hoc eſt ↄ̄ dicta. ¶ Seqtur 2° ꝙ ſi mot⁹ circularis ſeſt alicui corpi ⁊ nō ineſt ei nāliter eſt ei ipertinens ⁊ dicitur ei ineſſe preter naturam poſtq̄ꝫ nō ſequit̄ ad illud corp⁹ cuꝫ non ſit ei naturalis nec repugnat cū nō iſit ei violēter. ſed tale dicit̄ alteri ipertinens qđ nec ſeqt̄ ad ipm nec ei repugnat. ¶ Seqtur tertio ꝙ cū quolꝫ motu mot⁹ circularis pōt miſceri poſtq̄ꝫ nulli motui ē ↄ̄rius. Vñ vnus mot⁹ circularis cuꝫ alio motu circulari pōt miſceri. ſicͤ pꝫ de motu circulari ſolis q̄ mixtus ē ex motu circulari ei⁹ ab oriēte in occidentē per meridiē ſuper polis mūdi ⁊ ex motu circulari ab occidente in orientē per meridiē ſuper polis zodyaci. Siſr motus circularis pōt miſceri cū motu deorſū ſicut ſi aliqua terra deſcēderet per arcum cui⁹ ſemidyameter ſpere corruptibilium eēt corda. Siſr pōt miſceri cum motu ſurſū ſicut ſi ignis aſcenderet ꝑ ↄſilem arcū. Sic autem nō eſt de motib⁹ rectis q2 motus ſurſum cū motu deorſum miſceri non poteſt.

Quantum ad 2ᵐ pono vnicaꝫ ↄcluſionem ⁊ ſit iſta. ꝑter quinq̄ꝫ corpa ſimplicia. ſ. q̄tuor elā ⁊ quintā eſſentiā ſeu celū non eſt ponendū ſextū corpus ſimplex diſtinctū ab eis ſpē. probat̄. nā ſi poneret̄ ipm eſſet naturaliter mobile ꝑ p̄muꝫ articulum p̄me queſtionis: ⁊ tunc vel eſſet naturalr̄ mobile motu recto vel circulari. vt pꝫ ex ſcđo eiuſdē p̄me qōnis. ſi motu recto tūc ē eiuſdē ſpeciei cū corporibus elemētaribus ex eo ꝙ illis motus rectus ineſt naturaliter. ⁊ q2 motus rectus eſt motus ſimplex non pōt naturaliter ineſſe pluribus corporibus diſtinctis ſpē a corporibus elemētaribus. totum illud patet ex tertio articulo eiuſdem p̄me qōnis. Si autē eſt naturaliter mobile motu circulari tunc erit eiuſdem ſpēi cum corpe celeſti ex eo ꝙ illi attribuit̄ mot⁹ circularis ſimplex. ⁊ idē motus ſimplex ſm ſpēm nō pōt ineſſe naturaliter pluribus diſtinctis corporib⁹ ſm ſpēm. ſic. ſ. ꝙ ſi ſit idē ſꝫ ſpeciē ſpāliſſimā. nō pōt naturaliter ineſſe pluribus corporibus ſimplicibus diſtinctis ſm ſpēm ſpāliſſimā. Si aūt ſit idē ſm ſpēꝫ ſubalternā nō pōt ineſſe naturaliter pl̄ibus corpib⁹ ſimplicib⁹ diſtictis ſꝫ ſpēꝫ ſubalternā. nec ſi eſt idē ſꝫ genus pōt ineſſe plurib⁹ corporibus diſtinctis ſm genus. nec pōt dici ꝙ tale corpus eſſet mobile motu oppoſito motui circulari. cū oſtenſuꝫ ſit in p̄mo articulo ꝙ nullus motus eſt contrarius motui circulari. ¶ Scđo ꝑſuadetur eadē ↄcluſio ſic. in mundo non ſunt niſi q̄nq̄ꝫ corpora regularia diſtincta ſpē. qđ bñ videt̄ eē nature miraculū. ideo etiā videtur ꝙ nō ſunt niſi q̄nq̄ꝫ corpora ſimplicia diſtincta ſpecie. aſſs patet decimo tertio elementoꝝ euclidis. ⁊ ſunt iſta diacedron exacedron ycocedron octacedron ⁊ tetracedron. p̄mū. ſ. dyacedron eſt ex duodecim baſibus pentagonalibus. Scđm autem. ſcilicet exacedron ſeu figura cubica eſt ex ſex baſibus quadratis. Tertium vero. ſ. ycocedron eſt viginti baſium triāgulariū

Quartuꝫ autē. ſ. octacedron eſt octo baſium triangulariū. Quintuꝫ vero. ſ. tetracedron ſiue piramis eſt quatuor baſiū triāgulariū. ↄ̄ña tenet teſtimonio antiquoꝝ platonicoꝝ in quoꝝ tēpore floruit geometria ſicut dicit cōmentator tertio huius qui poſuerūt tñ q̄nq̄ꝫ corpora mūdi ſimplicia. ⁊ hec figurauerūt dictis q̄nq̄ꝫ figuris regularibus. vnde celo dederūt diacedron: q2 ipſꝫ eſt capax aliaꝝ figuraꝝ regulariū. ſicut pꝫ ex decimoq̄nto elemētoꝝ euclidis. modo celum debet eſſe talis figure ꝙ ipſꝫ cōmodiſſime poſſit alia capere cum ipm ↄtineat oīa: ⁊ q2 ignis aſcēdit in figura piramidali dederunt igni figurā piramidalē ſeu tetracedrō. ⁊ q2 aer in leuitate ⁊ motu aſſimilat̄ igni dederūt ei figurā octacedron īter ceteras magis appropīquantē ad figurā tetracedrō. ⁊ q2 aqua habet varios motus in partib⁹ ſuis flexuoſos dederūt ei figurā icocedron ꝑpter multitudinem lineaꝝ ⁊ ſuperficieꝝ ⁊ anguloꝝ eius: ſꝫ q2 terra eſt corpus fixū ⁊ ſtabile cēteꝝ alioꝝ ideo dederunt ei figurā exacedron ſeu figurā cubicā q̄ fixe iacet vbi. ꝓijcit̄ ⁊ lepta eſt ad motū: ſic ergo patēt dicti duo articuli.

Ad rationes p̄ncipales. ad p̄mā dico ꝙ non eſt ſile de motu recto ⁊ circulari. q2 ſicut dictū eſt motui recto bene eſt aliq̄s motus ↄ̄rius. motui āt circulari nō. Et cōſimili mō dicat̄ ad ſcđaꝫ. ¶ Ad tertiā dico ꝙ nō poſſunt eſſe aliqua talia corpora q̄n ad minus ſint mobilia cuꝫ omne corpus nāle ſit nāliter mobile per p̄mā articulū p̄me q̄ſtionis: ⁊ ideo ſi eſſent talia ipſa eſſent mobilia: q̄ro tūc quo motu. vel recto vel circulari ſicut arguebat̄ p̄mo ad ↄclōnē rñſalē ad q̄ſitū: ⁊ qcq̄d dicat̄ erūt vel de nā elemētari vel celeſti. ⁊ ſic finit̄ q̄ſtio.

¶ Propter qđ tanq̄ꝫ altero quodaꝫ exiſtente primo corpe preter terrā ⁊ ignē ⁊ aerē ⁊ aquam ethera apellauerunt ⁊c. Textu cōmenti vigeſimi ſecundi.

Queſtio IIII.

Quartum ꝓpoſitoꝝ erat. vtꝝ totalis mūdus aggregat⁹ ex q̄nq̄ꝫ dcis corpib⁹ ſimplicib⁹ ſit vnū ens ↄtinuū. vꝫ ꝙ ſic. dictoꝝ corpoꝝ materie ſunt continue ergo dicta corpora videntur eſſe ↄtinua ⁊ ꝑ cōſequēs totalis mundus ex eis aggregatus videt̄ eſſe vnum ens continuū. antecedens ꝓbatur. q2 ſi ad imaginationē forme ſubſtātiales dictorū corpoꝝ corrūperent̄: materie eoꝝ remanētib⁹ remāneret vna maſſa ↄtinua. ſ. materia p̄ma totalis q̄ nō min⁹ ante videtur fuiſſe continua recte ſicut paries qui anteq̄ꝫ in eo depingātur imagines diuerſoꝝ aīaliū ex̄ris continu⁹ nō deſiniſſe ↄtinu⁹ ꝑpter talē picturā ſup eo factā. ſic ſi materia prima totalis eēt vna maſſa cōtinua ablatis formis non videtur diſcōtinuari ꝑpter pōnem formaꝝ in ipſa. ¶ Sed forte diceret aliquis. iſta rō non ꝓbat ꝙ iſte mundus inferior ſit ↄtinuus mūdo ſuperiori ꝑpter hoc ꝙ mūdus ſuperior. ſ. celum nō habet materiā. ⁊ ſi habet materiā ſaltem illa nō eſt eiuſdē rōnis cū materia iſtoꝝ īferioꝝ: licet bene videatur ꝓbare aliqualiter mundū inferiorē totalem eſſe vnū cōtinuū. Breuiter iſtud nō videt̄ valere: q2 celū habet materiā ⁊ cū h̄ materiā eiuſdē rōnis cū m̄ā iſtoꝝ īferioꝝ. ¶ Primū ꝓbat̄ p̄mo auctoritate Ariſtotelis dicētis p̄mo huius. ꝙ differt dicere celuꝫ ⁊ hoc celum. nā qui dicit celū dicit formā: ⁊ qui dicit hoc celū dicit formā materie mixtā. i. cōpoſitū ex materia ⁊ forma. ¶ Cōfirmat̄ idē auctoritate cōmētatoris in tractatu ſuo de ſubſtātia orbis ī p̄ncipio. vbi dicit celū eſſe ex duabus naturis: ſed nature dicunt̄ 2 phyſicoꝝ materia ⁊ forma. ¶ Confirmatur idē tertio. naꝫ celū ē vnū numero. ergo celū hꝫ m̄āꝫ. aīſs notū eſt de ſe. ↄ̄ña ꝓbatur ꝑ Ariſto. q̄nto methaphyſice. d. ꝙ vnum numero ſunt quoꝝ m̄ā eſt vna. ¶ Cōfirmat̄ idē quarto. nā Ariſto.

p̄mo huius volens ꝓbare mundū tm̄ eſſe vnū dic̄ hoc eſſe ideo q2 ꝯtinet totalē mām̄ ꝑtinentē ad formā mūdi. ⁊ ita nō reſtat alia mā ex qua poſſet fieri alter mundus. Ecce quō quō cōtingit mundum hr̄e materiā. ſed nō accipit mundū ſolū ꝓ iſto mūdo īferiori. ſed ꝓ mūdo totali cuius celū eſt p̄ncipalior pars. ideo videtur ꝙ ꝯcedat celū habere mām̄. ¶ Cōfirmat̄ idē q̄nto ſic. Naꝫ. iz. metaphyſice dicit̄ in nō habētibus mām̄ nō eſt poſſibile eſſe plura īdiuidua ſub vna ſpecie. ⁊ tm̄ in corporibus celeſtibus īueniuntur plura īdiuidua ſub vna ſpecie. quare videt̄ ꝙ celū nō careat mā. ¶ Cōfirmat̄ idē ſexto. In celo reperit̄ raꝝ ⁊ denſum. ergo in celo eſt materia. añs pꝫ. per hoc qđ dicit̄ in ſecundo hui⁹ ꝙ ſtella eſt dēſior pars ſui orbis. ꝯña tenet per Ariſtotelē in tertio hui⁹ diffinientē raꝝ ⁊ dēſum per hr̄e materiaꝫ. vnde dicit hoc eſſe dēſius qđ ſub equali vel mīori extēſione hꝫ plus de materia. hoc aūt rarius: qđ ſub equali vel maiori extēſione habet minus de materia. ¶ Confirmat̄ hoc idem 7°. q2 alr̄ celū nō eēt diuiſibile. vñ dic̄ ꝯmētator i de ſuba orbis ſi nō eſſet dimēſio in materia ante formā ſubſtantialem ipſa eſſet īdiuiſibilis nec eſſet extenſa: ita conſimili modo videtur eſſe in ꝓpoſito. q2 ſi dimēſio non precedat formam ſubſtantialē celi ipſa videretur eſſe īdiuiſibilis: ſed non poteſt eam p̄cedere niſi celū habeat materiā: ⁊ illa dimenſio īhereat prius naturalr̄ q̄ꝫ forma celi. ¶ Deinde ꝓbatur ſcđꝫ. ſ. ꝙ habeat materiam eiuſdem rationis cum materia iſtoruꝫ inferioꝝ: q2 oīs materia ſcđꝫ ſe eſt potētia pura: iō nulla materia ſcđm ſe differt ab alia rōne. ꝯña tenet. per hoc ꝙ dr̄ia rōnis eſt per formā ⁊ actū: ⁊ añs patet p̄mo phyſicoꝝ. ¶ Secūdo ad p̄ncipale: terra eſt continua aque. ⁊ aqua aeri. ⁊ aer igni. ⁊ ignis orbi lune. ⁊ orbis lune orbi mercurij. ⁊ ſic d̄ alijs orbibus. ergo totalis mūdus ex his aggregatus videt̄ eſſe vnū ens ꝯtinuū. ꝯña tenet de ſe. añs ꝓbat̄. p̄mo ꝙ illa ſunt ꝯtinua quoꝝ vltima ſunt vnū. pꝫ per diffinitionē ꝯtinuoꝝ: ſed ſic eſt de terra ⁊ aqua. patet hoc. q2 ſuꝑficies ꝯuexa terre ⁊ ꝯcaua aque videntur eſſe vna ſuperficies ꝓpter hoc ꝙ eq̄liter diſtāt a cētro mūdi oīno ex eadē parte cētri qđ pꝫ ꝑ hoc ꝙ nullū eſt mediū īter dictas ſuꝑficies. ¶ Et ꝯfirmat̄ hoc ſcđo. dicte ſuꝑficies ſunt equales: q2 ſe habēt ſicut loc⁹ ⁊ locatū. locus aūt eſt equalis locato: ideo ſi dicte ſuꝑficies eſſent due: ⁊ nō vna ſeq̄tur ꝙ circa idem centꝝ poſſent eſſe duo circuli equales. qđ eſt īpoſſibile ex tertio geoꝫ. ꝯña pꝫ. ſi ī dictis ſuꝑficiebus imaginemur periferias circuloꝝ. ¶ 3° ad p̄ncipale auctoritate ⁊ teſtimonio parmenidis ⁊ melliſſi quoꝝ oppoſitionē recitat Ariſto. primo phyſicoꝝ. ⁊ dicit ipſos dixiſſe oīa eſſe vnū. ⁊ credo ipſos non fuiſſe ita fatuos ꝙ hoc ītellexiſſent ſic ꝙ ſor. ⁊ plato eſſent vnuꝫ. ⁊ ꝙ celū ⁊ terra eſſent vnuꝫ. nā hoc nullā videt̄ habere ꝓbabilitatē: ideo videt̄ ꝙ ipſi ītellexerunt hoc ſic: ꝙ oīa eſſent vnū ꝯtinuū modo quo exprimit̄ in titulo queſtionis. nā hoc videt̄ quandā habere ꝓbabilitatē.

Oppoſitum arguitur. partes mundi diuerſis mouentur motibus. ergo nō ſūt adinuicē cōtinue. cōſequētia tenet. nam ī q̄nto metaphyſice dicit̄. cōtinuū eſt cuius motus eſt vnus. ideo ſi ꝑtes mundi eēnt cōtinue non poſſent moueri diuerſis motibus antecedens patet. nā aqua mota ad vnā ꝑtē aer bn̄ mouetur ad aliam. ſimiliter hoc ideꝫ patet de orbibus celeſtibus qui diuerſis mouent̄ motib⁹. ¶ In iſta q̄ōne erunt duo articuli. Primus erit iuxta materiā primi argumenti. vtrū. ſ. celū hēat materiā. ⁊ ſi ſic vtꝝ illa ſit eiuſdē rōnis cum materia iſtoꝝ inferioꝝ. Scđs articulus erit de q̄ſito p̄ncipali.

Quantum ad primum ſciendum eſt primo ꝙ hoc nomen materia pluribus modis accipitur. aliquādo enim accipitur pro partibus quantitatiuis alicuius totius ſicut accipitur ſeptimo methaphyſice. ⁊ ſic non eſt dubium quin celū habeat materiā. Scđo modo accipitur materia ꝓ ſubſtātia ſubiecta motui mō quo accipitur octauo methaphyſice. vbi dicitur ꝙ in omni eo quod mouetur neceſſe eſt imaginari materiam. ⁊ iteꝝ ſic accipiēdo materiā non eſt dubiuꝫ q̄n celum habeat materiam vel ſit ipſūmet materia. tertio mō accipitur materia ꝓ ſubſtantia potentiali ex qua cum forma ſibi inherente cōponitur ſubſtantia ꝑ ſe ſubſiſtēs. ⁊ ſic accipiendo materiam dubiū eſt vtrum celum talē habeat materiā. de qua dubitatione Egidius ⁊ ſanctus thomas in ſuis diuerſificantur opinionibus. vnde Egidius ꝓ iſta dubitatōe ponit tres concluſiones. quarum prima eſt ꝙ celum habet materiaꝫ. ſcđa ꝯcluſio ꝙ illa eſt eiuſdem rationis cum materia iſtoruꝫ inferiorum. tertia cōcluſio. hoc nō obſtāte celum nō eſt generabile nec corruptibile. Primam ſuam concluſionē ꝓbat rationibus illis que poſite ſunt iuxta primū argumētum principale. Scđam autem ꝓbat ſic. nam ſi materia celi ⁊ materia iſtoꝝ inferioꝝ non eſſent eiuſdem rationis. tunc differrent ſpecie. quod eſt falſum ex eo qđ materia ſcđm ſe cum ſit pura potētia nullā determinat ſibi formaꝫ ꝑ quā poſſet differre ſpecie ab alia materia vel a quocūq3 alio. iſta etiaꝫ ratio in virtute poſita erat iuxta primū argumētū p̄ncipale. Tertiā cōcluſionē ꝓbat ſic. tali materie celi nō eſt annexa priuatio. ergo lꝫ ſit in celo nō ꝓpter hoc ipſum eſt corruptibile. cōſequentia patet. antecedens ꝓbat per hoc. ꝙ forma celi omnes alias formas continet virtualiter. qđ patet per Ari. ſcđo de generatione dicentē. forme reꝝ ſunt ī terminis. h̄ ītelligit̄ ꝙ in corporibus celeſtibus terminātibus munduꝫ. ⁊ per cōſequēs materia habēs formā celi non dꝫ habere aliquā priuationē alicui⁹ forme ſibi annexam: cum includat eas virtualiter. ¶ Scđo arguit ſic. corruptio nō eſt niſi ꝓpter generationē alterius forme ad quā materia habet appetitū. mō nō ē aliqua forma alia a forma celi ad quā materia celi habeat appetitū: ⁊ hoc ꝓpter excellentiā forme celeſtis exiſtētis ī tali materia. ¶ Tertio arguit ſic habēs materiaꝫ non eſt corruptibile niſi q2 forma eius habet contrarium ſm̄ ſe vel ſm̄ ſuas diſpōnes naturales. mō forma celi nō habet cōtrariū aliquo iſtoꝝ modoꝝ. ideo nō obſtante ꝙ celum habeat materiam eiuſdē rationis cum materia iſtoꝝ inferioꝝ adhuc eſt īcorruptibile ⁊ īgnābile. ecce opinionē Egidij. ¶ De iſta eadē dubitatione ſanctus Thomas habet aliā opinionē concordās bene cū egidio in p̄ma ſua concluſione. ſ. ꝙ celum habet mām̄: ſed diſcordat ab eo in ſcđa. Nā dicit lꝫ celū habeat materiā. tm̄ illa nō eſt eiuſdē rōnis cū mā iſtoꝝ īferioꝝ. ⁊ h̄ ꝓbat. nā aliter celum eſſet generabile ⁊ corruptibile ſicut iſta īferiora. ¶ Cōtra iſtos ambos pono iſtā cōcluſionē ꝙ in celo non ē materia tertio modo accipiendo materiā. ¶ Scđa ꝯcluſio ſpecialr̄ ꝯ̄ ſanctum Thomā. in celo non eſt materia differēs rōne a materia iſtoꝝ īferioꝝ. ¶ Tertia ꝯcluſio. celū circūſcripta intelligentia eſt vna ſimplex ſuba corporea. ¶ Quarta cōcluſio. iſta ſubſtantia magis debet dici forma q̄ꝫ materia. ¶ Prima cōcluſio ꝓbatur. quia ſi in celo eēt talis materia etiā in celo eſſet vna forma īformās illā materiā p̄ter intelligentiā ita ꝙ celū circūſcripta intelligentia adhuc eēt cōpoſitū ex materia ⁊ vna forma alia ab ītelligētia ſicut dicti doctores volunt. ſed hoc eſt falſum. q2 tunc celū eſſet ex ſe mobile nāliter circūſcripta ītelligentia. qđ negaret Ariſto. cōſeq̄ntia tenet ꝑ hoc qđ haberet in ſe p̄ncipiū actiuū ⁊ paſſiuū motus. ſ. materiā ⁊ formā adhuc circūſcripta ītelligentia. ¶ Scđo motus localis circularis ē ſimplicior motibus rectis. ergo etiā corp⁹ mobile nāliter motu circulari debet eſſe ſimplicius corporibus mobilib⁹ motib⁹ rectis. ſed hoc nō eſſeꝫ ſi celū ita eſſet cōpoſitū ex materia ⁊ forma ſicut corpa elemētaria naturaliter mobilia motib⁹ rectis. ¶ Tertio motor ⁊ mobile debent eſſe ꝓportionabilia: ſed motor celi ē multo ſimplicior motoribus elemētoꝝ. ergo

mobile.ſ.celum debet etiam eſſe ſimplicius ipſis elemētis. ſed hoc nō eſſet ſi eſſet cōpoſitū ex materia ⁊ forma itelligē tia circūſcripta. ¶ Quarto de extremo ad extremū debet pcedi per mediū: ſed ſcōm Ariſtotelē deus ⁊ intelligentie ſunt ſic oīno ſimplices ꝙ non eſt ibi cōpoſitio ex materia ⁊ forma nec etiā cōpoſitio ex ſubiecto ⁊ accidēte: ⁊ iſta īferiora ſunt vtroq; modo cōpoſita ideo corpora celeſtia debent tenere gradū mediū.ſ.ꝙ nō ſint cōpoſita niſi vnico modo videlicet ex ſubſtātia ⁊ accidēte ⁊ non ex materia ⁊ forma. ¶ Quinto ſi celū eſſet cōpoſitū ex materia ⁊ forma ſeqret ꝙ ipm eſſet nāliter generabile ⁊ corruptibile. cuius oppoſitū pbat Ariſtoteles pmo huius. ↄſequētia patet ex eo ꝙ omne cōpoſitū ex materia ⁊ forma eſt corruptibile vt patet pmo phicoꝝ. ¶ Et poſſꝫ argui ſexto ſic. nihil ē ponēdū fruſtra in nā: ſed fruſtra poneret materia in celo ſi ibi poneret cū nō appareat neceſſitas ponendi ipam niſi ppter gnātiones ⁊ corruptōes ſubales qles nō īueniunt ī celo. ¶ Scḋa cōcluſio pbat p pmā: qꝛ ſi in celo nō eſt mā nec eſt ibi materia alteri⁹ rōnis cum materia iſtoꝝ īferioꝝ. ¶ Secūdo. qꝛ ſi in celo eſſet materia eiuſdē rōnis cū materia iſtoꝝ īferioꝝ tūc ſicut materia celi maxime appetit formā celi ita etiā materia iſtoꝝ īferioꝝ maxime appeteret eādē: ſed ipſā nunq̄ hr̄e poſſet. ⁊ ſic aliqs eſſet appetit⁹ fruſtra in materia eterno tēpore. qḋ eſt falſum. ¶ Tertia cōcluſio patet: qꝛ ſi celum circūſcripta itelligentia nō eſt ſuba cōpoſita ex materia ⁊ forma ſicut dicit pma cōcluſio: ⁊ tamē eſt ſuba corpea ſicut notū eſt de ſe oportet ꝙ ſit ſubſtātia ſimplex ſaltē per puationē ↄpoſitionis ex materia ⁊ forma licet non per puationē cōpoſitionis ex partib⁹ q̄titatiuis nec per puationem ↄpoſitiōis ex ſuba ⁊ acciñte. ¶ Quarta ↄclo pꝫ. ex eo ꝙ materia nulli⁹ eſt actiuitatis. celū aūt alicuius ē actiuitatis: qꝛ agit in iſta īferiora lumine ⁊ īfluentia. ergo celum magis debet dici forma q̄ mā. nec propter hoc oportet ꝙ ſit nature ītellectualis ⁊ īdiuiſibilis ſicut arguit ſanctus thomas. nā dico ꝙ nō oportet oēm actū per ſe ſubſiſtentē eſſe nām ītellectualē ⁊ indiuiſibilē. nec valuit illud qḋ dicit Egidius.ſ.ꝙ quāuis celū ſit cōpoſitum ex materia ⁊ forma tamē: qꝛ materia illa eſt ſatiata forma celi quā habet ppter eius nobilitatē ppter hoc celū eſt īcorruptibile: nā tūc multo plus mā hominis dēbet eē ſatiata forma hoīs. ⁊ per ↄñs hō eſſet īcorruptibilis. nā forma hominis nobilior eſt q̄ illa forma celi quā ponit egidius eſſe in celo pter itelligentiā. Nec etiā valet illud qḋ ipſe dixit ꝙ iō celū nō eſt corruptibile: quia ei⁹ forma non hꝫ ↄ̄riū nec ſm ſe nec ſm ſuas diſpōnes naturales. nā ſi ſic: tūc ſubito talis forma reciperet ī mā iſtoꝝ īferiorum: qꝛ hec materia iſtoꝝ īferioꝝ appeteret illā formā: cum ſm egidiū ſit eiuſdē rōnis cum mā celi: que qdem materia celi appetit illam formā. nec hec mā iſtoꝝ inferiorum habet cōtrariū illi forme. ideo ſtati illam formā reciperet ſicut recipit lumen qḋ qdē lumen etiā non hꝫ contrarium in mā. nec etiā valet illud qḋ dicit ſanctus thomas. ꝙ vna materia ſit ab alia alteri⁹ rōnis. qꝛ pure potētie non habent vnde diſtinguantur ſcōm rationes ſpecificas vel ſubales. qꝛ que diſtinguunt ſcōm rōnes ſpecificas vel ſubſtātiales: illa ſunt diuerſoꝝ graduū ētitatis. mō due pure potētie nō ſunt diuerſoꝝ graduū entitatis. qꝛ non habent ītrinſece vnde vna excedat aliā. imo pura potentia eſt oīno alterius gradus in entitate ſubſtantie. ⁊ impoīe eſt aliquam ſubſtantiam minus eſſe q̄ in pura potentia.

Quantum ad ſcōm articulum ſuppono pmo ꝙ illa ſunt ↄtinua quoꝝ vltima ſunt vnū per ſe ⁊ ꝙ illa nō ſunt cōtinua quoꝝ vltima nō ſunt vnum per ſe. ¶ Suppono ſcḋo ꝙ illa que ſunt diuerſaꝝ ſpēꝝ nec vnū eſt in potētia ad reliquū nō faciūt vnū ſaltē per ſe licet bene per aggregationē eo mō quo exercitus dicit vnus. ¶ Suppono tertio ꝙ ↄtigua ſunt q̄ꝝ vltima ſunt ſimul. ¶ Sed diceres ſi hoc eſſet veꝝ ſequitur ꝙ ſi eſſet aliqua virga cuius vna medietas eſſet arida ⁊ alia viua nō eēt eius vnū ↄtinuū ex eo ꝙ vltima ſuaꝝ medietatū nō facerēt vnū per ſe poſtq̄ eēnt diuerſaꝝ ſpēꝝ. ¶ Rūdeo cōcedendo ↄñs ⁊ ↄñtiā. ¶ Tunc ſit pma ↄcluſio. q̄ttuor elemēta nō ſunt adinuicē ↄtinua. pbatur. qꝛ eoꝝ vltima nō ſunt vnū. ergo nō ſunt cōtinua. ↄña tenet per pmā ſuppōnē. aīs pbatur. qꝛ quattuor elemēta diſtinguunt ſpē ſicut dictū eſt in ſcḋa q̄ſtione. ergo vltima eoꝝ non faciūt vnum. ↄña tenet per ſcḋam ſuppoſitionē. ¶ Scḋa ↄcluſio q̄ttuor elemēta bene ſunt ↄtigua. pbatur. qꝛ eoꝝ vltima ſunt ſil. ergo ſunt cōtigua. ↄña tenet per tertiā ſuppōnem. aīs patet. qꝛ inter aquā ⁊ terrā nulla eſt diſtātia. nec iter aerē ⁊ aquā nec iter aerē ⁊ ignē. ¶ Tertia ↄcluſio. mūdus īferior eſt cōtiguus mundo ſupiori ⁊ nō ↄtinuus. pma pars patet: qꝛ eoꝝ vltima ſunt ſimul. 2ª pars pꝫ: qꝛ vltima eoꝝ nō ſunt vnū cū diſtinguant ſpē vt dicebatur ī ſcḋa q̄one. ¶ 4ª ↄclo. orbes celeſtes nō ſunt ſibi īuicē cōtinui ſed cōtigui: pma pars pꝫ. qꝛ diuerſis mouent motibus. pꝫ hoc clare de octaua ſpera ⁊ de ſpera ſaturni ⁊ de aliis ſperis. ſilr ⁊ hoc ↄcedūt oēs aſtronomi. ſi autē eēnt cōtinui vnus moueret ad motū alterius ex eo ꝙ continuorum vn⁹ eſt motus. ſecunda pars patet ex eo ꝙ vltima orbiū ſuperceleſtiū ſūt ſimul. ergo ſunt ↄtigui. ↄña tꝫ. p tertiā ſuppōnē. aīs pꝫ ex eo ꝙ nulla eſt diſtātia iter vltima orbiū celeſtiū. ⁊ hoc iter vltima ſm que ſunt imediati.

Ad rationes Ad pmā. oīum coꝝ⁹ mundi māe ſunt ↄtinue ⁊c. nego aīs. ad pbationē dico ꝙ licet totalis maſſa pme materie eſſet vnū ens ↄtinuū oībus formis ſubalibus ablatis: ipſa tñ deſinit eſſe ↄtinua ppter poſitionē formarū ſubaliū in ipſa mā. ppter illas non oīū in mūdo immediatoꝝ vltima ſunt vnū. nec eſt ſile de pariete reſpectu imaginum depictaꝝ in ipo ⁊ mā prima. reſpectu formaꝝ ſubaliū exñtiū in ipa: qꝛ portio materie prime cum ſua forma ſubali facit vnū ens qḋ eſt per ſe vnū. ſic aūt non facit portio parietis cū imagine ſup ea depicta. ſed vnū per accidēs. Et quātū eſt de obiectiōe poſita iuxta primū arg⁹ dico ꝙ licet res mundi īferioris eēnt continue ſicut tamē nō ſunt: adhuc mundus īferior nō eſſet continu⁹ mundo ſupiori: qꝛ in mundo ſupiori nō eſt materia: ſꝫ quādo pbatur pmo auctoritate Ariſtotē. pmo hui⁹. qui dicit celum dicit formā ⁊c. dico ꝙ hic nō loquebat ex ītētōe ſed diſputatiue arguēdo ad partē falſam. ¶ Et ad 2ᵘᵐ dico ꝙ cōmentator in loco pallegato accipit celū pro aggregato ex orbe ⁊ itelligētia mouēte appropata orbi. ⁊ ſic celū eſt ↄpoſitum ex duab⁹ naturis.ſ. ex motore ⁊ mobili. cū q̄ tñ ſtat ꝙ quelibet dictaꝝ naturaꝝ eſt ſubſtantia ſimplex. ¶ Ad 3ᵘᵐ. vnum numero ſunt ⁊c. dico ꝙ Ariſtoteles accipit mā improprie.ſ. p re p qua termini ſupponunt ita ꝙ de illis terminis verificat vnū in numero. quoꝝ materia eſt vna.ſ. qui ſupponunt pro eadē re. ſic enī bene concedimus ꝙ ſor. ⁊ homo ſcribēs ſunt vnū ⁊ in idem numero. ¶ Ad 4ᵘᵐ dico ꝙ Ariſtoteles ibi per mām mundi ītelligit corpora ſimplicia. ſcilicet q̄ttuor elemēta ⁊ celū ⁊ nō talē materiā ex qua cum forma ſubali ſibi inherēte fit vnū p ſe. ⁊ per formā mundi ītendebat ordinem iſtoꝝ corporum ſimplicium vel ipāꝝ primaꝝ cām. ¶ Ad qntum dico qḋ Ariſtoteles hoc intellexit ſic ꝙ in ſubſtantiis non habentibus materiam. id eſt partes quantitatiuas non ſunt plura indiuidua ſub vna ſpecie: ita ꝙ capit ibi materiā pro partibus quantitatiuis: ⁊ nō capit materiā pro materia tertio modo dicta. ¶ Sed notandum ꝙ dicta auctoritas ſic intellecta non eſt concedenda. ſcōm fidem noſtram ⁊ veritatem: qꝛ deus poſſet facere tot angelos quot vellet omnino eiuſdem ſpeciei licet non haberent partes quantitatiuas. ¶ Ad ſextum dico ꝙ in celo eſt bene raritas ⁊ denſitas non tamen eiuſdem rationis cū raritate ⁊ denſitate iſtorum inferiorum: quia corpora iſta

inferiora dicuntur rara vel denſa ex eo ꝙ habent minus vel plus de materia prima ſub equali extēſione: ſed partes celi dicunt̄ rare vel denſe. qꝛ habēt plus vel minus de ſubſtātia celeſti ſub equali extēſione. vnde ſtella habꝫ plus de ſubſtātia celeſti ꝙ̄ vna alia maſſa celi ſibi ꝓpinqua ꝛ equalis que nō eſt ſtella. ꝛ ꝓpter hoc dicit̄ dēſioꝛ. pars aūt ꝓpinquioꝛ dicit̄ rarioꝛ. ℂ Ad ſeptimū. ſi celū non haberet materiā eſſet īdiuiſibile. nego ꝯſequētiam. qꝛ ipſum eſt ſubſtātia diuiſibilis. ꝛ quādo dicit ꝯmētatoꝛ in de ſubſtantia oꝛbis. ſi nō eſſet dimēſio in materia ante formā ſubſtātialē ipſa eēt īdiuiſibilis. dico ꝙ illa auctoꝛitas nihil facit ad ꝓpoſitū. qꝛ ibi loquitur de diuiſibilitate rerū generabilium ꝛ coꝛruptibiliū de quarum numero non eſt celuꝫ: ꝛ adhuc aliqui ꝗ̄tū ad h̄ negant ꝯmentatoꝛeꝫ. Deinde quando pꝛobatur ꝙ celum habet materiam eiuſdē rationis dico ꝙ hoc eſſet bene verū ſi celum haberet materiā ꝓpter hoc ꝙ nulla materia ſm̄ ſe ab alia differt ratione. modo celū non habet materiam ſicut dictū eſt ℂ Ad 2ᵐ principale dico. ꝙ ſuperficies ꝯuexa terre ꝛ cōcaua aque non ſunt quid vnum per ſe. quia ſunt diuerſarum ſpecieꝝ. Ad pꝛobationē. equaliter diſtant a centro mūdi. nego. qꝛ ſuperficies ꝯcaua aque plus diſtat. vnde imaginoꝛ ꝙ quelibet dictarū ſuperficierū eſt diuiſibilis ſm̄ pꝛofunditatem ꝛ nō indiuiſibilis ſicut alij imaginantur. ſed ſtatim ꝙ imaginaboꝛ eas diuiſibiles ſm̄ ꝓfunditatem clarum eſt ꝙ nō equaliter diſtant a centro mundi. Et quando dicebatur nullū eſt medium. inter dictas ſuperficies. ergo equaliter diſtant a medio mūdi. ꝯſequētia nō valet Ad ꝯfirmationē. dicte ſuꝑficies ſūt equales. nego. ꝛ quādo dicebat̄ locus eſt equalis locato. dico ꝙ ſi illa auctoꝛitas eſt vera opoꝛtet ipſaꝫ bene gloſare. vnde ſciendū ꝙ aliquādo locus eſt minoꝛ locato ꝛ aliquādo maioꝛ ꝛ aliquādo equalis. vnde ſi capiat̄ vna parua pellicula que circūdat vitellū oui ipſa eſt locus ipſius vitelli. ꝛ tamē claꝝ eſt ꝙ eſt multo minoꝛ ꝙ̄ ſit illud vitellū qđ locat. Similiter ignis eſt locus aeris ꝛ tamē eſt multo maioꝛ ꝙ̄ ſit aer. Simil'r ſi caperent̄ due cere equales in ꝗ̄titate ꝛ in pōdere ꝛ vna eaꝝ fiat lata ꝛ circūflectat̄ alteri tūc ipſa fit locus eius ꝛ eſt ſibi equalis. ſic ergo patet quomodo locus aliquādo eſt minoꝛ. aliquādo maioꝛ aliquādo equalis locato. Et ideo quando Ariſtoteles dicit locū eſſe equalē locato itelligit ꝗ̄tū ad ꝯtinētiā. i. ꝗ̄tum eſt locatum tātum pꝛeciſe eius locus capit ꝛ ꝯtinet. ℂ Ad tertiū ꝑncipale dico ꝙ parmenides ꝛ melliſſus fuerūt illius opinionis ideo negent̄. Et h̄ breuiter d̄ iſta q̄one.

ℂ Totum autem cuius hec partes perfectuꝫ neceſſe eſt eſſe ꝛc. Textu ꝯmenti quarti.

Queſtio. V.

Quintum ꝓpoſitoꝛum erat. Utꝝ mūdus ſit pfectus. et arguitur pmo ꝙ non. qꝛ illud nō eſt perfectū cui pōt fieri additio: ſed mundo pōt fieri additio. ergo ꝛc̄. maioꝛ eſt nota. nam Ari. i lr̄a pp h̄ cōcedit lineā circularē eſſe perfectam. quia ſibi nō pōt fieri additio ꝛ lineā rectā eſſe iꝑfectā qꝛ ſibi pōt fieri additio. minoꝛ pꝫ: qꝛ per potentiā ſupernaturalē vltra iſtū mundū poſſet fieri de nouo vnus oꝛbis vlterioꝛ: et per potentiam naturalē poteſt fieri perfectioꝛ: qꝛ poteſt de nouo generari naturaliter aliquis homo ex cuius additione mūdus videt̄ fieri perfectioꝛ ꝙ̄ erat ante. ℂ Secūdo mūdus multas icludit iꝑfectiones ꝛ defectuoſitates. ergo mūdus nō eſt perfectus. ꝯſequētia tenet nā in mūdo ſunt multa mōſtra ꝛ multa fiūt mala que ſunt quidā defectus: ſed hoc videt̄ mundo iꝑfectionē arguere. ℂ Tertio mundus eſt perfectioꝛ vna vice ꝙ̄ alia. ergo aliquādo eſt iꝑfectus. patet ꝯſequētia. nā tunc deficit ſibi aliqua perfectio quā alias habuit. ātecedēs pꝫ: qꝛ aliquādo ſunt plura indiuidua de vna perfecta ſpecie ꝙ̄ conſueuerunt eſſe ſicut plures hoīes vel plures equi: ꝛ etiam aliquādo eſt pfectioꝛ ꝯſtellatio ꝛ aliquando iꝑfectioꝛ. ꝓpter qđ mūdus videt̄ eſſe aliqñ perfectioꝛ aliqñ minꝰ perfectus. ℂ Quarto mūdus nō eſt ens. ergo non eſt qđ perfectū. ꝯſequētia tenet. an̄s pꝛobat̄. quia vel eſſet ſub̄a vel accidēs. nō ſub̄a. quia mūdus eſt quoddā aggregatū ex oībus ſubſtantijs ꝛ oībus accidētibus. tale autē non eſt ſub̄a ſolum: etiam tale non eſt accidēs ſolum.

Oppoſitum vult Ariſtoteles. ℂ In iſta queſtione primo ponam quaſdam diſtinctiones. ſcđo cōcluſiones: tertio aliq̄ dubia.

Prima diſtinctio mūdus accipit̄ ꝗ̄ttuoꝛ modis. vno mō pꝛo aggregato ex deo ꝛ itelligētijs ꝛ oībꝰ alijs rebꝰ. ꝛ ſic mūdus d̄r eſſe vniuerſitas entiū. Scđo mō accipit̄ mundus ꝑ aggregato ex oībꝰ rebus excepto deo. Tertio mō accipit̄ mundus ꝑ aggregato ex oībꝰ exceptis itelligentijs ꝛ deo: ꝛ ſic accipit̄ in tractatu de ſpera vbi mūdus diuidit̄ in mūdū ſuperioꝛē ꝛ inferioꝛē. Quarto modo accipit̄ mundus ꝑ aggregato ex oībus īfra cōcauum oꝛbis lune. ꝛ ſic accipit̄ pmo metheoꝛoꝝ. vbi dicit̄: neceſſe eſt mūdum iſtū inferioꝛem eſſe cōtinuū. i. eſt contiguū lationibꝰ ſuperioꝛibꝰ vt eius tota virtus guberne' inde. Accipiendo mundū pmo modo eſt pfectioꝛ mūdo accepto ſcđo modo: ꝛ mundus acceptus ſcđo mō eſt perfectioꝛ mundo accepto. tertio mō. ꝛ ſic ꝯñter. ℂ Scđa diſtinctio eſt. pfectū dicit̄ dupliciter. ſ. ſimpl'r ꝛ ſm̄ quid. pfectum ſimpl'r dicitur de quo hoc nomē pfectū eſt affirmatiue verificabile ſine additamento vt dicēdo h̄ eſt pfectū. Perfectū vero ſm̄ qđ dicitur de quo eſt v'ificabile h̄ nomen pfectū cum additiōe ſicut dicendo hic eſt pfectus hō: bꝛunellus eſt pfectus aſinus. Iſta diſtīctio patet q̄nto metaphyſice. vbi dicit̄ ꝙ quoddā eſt pfectū in genere. ꝛ qđdam eſt pfectū extra genus: ꝛ per perfectū in genere itelligit perfectū ſm̄ quid: ꝛ per pfectū extra genus itelligit pfectū ſimpl'r. ℂ Et eſt ſciendū ꝙ ad h̄ ꝙ aliqđ dicat̄ perfectū ſimpl'r requirit̄ ꝙ nihil ſibi deficiat nec ei poſſit fieri additio nec aliqđ ſit pfectius eo. nec poſſit eſſe. Ecce ꝗ̄ttuoꝛ ꝯditiōes requiſitas ad pfectionē ſimpl'r. ℂ Tertia diſtinctio. pfectū ſm̄ qđ ſeu in gn̄e dicit̄ dupl'r. ſ. qđdam ſub̄ale ꝛ quodā accidētale: ſub̄ātiale eſt de quo eſt verificabile hoc nomē pfectū cū additamēto de pdicamēto ſubſtātie. ſicut dicēdo ſoꝛ. eſt pfectus hō. Sed perfectum accidētale dicit̄ de quo eſt verificabile hoc nomē pfectum cū additamēto de pdicamēto accn̄tis vt dicēdo. ſoꝛ. eſt pfectus lectoꝛ. mūdus eſt perfecta magnitudo. Et iſtud poſſet ſubdiuidi ſm̄ genera pdicamentoꝝ accidentiū. ℂ 4ᵃ diſtinctio. ꝙ coꝛpus pōt dici vnū vel ſimpl'r vel aggregatiōe.

Quantum ad 2ᵐ ſit pma ꝯclo. Accipiēdo mundū pmo mō mūdus ē pfectꝰ ſimpl'r. pbat̄. ex qđ nominis pfecti ſimpl'r. ℂ Confirmat̄. qꝛ ſic accipiendo mūdū icludit deū q ē ens pfectū ſimpl'r. mō totū nō eſt minoris pfectiōis ꝙ̄ ſua ps. ℂ Scđa ꝯclo. accipiendo mundū in alijs tribꝰ acceptiōibus vltimis ipe nō eſt pfectus ſimpl'r pbat̄. qꝛ ſic accipiēdo aliquid ē eo pfectiꝰ. puta deus: ſed ſi eſſet pfectus ſimpl'r ſic accipiēdo mundū nihil deberet eſſe eo pfectius ſicut pꝫ ex quid nominis pfecti ſimpl'r. ℂ Tertia ꝯcluſio. ſic accipiēdo mundū. ſ. ſcđo tertio ꝛ q̄rto modis mundus eſt perfectus ſm̄ quid. i. mūdus eſt perfectus mūdus. pbatur. qꝛ nihil deficit ei de pertinētibus ad pfectionē mūdi. h̄ pbatur quātum eſt ex parte coꝛpoꝝ ſimplicium diſtinctoꝛū ſpē: qꝛ non ſunt niſi q̄nq coꝛpoꝛa ſimplicia ſpē diſticta ſicut pbat̄ in tertia q̄ſtione mō nullū iſtoꝝ deficit mundo. Iſtā ꝯcluſionē Ariſtoteles pncipaliter itendit in pmo tractatu huiꝰ. ℂ Quarta ꝯcluſio. mūdus eſt pfecta magnitudo. pbatur. qꝛ eſt diuiſibilis ſm̄ oēs dimēſionem. ſ. tā ſm̄ longitudinem ꝙ̄ latitudinem ꝙ̄ pꝛofunditatem ꝛ non

unt plures dimenſiones ſm ſpeciem ſicut patet per Ariſto telē in littera. ¶ Quinta ɔclō. mūdus eſt corpus vnū loquē do de vnitate aggregatōis ꝛ nō de vnitate dicta ſimplr. pba tur. illud qō eſt pfecta magnitudo hoc eſt corpus: ꝛ hoc vnū pmo vel 2° modo dictū. ſed mundus eſt magnitudo pfecta per pcedentem ɔcluſionē. ergo ꝛc. maior pꝫ ex eo ꝙ īter oēs magnitudines q̄ ſunt linea ſupficies corpus ſolū corpus eſt magnitudo pfecta. nā alie due magnitudīes nō ſunt ſꝫ oēꝫ dimēſionē diuiſibiles. vnde linea ſolum eſt diuiſibilis ſm vnā dimenſionē. ſ. lōgitudinē. ſupficies ſoluꝫ ſm longitudinē ꝛ latitudinē. corpus vō ſꝫ oēs. ſ. tā latitudineꝫ q̄ꝫ longitudinē q̄ꝫ pfunditatem. Et notanter dico in maiore oīs magnitudo perfecta ē corpus vnum pmo vel 2° modo dictuꝫ ad denotādum ꝙ ſufficit vnitas aggregationis. vn̄ mūdus non eſt corpus vnū ſimpliciter ſicut eſt ſoꝛ. vel plō. ſicut pbauit q̄rta rō: ſed bn̄ eſt corpus vnuꝫ aggregatione multaꝝ rerum adinuicem.

Quantum ad tertiū dubitaꝛ vtꝝ accipiēdo mundū pmo modo ſit perfectioꝛ deo. pbaꝛ ꝙ ſic: qꝛ mūdus pmo modo acceptus ɔtinet pfectionē dei ꝛ cum hoc pfectionē multaꝝ aliaꝝ reꝝ. ¶ Scdo dubitaꝛ videꝛ ꝙ mūdus nō ſit diuiſibilis ſm omnē dimenſionē: qꝛ nō eſt diuiſibilis ſm dimenſionem illius ligni vel illius lapidis.
¶ Tertio dubitaꝛ ex quo mundus eſt diuiſibilis ſecūduꝫ omnē dimēſionē. penes quā ergo diametꝝ mundi cum ſit ſpericū debet capi eius longitudo. ꝛ penes quāꝫ latitudo: ꝛ penes quā pfunditas: ꝛ illud nō ſolū dubiū ē de mūdo veꝝ etiā de quocūqꝫ alio corpore ſperico. ¶ Ad pmum dico ꝙ accipiēdo mūdum primo modo non ē perfectioꝛ deo. ꝛ vlterius dico ꝙ mundus pmo modo acceptus nō includit ampliorē pfectionē q̄ꝫ deus ex eo ꝙ cuiuſlibet entis perfectionem icludit deus. ¶ Ad 2m dico ɔcedēdo ꝙ mūdus nō eſt diuiſibilis ſcđm omnē dimenſionē ſm numeꝝ. tamē eſt bene diuiſibilis ſm omnē dimēſionē ſcđm ſpeciē que nō ſunt niſi tres. ſ. lōgitudo latitudo ꝛ pfunditas ex eo ꝙ nō poſſunt eſſe plures linee īterſecātes ſe in aliquo corpore ad angulos rectos ꝛ penes vnā illaꝝ lineaꝝ ſic ſe īterſecantiū capiꝛ lōgitudo: ꝛ penes aliā latitudo: ꝛ penes aliā pfunditas. ¶ Ad tertiū dico ꝙ dyameter in corpore ſperico mēſurās lōgitudinē poteſt accipi ad placitū mēſurātis ex quo oēs dyametri corporis ſperici ſunt equales: ſed ſic nō eſt in corpore nō ſperico. ꝛ ideo ibi dyameter menſurans longitudinem non accipitur ad placitum menſurantis.

Ad rationes ad pmā. mundo poſſet fieri additio dico ꝙ nō pertinēs ad perfectionē mundi eēntialē: ꝛ q̄n dicebaꝛ. deus poſſet apponere vnum orbē dicēdum eſt ꝙ nō: ꝛ hoc ppter īmutabilitatē voluntatis diuine. ita diceret Ariſto. ſed tn̄ ſm fidē ꝛ rei veritatē ɔcedēduꝫ eſt ꝙ deus valde bene poſſet facere mundū pfectiorē. imo pōt facere vnū aliū mundum vel duos vel tres vel q̄t vellet. ꝛ q̄n dicebaꝛ videꝛ ꝙ per potētiā naturalē poſſet fieri pfectioꝛ ſicut aliqs hō de nouo generaꝛ dico ꝙ non ppter hoc fieret pfectioꝛ perfectione eēntiali: lꝫ bene accidētali. ¶ Ad 4m dico ꝙ ex hoc ꝙ ī mūdo ſunt mōſtra ꝛ defectuoſitates per talia nō arguiꝛ mūdi īperfectio: ſed magis perfectio. vn̄ ſi oīa in mundo eēnt eque pfecta non eſſet tāta pulchritudo mundi ſicut modo ē: aliqbus exiſtētib9 perfectis: aliqbus defectuoſis: vnde maioꝛ pulchritudo ꝛ dcoꝛ dom9 eſt parietes diuerſis coloꝛib9 ꝛ imaginib9 eē depictos: vt ꝙ hic ſit depicta figura leonis hic capre q̄ꝫ ſi oēs parietes conſili colore eēnt colorati ꝛ ɔſilib9 imaginibus depicti. ¶ Ad tertiam dico ꝙ eſt bene pfectioꝛ vna vice q̄ꝫ alia perfectiōe accidentali ꝛ non eēntiali. Quarta rō bene pbat munduꝫ nihil eē qō ſit per ſe vnū cum quo bn̄ ſtat mundū eſſe aliqd aggregatiōe. nec oꝫ illud aliqd eſſe ſubſtantiā vel accidens: ſꝫ bn̄ aggregatū ex ſubīs ꝛ accidētib9. ꝛ ſic ſit finis.

¶ Intendendum primo vtrum eſt corpus īfinitum ꝛc. Textu ɔmenti trigeſimi tertij.

Queſtio VI

Loquendum eſt mō de finitate ꝛ īfinitate mūdi poſtq̄ꝫ locutū eſt de pfectione mūdi. gratia cui9 volo tractare iſtas q̄ōnes. ſ. pmo vtrū poſſit eē aliqō corpus īfinitum immobile. 2° q̄ſtio. vtꝝ poſſit eē aliqō corp9 īfinitū mobile motu circulari. Tertia ē. vtꝝ poſſit eē aliqō corp9 īfini9 mobile motu recto. Quarta. vtruꝫ aliq̄ magnitudo ſiue corporea ſiue icorporea poſſit eē vel ſit īfinita. Quinta. vtrum ſi īfinitū eēt vnū coꝝ poſſet eē mai9 alio ſi eſſent plura. Septa vtrū mundus ſit magnitudo finita vel infinita.

De prima arguiꝛ ꝙ ſic. ſi vnū oppoſitoꝝ ē in nā ꝛ reliquū. ſꝫ corp9 mobile ſini9 ē ī nā ꝛ ei opponiꝛ corpus īfinitū ī mobile. ergo ꝛc. ¶ 2°. qꝛ extra celum de facto eſt ſpaciū īfinituꝫ immobile: qꝛ alr nō poteſt imaginari qd ſit extra mundū ꝛ illud ſpaciuꝫ videꝛ eē corpus cuꝫ ſit longū latū ꝛ pfundum. ¶ 3° īfinitum dicitꝛ qō totum occupat: ſed tale corp9 de facto eſt. ſ. mūdus. ꝛ cuꝫ hoc ipe eſt immobilis: qꝛ nō vꝛ ad quam dr̄iam poſitionis poſſet moueri ex quo totum occupat.

Oppoſitum arguiꝛ. omne corpus eſt naturalr mobile ſicut pri9 pbabaꝛ. iō non eſt aliqō corpus īmobile: ꝛ per ɔn̄s nec īfinituꝫ īmobile. Scdo. nam tale corpus eēt fruſtra cuꝫ nullā hr̄et opationē neqꝫ motū. ¶ Hic pmo volo pmittere aliq̄ gnālia valētia nobis ad q̄ſtiones propoſitas de īfinitate. ¶ Deinde volo reſpōdere ad queſtionē primam.

Quantum ad pm ſciendū eſt ꝙ īfinitū pōt imaginari plurib9 modis. vno mō ſm q̄ntitatē cōtinuā. alio mō ſm q̄ntitatē diſcretā. ſꝫ q̄ntitateꝫ diſcretā pōt imaginari vel actualr ſeparatoꝝ abinuicem: vel non actualiter ſeparatorum ab inuicem: ſed ſeparabilium. infinitum autē ſm quantitatē ɔtinuā pōt imaginari vel extēſiue ſolū vel extēſiue ꝛ ītenſiue ſil. ¶ Deinde īfinitum ſcđm extenſionē poſſumus imaginari vel ſucceſſiue vel pmanēter. ¶ Deinde īfinituꝫ imaginatuꝫ ſꝫ extēſionē pmanentē poſſumus imaginari vel ſꝫ vnā dimēſionē ſicut ſi nos imaginaremur lineā īfinitā vel ſm duas ſicut ſi imaginaremur ſupficiē infinitā. vel ſm tres ſicut ſi imaginaremur corpus īfinitum.
¶ Deinde īfinitū ſiue ſit imaginatum ſm vnā dimenſionē ſiue ſm duas ſiue ſm tres poſſum9 imaginari vel infinituꝫ ſm q̄ꝫlibet ei9 partē vel īfinitū ad vnā eius partē ꝛ finitum ad aliā. ¶ Exemplū pmi ſicut ſi imaginaremur aliq̄ꝫ lineā īfinitam tā verſus oriēs q̄ꝫ verſus occidēs: vel aliqō corpus īfinitum verſus omnē dr̄iam poſitionis. ¶ Exemplū ſecūdi. ſicut ſi nos imaginaremur īfinitā lineā verſus orientem finitā tn̄ verſus occidentē primū infinituꝫ vocaꝛ infinituꝫ ſimplr: ſcđm aūt īfinitum ſcđm qd. ¶ Adhuc poſſum9 imaginari īfinituꝫ duplr. vno mō ſine aliq̄ ɔcauitate. alio modo cum ɔcauitate: vt ſi imaginaremur vnū infinituꝫ circa nos: puta celū vlteri9 ptenſum in īfinitum. ¶ Adhuc vlteri9 poſſumus imaginari de īfinito ſm lōgū licet ſit finitū ſꝫ latū ꝛ pfundū: vel ꝙ ſit vniformiter latū vl ꝙ ſit difformiter latū ita ꝙ vna ei9 portio ſit pedalr lata: alia aūt ſubduple latitudinis: ꝛ alia ſubq̄druple. ꝛ ſic vlteri9. ¶ 2°. ſciēdū ꝙ ly īfinitū pōt capi duplr. vno mō cathegorematice. alio9 ſincategorematice cū accipiꝛ cathego9. equalet orōni huic res ñ hñs finē. ꝛ iuxta talē acceptōꝫ hec ē negāda. ɔtinuū ē diuiſibile in īfi9. qꝛ eſt ſenſus ꝙ ɔtinuū ē diuiſibile in rē q̄ nō hꝫ finē. mō hoc eſt falſū: qꝛ q̄libet partiū ī q̄s ɔtinuuꝫ eſt diuiſibile hꝫ finē. vn̄ ſic accipiēdo īfinitū dꝛ ab ī qō eſt nō ꝛ finitū. vn̄ īfinitū quaſi nō finitū ꝛ ſic exponiꝛ infinituꝫ cathegorema

tice acceptum in continuis. proportionaliter exponitur in numeris: ita ꝙ ille numerus diceret̃ īfinitus qui nō hȝ vltimū nec finē: infiniti ſic accepti aliq̄ ſunt ꝓprietates que ſibi cōuenirent ſi eēt aliqḋ tale: prima ꝙ non poſſet ꝯſumi ꝑ ablationē finiti quātūcunq; multotiēs factā. nec ex q̄tocūq; numero finitoꝝ reſultare poſſet. Scḋa ꝓprietas eius eēt ꝙ nō poſſet determinari quantū ipm eſſet: qꝛ ſi q̄reret̃ q̄tum ipȝ eſt nō poſſet alr̃ r̄nderi niſi ꝙ ipſum eſt infinituȝ: ⁊ hec nō eēt reſpōſio ꝓpria. ꝓpter hoc ꝙ illa reſpōſio nō mutaret̃ poſito ꝙ ab eo auferret̃ tantū quantū eſt totus mundus. vñ tāto ablato adhuc reſiduū maneret infinitū: ex eo ꝙ īfinitū per ablatōēȝ finiti nō deſinit eſſe īfinitum. aliter enī per additionē finiti ad finitū fieret īfinitū. qḋ eſt falſuȝ.

Sed īfinitū ſincathegorematice alr̃ exponit̃ ī continuis ⁊ alr̃ ī diſcretis: vnde aliq̄ in ꝯtinuis exponūt ſic īfinituȝ corpus. i. nō tm̄ corpus q̄n maius: ita ꝙ ī continuis exponūt īfinituȝ tētum ſincathegorematice ꝑ illā orationē nō tm̄ quin maius. ſed in diſcretis exponūt per illā ōronē non tot q̄ plura. Sed illud nō videt̃ valere. nā ſcḋm illaȝ expoſitionem oporteret cōcedere ꝙ infinita ꝑs eſt in iſto corꝑe pedali: qḋ nō cōmuniter cōcedit̃: licet bene cōcedat̃: ꝙ īfinite partes ſunt in iſto corꝑe pedali. ꝯñtia ꝓbatur. qꝛ nō tanta pars eſt ī iſto corpore pedali q̄n maior ꝑs ſit ī eodē. Scḋo iuxta eādē expōnem hec eſſet cōcedēda. īfinituȝ pōdus ſor. pōt portare: nam exquo potētia ſortis nō determinat̃ ad maximum pondus ꝙ ſor. poſſit portare: q̄uis bñ ad minimū qḋ nō poteſt ſeq̄t̃ ꝙ quocunq; pondere dato quod ſor. poſſit portare adhuc maius pōt portare: ⁊ ſic ſi ly īfinitum in cōtinuis dicto mō eſſet exponendū hec eēt ꝯcedēda. īfi^m pōdus ſor. poteſt portare. Nec etiā bñ exponunt īfinitū ſincathegorematice acceptū ī diſcretis ex eo ꝙ expoſitio dȝ eſſe cōuertibil̃ cū expoſito. ſic nō eſt in ꝓpoſito: qꝛ nō ſeq̄t̃. nō tot q̄n plura ſunt. ergo īfinita ſunt: alr̃. n. ex negatiua ſeq̄ret̃ affirmatiua. qḋ eſt falſum: ex eo ꝙ negatiua quantū eſt ex forma eius nihil ponit. affirmatiua aūt aliqd ponit. ¶ Aliȷ autē exponūt ſic. ⁊ hoc ī diſcretis. Uerbi grā: īfiniti homines currunt: duo hoīes currūt ⁊ tres hoīes currūt ⁊ nō tot q̄n plures: ſȝ in ꝯtinuis ſic. īfinitū corpus eſt corpus pedale eſt ⁊ corpus tripedale eſt ⁊ corpus q̄drupedale ⁊ ſic in īfinitū. ¶ Sed illud iteꝝ nō ſufficit. nā poſito ꝙ vigīti hoīes traherēt nauē vnā ⁊ trigīta vnā aliā ⁊ q̄dragīta aliā tertiā ⁊ q̄nquagīta q̄rtam ⁊ ſic in īfinitum: ⁊ ꝙ nō eſſent pauciores q̄ȝ vigīti trahentes nauē: hec eſſet ꝯcedēda īfiniti hoīes trahunt nauē ⁊ tñ hec eēt falſa. duo hoīes trahūt nauē. ⁊ ſimilr̃ hec. tres hoīes trahunt nauē. ⁊ ſic vlterius vſq; ad vigīti. ſimilr̃ poſito ꝙ īfinita eſſent corpora quoꝝ vnū nō eſſet pars alterius quoꝝ minimū eſſet decē pedū ⁊ aliud vigīti pedū ⁊ aliud quadragīta. ⁊ ſic in īfinitū aſcēdēdo ſcḋm ꝓportionē duplā. h̄ eſt ꝯcedēda. īfinitū corpus eſt. nō tñ hec. pedale corpus eſt ⁊ bipedale corpus eſt ⁊ ſic aſcendendo vſq; ad decem. Poſſumus ergo aliter exponere infinitū tentū ſincathegorematice in ꝯtinuis q̄dē per hāc ōronē aliq̄ȝtū ⁊ q̄ȝtūlibet maius: in diſcretis aūt per hāc ōronē aliquot ⁊ q̄ȝtumlibet plura. Juxta iſtam expoſitionem infiniti in ꝯtinuis hoc eſt falſum. īfinitum pondus ſor. poteſt portare. nā ad eā ſeq̄tur ꝙ aliq̄ȝtum pōdus ſor. poteſt portare etiā q̄ȝtūlibet maius illo pōt portare. mō hoc eſt falſuȝ. Juxta etiā eādē expoſitionē hec eſt falſa. infinita pars eſt in iſto corpore pedali. qꝛ ad eā ſeq̄tur ꝙ aliq̄ȝtā pars eſt in iſto corpore pedali ⁊ q̄ȝtūlibet maior ea eſt in iſto corpore pedali. mō hoc eſt falſum. Juxta aūt expoſitionē īfiniti ſincathegorematice ī diſcretis accepti hec eſt ꝯcedēda. īfinite partes ſunt in cōtinuo: qꝛ aliquot partes ſunt in ꝯtinuo: ⁊ q̄ȝtūlibet plēs ſunt in eodē. ¶ Ulteri⁹ ſciēdū ꝙ ꝓpōnes in quaꝝ vna li īfinitū tenet̃ ſincathegorematice ⁊ in alia cathegorematice: ſunt ſibi iuicē īpertinētes ita ꝙ vna eoꝝ nō ſeq̄tur ad aliā nec repugnat ei. vñ nō ſeq̄tur infinitum corpus eſt. ergo aliquod corpus eſt infinitū. nam in p̄ma li corpus ſtat ꝯfuſe tm̄. in ſcḋa aūt determinate: ⁊ in p̄ma li īfinitū accipit̃ ſincathegorematice: ⁊ in alia cathegorematice. ¶ Ulteri⁹ ē ſciēdū ꝙ a ꝓpōnib⁹ de futuro vel de p̄terito in q̄b⁹ li īfinitū eſt ſincathegorematice ſumptuȝ ad ꝓpōnē de p̄ñti in q̄ li īfinitū ꝯſilr̃ mō tenet̃ cū li veꝝ nō valet ꝯñā. vnde nō ſequit̃. īfinitum corp⁹ fuit hec ergo aliquādo fuit vera īfinitum corp⁹ eſt. nec ſeq̄tur infinitum corpus erit: ergo hec aliq̄ñ erit vera īfinitum corpus eſt. pȝ ī ſimili. nā lȝ hec ſit vera. infiniti dies fuerūt. nunq̄ȝ tamen hec fuit vera de p̄ñti. īfiniti dies ſunt: ⁊ lȝ īfiniti dies erunt nunq̄ȝ tamen hec erit vera. īfiniti dies ſunt. iſta ſic in gn̄ali dicta de īfinito valebunt nobis ad ſequētia.

Tunc ſit p̄ma ꝯcl̄o. nullū corpus īfinitū ſimplex eſt imobile. ꝓbat̃: qꝛ illa nō ſunt niſi q̄nq; ſm ſpeciē ex p̄cedētib⁹. ſ. q̄tuor elemēta ⁊ celū: modo q̄ḋlibet coꝝ eſt mobile. elemēta q̄dē motib⁹ rectis. celū aūt motu circlari. tota rō pȝ ex p̄ma parte huius. ſcḋo. nā ſeq̄tur ſi aliqḋ corpus nāle ſimplex eēt īfinitū ꝙ etiā locus eius nālis eēt īfinitus: cū locus debeat eſſe equalis locato: ſed hoc eſt īpoſſibile. p̄mo: qꝛ periret ſurſum ⁊ deorſum. nā in īfinito nō eſt mediū nec extremū. ⁊ tamē ſurſū ⁊ deorſuȝ ſunt extrema ⁊ medium: ¶ Et cōfirmat̃ ſcḋo. naȝ nō eēnt amplius diuerſi motus naturales diuerſoꝝ ſimpliciū ex eo ꝙ motus ſimpliciū ſalteȝ elementoꝝ ſunt naturaliter ſurſum ⁊ deorſum: modo tales motus nō eſſent ſi nō eſſet ſurſuȝ ⁊ deorſuȝ. ¶ Confirmat̃ tertio. qꝛ ſequeret̃ qḋ lapis vel gleba terre ſi eēt in illo loco īfinito vel vbiq; moueret̃ vel vbiq; q̄eſceret. qḋ nō apparet veꝝ. ꝯſequētia pȝ. qꝛ totus loc⁹ corporis naturalis debet eē cōſimilis. iḋ dicit̃ quarto phyſicorū. ꝙ idem eſt locus toti⁹ ⁊ partis. Si aūt locus īfinitus eēt totus cōſimilis nature. nō eſſet rō q̄re aliqḋ corpus poſitū in eo moueret̃ magis vl̄ q̄eſceret magis in vna parte q̄ȝ in alia ideo vel vbiq; moueret̃ vel vbiq; q̄eſceret. qḋ erat ꝓbandū. ¶ Tertio arguitur ad cōcluſionē ſic. nā ſeq̄retur ꝙ tale corpus īfinitū ſimplex īmobile nec haberet locū naturalē nec violentū. ꝯñs eſt falſū ex eo ꝙ oē corpus ſimplex poſtq̄ȝ eſt mobile nāliter ſicut pri⁹ ꝓbatū eſt: habet aliquē locū naturalē ad quē vel in quo eſt naturalr̃ mobile. ꝯñtia patet. qꝛ locus eſt extriſece continens locatum mō īpoſſibile eſt ꝙ vnū īfinitum cōtineat̃ ab alio. ergo per impoſſibile eſſet tale corpus ſimplex īfinitum contineri ab aliquo loco naturali vel violento. ¶ Quarto illud corpus ſimplex īfinitū īmobile vel nec eſſet graue nec leue vel eēt graue vel leue. ſi dicatur primum tunc vel eſſet celum. ⁊ per ꝯñs nō immobile. vnde videm⁹ celuȝ moueri ab oriēte in occidentem: etiā ex alio. nam tunc illud corpus totum occuparet. ⁊ ſic nulluȝ eſſet graue nec leue qḋ eſt falſum. Si autem dicat̃ ꝙ illud corp⁹ eſſet graue: ſic nullū eēt leue. qḋ iteꝝ eſt falſuȝ. ſi autē eſſet leue tunc nulluȝ eſſet graue. qḋ iteꝝ eſt falſum. ꝯñtia patēt ꝑ hoc ꝙ illud corpus totū ſpaciū occuparet ⁊ ſic nō permitteret ſecuȝ aliqḋ aliud corpus. Si āt diceret̃ ꝙ vna ei⁹ pars eſſet grauis: ⁊ alia leuis hoc nō valet. nam tunc illud corpus eēt cōpoſitum ⁊ nō ſimplex nec etiam poſſet dici. quomō illud corpus deberet partiri: ⁊ quā ꝓportionē haberet pars grauis ad partē leueȝ vel ad partē que nec ē grauis nec leuis. ¶ Scḋa cōcluſio. nullum eſt corpus infinituȝ cōpoſituȝ ex ſimplicibus īmobile. ꝓbatur. nā oē corpus ꝯpoſituȝ ſeu mixtum ex ſimplicibus eſt mobile motu eīꝰ vel eoꝝ cuius vel quoꝝ qualitates motiue dominant̃ in ipſo ſicut oſtēſuȝ eſt in p̄ma p̄te hui⁹. ergo nulluȝ tale eſt immobile. nec etiam aliqḋ tale eſt infinitum quia vel eēt ꝯpoſitum ex corporib⁹ ſimplicibus īfinitis ſm multitudinē vel finitis. ſi infinitis: tunc alicuius rei naturalis eſſent p̄cipia īfinita. qḋ īprobatum eſt primo phyſicoꝝ per Ariſtotelem cōtra anaxagoram. ¶ Et cōfirmatur. quia ſicut illa ſimplicia eſſent diuerſaꝝ naturarum ſic eorum lo-

ca naturalia etiā eſſent infinita. modo nō eſt poſſibile loca ſic eē infinita cū motus nāles ſimplices ſint finiti. qr tres vt dicebaṫ in pma parte hui⁹. etiā ſi eſſent loca infinita non eēt iter ea locus medius. nec etiā tunc eēt locus extrem⁹. ꝛ ſic non eſſet ſurſuʒ nec deorſuʒ ſicut pus arguebaṫ. nec pōt dici ꝙ illud corpus īfinitū ſit cōpoſitū ex corporib⁹ ſimplicibus finitis ſm multitudinē: qr hoc nō poſſet eē niſi vnū illorū corporꝫ ſimpliciū eēt infinitū. mō hoc eſt falſū. ſcḋꝫ ꝙ dixit pma ꝯclō. ꝯñā pꝫ. per hoc. qr nunꝗ̄ ex finitis ſm magnitudinē ꝛ ſm multitudinē reſultat infinitum. ꝛ ſi ſunt finita ſm multitudinē ꝛ debeāt ꝯſtituere īfinitū oportet ad min⁹ ꝙ vnū eorꝫ ſit īfinitū ſm magnitudinē. ⁋ Probaṫ etiā aliter ꝙ nō pōt dici ꝙ vnū eorꝫ ſit īfinitū. ꝛ alia finita ex eo ꝙ tūc illud vnū totū occuparet. ꝛ ſic nō ꝯpatereṫ ſecum alia ꝛ etiā alia corrūperet. ⁋ Tertia ꝯclō. nullꝫ eſt corpus īfinitum īmobile. pbaṫ. oē corpus vel eſt ſimplex vel ꝯpoſitum ex ſimplicib⁹. ſi eſt ſimplex ſic ē mobile. p pmā ꝯclonē. ſi eſt cōpoſitū ex ſimplicibus adhuc eſt mobile. p 2ªᵐ. 2° ſic nullꝫ eſt icorporeū gn ipm ſit motiuū. ita videṫ ꝓportionalr nullū eſſe corporeū gn ipm ſit mobile. ⁋ Quarta ꝯclō rñſalis ad q̄ſtionē. nullꝫ pōt eē corpus īfinitū īmobile. pbatur. qr tale ſi pduceret ieſſe oporteret ꝙ eēt ſimplex vel cōpoſitū. q̄cūꝗ̄ diceret ipm eēt mobile. Diceres tu nonne deus pōt facere vnū tale corp⁹. dico ꝙ nō. nam poſito ꝙ faceret vnū corp⁹ q̄tūlibet magnū adhuc ipo facto nō eēt īmobile: qr deus ſicut ipm fecit ſic pōt ipm mouere.

Ad rationes Ad pmā ſi vnuꝫ oppoſitorꝫ ꝛc̄. dico ꝙ nō oꝫ de oppoſitis adiuicē pꝺatiue q̄liter opponiṫ adinuicē finitū mobile ꝛ infinitum īmobile. ⁋ Ad ſcḋam extra celū de facto eſt ſpaciuꝫ īfinitum. nego. ſed de hoc videbiṫ poſtea diffuſius. ⁋ Ad tertiā infinitum diciṫ qḋ totū occupat. ꝯcedo. ſi occupat totū ꝛ verꝫ ꝛ imaginatū. mō hoc nego de mūdo. nā lꝫ occupet totū ſpaciū verꝫ non tñ totū imaginatū vel imaginabile. nā lꝫ extra mundū nō ſit aliqḋ ſpaciū verꝫ tamē bene poſſumus imaginari ibi aliquod eſſe. ꝛ hec de queſtione.

⁋ **Quod quidem igitur neceſſe quod circūfertur corpus finitum eſſe omne ex his palam ꝛc̄.**

Textu ꝯmēti trigeſimi quinti. Queſtio. VII.

Secundum ꝓpoſitorꝫ erat vtrꝫ poſſit eē aliqḋ corpus īfinitū mobile circulariter: ꝛ videṫ ꝙ ſic. mouēs īfinitū debet habere mobile īfinitū: ſꝫ pmū mouēs eſt īfinitū. pꝫ. 8. phy. ideo primū mobile ſibi correſpōdens debet eſſe īfinitū. ſed pmuꝫ mobile eſt mobile motu circulari in eodē. 8. phy. qr ibidē dicit pmum motū eſſe circularē ꝛ illū eſſe pmi mobilis: ideo nō ſolū videṫ eē poſſibile imo de facto videṫ eē corpus īfinitū mobile circulariter. maior pbaṫ. qr ſi motor eēt īfinitus ꝛ mobile finitū virtus mouētis excederet ſine ꝓportiōe virtutē mobilis. ꝛ per ꝯñs moueret ipꝫ in nō tpe ſiue in īſtāti. qḋ eſt ipoīe. ⁋ Scḋo in īfinitū paruū corpus eſt mobile circulariter ideo videṫ ꝙ etiā in īfinituꝫ magnū corp⁹ ſit mobile circulariter. ꝛ per ꝯñs īfinitū. ꝯña videṫ tenere a ſimili. añs pbaṫ. qr medietas celi ē mobilis circulariter. ꝛ medietas medietatis eiuſdē ꝛ ſic in īfinitum deſcēdendo. ⁋ Tertio ſi ipoīe eēt eſſe corpus īfinitū mobile circulariter hoc videreṫ eē: ideo ꝙ īfinita velocitas non poteſt eē in tēpore finito vt arguit Ariſto. ſed hoc eſt falſuꝫ. pbaṫ ſic: īfinita tarditas poteſt eē in tēpore finito imo de facto eſt. ergo ſimilr īfinita velocitas pōt eſſe in tēpore finito. ꝯña videṫ tenere a ſili. nā ſile videṫ eē q̄tū ad hoc de tarditate ꝛ velocitate. añs pbaṫ. nam partes circūferētiales mole ſabri moueṅṫ aliqua tarditate. ꝛ aliqua verſus centꝝ in duplo tardius. ꝛ alie adhuc verſus centꝝ in quadruplo tardius ꝛ ſic in infinitum: ideo de facto in infinitum tarde mouetur aliqua pars. ꝛ hoc in tempore finito.

Oppoſitum dicit Arī. In iſta q̄ōne pmo pmittēda ſunt duo. ⁋ 2° ponēde ſunt ꝯclones.

De primo ſciendū eſt ꝙ dupliciter diciṫ īpoſſibile. ſ. ſimplr ꝛ ſcḋꝫ quid. īpoſſibile ſimplr diciṫ qḋ nec eſt nec poteſt eſſe per aliꝗ̄ potentiā ſiue naturalē ſiue ſupnaturalē. verbi grā. ſicut eſt pſes deos eē. Sili ſicut eſt oppoſitū primi principij complexi. impoſſibile autē ſecūdum quid diciṫ quod nō poteſt eſſe per aliꝗ̄ potētiam naturalem licet bene ſupernaturalē. verbi gratia. ſicut ꝙ celum quieſcat vel aliquod tale. ⁋ 2° ſciendū ꝙ infinitū corpus eſſe mobile circulariter pōt imaginari. vno mō ꝙ ſit vn⁹ orbis qui moueaṫ aliꝗ̄ velocitate. ꝛ ſupra illūꝫ ſit vnus alius duplus ad pmū qui moueaṫ in duplo tardius pmo. ꝛ deinde ſit vnus alius puta terti⁹ duplus ad ſcḋm q moueaṫ in duplo tardius ſcḋo. ꝛ ſic in īfinitū aſcēdendo ꝯtinue ſcḋꝫ ꝓportionē duplā in quātitate orbiū ꝛ tarditate motus eorūdem. 2° mō ꝙ ſit vnus orbis q moueaṫ velocitate finita. ꝛ ſupra illuꝫ ſit dupl⁹ ad primū dupla velocitate motus. ꝛ ſupra illuꝫ ſit duplus ad ſm dupla velocitate motus ad velocitatē ſecundi. ꝛ ſic aſcēdēdo ſm ꝓportionē duplā in q̄titate orbiuꝫ ꝛ in velocitate motuū eorūdem. 3° ꝙ ſit vnum corpus circulare ꝛ in īfinitū ꝓtenſiuꝫ vndiꝗ̄ mobile motu circulari recte. ſic ſi imaginaremur vltimū celū eſſe in īfinitum ꝓtenſuꝫ ꝛ cum hoc moueri circulariter.

Quantum Ad ſcḋm ſit pma ꝯclō. īfinitū corpus mobile circulariter pmo vel ſcḋo mō nec eſt nec pōt eē nāliter. pbaṫ. qr nō eſt aliqua potētia naturalis q̄ ſic poſſet facere īfinitos orbes vnū ſuper aliū. nec etiā īfiniti tales ſunt cū pbatum ſit in ſcḋo metaphīce ꝙ in eēntialiter ordinatis nō pcediṫ in īfinitū quales eēnt tales orbes ſic ordinati. ⁋ Scḋa ꝯclō. īfinitū corpus mobile circulariter pmo ꝛ ſcḋo mō pōt eſſe ſupnaturalr. pbaṫ. nā aliquātū corpus mobile motu circulari pōt eē imo de facto eſt. ꝛ duplum ad illud mobile circulariter poteſt eē per potentiā diuinam ꝛ q̄druplū ad illud pōt eſſe etiā per potentiā diuinā. ꝛ ſic vlterius ſine ſtatu: iō īfinitū corp⁹ circulariter mobile p potētiā diuinā poteſt eſſe. añs glibet catholicus habet cōcedere. ꝯña patet. per expoſitionē huius termini īfinitū tēti ſincathegorematice in quātitatib⁹ ꝯtinuis poſitoꝫ in pcedenti q̄ſtiōe. ⁋ Tertia ꝯcluſio eſt ꝙ infinitū corpus circulariter mobile. pmo vel ſcḋo mō eſt īpoſſibile q̄litercunꝗ̄ accipiaṫ īpoſſibile. nam ſi eēt poſſibile ꝙ īfiniti tales orbes de facto eēnt ipſi poſſent adinuicē cōtinuari. ꝛ ſic fieret ex eis vnuꝫ īfinitum circulariter mobile tertio mō. ſꝫ eſſe tale eſt īpoſſibile ſimplr ſicut ſtatī pbabiṫ. nec iſta ꝯclō tertia repugnat cōcluſioni ſcḋe. qr ſcḋa. q̄ erat de poſſibili erāt vera in ſenſu in quo ponebaṫ. ſcilicet in ſenſu diuiſo: hec aūt tertia que ē de īpoſſibili eſt etiā vera in ſenſu in quō poniṫ. ſ. in ſenſu cōpoſito: tales aūt ſenſus ſunt ſibi īuicē īpertinētes: ſic ꝙ nec vnus ſequiṫ ad aliū nec repugnat ei. Iſtius etiā ꝯcluſionis tertie pbatio latior videbiṫ ī ꝯtractatiōe quarti ꝓpoſitorꝫ. ⁋ Quarta ꝯclō. ſi eſſet corp⁹ infinitum circulariter motū. 3° modo ipm haberet centrū: iſta ꝯclō pbatur. p diffinitionē motus circularis poſitā in prima parte huiꝰ. dicebatur eniꝫ ꝙ circulariter moueri eſt moueri circa centꝝ. ꝛ hoc abſꝗ̄ participatione aſcenſus vel deſcēſus: ſi talis motus circularis eſt ſimplex. ⁋ Quinta ꝯcluſio. ſi eēt corpus infinitum circulariter motum tertio modo ipſum non haberet centꝝ. probatur qr centꝝ corporis dicitur medium illius corporis ſm equidiſtantiā ad extremitates. modo in tali īfinito non eēnt extremitates. ideo nō eſſet tale mediū. vnde ſi eſſet ſpacium infinitū vndeꝗ̄ qua ratione hic pariſius eſſet centrum vel mediū illius eadem ratione in roma vel vbicūꝗ̄ placeret ſignare eēt centꝝ eiuſdē. ⁋ Sed

Iuxta hoc dubitatur. quia dicit Ariſtoteles in ſecūdo metaphyſice ꝙ iſiniti ſi eſſet quelibet pars eſſet media. ⁊ hic in pͥmo huius dicit ꝙ nō. Iſta duo dicta poſſunt ꝯcordari diſtiguendo de medio: ꝙ mediuꝫ in aliquo cōtinuo dicitur vno modo negatiue: qꝛ nō eſt extremū imo aliqd eſt vltra ⁊ aliqd citra. ⁊ ſic quelibet pars iſiniti ſi eēt: eēt media. alio modo dicitur mediuꝫ poſitiue ꝑ eqdiſtantiā ab extremis. ⁊ ſic nō eſſet medium corporis iſiniti. Nec iſte due ꝯcluſiones. ſ. quartā ⁊ qnta cōtradicūt: ſicut nec iſte. ſi tm̄ pater ē aliquis pater eſt. ⁊ ſi tantū pater eſt nullus pater eſt. Sūt. n. due ꝯditionales vere: ſed bene cōcedit̄ ꝙ añs eſt īpoſſibile. quoniā oīs ꝓpoſitio eſt īpoſſibilis ad quā ſequūtur ꝓpoſitiōes ꝯtradictorie. Et ideo ex dictis bene ꝯcludit̄ ꝙ īpoſſibile eſt eſſe corpus iſinitū circulariter motū. Et iſta ſit ſexta concluſio. quā Ariſto. multipliciter ꝓbat in littera. primo ſic. qꝛ ſi eſſet poſſibile eſſe corpus iſinitū circulariter motū tūc eſſet poſſibile in tēpore finito pertrāſiri ſpaciū infinitū. cuius oppoſitū oſtēdit Ariſto. 6. phy. ꝯña ꝓbat̄. nam imaginētur due linee exeūtes a centro illius corporis: circa qđ mouet̄ verſus circūferentiā eiuſdē corporis cauſantes angulū in centro a quo egrediunt̄: inter illas duas lineas ſic imaginatas cadit ſpaciū infinitū: tunc illud ſpaciū infinitū ſic imaginatū pertranſit̄ ab vna illaꝝ lineaꝝ ī tēpore finito poſtq̄ totale corpus facit vnā circuitionē in tēpore finito. ¶ Iuxta iſtaꝫ rationē dubitat̄. nā videt̄ pͥmo ꝙ ſpaciū īterceptū inter illas duas lineas eſſet finitū: qđ ꝓbatur. qꝛ eſſet terminatuꝫ illis duabus lineis. ¶ Et ꝯfirmat̄ hoc. nā poſito ꝙ qñ ille linee īcipiunt egredi a cētro cōſtituāt triangulū cum linea tertia q̄ vna cū illis recedat a cētro q̄ tertia in recedēdo ſic creſcat ꝙ cōtinue maneat ſup illis duabus lineis cum qbus cōſtituit triāgulū: tunc quādo ille linee ꝑ iſinitum receſſerunt a centro īter eas cadit ſpaciū: ſed ꝓbo ꝙ finitū. qꝛ figuratuꝫ figura triangulari. ¶ Scđo videt̄. qꝛ ſi eſſet tale corpus infinitū nō ꝑtranſiret̄ ꝓpter hoc ſpaciū infinitū recte: ſicut ſi mūdus totalis moueret̄. nō ꝓpter hoc ꝑtranſiret̄ aliqđ ſpaciū ſaltē aliud a mūdo. qꝛ mūdus nō occupat aliqđ ſpacium diſtinctū a ſeipſo niſi tunc velimus ponere locū eſſe vnāꝫ dimenſionē ſeparatā. qđ iꝓbatū eſt ab Ariſtotele 4. phycorum. ¶ Simil'r deus poſſet deſtruere oēm locū huius lapidis. ⁊ adhuc mouere hūc lapidē: ⁊ ſic ille lapis moueret̄ ſine loco ⁊ ſpacio. ſic videt̄ in ꝓpoſito: ꝙ ſi eēt corpus infinitum circulare ipm̄ poſſet moueri circulariter abſq; hoc ꝙ ꝑtranſiret̄ aliqđ ſpaciū: ⁊ ſic in tēpore finito nō oportet pertrāſiri ſpaciū iſinitū nec etiā finitū. ¶ Tertio videt̄. ꝙ dicta ratio ſic poſſet īpediri: qꝛ diceret aduerſarius ꝙ illud corpus iſinitū circulariter mobile nō faceret aliquā circuitioneꝫ ꝑfectā in tēpore finito: ſed bñ in tēpore infinito: ⁊ ſic nō oporteret vnā de dictis lineis imaginatā in tēpore finito pertrāſire ſpaciū infinitum. ¶ Ad iſtā. ad pͥmū bene cōcedo ꝙ ſi eſſet tale corpus iſinitū circulariter motū ⁊ in eo eſſent imaginate tales due linee infinite egredientes a centro ꝙ inter eas īterciperet̄ ſpaciū finitum: ſed etiā cum hoc inter eas īterciperet̄ ſpaciū infinitum: ex quo ille linee cōtinue vadūt elōgando: ⁊ ſunt iſinite: ⁊ qꝛ inter illas lineas ſpaciuꝫ totale interceptū eē finitū ⁊ idē eſſe infinituꝫ repugnant adinuicē ⁊ ſequuntur ambo ad eſſe corpus infinituꝫ circulariter motum: cōcludo ꝙ eſſe tale corpus infinituꝫ eſt īpoſſibile poſtq̄ ad ipſum ſequuntur contradictoria. Et conſimiliter reſpondeatur ad confirmationē. ¶ Ad ſecunduꝫ reſpondeo ꝙ Ariſtoteles in dicta ratiōe non ſupponit ꝙ tale ſpaciū ſit: ſed ꝙ non repugnat imaginationi: ⁊ ex hoc tunc cum hoc ꝙ eſt corpus īfinitū circulariter motū infert vnum quod repugnat imaginationi. ſ. ꝙ ſpacium infinituꝫ pertranſiretur in tempore finito. ⁊ ex hoc concluditur ꝙ eſſe corpus infinitū circulariter motuꝫ eſt impoſſibile ⁊ imaginatiōi repugnās. nam quādocunq; ex duobus quoꝝ vnuꝫ non repugnat imaginationi infertur vnum repugnans imaginationi tunc alterum illorum duorum etiam imaginationi repugnat. ¶ Ad tertium dico. ꝙ illa obiectio non valet: qꝛ talis linea infinita imaginata vel in tempore finito deſcribit aliquem angulum circa centrum vel non: ſi non. tunc non mouetur. ⁊ ſic nec illud corpus infinitum mouetur. ſi auteꝫ deſcribit aliquem angulum tunc ſicut deductum eſt. ſequitur dictaꝫ lineam in tempore finito pertranſire ſpacium infinitū imaginatum: ⁊ ſic tale inconueniens ſequitur ad dictam concluſionem ſiue illud corpus infinitum circulariter mobile ponatur complere vnam circuitionem in tempore finito ſiue in tempore infinito. ¶ Secundo. ſi eſſet poſſibile eſſe tale corpus infinitum circulariter motum ſequeretur ꝙ ſpaciū pedale pertranſiretur in non tempore ſiue in inſtanti. quod eſt falſum. probatio conſequentie. nam ponatur ꝙ a centro talis corporis protrahatur in infinitum linea a. b. que cum illo corpore moto circumuoluitur: ⁊ extra centrum imaginetur vna linea infinita quieſcēs. que ſit c. d. ⁊ ſit equidiſtans ſiue parallella linee. a. b. ⁊ ſpacium inter eas pedale in latitudine: ⁊ moueatur linea. a. b. verſus lineam. c. d. tūc ſequitur impoſſibile ſcilicet ꝙ ſpaciuꝫ pedale pertranſitur in nō tempore ſiue in inſtanti. probatur. quia in principio motus verꝫ eſt dicere ꝙ linea. a. b. ſecundum ſe totam ⁊ ſecundum quamlibet ſui parteꝫ diſtat pedaliter a linea. c. d. ⁊ immediate poſt hoc non diſtabit: ſed concurret cum ea ⁊ interſecabit eam: cum nunc ſit equidiſtans ei ⁊ immediate poſt hoc non erit equidiſtans ei. ⁊ cum neceſſe ſit lineas non equidiſtantes ſiue non parallellas concurrere ſi in infinituꝫ protrahantur: ⁊ ſic cum nunc dicte linee diſtāt pedaliter ⁊ immediate poſt concurrunt: ideo ſine tempore medio ⁊ diuiſibili pertranſitum eſt ſpacium pedale ⁊ per motum continuum. quod eſt impoſſibile. ¶ Iuxta dictam imaginationem ſequitur ꝙ ita cito linea. a. b. concurret cum linea. e. f. multum ab ea diſtante ſicut cum linea. c. d. ſolum diſtante ab ea pedaliter. et ſic ita cito pertranſiret ſpacium magnum ſicut paruum vel ſicut paruam partem eius. probatio conſequentie. quia cum dictis duabus lineis. a. b. ⁊ c. d. imaginetur tertia linea. ſcilicet. e. f. etiā equidiſtās linee. a. b. multo plus tamen diſtans ab ea q̄ c. d. tunc in inſtanti in quo a. b. incipit moueri verſus c. d. ⁊ verſus e. f. veruꝫ eſt dicere ꝙ a. b. eſt equidiſtans linee. c. d. ⁊ etiam linee. e. f. ⁊ immediate poſt non erit alicui earum equidiſtans: ⁊ cum omnes tres dicte linee ſint infinite ſequitur. per diffinitionem linearum inequidiſtantium ſiue non equidiſtantiuꝫ ꝙ immediate poſt inſtans datum linea a. b. concurret cum linea c. d. ⁊ etiam concurret cum linea e. f. cum immediate poſt inſtans datum erit equidiſtans vtrinque: ⁊ ſic dicta linea a. b. ita cito pertranſibit ſpacium magnum interceptum inter ipſam ⁊ lineam e. f. ſicut ſpacium paruum interceptum inter ipſam ⁊ lineam. c. d. ¶ Iuxta ideꝫ ſequitur ꝙ linea. a. b. ita cito interſecaret lineam. c. d. ſicut eam tangeret. quod eſt inconueniens. probatio conſequentie: quia ita cito concurrit cum linea. c. d. ſicut concurrit cum linea. e. f. ſicut iaꝫ oſtēdebatur: ſed non poteſt concurrere cum linea e. f. niſi interſecet lineam. c. d. Ideo ita cito ſicut concurrit cum linea c. d. interſecat eam. ⁊ ex hoc tunc vlterius ſequitur ꝙ linea. a. b. immediate poſt inſtans. in quo incipit moueri pertranſibit ſpacium infinitum: quod iterum eſt inconueniens ⁊ imaginationi repugnans: probatio conſequentie: quia immediate poſt illud inſtans interſecabit lineam. c. d. ſicut iaꝫ oſtendebatur: ſed non poteſt ipſam interſecare niſi pertranſiuerit ſpacium infinitum imaginatum verſus circunferentiam dicti corporis. ¶ Tertio arguitur ad dictam concluſionem ſic. omnis linea circa centrum circumuoluta deſcri-

bit circulum.ſcilicet maiorē maior. ⁊ minorē minor. Ideo infinita linea circa centrū mota deſcriberet circulū infinitum. ⁊ hoc ē īpoſſibile: cū de rōne circuli ⁊ cuiuſlibet figure ſit eſſe terminatum. quod patet per diffinitionē figure poſitaꝫ in principio geometrie. figura eſt que termino vel terminis clauditur. vnde non poſſet dici cuius figure eſſet infinitū. ex quo concluditur ꝙ impoſſibile eſt ⁊ imaginationi repugnans eſſe corpus infinitum.

Tunc ad rōnes. ad pͥmā pōt dici ꝙ virtus infinita libera pōt bñ mouere mobile finitū finita velocitate. qꝛ nō mouet q̄tūcūꝙ pōt. ſed q̄tū vult. ⁊ ideo non oꝫ ſi ſit potētia motiua infinita ꝙ ḡ ſit mobile ſibi corrñs infinitum. ❡ Ad ſcđam ꝯcedo añs. ſed nego ꝯñtiam. rō negationis conſequentie eſt. qꝛ diminutio cōtinui bene vadit in infinitū. ſed non augmētatio. ❡ Conſimili modo reſpondeatur ad tertiam. quia tarditas eſt diminutio motus. velocitas autem augmentatio. ⁊ ideo lꝫ tarditas poſſit ire in infinitum. non tamen velocitas.

❡ Sed adhuc neqꝫ qđ ad mediuꝫ neqꝫ qđ a medio fert īfinitū erit ⁊c̄. Textu ꝯmēti quadrageſimi quarti. Queſtio. VIII.

Tertium propoſitoꝝ erat. vtruꝫ poſſit eſſe aliqđ corpus īfinitū mobile motu recto. ꝓbatur ꝙ ſic. qꝛ ignis đ ſui natura mobilis eſt motu recto. ⁊ ſi eēt īfinitus non minꝰ eēt mobilis motu recto. qꝛ adhuc hr̄et nāꝫ ignis. ſed pōt eē ignis īfinitus. ergo pōt eē mobile īfinitū motu recto. aſſūptūꝫ ꝓbatur auctoritate Ari. ſcđo đ aīa dñtis ignē eſſe augmentabilē in infinitū ſi apponatur ꝯbuſtibile. ❡ Etiā confirmatur hoc. qꝛ deus pōt facere ignē pedalē. io. pedū. ioo. pedū. ⁊ ſic ſine ſtatu. ḡ poſſet facere ignē infinitū. ❡ Etiaꝫ ꝯfirmat̄ ꝙ nō tm̄ ignē finituꝫ poſſet deus facere q̄n poſſet maiorē facere. ⁊ hoc ſeq̄tur cuꝫ dr̄ qđ īfinitū ignē deus pōt facere. pꝫ hoc ex eo. qꝛ īfinituꝫ ſic exponit̄ p aliquātū ⁊ non tm̄ q̄n maius. Scđo. nā ſi nō pōt eē tale corpꝰ īfinitū mobile motu recto hoc eēt ꝓpter hoc ꝙ illud corpus hr̄et grauitatē vel leuitatē infinitā. qđ Ari. reputat īpoſſibile. ꝓbo ꝙ hoc nō oporteret. qꝛ poſſet eē tale corpus. ⁊ hr̄e abuc grauitatē vel leuitatē finitā. qđ oſtēdo ſic. nam capiat̄ vna certa latitudo grauitatis finita ⁊ illiꝰ pars pͥma ꝓportionalis ſit in vna pte pedali illiꝰ corporis infiniti. ⁊ ſcđa pars ꝓportionalis eiuſdē ſit i alia pte pedali illiꝰ corpis īfiniti. ⁊ ſic vltra. tūc illud corpus infinitū erit graue. qꝛ hꝫ grauitatē. ⁊ tm̄ finitā ex eo ꝙ grauitas vniꝰ libre ſola ē extēſa p illud totale corpus infinitum. ❡ Tertio. nā lꝫ nō ꝯtingat eſſe corpꝰ īfinitū mobile motu circulari ſicut eſt dictuꝫ in alia q̄one. q̄a nō cōtingit imaginari lineā infinitā circularē. nō tm̄ ſic vr̄ eſſe de corpore infinito recto. qꝛ bñ ꝯtigit imaginari. lineā rectā infinitā. ⁊ ideo videtur ꝙ etiam bene ꝯtingat imaginari mobile infinituꝫ motu recto per illam lineam rectam infinitam imaginatam.

Oppoſitum vult Ariſto. in lr̄a ⁊ ad hoc plures ponit rōnes. ❡ Ad iſtā queſtionē breuiter pono vnicā ꝯcluſionē ꝙ nō poteſt eē corpus īfinitū mobile motu recto. Iſtā ꝯcluſionē Ariſto. ꝓbat in littera multipliciter. ❡ Primo ſic ex parte locoꝝ. qꝛ ſi eēt tale mobile īfinitū oporteret ipꝫ habere locū infinitū: ſed hoc eſt īpoſſibile. qꝛ nullus locꝰ eſt īfinitus. qđ pꝫ. per diffinitionē loci q̄ dicit̄ locus eſt terminus corporis ꝯtinētis. ꝓbatur ꝯña. qꝛ omne corpus mobile localiter debet habere locū ſaltē vel imaginabilē. qꝛ deus poſſet mouere totalē mundū motu recto ſicut dicit articulus pariſiēſis: ⁊ ſi deus ipm taliter moueret nō moueret ipꝫ in ſpacio vero: ſed imaginabili vel imaginato: ⁊ cuꝫ locus alicuius corporis nō poſſit eē minor illo corpore cū debeat ꝯtinere ipꝫ: oportet ſi eēt corpus īfinitū mobile motu recto ꝙ haberet locū īfinitū. ❡ Scđo ſi eēt corpus īfinituꝫ mobile motu recto oporteret dare duo loca extra inuicē quoꝝ quilibet eſſet infinitus: ⁊ hoc eſt īpoſſibile. qꝛ vnus locus īfinitus occuparet omne ſpacium imaginabile. ⁊ per ꝯñs nō ꝑmitteret extra ſe aliū locū. ꝯña ꝓbatur. qꝛ mobile motu recto moueret̄ de vno loco a quo exit ad aliū locū in quē intrat. Ideo ſi corpus infinitū moueret̄ motu recto ipſum ꝑmitus eſſet in vno loco infinito ⁊ exeūdo intraret aliū locū ex̄ illū pͥmū. ❡ Tertio tale corpꝰ īfinitū ſi eſſet vel eſſet in loco ſibi naturali vel violēto: ſi dicat̄ pͥmū tunc nō poſſet ab illo loco remoueri niſi per motorē qui eſſet maioris potētie q̄ illud īfinitū, eſſet reſiſtētie ex eo ꝙ potentia mouētis debet excedere reſiſtentiā moti Sed illa reſiſtētia cum eſſet īfinita nulla potentia motiua poſſet eſſe maior: ⁊ ſic illud corpus per nullā potētiam poſſet remoueri a ſuo loco naturali per ꝯñs non eſſet mobile motu recto. Si autem dicat̄ ſcđm. ſ. ꝙ illud corpus ſit in loco ſibi innaturali ſeu violento hoc eſt īpoſſibile ex eo ꝙ nulla eēt potētia q̄ p violētiā poſſet illud corpus tenere in illo loco ſibi violēto cū nulla eēt potētia maior q̄ eēt potētia illiꝰ corporis īfiniti: poſtq̄ potētia illius corporis īfiniti eēt infinita. infinito aūt nihil ē maiꝰ neqꝫ finitū ſicut notiꝫ eſt de ſe nec infinitū ſicut poſtea videbit̄. ❡ 4ͦ arguit̄ ad candē ꝯcl'onē ex pte grauitatis vel leuitatis. qꝛ ſi eēt corpus infinitū. ⁊ hoc eſſet graue ſequeretur ꝙ eēt grauitas infinita. ꝯñs eſt impoſſibile. ergo ⁊ añs. ꝯña ꝓbatur. quia in maiori corpore eſt maior virtus. ideo i corpore infinito eēt virtus infinita. ideo ſi eſſet aliqđ corpus infinitū ⁊ eēt graue haberet grauitatē infinitā. falſitas ꝯſequētis ꝓbatur. qꝛ ſi haberet grauitatem infinitam. tunc moueret̄ in nō tempore. ſed hoc eſt īpoſſibile. ꝯña pꝫ ex hoc ꝙ aliquāta grauitas mouet i aliquo tpe: ⁊ ceteris paribꝰ maior grauitas mouet in breuiori tēpore. ergo ſi eſſet grauitas infinita moueret in nō tpe. Sed diceres ꝙ ſi eſſet talis infinita grauitas illa nō moueret. ſed inſtātanee mutaret: nō lꝫ īpoſſibile ſit motum eē inſtātaneū: tm̄ nō eſt īpoſſibile mutationem eſſe inſtantaneā. ❡ Breuiter iſtud magis videtur noſtrū ꝓpoſitum cōfirmare q̄ deſtruere. quia iuxta illud ꝯceditur ꝙ ſi eſſet grauitas infinita vel infinitū haberet grauitatē infinitam nō eſſet mobile. ſed bene mutabile. ⁊ hoc ſufficit nobis p concluſione noſtra qua dicitur ꝙ non eſt poſſibile eſſe finitū mobile motu recto bene dicimus mobile ⁊ non mutabile. ❡ Adhuc iuxta vltimam rōnem aliquis dubitaret vel obyceret negando cōſequentiā qua arguebatur ſi eſſet corpus graue infinituꝫ hr̄et infinitam grauitatem. nam ſicut arguebatur ſcđo ad q̄onem ſi illud corpus eſſet difforme in grauitate ſcđm ſuas partes non oporteret in eo eſſe grauitatem īfinitam licet hoc bene oporteret ſi eēt vniformiter graue per totum. ❡ Breuiter iſtud non valet. quia tale corpus infinitum mobile motu recto ſi eſſet oporteret ꝙ eſſet ſimplex vel mixtum: ⁊ ſiue eſſet ſimplex ſiue mixtū non eēt in eo tanta difformitas in grauitate q̄n totalis eius grauitas eſſet infinita.

Ad rationes quando dicitur ignis eſt augmentabilis in infinitum dico ꝙ non. ⁊ quādo Ariſtoteles dicit hoc dico ꝙ dicit hoc conditionaliter. ⁊ illa conditio eſt impoſſibilis. quia dicit ſi apponeretur ſibi infinitum cōbuſtibile. modo hoc eſt impoſſibile. quia ex quo non eſt infinitum combuſtibile non eſt poſſibile hoc igni miniſtrari. ❡ Ad confirmationes ſequentes videbitur in ſequenti queſtione in qua pertractabitur vtrū poſſibile ſit aliquā magnitudinem eſſe infinitam ſiue hoc ſit naturaliter ſiue per potentiā diuinam. ⁊ ibidem etiam

videbitur de hoc ꝙ quo tangitur in tertia rōne.ſ.vtꝝ repugnet imaginationi eſſe magnitudinē rectā infinitā. ¶ Ad ſcðaꝫ ſoluta eſt in ſoluendo obiectionē ſcðo factā iuxͣ ꝗrtā rōnem.⁊ ſic eſt finis qōnis.

¶ Si igitur neqꝫ ſpera neqꝫ tetragonuꝫ neqꝫ circulus eſt infinitus ⁊c̄. Textu cōmenti trigeſimi noni. Queſtio. .IX.

Quartum propoſitoꝝ erat. vtrū aliq̄ magnitudo ſiue corpea ſiue linearis ſiue ſupficialis ſit vel poſſit eſſe infinita. videt̄ primo ꝙ ſic. nā poſſibile ē ꝙ in pͥma parte ꝓportionali alicuius hore deus creet vnū lapidē pedalē.⁊ ſimiliter poſſibile eſt ꝙ in ſecūda creet vnū lapidē pedalē ad primū. ⁊ ſimiliter ꝙ in tertia.⁊ ſic vltra de alijs ꝑtibus proportionalibus hore. ponat̄ ergo ꝙ in qualibet ꝑte proportionali alicuius hore deus ſic faciat ī fine hore: aggregatū ex omnibus illis lapidibus erit infinitū. ideo poſſibile ē ꝙ aliqua magnitudo corporea ſit īfinita. ¶ Scðo. nā poſſibile ē ꝙ ſecūda pars ꝓportionalis alicuius corꝑis pedalis rarefiat ⁊ extēdat̄ ad equalitatē prime.⁊ ita de 3ª ⁊ 4ª ⁊ ſic de alijs. ⁊ ſaltē hoc ē poſſibile per potentiaꝫ diuinā.⁊ ſi ſic fieret ī fine illiꝰ hore illð eſſet infinituꝫ. ¶ 3º ꝓbatur ꝙ de facto corpus bipedale eſt infinitū. quia illud ē infinitum quod eſt cōpoſituꝫ ex infinitis ꝑtibus quaꝝ quelibet eſt tanta ſicut aliqua certa data. ſed ſic eſt de corpore bipedali. qꝛ in ipſo ſunt infinita pūcta. a quorū quolibet ad alið eſt corpus pedale. ¶ 4º magnitudo eſt augmētabilis ī īfinitum. ergo videtur ꝙ ſit poſſibile eſſe magnitudinē infinitā. cū eni eſt aucta in infinitū videtur eē īfinita. aīs ꝓbat̄. qꝛ ſint a.⁊ b. due magnitudines corporee ⁊ id qð diuidit̄ a.b. addatur ad.a. tūc ſi b. eſt diuiſibile in īfinitū. ergo a. eſt augmentabile in infinitū. ꝯñ̄a vr̄ tenere ex eo qð ꝑ idē per cuius ablationē b. diminuit̄ a. augmentat̄.⁊ qꝛ b. ꝑ eiꝰ diuiſionē diminuit̄ ad ſubduplū ⁊ ad ſubtriplū. ⁊ ſic in īfinitū videtur ꝙ a. augeatur ad duplū ⁊ ad triplū.⁊ ſic in infinitū ¶ Quinto aliqð de facto eſt corpus tm̄ ꝗtum eēt corpus ex infinitis corporibꝰ nō cōmunicantibus cōpoſitū quoꝝ quodlibet eſt tm̄ ſicut aliqð certū datum. ergo de facto eſt aliqð corpus infinitū. Conſequētia tꝫ ex eo. qꝛ tale corpꝰ ex talibus infinitis cōpoſitū eēt infinitum. Aſſumptū ꝓbatur nā poſito ꝙ eēnt īfinita corpora, quoꝝ quodlibet eēt ſicut vnum diuī. tunc ꝓbo ꝙ ex omnibꝰ illis omni rarefactione ⁊ ꝯdēſatione amota pōt fieri vnū corpꝰ finitū tante forme ſicut eſt caput meū: vel aliqð tale. Nā ſint talia corpa flexibilia.⁊ ſit ad imaginationem ꝙ in pͥma ꝑte ꝓportionali alicuius hore vnum eorum fiat latuꝫ ⁊ circumflectatur vni de illis.⁊ tunc claꝝ eſt ꝙ illud circūflexū eſt finite ſpiſſum. capiatur ī ſcða ꝑte ꝓportionali eiuſdē hore vnū aliud ⁊ circūflectatur aggregato ex pͦ ⁊ ſcðo. tunc corpꝰ ſcðo circūflexū eſt minꝰ ſpiſſum ꝗꝫ corpꝰ pͥmo circūflexū pp hoc ꝙ circūflectitur maiori. deinde ī tertia parte ꝓportionali eiuſdē hore capiatur iteꝝ vnū de illis corporibus ⁊ circūflectat̄ aggregato ex prioribus: tūc iteꝝ corpus tertio circūflexū ē minꝰ ſpiſſuꝫ ꝗꝫ corpus ſcðo circūflexū.⁊ ꝯtinuet̄ hoc vlteriꝰ ꝑ ſingulas ꝑtes ꝓportionales alicuius hore: in fine hore ſunt īfinita corpora ſic circūflexa: ꝙ pͦ circūflexuꝫ ē ſpiſſius ſcðo.⁊ ſcðo circūflexū eſt ſpiſſius tertio.⁊ ſic vlteriꝰ. ğ vr̄ ꝙ totalꝭ ſpiſſitudo ex his aggregata ſit finita poſtꝗꝫ ſpiſſiſſimū īter omnia corpa ſic circūflexa eſt finite ſpiſſum recte ſic̄ aliqð corpus eſt finitū cuius pͥma ps ꝓportionalis ē maior ſcða ⁊ ſecūda 3ª.⁊ ſic vlteriꝰ ꝓpter h̄ ꝙ inter tales infinitas ꝑtes maxia ē finita. ſic ğ vr̄ eē ꝓbatū ꝙ ex īfinitis corpibꝰ eq̄libꝰ nō cōicantibus ſine rarefactōe ⁊ ꝯdēſatiōe factū ſit vnum corpus finitū. ¶ Et deinde ꝓbatur ꝙ aliq̄ magnitudo ſupficialis eſt īfinita. ꝓbatur. qꝛ angulus rectus ē magnitudo ſupficialis.⁊ ē infinitꝰ. ergo ⁊c̄. aſſumptū ꝓbat̄. qꝛ angulus rectus cōponitur ex infinitis angulis acutis rectilineis nō cōmunicantibꝰ quoꝝ qlibet ē maior angulo ꝯtigētie certo dato qð pꝫ ex 3º geometrie. illð at̄ qð ꝯponit̄ ex īfinitis non cōicantibus maioribꝰ aliquo certo dato. videt̄ eē infinitū: ¶ Deinde ꝓbatur ꝙ aliq̄ magnitudo linearis ſit infinita. pꝫ hoc de linea giratiua q̄ cōponitur ex infinitis giris: q̄ꝝ quelibet girat vnā ꝑtē ꝓportionalē corꝑis colūnaris ſpiſſitudinis vnius pedis.

Oppoſitum vult Ariſto. In iſta qōne duo erūt articuli. Primꝰ erit vtꝝ de facto ſit aliq̄ magnitudo īfinita. 2ꝰ erit vtꝝ poſſit eē magnitudo īfinita.

De primo ſit ꝯclō pͥma. Nō eſt aliq̄ magnitudo corporea īfinita. ꝓbat̄. qꝛ illa eſſet mobilis vel īmobilis. nō pōt dici ꝙ īmobilis ſicut pͥus ꝓbatū ē. nec pōt dici ꝙ mobilis. qꝛ vel circulariter vel motu recto ſicut pͥus oñſuꝫ ē. ergo ⁊c̄. ¶ Scða ꝯclō eſt. Infinita magnitudo eſt. pꝫ tā de linea giratiua ꝗꝫ de ſupficie giratiua ꝗꝫ ꝺ corpore giratiuo corꝑis colūnaris. nā aliq̄ linea giratiua ē ⁊ ꝗtūlibꝫ maior giratiua linea ē. vñ gira compoſita ex gira pͤ ⁊ 2ª ꝑtis ꝓportiōalis colūne cuiꝰ diameter ſpiſſitudinis ē pedalis: dupla eſt ad girā pͥme ꝑtis ꝓportōalis.⁊ gira cōpoſita ex pª 2ª ⁊ 3ª giris tripla eſt ad eādē. ⁊ ſic vlterius. ſilī mō eſt de ſupficie giratiua ꝗtū ad lōgitudinē ꝯtenta īter duas lineas giratiuas. ꝯſilī mō eſt de corpore giratiuo.⁊ h̄ ꝗtū ad longitudinē īntercepto inter ꝗttuor ſupficies giratiuas. ¶ 3º ꝯclō nulla magnitudo eſt īfinita. ꝓbat̄. qꝛ ſi aliq̄ magnitudo eēt īfinita maxime videt̄ eē linea vel ſupficies giratiua vel corpus giratiuū: ſꝫ hoc nō. nā ſi aliq̄ linea giratiua eēt īfinita vl̄ illa giraret oēs partes ꝓportiōales corporis colūnaris: vel terminaret̄ citra terminū colūne. nō pōt dici pͥmū ex eo ꝙ nulle ꝑtes ſūt oēs ꝑtes ꝓportiōales colūne.⁊ ꝑ ꝯñs nulla ē gira girās oēs.⁊ per ꝯñs nulla gira girans oēs ē īfinita. nec poteſt dici ſcðm ex eo ꝙ quelibet talis eſt finita.

De ſecundo ſit pͥma ꝯclō. nō eſt poſſibile aliq̄ꝫ magnitudinē circularē eē infinitā, imo h̄ īplicat ꝯdictōeꝫ. ꝓbat̄. nā data aliq̄ magnitudine circulari īfinita ipſa eſt figurata. qꝛ circularis.⁊ vltra ipſa ē figurata. ğ termino vel terminis clauſa: pꝫ hoc ex eo ꝙ figura eſt que termino vel terminis clauditur. ex pͥncipio geometrie.⁊ vltra. ipſa eſt termino vel terminis clauſa. ergo ē finita. nō ergo īfinita. ſcðo. nā dato oppoſito ꝯclōnis ſit aliquis circulus infinitꝰ in cuiꝰ circūferētia ſignētur duo puncta a.b. a qbꝰ trahātur due linee. ſ. a.c.⁊.b.c. ꝯcurrētes ⁊ facientes angulū in certo.c. illiꝰ circuli. quo poſito ſeqtur aliquē angulū rectilineū eē acutiſſimū. ſed h̄ eſt falſum. ꝯñ̄a ꝓbat̄. qꝛ ſi ab a.⁊ b. pūctis traherent̄ due linee q̄ ꝯcurrerēt paꝝ remote a pūctis. a.⁊ b. ille linee cārent angulū aliq̄lr acutū.⁊ ſi ꝯcurrerēt remotiꝰ ab a.⁊ b. cārēt āgulū acutiorē. ğ ſi remotiſſime cārent angulū acutiſſimuꝫ. ſꝫ cū ꝯcurrūt ī pūcto c. ꝯcurrūt remotiſſime a pūctis a.⁊ b.⁊ ex q̄ īntercipit̄ ſpaciū īfinitū īter. c. ex vna ꝑte ⁊ a.⁊ b. ex alia ſeqt̄ anglꝫ. c. rectilineū eē acutiſſimū: qð erat ꝓbādū falſitas ꝯñtis ꝓbatur, qꝛ vel latera illiꝰ anguli diſtarēt vel nō. ſi diſtarēt ⁊ nō diſtātia indiuiſibili. ſeqt̄ ꝙ iſta latera eē poſſent ꝓpingora. ſed tc̄ cārēt anglm̄ acutiorē.⁊ ꝑ ꝯñs anglꝰ datꝰ nō erat acutiſſimꝰ. ſi āt latera nō diſtarēt tc̄ vnū iaceret ſupra alið ⁊ tc̄ nō facerēt anglꝫ.⁊ ꝑ ꝯñs nō anglm̄ acutiſſiꝰ. ¶ 3º ad idē. nā ſi poſſibile eēt aliq̄ꝫ magnitudinē circlarē eē īfinitā ſeq̄ret̄ ꝙ eēt poſſe duas lineas nō eq̄diſtātes vſus eādē ꝑtē trahi ꝑ īfinitū ſpaciū anq̄ꝫ ꝯcurrerēt. h̄ ē falſū ⁊ ꝯ diffōnem lineaꝝ non equidiſtantium. probatur conſequētia. quia ſi traherētur ab a.⁊ b. punctis ſignatis in circūferētia circuli infiniti due linee recte in centro. c. illius circuli ille linee eēnt non equidiſtantes: ⁊ traherentur ꝑ aliquantum ſpacium anq̄ꝫ

concurrerent: ꝛ per quadruplū ſpacium ad idē anteq̄ cōcurrerent ꝛ ꝑ quantūlibet maius ſpaciū. ergo traheref ꝑ ſpacium infinitū anteq̄ concurrerēt. ꝯſequētia nota eſt de ſe. añs ꝓbatur ex eo ꝙ iter c. ex vna pte. ꝛ a. ꝛ b. pūcta ex alia intercipitur ſpaciū infinitū. ¶ 4° ſi eſſet aliq̄ magnitudo circularis infinita ſequeretur ꝙ eiuſdē circuli eſſent plura centra. qḋ eſt contra 3^m geometrie. ꝓbatur ꝯña. q2 ī tali circulo plura poſſunt aſſignari puncta a q̄bus ducte linee ad circūferentiā non eſſent inequales. oēs. n. eēnt infinite. ſed vnum infinitum nō eſt inequale alteri. mō ille punctus eſt cētrū circuli a quo oēs linee ad circūferētiam ducte non eſſent inequales. ꝛ talis circulus infinitus ſi eēt ſic ſe haberet ꝙ vbiq̄ eēt ei⁹ centrū. ꝛ circūferentia eius nuſq̄. vnde nō magis centꝝ eius aſſignaretur pariſius q̄ ī roma ſicut ꝑus dicebatur. ¶ 5° ad idē. nā ſit aliq̄s circulus infinitus per aduerſariū. ꝛ ſignenť ſicut prius duo pūcta in eius circūferentia. ſ. a ꝛ b. ꝛ trahať linea recta ab a. ad b. per modū chorde. tunc queritur vtꝝ corda diſtat ab arcu vel nō. ſi dicatur ꝙ nō. hoc eſt falſum. q2 tunc corda ꝛ arcus eſſent vna linea. ſi aūt dicatur ꝙ diſtent ꝛ nō diſtantia indiuiſibili cū nulla talis ſit. ergo diſtantia diuiſibili. ꝛ cum poſſit dari circulus finitus in quo inter tātum arcū ꝛ tantā cordā cadit equalis diſtātia ſeq̄tur circulum infinitū eſſe equalē circulo finito. quod eſt falſū. ¶ Sexto ad idē. ſi poſſibile eſſet aliquē circulum eē īfinitum. ſequiť ꝙ eius diameter eſſet finita. hoc ē falſū. ꝯña nota eſt de ſe. falſitas ꝯñtis ꝓbatur. nā ſit illa diameter īter. a ꝛ b. puncta ſibi inuicē oppoſita ī circūferentia illius circuli. ꝛ īcipiat ſoꝛ. moueri ab a. pūcto verſus b. ſic ꝙ in ꝑma pte proportionali alicui⁹ hoꝛe ꝑtrāſeat pedale. ꝛ in ſcd̄a tm̄. ꝛ ſic vltra. ꝛ plato incipiat moueri a b. verſus a. ſuꝑ eadē diametro eq̄li velocitate ſicut ſoꝛ. mouetur. tūc claꝝ eſt ꝙ ſoꝛ. ꝛ plo. ſibi obuiabunt ſuꝑ illā diametrū. ꝛ nō in inſtāti terminātē excluſiue illā hoꝛā. nā tūc q̄libet eoꝝ eēt ſuꝑ vnū terminū illi⁹ dyametri ad quē mouebantur. puta ſoꝛ. ſuꝑ b. ꝛ plo ſuꝑ a. ergo obuiabunt ſibi ī aliquo inſtāti intrinſeco illi⁹ hoꝛe. ſed in quolibet inſtāti intrinſeco illius hoꝛe a. q̄libet eoꝝ ꝑtranſitū eſt ſolum finitum. ꝛ cum duo finita nō conſtituāt infinitū: ſeq̄tur ꝙ illa duo ſpacia ab eis ꝑtranſita nō cōſtituūt dyametꝝ infinitā. ꝛ cū illa duo ſpacia ſint due ſemidiametri illi⁹ circuli īfiniti. ſeq̄ť totalē diametrū illi⁹ circuli eē īfinitā. qḋ erat ꝓbādū. ¶ Per iſtā rōnē vl̄r pōt ꝓbari ꝙ nō eſt poſſe aliquā magnitudinē rectā eē infinitā clauſā iter duos terminos. ¶ Scd̄a ꝯclo nō eſt poſſibile eē aliquā magnitudinē quadratā infinitam. ꝓbatur ꝑ ꝑmam rōnē ꝛ vltimā ꝑoris concluſionis. ¶ Tertia ꝯclo. nō eſt poſſibile eē aliqḋ coꝛpus infinitū. ꝓbatur ꝑ ꝑmā rōnē ꝑme ꝯclonis. ¶ Quarta ꝯclo nō eſt poſſibile ꝙ aliqua magnitudo ſit īfinita ſiue nāliter ſiue ſupnaturaliter. ꝓbatur. nā ſi ſic hoc maxime videreť eē ꝑ potentiā diuinā iſto mō ſicut aliqui credūt demōſtrare poſſibilitatem infiniti ꝙ deus in qualibet pte portionali alicuius hoꝛe creet aliquē lapidē pedalē. ꝛ ꝙ ī fine hoꝛe illi ſimul ꝯiūcti ꝯſtituāt infinitū. ¶ Sꝫ ꝓbatur ꝙ hoc eſt impoſſibile. ꝓ quo ſuppono ꝙ nō ē poſſibile eē vltimā ptē ꝓportionalē alicui⁹ ꝯtinui. tūc arguo ſic. nā ſi eſt poſſibile ꝙ ī q̄libet pte ꝓportionali deus faciat vnū lapidē pedalē. faciat ergo in ꝑma pte ꝓportionali alicui⁹ hoꝛe lapidem pedalē tangentē a. pūctū manētē fixū. deinde in ſcd̄a pte ꝓportiōali eiuſdē hoꝛe remoueat illū lapidē ab a. pūcto ꝑ ſpaciū pedale. ꝛ faciat inter ipſum ꝛ a. pūctū ſcd̄m lapidē pedalem. deinde in tertia pte eiuſdē hoꝛe remoueat aggregatum ex illis duobus lapidibus pedalib⁹. iterꝝ ab a. puncto manēte fixo ꝑ ſpaciū pedale: ꝛ creet tertiū lapidē pedalē inter illud aggregatū ꝛ a. punctū. deinde in quarta parte ꝓportionali eiuſdē hoꝛe remoueat iterꝝ aggregatum ex illis trib⁹ lapidib⁹ pedalib⁹ ab a. pūcto ꝑ ſpaciū pedale ī q̄ creet quartū lapidē pedalē. ꝛ hoc ꝯtinuet per alias ptes ꝓportionales illius hoꝛe vſq̄ ad finē eiuſdē ſi eſt poſſibile. tūc clarum eſt ꝙ in fine hoꝛe aliq̄s lapis pedalis tanget a. pūctū manentē fixū. ergo ille lapis erat vltimus ī creatōe infinitoꝝ lapidū creatoꝝ ſcd̄m infinitas ptes ꝓportionales hoꝛe. ſed cū per caſū cuiuſlibet lapidū creationi correſpondeat vna ps ꝓportionalis hoꝛe. ſequitur ꝙ lapidi vltio creato. ſ. tangenti a. punctū in fine hoꝛe correſpondet vna ps ꝓportiōalis hoꝛe que eſt vltima inter oēs ſicut ille lapis eſt vltim⁹ iter oēs lapides creatos. ꝛ cū tp̄s ſit de numero cōtinuoꝝ ſeq̄ť eſſe vltimā ptem ꝓportionalē alicui⁹ ꝯtinui. qḋ eſt contra ſuppoſitionem. ¶ Juxta iſtam rōnem pono aliquas ꝓpoſitiones. quarū prima eſt iſta. ꝙ non eſt poſſibile ꝙ in qualibet pte ꝓportionali alicuius hoꝛe deus faciat vnū lapidē pedalē ſicut iā ꝓbatum eſt. lꝫ tñ bene ſit poſſibile ꝙ in q̄libet pte ꝓportionali alicuius hoꝛe deus faciat lapidē. nā bene poſſibile eſt ꝙ deus in vna hoꝛa ſucceſſiue continue faciat vnum lapidē. ita ꝙ in fine hoꝛe lapis fact⁹ a deo totalis ſit pedalis. tunc cum quelibet pars lapidis ſit lapis ſequitur ꝙ in qualibet pte ꝓportionali hoꝛe illius deus fecit lapidem. quia fecit ptem lapidis. ¶ Scd̄a ꝓpoſitio. q̄uis non ſit poſſibile ꝙ in qualibet parte proportionali alicuius hoꝛe deus faciat vnum lapidem pedalem. tamen in qualibet parte proportionali alicuius hoꝛe deus poteſt facere vnum lapidē pedalem. pꝫ hoc. q2 in ꝑma poteſt facere vnum lapidē pedalem. ꝛ in ſecūda poteſt facere vnū lapidē pedalē. nec eſt dare inſtantiā de aliqua. ergo in qualibet poteſt facere vnum lapidē pedalē. ¶ Et ſi arguať. in qualibet poteſt facere vnū lapidē pedalē. ergo poſſibile eſt ꝙ in qualibet faciat vnū lapidē pedalē. neganda eſt ꝯſequētia. ex eo ꝙ arguiť a ſenſu diuiſo vero ad ſenſum cōpoſitū falſum: vñ nō ſequitur. q̄libet partē iſtius ponderis ſoꝛ. poteſt poꝛtare, ergo poſſibile eſt ꝙ q̄libet partē iſtius pōderis ſoꝛtes poꝛtet: vnde ſit a. vnū pōdus equale in grauitate cum potentia ſoꝛtis tunc claꝝ eſt ꝙ q̄libet partē a. pōderis ſoꝛ. poteſt poꝛtare: ꝛ tamē non poteſt q̄libet partē a ponderis poꝛtare. q2 tunc a pōdus poſſet poꝛtare. qḋ eſt falſū. q2 fieret actio a ꝓportione equalitatis. ¶ Tertia ꝓpoſitio iuxta dictā rationem. aliqua propoſitio vniuerſalis eſt īpoſſibilis cuius quelibet ſingularis eſt poſſibilis: ꝛ quelibet cuilibet eaꝝ cōpoſſibilis. patet hoc. nam hec eſt īpoſſibilis. in qualibet parte proportionali alicuius hoꝛe deus faciet vnum lapidem pedalem: ꝛ tamen quelibet ſingularis eius eſt poſſibilis: quia nō eſt reꝑire aliquā q̄ non ſit poſſibilis: etiā q̄libet earū cuilibet alteri earū eſt cōpoſſibilis. quia non eſt reperire aliquas q̄ non ſint cōpoſſibiles. vnde ſcd̄a ē cōpoſſibilis ꝑmo. ꝛ tertia illis duabus. ꝛ quarta et q̄nta ꝛ ſic vlterius. ¶ Sꝫ diceres. ex quo omniū ſingulariū alicuius vniuerſalis poſſibilitas ꝛ cōpoſſibilitas nō ſufficit ad poſſibilitatē vniuerſalis. q̄d ergo ſufficit ad poſſibilitatē eius. dico ꝙ requiriť ꝛ ſufficit ꝙ oēs ſingulares ſimul eſſe veras ſit poſſibile. i. ꝙ hec ſit poſſibilis. omnes eius ſingulares ſimul ſunt vere. ꝛ conformiter dicatur de poſſibilitate ꝓpoſitiōis copulatiue. ¶ Sed diceres. ꝓbo ergo ꝙ hec ſit poſſibilis in qualibet parte ꝓportionali alicui⁹ hoꝛe deus faciet vnū lapidē pedalem. cuius tamē oppo^m dictū ē. ꝓbatur. nā ꝑmam ei⁹ ſingularem eſſe verā eſt poſſibile: ꝛ ſcd̄am eius ſingularē eſſe veram eſt poſſibile. ꝛ tertiā eius ſingularē eſſe verā ē poſſibile. ꝛ nō eſt aliqua eius ſingularis q̄n ipſam eſſe verā ſit poſſibile. ergo omnes eius ſingulares eſſe veras eſt poſſibile. ꝛ ſic ipſa eſt poſſibilis. ¶ R̄ndeo. concedo totū añs ꝛ nego ꝯñam. vnde conſequens omnino eſt impertinēs antecedēti. vnde ſi cōſequētia valeret ſcd̄m quā credit arguiť inductiue ꝯñs deberet eſſe vna propoſitio vniuerſalis. ſed h̄ nō. ex quo eſt vna ꝓpoſitio ꝯpoſita de poſſibili. vnde iſta omnes eius ſingulares eſſe veras eſt poſſibile. eſt. ita mo

eum vniuerſalis ſicut iſta omnē homiē eſſe animal eſt poſſibile modo ſicut ſcitis talis nō eſt vniuerſalis. ſed indefinita ſicut diffuſe declaraui in logica. ¶ Scḋo arguit̄ ad 4.ᵃᵐ ↄcluſionem ſi eſſet poſſibile ꝙ eſſet aliqua magnitudo infinita. tunc eēt poſſibile ꝙ aliquod corpus opacū obijceret alicui corpori luminoſo: ⁊ tn̄ non faceret vmbram: qḋ videt̄ eē falſū. pbat̄ ↄſequentia. nā ſit per aduerſariū vnū corpus luminoſū infinitū: ⁊ obijciat̄ ſibi vnū corpus quadratū pedale. pbo ꝙ non facit vmbrā pro quo ſuppono ꝙ qlibȝ ille punctus medij illuminat̄ qui ē retro corpus opacū ad quē pertingit aliqs radius recedēs vel rectus: ab aliquo pūcto corporis luminoſi. deinde ſuppono ꝙ illud corpus luminoſū ſic ſe habeat ꝙ ꝓportionaliter ſecūdum ꝙ puncta eius plus diſtant a corpore opaco habeant plus de luce in tn̄ ꝙ qlibȝ punctus illius corporis luminoſi poſſit radiare vſq̧ ad corpus opacum. tunc arguit̄ ſic. qlibȝ punctus medij retro corpus opacum illuminatur. ergo illḋ corpus opacum non facit vmbrā. ↄn̄a tenet. antecedēs pbatur. nā quocūq̧ puncto medij dato retro corpus opacum ille diſtat a corpore opaco. ergo ad quēlibet talē punctum pōt puenire radius rectus ab aliquo puncto corporis luminoſi abſq̧ hoc ꝙ impediatur p corpꝰ opacum. ⁊ per ↄn̄s p vnā ſuppōnem quilibet punctus medij retro corpus opacū illuminat̄ qḋ erat pbandum. ¶ Tertio arguit̄ ſic. ſi eēt poſſibile aliquā magnitudinē eē infinitā: tunc eſſet poſſibile ꝙ a. per vnā totā horā eēt finitum ⁊ in inſtāti terminā̄te illā horā excluſiue eēt infinitum. ⁊ tn̄ in illo inſtāti nihil ſibi adderetur: quod videtur eē incōueniēs. pbatur ↄn̄a. nā ſit a. vnum pedale quod in p̄ma parte ꝓportionali alicuius hore creſcat ad duplum. ⁊ in ſcḋa ad quadruplum. ⁊ ſic vltra quō volunt pbare poſſibilitatē infiniti. tunc in qualibet parte ꝓportionali illius hore eſt finitum. ſed in inſtanti terminā̄te excluſiue illā horā eſt infinitum ex quo tunc eſt cōpoſitum ex infinitis q̄tis nō cōmunicātibus quoꝝ quodlibet eſt tn̄ ſic aliquod certū datū. ⁊ tn̄ p illo inſtāti nihil ſibi additur pꝫ B ꝙ poſitū eſt: ꝙ augeatur vſq̧ ad illud inſtās excluſiue. ſic ſimili mō ſeqtur ꝙ eēt poſſibile ꝙ aliqḋ p vnā totā horam eēt īfinitū. ⁊ ī inſtāti terminā̄te excluſiue illā horam eſſet finitum. ⁊ tn̄ in illo inſtanti nihil ab eo remoueretur. hoc iteꝝ videtur eē incōueniēs. ↄn̄a pꝫ ſi a. qḋ factum eſt infinitum ecōuerſo minuatur p ꝑtes ꝓportionales alicuiꝰ hore ſicut augebatur vſq̧ ad iſtās terminās excluſiue illā horā. ¶ 4°. ad idē. nā dato oppoſito cōcluſiōis ſequeretur ꝙ eēt poſſibile ꝙ a. ⁊ b. p vnā totā horā eēnt equalia ⁊ ī inſtanti terminā̄te excluſiue illā horā n̄ eēnt equalia: ⁊ tn̄ ī illo iſtāti a nullo eoꝝ aliqḋ remoueret̄: nec alicui eoꝝ aliqḋ adderet̄: hoc iteꝝ videt̄ eſſe incōueniēs. pbatur ↄſequētia. nam ſint a. ⁊ b. duo quāta pedalia. ⁊ augeantur in aliqua hora. ſic ꝙ in p̄ma pte ꝓportionali illius hore qḋlibet eoꝝ augeat̄ ad duplū. ⁊ in ſecūda ad quadruplū. ⁊ ſic ſemp vſq̧ ad finē hore. tūc p totā horā a. ⁊ b. manēt equalia. ex quo p totā horam ſunt finita. ⁊ in p̄ncipio erāt equalia ⁊ equaliter augentur. ⁊ tn̄ in iſtāti terminā̄te excluſiue illā horā nō ſūt eq̄lia ex quo quodlibet eoꝝ in fine hore eſt infinitū. ſed inter infinita non eſt equalitas nec inēq̄litas p cōmentatorē ȝ tertio phyſicoꝝ. ergo ⁊c. ¶ Quīto ad idē. dato oppoſito ↄcloīs ſeq̄ret̄ ꝙ per totā horā a. eſſet maius b. ⁊ in fine hore nō: ⁊ tn̄ in fine hore nec a. nec b. aliquid adderet̄ nec aliquid ab eis remoueret̄. hoc iteꝝ videt̄ eſſe īconueniens: pbat̄ ↄn̄a nā poſito ꝙ a. ſit duplū ad b. ⁊ augeat̄ in hora: ſic ꝙ a. cōtinue maneat duplū ad b. ⁊ ꝙ in p̄ma parte ꝓportionali hore b. augeat̄ ad duplū. ⁊ in ſcḋa ad q̄druplū. ⁊ ſic vltra. in fine hore nihil addit̄ ipſi a. nec remouetur ab eo. ⁊ ſic ſit̄ eſt de b. ⁊ tn̄ in fine hore a. nō eſt maius b. poſtq̄ tā a. q̄ b. eſt īfinitū. vnū aūt īfinitū non eſt maius alio ſicut poſtea pbabit̄. ¶ 6° dato oppoſito ↄcloīs ſeq̄ret̄ ꝙ ſoꝛ. ⁊ pla. mouerētur per horā ſic ꝙ in qualibet parte ꝓportionali illius hore ſoꝛ. ptrāſiret duplū ad illud qḋ ptrāſiret plato. ⁊ tn̄ in fine hore ptrāſitū a ſorte nō eſſet maius ptranſito a platone. pbat̄ ↄn̄a. poſito ꝙ ſoꝛ. in p̄ma parte ꝓportionali alicuius hore ptrāſeat ſpaciū bipedale ⁊ plato pedale. ⁊ ī ſcḋa plato bipedale. ſortes vero q̄drupedale. ⁊ ſic vltra eūdo ſȝ ꝓportionē duplā. tūc claꝝ eſt ꝙ in q̄libet parte ꝓportionali illiꝰ hore ſoꝛ. ptrāſit duplū ad illud qḋ ptrāſit plato. ⁊ tn̄ in fine hore ptrāſitū ab vno nō eſt maius nec minus ptranſito ab alio. ꝓpter hoc ꝙ in fine hore ab vtroq̧ ptrāſitū eſt īfinitū. modo vnū īfinitū nō eſt maius nec minus alio pertranſito. ¶ 7° dato oppoſito cōcluſionis ſequitur ꝙ a linea breuioꝛ b. linea poſſet fieri lōgioꝛ ea p ſolū motū localē omni rarefactione ⁊ ↄdēſatione amota. quod videtur eſſe incōueniēs. pbatur ↄn̄a. nā ſint a. ⁊ b. due linee eque diſtātes ꝓtenſe ī infinitū verſus oriens finite. tn̄ verſus occidēs. ⁊ ſic ſe habeant ꝙ b. verſus occidēs terminet̄ ad centrū alicuiꝰ circuli. a. aūt citra. tūc pꝫ ꝙ b. verſus occidēs eſt ꝓtēſa vltra a. ⁊ p ↄn̄s a vr̄ eē breuioꝛ. tūc vlteriꝰ imaginemur ꝙ ille due linee circūuoluentur: fixe tn̄ manētes circa puncta ad que terminantur in circulo. circūuolutōe aūt facta a. ꝓtēditur vltra b. ſic p̄us b. ꝓtendebat̄ vltra a. ſic pꝫ volēti intueri. q̄ videtur ꝙ p ſolā talē circūuolutōeȝ a. ꝙ p̄us erat breuiꝰ b. factū ſit longius b. inter oēs iſtas rōnes ad quartā ↄclōnē poſitas p̄mā magis pōdero. ¶ Dubitat̄. nos poſſumꝰ imaginari magnitudinē īfinitā: ergo magnitudo infinita ſaltē pōt eſſe. cōſequētia pbatur. qꝛ nō poſſumꝰ aliqḋ imaginari, niſi imaginatio noſtra ab aliquo moueat̄. ergo ſi imaginemur aliquā magnitudineȝ infinitā: videtur ꝙ ad extra ſit aliqua magnitudo īfinita mouēs ad hō imaginatōeȝ. Rn̄detur ꝙ de īfinito nō poſſumꝰ hr̄e nec hēmꝰ aliquē ↄceptū ſimplicē pluſq̧ de chimera. ſȝ bn̄ aliquē cōceptuȝ cōplexū de infinito hēamꝰ. ⁊ illi nihil corr̄ndet in re: ꝓpter hoc ꝙ non eſt aptus natus pro aliquo ſupponere. ſȝ bene partibꝰ eius. vnde ego bene cōcipio corpus ⁊ cōcipio ipſum eē finituȝ. deinde remouēdo B ab illo cōcipio corpus ſine termino. ⁊ talis ↄceptꝰ cōplexus non hȝ corrn̄ᵃᵐ in re q̄uis ꝑtes eius hēantur. ⁊ talis ↄceptus cōplexus eſt cōceptus infiniti. imaginādo ergo corpus īfinitum nō mouemur ab aliq̄ extra qḋ ſit infinitū. ſed mouemur ab alijs rebus p quaꝝ ſpēs diuidēdo eas ab inuicē formamus in nobis cōceptū de infinito. qui tn̄ ſicut dixi ſm̄ ſe totū nō habet corrn̄ᵃᵐ in re. ſed ſm̄ ꝑtes eius recte ſicut ē de ↄceptu chimere.

Ad rationes ad p̄mā nego an̄s. ⁊ rō negationis pꝫ ex pᵃ rōe adducta ad quartā ↄclōnē. Simili modo reſpondeatur ad ſecundam. ¶ Ad tertiaȝ nego an̄s. pro pbatione dico ꝙ aliquid eē compoſitum ex infinitis partibus equalibꝰ non ſufficit ad hoc ꝙ ſit īfinitum. ſed requiritur cum hoc ꝙ ille partes non ſint cōmunicantes. ſed ꝙ oīno vna ſit extra alteram. ſed ſic nō ē ī ꝓpoſito. ¶ Ad quartā que ſtabat in hoc ꝙ ſicut magnitudo pōt diminui in īfinitūȝ p diuiſionē ad ſubduplū. ⁊ ad q̄druplum ⁊c. ita per appoſitionem illarum partiū ad aliam magnitudinem illa alia videtur creſcere ī īfinitū. ſ. ad duplū: ⁊ ad quadruplū ⁊c. hoc nego. qꝛ cum aliq̄ magnitudo per ablatiōnē ſue medietatis ad dupluȝ diminuat̄. tūc alia ſibi equalis p additionē illiꝰ ad eā ad ſexqalteꝝ ſolum augetur: ⁊ ſic nō tn̄ augetur vna magnitudo p additionē alicuius. qḋ reſecat̄ ab vna alia q̄tū diminuit̄ illa a qua fit reſecatio. ¶ Ad quintam dico ꝙ non eſt poſſibile ꝙ ex infinitis corporibus equalibus non cōmunicantibus fiat aliqḋ corpus infinitum deducta rarefactione ⁊ condēſatione. Et cū dicebatur ꝙ infinite eſſent ibi ſpiſſitudines circunflexe inter quas maxima eſſet finita. admittatur. Et cū vlterius arguebatur. ergo ſpiſſitudo ex omnibus his aggregata eſſet finita. bene ↄcedit̄. ſed aliter nō: ſi ille ſpiſſitudines haberēt ſe

adinuicē in continua proportiõe.modo non eſt ſic.vnde nõ eodem mõ hꝫ ſe ꝑma ad ſecundã ſicut ſecunda ad tertiam ⁊ in hoc eſt diſſimilitudo inter illas ſpiſſitudines ⁊ partes ꝓportionales cõtinui.nã ꝑtes ꝓportionales ĩ ꝯtinuo ſe hñt in continua ꝓportione ita ꝙ qualis eſt proportio primi ad ſecundũ talis eſt ꝓportio ſecũdi ad 3ᵐ.⁊ ſic vltra.ſic autem nõ eſt de illis ſpiſſitudinibꝰ. ⸿Ad 6ᵘᵐ cũ arguit̃ de ſupficie nego ꝙ aliqua ſit ſupficies ĩfinita.Et cũ arguebatur de anglo recto dico ꝙ non eſt infinitus lꝫ ſit cõpoſitus ex ĩfinitis angulis non cõicantibus quoꝝ qlibet aliquo dato eſt maior.ſ. angulo cõtingentie.vnde hoc nõ ſufficit ad ĩfinitatem anguli:ſed requiritur ſi debeat eſſe infinitus ꝙ ſit cõpoſitus ex infinitis angulis nõ cõicãtibus.quoꝝ quilibet angulo dato eiuſdē ſpēi ſit maiori:modo ſic nõ eſt de angulo acuto rectilineo ⁊ angulo cõtingentie.ſunt eñi anguli diuerſaꝝ ſpēꝝ. ⸿Ad ſeptimã cũ arguebatur õ magnitudĩe lineali dico ꝙ illa bñ ꝓbat iſtã cõcluſionē ꝙ infinita ē magnitudo linearis:nõ tñ ꝓbant aliquã magnitudinē linearē eſſe infinitã.⁊ primũ eſt cõcedendũ.ſcðm vero negandũ ſm ꝙ pꝫ ex dictis in queſtione.

⸿Adhuc autem neceſſarium infinita magnitudine eē etiã loca ipſaꝝ ⁊c̃. Textu ꝯmẽti. LVIII.

Queſtio decima.

Quintum ꝓpoſitoꝝ.erat vtrũ ĩfinitũ poſſit eē maius vl' minꝰ alio ſi eſſent plura infinta.ſeu vtruꝫ ſit vnũ ꝯꝑabile alteri.arguit̃ ꝑmo ꝙ ſic.qꝛ ſi eſſent plura quodlibet eoꝝ eſſet quãtũ.ꝓpriũ autem eſt q̃titati ſm eaꝫ equale vel inequale dici ſicut dicit Ariſto.in ꝑdicamẽtis.g̊ infinituꝫ põt eē infinito eq̃le vel ineq̃le:⁊ per ꝯñs ꝯꝑabile ſꝫ maius ⁊ minꝰ. ⸿Scðo. oē compatũ alteri aut excedit ipꝫ:aut exceditur ab eo aut eſt equale ei.ergo ſic videtur eſſe de ĩfinito reſpectu infiniti ſi eſſent plura. ⸿Tertio infinitum ē compabile finito.qꝛ maius eſt infinitum.ergo a fortiori ē cõꝑabile infinito.quia compatio fit inter res eiuſdē rõnis mõ magis cõueniũt duo infinita q̃ꝫ finitũ ⁊ infinitũ. ⸿4° a.⁊ b. ĩfinita ſi eſſent vel eſſent equalia vel inequalia ſi eq̃lia ſic ſunt compabilia.ſi inequalia tũc vnũ eſt maius ⁊ alterũ minꝰ.quia qnto metaphyſice dicitur qð inequale idē eſt qð maius aut minꝰ. ⸿Quinto duo infinita ſibi inuicē ſuppoſita ſic ſe poſſunt habere qð neutrũ excederet aliud nec excederetur ab eo.ergo eſſent equalia. ꝯſeq̃ntia tenet. ꝑ vnũ principiũ geometrie.antecedẽs pꝫ.ſi eēnt duo ligna verſus oriẽs infinita.⁊ verſus occidẽs vnũ eoꝝ nõ eſſet ꝓtenſum vltra aliud.⁊ vtrũq; eoꝝ eēt pedaliter latũ. ⸿6° omne totum eſt maius ſuã pte ĩ aliqua ꝓportiõe.mõ vnũ infinitũ põt ſignari tanq̃ꝫ portio alterius ſicut colũna infinita eſſet portio ĩfiniti vndiquaque ⁊ multitudo partium medietatis eſt portio multitudinis partium totius. ⸿Septimo.omne cõtentũ eſt minꝰ corpore cõtinẽte vel aggregato ex ꝯtinẽte ⁊ cõtento.ſed columna infinita eſſet cõtenta in infinito vndique ſi eſſet.ergo ⁊c̃. ⸿Octauo illud quod totũ occupat eſt maius illo qð nõ totum occupat. qꝛ ſi non tunc pari rõne vnum occuparet totum ſicut alteꝝ. modo ſic eſt de duobus infinitis quoꝝ vnum eſt ĩfinitum vndique ⁊ aliud nõ. ⸿Nono.oē corpus ē in loco ſibi eq̃li 4° phyſicoꝝ ſaltē capiẽdo locuꝫ ꝓ ſpacio imaginato .ergo infinitum ⁊ locus eius infinitus ſunt equales ēt capiendo locum ꝓ ſuperficie cõtinẽte infinitum.⁊ ſic ſaltem ſupficies continentis ⁊ ſuperficies contenti que ſunt infinite ſunt equales. ⸿Decimo ſic.ſit a.vnũ infinitũ ſm longũ pedaliter latũ ⁊ pedaliter ꝓfundũ.⁊ b.cõformiter longũ ⁊ minꝰ latũ ⁊ profundũ.tunc ſequitur.a.excedit.b.ſm vnã dimenſionē ⁊ ſm qd. ⁊ nõ excedit̃ ſm aliã.ergo ē maius.iſta ꝯña tenet.nam ſic eſt ĩ oĩbus corporibꝰ finitis.ergo vr̃ ſic eē ĩ infinitis ſi eſſent. Et ſi diceretur ꝙ lꝫ in corporibꝰ finitis ſic ſit nõ tñ in corporibus infinitis ſic eſſet ſi eēnt. vr̃ eē qðdã volũtariũ ⁊ ſine rõne. ⸿Undecimo.oē figuratũ alio figurato ē equale vel maius vel minꝰ.pꝫ ſtatĩ.qꝛ eq̃litas ⁊ ĩeq̃litas maxime ꝓbant̃ de figuris ĩ geoᵃ. mõ ſi eēnt due colũne ĩfinite ipe eēnt figurate adhuc figuris eiuſdē rõis.g̊ vr̃ ꝙ ſi eēnt plura ĩfinita ipſa eēnt adiuicē cõparabilia. ⸿12° ſit.a. finitũ duplũ ad.b.tunc ꝯtinue ꝑ partes ꝓportionales hore duplet̃ vtrũq;.tũc ſtatiꝫ pꝫ ꝙ nihil deꝑdit̃ ꝯtinue per horã de iſta ĩequalitate aut ꝓportione.qꝛ ꝯtinue.a.eſt duplũ ad.b.ergo in fine adhuc eſt duplũ.qꝛ nõ deꝑdit̃ ſubito in vltimo inſtãti cũ additio ſit ſucceſſiua:⁊ tñ in fine ſunt duo ĩfinita vt ſtatim ſeq̃tur ex caſu.⁊ per idē poteſt argui ꝙ vnũ infinitũ ad aliud ſit duplũ triplũ quadruplũ ⁊c̃. ⸿13° ſit a mobile qð in qualibet parte ꝓportionali hore ꝑtrãſeat vnũ pedale.⁊.b.ſilr̃:tũc in fine.a.⁊.b.fuerunt equalr̃ mota. ergo ꝑtrãſiuerũt ſpacia eq̃lia:ſed ex caſu ſeq̃tur ꝙ illa ſpacia ſũt ĩfinita.ergo per imaginationē ſequit̃ ꝙ duo ĩfinita ſunt eq̃lia.⁊ per ꝯñs cõparabilia. ⸿14° arguit̃ ſic. moueat̃.a.ꝑ bipedale ⁊.b.per pedale ſicut ꝑus in qualibet parte ꝓportionali hore:tũc.a.mouet̃ in duplo velocius ꝯtinue.ergo ex diffinitione velocioris poſita.6.phy.a.in duplo velociꝰ mouet̃. ergo in fine ꝑtrãſiuit in duplo maius ſpatiũ:ſꝫ qðlibet eoꝝ ꝑtrãſiuit ĩfinitũ.ergo vnũ ĩfinituꝫ alteri eſt duplũ:⁊ ita põt argui ꝙ ĩfinitũ põt duplari ⁊ q̃druplari. ⁊ ſic vlteriꝰ. ⸿15° arguit̃ ſic.ĩfinitũ poſſet augeri.ergo ĩfinitũ infinito põt eſſe maius:ꝯña tenet.añs ꝓbat̃.qꝛ ad ĩfinitũ qð non eſt vndiq; ĩfinitũ põt fieri additio.g̊ ex deſcriptiõe augmẽtatiõis fiet augmẽtatio.qꝛ augmẽtatio ē ꝑoris q̃titati additamẽtũ.ſic ergo argumentum eſt de infinito ſm extenſionem. ⸿Deinde arguitur de infinito ſm virtutem vel intenſionem: nam ſit.a.vna columna infinita.⁊.b.vna alia ſuperpoſita.⁊ ſit.a.calidum vniformiter in quolibet puncto duobus gradibus intẽſiue.⁊ b.infinitum vniformiter frigiduꝫ in quolibet ſuo pũcto vno gradu frigiditatis. tũc pꝫ ꝙ quodlibet pedale ipſius a.aget in partē b.cui ſupponitur. ergo totũ a. aget ĩ totũ b. ſed tam caliditas q̃ꝫ frigiditas ē infinita.ergo vnũ infinituꝫ aget in aliud.⁊ qꝛ agens excedit paſſum ⁊ eſt maius eo ſtatim ſequitur ꝙ vnum infinitũ eſt maius alio. ⸿Eodē mõ eēt ſi imaginaremur a. eē vnum graue ita qð quodlibet pedale eius eēt duaꝝ libraꝝ.⁊ b.vnũ leue:⁊ qðlibet pedale eius eēt ſicut vna libra in grauitate.quo poſito a moueret.b.⁊ faceret b.deſcẽdere tali velocitate ſicut bipedale moueret pedale. ⁊ hoc eēt a ꝓportione dupla. ergo vnũ infinitũ eſt alteri dupluꝫ.⁊ ꝑ ꝯñs maius.etiam quia a. eſt calidius b. vel grauiꝰ ſeq̃tur ꝙ habet maiorem caliditatem q̃ꝫ ſit frigiditas vel leuitas ipſius .b.⁊ tñ vtrũq; illoꝝ eſſet infinitũ. ⸿Scðo ſic.ſit a.infinitum calidum infinite extenſiue ⁊ intenſiue.⁊ b.infinitũ habẽs caliditatē ĩfinitã extenſiue ſolũ.tunc cũ a ſit calidius b. in infinitũ ſequit̃ ꝙ caliditas eius ſit maior in infinitum q̃ꝫ ſit caliditas.b. que etiã eſt infinita.qꝛ in vno pedali ipſius a.eſt caliditas infinita.⁊ tñ eſt maior in toto a. ⸿Deinde arguitur de ꝓportione infinita.qꝛ dr̃ qnto euclið. ſi aliqua fuerint cõtinue proportionalia proportio primi ad tertiũ eſt dupla ad proportionē ꝑmi ad ſcðꝫ.modo qualis eſt proportio corporis ad ſupficiē talis eſt ſupficiei ad lineam.ergo proportio ĩfinita corporis ad lineam eſt in duplo maior q̃ꝫ ſit proportio corporis ad ſuperficiem. ⸿Secũdo in eodem quinto euclidis dicitur. ꝙ ſi due quãtitates comparantur ad tertiam illa tertia habebit ad minorem maiorem proportionem. ſicut.4.maiorem habent proportionem ad.1. q̃ꝫ ad duo. ergo angulus rectus habebit maiorem proportioneꝫ ad angulum contigentie minorē q̃ꝫ ad maiorem.⁊ ad vtrũq; habet infinitam.vt patet tertio euclidis,ergo vna ꝓportio infinita eſt altera maior. ⸿Deinde arguit̃ de tpe.qꝛ ſi mundus fuit ab eterno ſicut fuit ſm Ariſtotelem. tunc

luna fuit infinities eclipſata. ergo totum tempus quo luna fuit eclipſata fuit infinitū ideo videꝛ ꝙ totū tēpus eternū nō ſit maiꝰ illo tempe in quo luna fuit eclipſata niſi tūc ponaꝛ vnū infinitū eē maius alio. 2° nō eēt eligibiliꝰ nūc incipere hr̄e bonū in ꝑpetuū q̄ꝫ expectare adhuc 100000 ānoꝝ qꝛ vtroqꝫ modo habereꝛ bonum infinitū in duratōe ⁊ vna duratio infinita nō eſt maioꝛ alia. ergo ⁊c̄. ¶ 3° ſequereꝛ ꝙ nō eſſet fugibilius hr̄e malū ꝑpetuū aliquantū intenſuꝫ q̄ꝫ in duplo vel in quadruplo magis intenſum. qd̄ videꝛ eē falſum. ꝯn̄a tenet. qꝛ vtrobiqꝫ eſſet malum ſimiliter infinituꝫ. ⁊ ſi alteꝝ nō eſſet maius tunc nō eſſet fugibilius. ¶ Deide arguitur de deo. ſequeretur ꝙ deus nō pōt mouere ifinituꝫ poſito ꝙ feciſſet vnū infinitum. ꝯn̄a tꝫ. qꝛ deus nō eēt potētioꝛ. ex quo vnū infinitum nō eſſet maius alio. ¶ 2° ſi faceret qualitatē infinitam que eſſet virtus infinita tunc deus non eſſet maioris virtutis: quod eſt incōueniēs. ¶ Tertio cuꝫ ipſe ſit omnipotēs tollatur ab eo ꝑ imaginationē virtꝰ calefaciendi ⁊ dimittatur quo ad alia tūc eſt minꝰ potens. ergo potētia infinita eſt diminuta. ⁊ tn̄ adhuc eſt infinita. qꝛ pōt ꝓducere infinitam frigiditatem.

Oppoſitum arguitur. nā infinitū ſi eēt occuparet locū ſibi equalē vel ſpatiū imaginatū quod eſſet infinitum. ⁊ ſic eēt infinitum infinito equale qd̄ Ari. ⁊ ꝯmentatoꝛ reputat impoīe tertio phyſicoꝝ. mō ſi impoſſibile eſt infinitum infinito eſſe equale pari rōne videꝛ ꝙ impoīe ſit infinitum infinito eē maius vel minus. ⁊ per ꝯn̄s vꝛ ꝙ impoſſibile ſit infinito infinitum eē cōꝑabile. ¶ In iſta queſtione primo ponā duas breues diſtinctiōes deinde concluſiones.

Prima diſtinctio eſt ꝙ equale dꝛ dupl'r. vno mō quādo aliqua dn̄r equalia ſine additione ⁊ totuꝫ toti eſt equale in ſumma. ⁊ iſto modo nihil ſimul eſt eidem equale ⁊ iequale. Alio mō aliquid dꝛ equale alteri ꝫꝫ qd.ſ. ꝫm latum vel ꝫm longum. aut a dextris aut a ſiniſtris ⁊c̄. ⁊ ſic aliq̄ ſil'ſunt eq̄lia ⁊ ineq̄lia ꝫꝫ qd. qꝛ aliqua equalia ꝫꝫ profundum ſunt inequalia ꝫm longū ⁊ etiā ꝫm latū. ¶ 2ᵃ diſtinctio. ꝙ aliqd dꝛ maius alio dupliciter. vno mō ꝓprie qꝛ ad aliqd̄ certuꝫ hꝫ maiorē ꝓportionē ſicut tripedale ad pedale habet maiorem proportioneꝫ q̄ꝫ bipedale. ergo eſt maius eo proprie ſicut pꝫ ex q̄nto euclidis. 2° modo aliqd dicitꝛ maius alio improprie. qa ꝯtinet aliquod totū ⁊ adhuc plus lꝫ nō habeat ad illud maiorē ꝓportionē. ſicut ſi .a. eēt aggregatum ꝑ imaginationē ex vno corpe ⁊ vna ſuꝑficie. ⁊ b. eēt corpꝰ equale a. accepto ſine illa ſuꝑficie. tūc a. eēt maius b. iꝓprie. qꝛ indiuiſibile additum indiuiſibili nō reddit ipſum maius.

Quantum ad ſcd̄m ꝓ p̄ma ꝯc'ōne ponēde ſūt tres ſuppōnes. ¶ Prima eſt ꝙ nihil pōt fieri maius q̄ꝫ ſit ſolū ex alia ordinatione ⁊ ſituatione partiuꝫ. nec pōt fieri minus ſine ſubtractione vel ꝯdenſatione. ſil'r nulla multitudo pōt fieri maioꝛ multitudo ſine additiōe vnitatis nec minoꝛ ſine ſubtractione. ¶ 2ᵃ ſuppoſitio. ꝙ quecūqꝫ ſibi inuicē ſuppoſita vl' per imaginationē aplicata ſūt ſi vnū nō excedit aliud nec excediꝛ: vnū eoꝝ nec ē maiꝰ nec ē minꝰ alio. ⁊ ſil'r ē de m'ltitudinibꝰ q̄ ſic ſe hn̄t ꝙ cuilibꝫ vnitati in vna corr̄ſdet vnitas in alia eaꝝ vna nō eſt maioꝛ altera neqꝫ minoꝛ. ⁊ hoc videꝛ per ſe maᵐ poſtq̄ꝫ vnū non excedit alterū. ¶ 3ᵃ ſuppoſitio ꝙ infiniti ad infinitū nulla eſt ꝓportio finita ſicut dupla vl' tripla ⁊ cetera. qꝛ tūc ſequereꝛ ꝙ finitū eſſet medietas infiniti vl' pars aliquota. ita ꝙ finities ſumpta faceret infinitū. quod implicat. ⁊ intelligo hoc de infinitis que eſſent eiuſdē rationis. ¶ Tūc ſit p̄ma ꝯcluſio. nullū infinitū altero infinito ē maiꝰ aut minꝰ. ſcilicet corpꝰ corpe: ſuperficies ſuꝑficie. multitudo multitudine. tempus tēpore. virtus virtute. ꝓbaꝛ. nam impoſſibile ē infinitū eſſe ſicut dictū eſt pus. ḡ ⁊ cetera. ¶ Aliter arguiꝛ ſic. nā per imaginationē ſi ē poſſibile ſit a. vnū corpꝰ infinitū vndiqꝫ. ⁊ b. ſit vnū aliud ifinitū pedaliter latū ⁊ pedaliter profundū ⁊ in ifinitū longū ſoᵐ v̄ſus occidentē tūc per imaginationē dimiſſo a. ſumaꝛ p̄mū pedale de b. ⁊ fiat ſp̄icū. deinde 2ᵐ addaꝛ p̄mo ⁊ fiat totū ſp̄icū. deinde 3ᵐ. deide 4ᵐ ⁊ ſic vltra. ⁊ nō fiat rarefactio nec aliūde additio. ⁊ ꝯtinueꝛ B ꝫm partes ꝓportionales hoꝛe. qd̄ aduerſarius nō reputaret impoſſibile. tunc i fine hoꝛe totū B erit infinitū vndiqꝫ. qꝛ infinite ſūt facte additiōes eq̄les. ponaꝛ ḡ per imaginationē ꝙ applıceꝛ ipſi a. ac ſi duo corpora eſſent ſil' tūc non excedit a. nec excediꝛ. qꝛ q̄dlꝫ vndiqꝫ ē extēſum. ḡ per 2ᵃᵐ ſuppoſitioneꝫ nō erit maius neqꝫ minus. ſed ipſi b. nihil eſt additū nec ipſū ē rarefactū. ḡ per p̄mam ſuppoſitionē nō ē augmentatū. ḡ in p̄ncipio q̄ꝫ erat infinitū ſoᵐ ꝫm longum ⁊ ab vna parte nō erat maius q̄ꝫ a. neqꝫ minꝰ. ſed tn̄ ſi aliqd̄ infinituꝫ eſt vl' pōt eſſe maius alio. a. deberet eſſe maius. b. ¶ Et ſi dicaꝛ ꝙ nō imo forte ſūt vl' poſſūt eē duo alia ifinita quoꝝ vnū eēt maiꝰ alio. hoc nō valꝫ. qꝛ de q̄buſcūqꝫ alijs infinitis pōt eodē mō argui vt fiat ratio in generali arguēdo ſic. omne infinitū pōt taliter aptari ſine diminutōe vel augmētatione ꝙ alteꝝ īfinitū nō excedet ipꝫ nec excedeꝛ ab eo. ḡ nullū altero ē maius vl' minꝰ. an̄s pꝫ ex caſu poſito. ꝯn̄a tenet ex ſuppoſitionibus. ¶ Juxta eandē imaginationē ſeq̄tur ꝙ ex b. pōt fieri infinitū vndiquaqꝫ. ⁊ tn̄ b. adhuc nō eſſet diminutū. vt ſi capiaꝛ ſecūdū pedale ⁊ deinde 4ᵐ ⁊ deinde 6ᵐ ⁊ deinde 8ᵘᵐ ⁊ ſic vlterius ꝫꝫ partes alternatas ⁊ ponaꝛ in globo ſicut p̄us ⁊ alia pedalia remanētia ꝯiūgātur. tunc pꝫ ꝓpoſitum. Nec ſoluꝫ hoc ſeq̄tur ſed etiam ꝙ ex ipſo b. nō diminuto pōt fieri adhuc vnū aliud infinitum per eandē viā imo infinities infinita. Ex hac imaginatione ſeq̄tur ꝙ impoſſibile ē infinitū eſſe ſicut dicebaꝛ in p̄cedēti queſtione. ¶ Scd̄o arguiꝛ ad ꝯcluſionē ſic. aut infinituꝫ excederet infinitū exceſſu finito aut infinito. nō finito qꝛ tunc eēt ꝓportio in ifinitū parua. qd̄ pꝫ. qꝛ ſi eēt certa ꝓportio ſicut dupla: tunc finitū eſſet medietas infiniti vl' ꝑs aliquota. qd̄ eſt ꝯtra tertiā ſuppoſitionē. ⁊ ſi eſt in infinituꝫ modica tūc vnū nō ē maius alio ꝓprie. ſic pꝫ ex 2ᵃ diſtinctione. Nec pōt dici ꝙ vnū īfinitū excedat aliud exceſſu īfinito: qꝛ aut hoc eſſet finite. ſ. in certa ꝓportione ſicut dupla vel tripla ⁊ cetera. aut infinite vltra omnē ꝓportionē finitam. nō poteſt dici p̄mū. nam tūc vnū infinitum eſſet medietas alterius infiniti cuius oppoſitū oſtendiꝛ 3° phyſicoꝝ. nā ſicut prius dicebaꝛ nō poſſet aſſignari vbi eſſet mediuꝫ. ſicut pꝫ de tēpore eterno. nec pōt dici 2ᵐ. nam tunc non eſſet ꝓprie maius ſicut dicebaꝛ in 2ᵃ diſtinctione ſicut nec corpus ē ꝓprie maiꝰ ſuperficie nec ſuperficies linea. ¶ 3°. nā ſit a. vna linea ſicut octo ⁊. b. ſicut vnū. tūc ſecūdū partes ꝓportionales hoꝛe cuilibet addaꝛ vnū. qd̄ eſt poſſibile ſecūduꝫ aduerſariū tunc in fine quelibꝫ illaꝝ lineaꝝ erit infinita ⁊ etiam ꝫm aduerſarios a. in fine hoꝛe excederet b. exceſſu finito. ſ. per ſeptē. ſed hoc eſt falſum. qꝛ inequalitas eſt diminuta i ifinituꝫ. vn̄ ſꝑ fit minoꝛ ꝓportio in infinitū a. ad b. in tali additione. ⁊ ſic videꝛ ꝙ i fine hoꝛe talis ꝓportio a. ad b. ſit diminuta vſqꝫ ad nō gradum. ⁊ per ꝯn̄s in fine hoꝛe a. nō erit maius b. nec inequale. ¶ 4° arguiꝛ de multitudīe. nā ſit vnū pedale ꝑ imaginationem diuiſum per partes ꝓportionales tunc ſuper p̄mā partē ſit aliquod album. ſuper ſcd̄aꝫ ſit aliquod nigrum. ⁊ ſuꝑ tertiaꝫ iteꝝ aliqd̄ album. ⁊ ſuper 4ᵃᵐ iteꝝ aliquod nigruꝫ ⁊ ſic alternatim de alijs partibus ꝓportionalibus. tūc auferaꝛ p̄mum nigrū ⁊ transferaꝛ 2ᵘᵐ albū ſuꝑ ſcd̄am ꝑtē. deide auferaꝛ 3ᵐ nigrū trāſferendo ſicut prius. ⁊ cōſequēter amoueantur omnia nigra. iſtum caſum ꝯcederent aduerſarij: tunc claꝝ eſt ꝙ ſuꝑ q̄ꝫlibet ꝑtem erit aliqd̄ albū. ergo per p̄mā ſuppōnem multitudo alboꝝ nō ē maior nec minoꝛ multitudine partiū ꝓportiōaliū: ⁊ per idē patet ex principio caſus ꝙ tota multitudo alboꝛuꝫ ⁊ nigro-

rum non eſt maior nec minor multitudine partium proportionaliū:ergo ſeqtur ꝙ alba:⁊ nigra ſimul ſumpta non ſunt plura nec pauciora ꝙ̃ alba ſolū. Eodē modo ſi ſup p̄mā ponaẗ vnū albū:deide trāſferēdo ponaẗ ſcōm albū ſup milleſimā:deide ſuper milleſimā ab illa:⁊ ſic ↄ̄ſequēter ꝓbabiẗ vt ꝑus ꝙ partes ꝓportionales nō ſunt plures ꝙ̃ illa alba:⁊ ſimile arg⁹ ſolet fieri de coronis vel colūnis. ¶ Quinto arguiẗ de virtute. ⁊ ſint a.⁊ b.due virtutes īfinite ſm̄ adverſarios reſpectu effectuū eiuſdē rōnis:tūc arguiẗ. q̃tuncūq; pōt a.tm̄.pōt b.ergo neutra excedit reliquā.ↄ̄ña nota eſt.⁊ añs pȝ.q2 ſi a.poteſt plus ꝙ̃ b.tūc b.nō eſt virtus infinita.q2 nō poſſet tm̄ qn̄ vna alia poſſet plus. ¶ Et ↄ̄firmatur:q2 ex effectib⁹ arguiẗ maioritas virtutis.ergo ſi virtus eſt īfinita pōt in effectū īfinitū:⁊ iam ꝓbatū eſt īfinitū īfinito non eē maius: ergo vna talis virt⁹ nō pōt eē maior ꝙ̃ alia. ¶ Pro 2ª ↄ̄cluſione ſit prima ſuppoſitio.ꝙ portio alicuius nō ē eq̄lis illi cuius ē portio:⁊ cū quo ē eiuſdē rōis:hoc videẗ per ſe notū.q2 ſi negareẗ eodē modo poſſet dici ꝙ pars ⁊ illud cuius ē pars eēnt idē vel eq̄lia. ¶ Scđa ſuppoſitio.ſi vnū ſupexcedit ⁊ trāſcēdit aliud ⁊ nō ab aliqua parte excediẗ ab illo illa nō ſunt equalia:qđ videẗ eē per ſe manifeſtū ex q̄d nominis eq̄liū. ¶ Tertia ſuppoſitio.ſi ab eq̄lib⁹ eq̄lia demas que remanēt erūt eq̄lia:ſiue dēpta habeāt ꝓportionē ad reſidua ſiue non:ſicut ſi a duobus angulis rectis remoueātur duo anguli ↄ̄tingētie eq̄les:reſtāt equalia. Et itēꝝ ſi eq̄lib⁹ iūgāẗ īequalia tota fiūt īequalia ſiue habeāt ꝓportionē ſiue nō ſicut ꝑus:⁊ nō eſt rō quare iſta ſint magis vera de finitis ꝙ̃ de īfinitis ſi eēnt. ¶ Tūc ſit ſcđa ↄ̄cl'o. aliqua duo infinita nō ſūt equalia ꝓbaẗ.nā ſit a.corpus īfinitū vndequaq;. per adverſariū:tūc in eo pōt ſignari portio que eſt pedal'r lata ⁊ ꝓfunda ⁊ ī īfinitū lōga ſolū v̄ſus occidentē q̄ ſit b.tūc arguiẗ ſic.a.⁊.b. nō ſūt equalia. ergo aliqua duo īfinita nō ſūt equalia.añs pȝ.quia b.eſt portio a.ergo ꝑ p̄mā ſuppoſitionē b.⁊ a.non ſūt equalia. Sȝ ↄ̄ñtia probatur, nam ipſum a. eſt ſimpliciter infinituȝ ex caſu. ⁊.b.nō: lȝ poſſit ex ipſo b. fieri ſimpliciter infinitum ſine additione ⁊ ſine rarefactione ꝑȝ quod patet ex probatione precedentis concluſionis.ergo ſi a.⁊.b.non ſunt eq̄lia aliqua duo infinita non ſunt equalia. ¶ Cōfirmatur añs huius rōnis.a.tranſit vltra b. in aliqua parte ⁊ non excediẗ a b.in aliq̄.ergo non ſunt eq̄lia.añs pȝ: ex caſu.ↄ̄ñtia tȝ.per ſcđaȝ ſuppoſitionē. ¶ Scđo.ſit a.pedaliter latū ⁊ ꝓfundū ⁊ in īfinitū longū verſus occidenteȝ ſolum.⁊ b.ſilr̄ modo.⁊ ſuperponaẗ ita ꝙ vnuȝ non trāſcēdat alteruȝ.tunc a.⁊ b. videẗ eſſe equalia ſi aliqua īfinita ſunt eq̄lia.deinde iungaẗ ipſi a.corpus q̄tuor peduȝ:⁊ ſit c. ⁊ ipſi b.iungaẗ d.corpus vnius pedis.tūc arguiẗ.ſi a.⁊ b.non ſunt eq̄lia habeẗ itentū.ſi ſint eq̄lia.ergo per tertiam ſuppoſitionem.adiūctis c.⁊ d.īequalib⁹ tota fiunt ineq̄lia.ergo duo īfinita.ſ.a.c.ex vna parte.⁊ b.d.ex alia ſunt nō equalia. qđ eſt ꝓpoſitū. ¶ Cōfirmaẗ.ſint a.⁊ b.corpora vt ꝑi⁹. ⁊ trahaẗ a. ad orientē uſq; quo a.trāſeat extremitatē b.tunc a. ſuppoſitum b.trāſcēdit ipſum.⁊ nō ecōuerſo. ergo a.⁊ b. nō ſunt eq̄lia. ¶ Tertio.ſint a.⁊ b.duo īfinita qualitercūq; non tamē vndiquaq;.tunc adiungaẗ c.q̄drupedale.ipſi a.⁊ d.vni⁹ pedis.ipſi b.tūc vel duo.īfinita a.c.⁊ b.d. non ſunt eq̄lia. ⁊ habetur ꝓpoſitum.vel ſunt eq̄lia. ⁊ tunc dēptis equalib⁹.ſ.a.⁊ b.remanēt.per tertiā ſuppōnē c. ⁊ d.equalia.qđ eſt cōtra poſitum. Si dicaẗ ꝙ a. ⁊ b. non ſunt eq̄lia hoc eſt qđ peto.⁊ ſic ſemꝑ ſeqtur ꝓpoſitum. ¶ Cōfirmatur. ſint a.⁊ b.vt prius. que ſi nō ſint equalia hr̄ intentū. ſi ſint equalia adiūgatur. ipſi a.ſecundū latum vnū infinitū omnino ſilr̄.quod ſit c.⁊ ipſi b.vnum pedale.qđ ſit d.tunc vel a.c.⁊.b.d.ſunt equalia vel nō equalia. ſi nō equalia habeẗ itentum. ſi ſint equalia tūc per tertiā ſuppoſitionē.demptis a. ⁊ b. c q̄libet remanēbit c.īfinituȝ equale d.finito.qđ ē īpoſſibile. ¶ Quarto pōt argui.de multitudinibus.⁊ ſit a.multitudo partiū ꝓportionaliū vni⁹ ordinis quāti pedalis.⁊ b.multitudo īfinite partium ꝓportionaliū alterius ordinis.vt vbi gratia.a.ſit multitudo medietatū proportionaliū.⁊ b.tertiaꝝ.tūc ipſi a.addaẗ vnitas.q̄ ſit c.⁊ ipſi b.addaẗ vna alia multitudo infinita.que ſit d. tunc.ſi a. ⁊ b. nō ſunt eq̄lia habetur itentum. ſi ſint equalia.aut ergo a.c.⁊ b.d.nō ſunt equalia. ⁊ hoc eſt ꝓpoſitum.ſi ſunt eq̄lia. tunc dēptis equalib⁹.ſ.a.⁊ b. reſidua remanēt equalia.ſ.c.vnitas ⁊ b.multitudo īfinita.ſȝ hoc eſt īpoſſibile. ↄ̄ña tenet per tertiā ſuppoſitioneȝ. ¶ Aliter pōt argui.quia quedā multitudo īfinita eſt portio alteri⁹ multitudinis īfinite:ergo q̄dā cuidā non eſt eq̄lis.ↄ̄ña tȝ.ꝑ p̄maȝ ſuppoſitionem.ꝓbaẗ antecedēs. quia ſi ſit multitudo infinita alborum ⁊ nigrorum ſimul: multitudo infinita alborū ſolū eſt portio multitudinis īfinite alboꝝ ⁊ nigroꝝ occupātiū ꝑtes ꝓportiōales alic⁹ ↄ̄tinui iuxta imaginationē. 4. rōnis ad p̄mā ↄ̄clōnē. ¶ Cōſilr̄ mō pōt argui de v̄tutib⁹.q2 nō dn̄r īfinite.niſi q2 pn̄t ꝓducere īfinitū effectū:⁊ iō ex nō eq̄litate effectuū argueẗ nō eq̄litas cāꝝ vel v̄tutū. ¶ Concludaẗ ergo ꝙ in quolibet gn̄e in quo pn̄t imaginari īfinita aliq̄d alteri eſt non eq̄le: ⁊ ħ ↄ̄cludaẗ iuxta dcā ⁊ ↄ̄ceſſa adverſarioꝝ. ¶ 3ª ↄ̄cl'o. nulla īfinita ſunt adiuicē cōparabilia: ꝓbaẗ.nullū īfinitū eſt mai⁹ alio nec min⁹.ꝑ p̄mā ↄ̄clōnē.ğ vel oīa ſūt eq̄lia vel nō ſūt adiuicē cōparabilia. ſȝ nō oīa ſūt eq̄lia ꝑ ſcđaȝ ↄ̄clōnē.ğ oīa nō ſūt adiuicē ↄ̄ꝑabilia. ⁊ hoc dicit 2⁹. ¶ Quarta ↄ̄cl'o. īfinita ſi eēnt nō eēnt adiuicē ↄ̄ꝑabilia: pȝ ꝑ ↄ̄clōnē p̄cedētē.etiā eſſent adinuicē ↄ̄parabilia. ꝓbaẗ. q2 ad īpoſ'e ſequiẗ q̄dl;.mō īpoſſibile eſt eē īfinituȝ. ⁊ ꝑ ↄ̄ñs īpoſſibile ē eē īfinita ſic dictū ē ī p̄cedēti q̄ōne. ğ ⁊c̄. ¶ Iuxẗ dictas ↄ̄cluſiōes īfero q̄dā corl'a. ¶ Primū.īfinitū nō pōt augeri nec addēdo finitū nec addēdo īfini⁹:pȝ ħ q2 augeri ē fieri mai⁹. mō infinitū nō pōt fieri maius:aliter enī aliq̄d eēt maius īfinito.qđ ē cōtra p̄mā cōcluſionē. ¶ 2⁹ corre⁹. ꝙ nec pōt minui niſi tollēdo īfinitū ⁊ cū ħ ꝙ remaneat ſolū finitū:vñ exiſtēte infinito nō pōt minorari. ¶ Tertio ſequitur ꝙ non pōt duplari nec triplari.q2 hoc eſt augeri:nec ēt ſubduplari vel ſubtriplari. q2 tūc diminueretur īpo remanēte infinito.modo nūquā finitū ē ſubduplū ad īfinitū aliter enī ex duob⁹ finitis poſſet cōſtitui īfinitū. qđ ē falſū. ¶ Quarto ſequiẗ ꝙ īfiniti nō ē pars ꝓprie dcā nec aliquota. ſicut duo ſunt pars ipoꝝ ſex:nec etiā nō aliquota ſic̄ tria ſunt pars ipſoꝝ q̄nq;.pȝ.nā talis pars īfiniti nō ē aliq̄d finitū q2 īfiniti ad finitū nō ē aliqua ꝓportio niſi ſic̄ linee ad pūctū. Nec ē aliq̄d īfinitū.q2 tūc infinitū ad infinitū haberet aliquā certā ꝓportionē q̄ ē iter maius ⁊ min⁹:ēt oīs pars ē minor ſuo toto ⁊ ſibi cōparabilis:ſed īfinitū īfinito nō ē cōparabile.nec minus nec maius. ¶ Quīto ſeqẗ ꝙ īfinitū nō eſt totū niſi valde īproprie.pȝ.q2 totū dr̄ relatiue ad ꝑtem:⁊ iā oſtēſuȝ eſt ꝙ nō hȝ ꝑtem.ergo ⁊c̄. ¶ Sexto ſeqẗ ꝙ īpius īfiniti eſt portio valde īprop̄e.ſic̄ forte diceret pūctū eē portionē linee.ſic̄ dr̄ ꝑ poſterioꝝ ꝙ ſuba linee eſt ex pūctis.⁊ ſic linea diceret por° īfiniti:⁊ īfinitū por° īfiniti:ſed nō ꝓp̄e: q2 īfinitū nō habet ꝓprie portionē neq; finitaȝ neq; infinitam ¶ Septimo ſeqẗ ꝙ īfinitum poſſet demi ab īfinito: ſed eēt abſq; diminutiōe īfiniti:imo īfinities īfinita ſicut pōt patere ex p̄ma ⁊ q̄rta rōne facta ad p̄mam ↄ̄cluſioneȝ. ¶ Octauo ſeqtur ꝙ per cōtinuā augmētationē finituȝ fieret ſubito īfinitū.ſi poſ'e eſſet fieri īfinitū.ita ꝙ in īſtanti ſit finitum ⁊ īmediate poſt īfinitū.vel eↄ̄°.ſ.in īſtāti eſt īfinitū.⁊ īmediate añ erat finitū. Sicut pȝ in exēplo ī trāſpoſitione partium ꝓportionaliū:vnde eſt vnū īſtans in quo fit trāſpoſitio ſubito de multitudine finita ad īfinitā recte. ſicut eſt dare p̄mū īſtans in quo q̄libet pars ꝓportiōalis alicuius cōtinui eſt ꝑtrāſita:⁊ īmediate añ illud īſtās ñ. ¶ 9ᵐ corre⁹. ꝙ ꝑ ſubtractionē finiti ab īfinito īfinitū fieret ſubito finitū. ita ꝙ in tali ſubtractione deueniret ad aliq̄d īſtās ī quo p̄mo erit verū dīe nūc illud per ſubtractionē factū eſt finituȝ ⁊ īmedia

te ante ħ non. ¶ Decimo ſequitur ꝙ infinitum non poteſt mouere īfinitū nec ſucceſſiue nec ſubito. ⁊ hoc dicit Ariſto. ꝓ hui⁹. nō ſucceſſiue. qꝛ talis velocitas ſeqtur ꝓportionē mouētis ad motū: mō īfiniti ad īfinitū nō eſt ꝓportio: nec ſubito. qꝛ tūc īfinitū eēt mai⁹ īfinito in īfinitū. qđ eſt falſum.

Ad rationes ad p̄mā quādo dicebaꝭ īfinitū ſi eſſet eſſet q̄tū. veꝝ eſt: etiā ſi eſſet ipꝫ non eſſet q̄tū cum ad ipoſ'e ſequantur ꝯdictoria. ⁊ ſic infinitū ſi eēt vel ſi eēnt plura vnū eſſet maius alio. ⁊ eſſet ſibi cōparabile: ⁊ nō eēt maius alio nec eēt ſibi cōparabile. ⁊ ideo qcqd tibi placet ſeqtur ad īfinitū eſſe. ¶ Ad ſcđm. omne cōparabile ⁊c̄. ꝯcedo totum. ſed nego ꝙ ſit ſic de infinito. quia infinitū nō eſt alicui cōparabile. ¶ Ad tertiā. īfinitū eſſet cōparabile finito ⁊c̄. ꝯcedo. etiam dico ꝙ nō eēt cōparabile finito. cū ſicut iam dicebaꝭ ad infinitū eſſe ſequatur ꝯdictoria poſtquā infinitū eſſe eſt īpoſſibile ſicut ꝓbatū eſt in p̄cedēti q̄ſtione ⁊ ꝯformiter etiā poteſt reſpōderi ad omnes alias rationes iuxta idem fundamentum.

¶ **Quod quidem igitur non eſt corpus omnino infinitum ex his manifeſtum. ⁊c̄. Textu ꝯmēti ſeptuageſimi quinti. Queſtio XI.**

Sextum ꝓpoſitoꝝ erat. vtꝝ mūdus ſit magnitudo finita vel īfinita: videꝭ ꝙ ſit magnitudo īfinita: qꝛ totū occupat. tale aūt eſt īfinitū. ¶ Scđo niſi mūdus eēt magnitudo īfinita extra mūdū videreꝭ eē ſpaciū īfinitū. ⁊ ſic adhuc ſeqtur ꝙ eēt dare actu īfinitū: cuius oppoſitū ꝓus dcīn eſt. Et ꝯfirmaꝭ. qꝛ ſi mūdus eſſet magnitudo finita aliqs exn̄s in extremo mūdi vtiqꝫ poſſet extēdere brachiū ſuū: cū nullū videaꝭ eſſe īpediēs ipꝫ. ⁊ per ꝯn̄s ibi videꝭ eē ſpaciū: ⁊ nō finitū. qꝛ nō videtur rō vſqꝫ ad q̄tū illud ſpaciū eſſet extenſum p̄ciſe. Et ꝯfirmaꝭ qꝛ niſi extra mundū eēt ſpaciū vel locus ſeqreꝭ ꝙ vltimū celū nō moueretꝭ localr̄. hoc eſt falſuꝫ. falſitas ꝯn̄tis pꝫ qꝛ mouetur ⁊ non alio motu ſpecie a motu locali. ergo. ꝯn̄a ꝓbaꝭ. nā tunc vltimū celū nō eēt in loco ⁊ per ꝯn̄s non mutaret locū: ⁊ cum latio ſeu motus localis ſit loci mutatio ſeqtur illud quod dictum eſt. ſ. ꝙ vltimum celum non mouetur localiter.

Oppoſitum vult Ariſto. in lr̄a qui ꝓbat hoc tanq̄ vnā ꝯclōnē p̄ncipalē ꝙ mūdus ſit magnitudo finita. ¶ Hic erūt duo articuli. P̄rimus erit de p̄ncipali q̄ſito. Scđus erit poſtq̄ mūdus eſt magnitudo finita vtꝝ extra ipm ſit aliqđ. puta ſpaciū īfinitū vel aliqđ aliud. de quo iam tangebatur in arguēdo.

De primo ſit iſta ꝯclō ꝙ mūdus eſt magnitudo finita. ꝓbaꝭ. mūdus ē magnitudo iuxta p̄us dicta. vel ergo eſt magnitudo finita vel infinita. ſi finita habeꝭ ꝓpoſitū. ſi īfinita tūc ſeqtur ꝙ aliqđ eēt actu īfinitū. cuius oppoſitū oſtēſum eſt in precedētibus.

De ſecundo videꝭ ꝙ extra mundū ſit locus: quia aliter nō poſſet ſaluari ꝙ vltimū celū moueretꝭ localr̄. ¶ Deinde videꝭ ꝙ extra mundum vtiqꝫ ſit ſpaciū: qꝛ extra mundū deus poſſet adhuc creare vnūꝫ lapidē: ſed talis nō eēt ī īdiuiſibili: imo aliqđ ſpaciū diuiſibile videreꝭ occupare. ¶ Scđo. qꝛ deus talē lapidem extra mundū creatū poteſt mouere motu recto: ⁊ facere eum diſtare plus ab vltimo celo q̄ p̄us: ſed nō poteſt talia facere niſi per ſpaciū. ¶ Tertio de⁹ extra mūdū poſſet creare duos lapides quoꝝ vnus eſſet ex̄ alterū. ergo videꝭ ꝙ de facto extra mundūꝫ ſit ex̄. ſed ex̄ eſt dr̄ia loci vel ſpacij: ergo videꝭ ꝙ extra mundū ſit ſpaciū. ¶ Confirmaꝭ. qꝛ ſi tales lapides nō eſſent ſibi inuicē īmediati. ſicut deus poſſet eos creare: tūc vn⁹ videreꝭ diſtare ab alio. ⁊ p ꝯn̄s extra celū videreꝭ eſſe diſtantia per quā tales lapides creati diſtarent.

¶ Quarto. nā ponaꝭ ꝙ de⁹ extra hūc mundū formet duos alios mūdos ⁊ illi tres mūdi ꝯtigerēt ſe ſicut ſpere imaginātur ſe ꝯtigere: videꝭ ꝙ īter illos tres mūdos ⁊ p̄ūcta in qb⁹ ꝯtigerēt ſe eēt ſpaciū mediū ⁊ diſtātia media. alr̄. n. tāgerēt ſe ſꝫ ſupficies ⁊ nō ſcđꝫ p̄ūcta. qđ eſt falſū. ¶ Quīto. nō minus ꝯcedēdū eſt ſpaciū extra celū q̄ īter orbē lune eēt ꝯcedēdū ſi oīa corpora īfra ꝯcauū orbis lune exn̄tia eēnt annihilata: ſꝫ tali annihilatiōe fcā adhuc īter latera celi eſſet ſpaciū. ꝓbaꝭ. qꝛ adhuc latera orbis lune diſtarēt ſicut nūc poſito ꝙ orbis lune remanet in ſua q̄titate ⁊ figura. vn̄ nō oporteret ꝓpter talē annihilationē latera celi ſibi īuicē eē p̄rima queādmodū hꝫ accidit de laterib⁹ veſice expulſo aere. ¶ Et ꝯfirmaꝭ. tali annihilatiōe fcā de⁹ de nouo pōt creare vnū lapidē īfra latera celi q plus diſtaret ab vno polo q̄ ab alio: immo pōt illū lapidē mouere ab vno polo ad aliū: iſta aūt nō p̄nt ſaluari niſi inter latera celi remaneret diſtantia. ¶ Sexto. vbi nō eſt corpus. ſꝫ pōt eē. ibi eſt vacuū. ſꝫ extra mundū nō eſt corp⁹ cū mūdus ſit vniuerſitas entiū. ſed pōt ibi eſſe. qꝛ de⁹ poſſet ibi creare corp⁹ de nouo. ḡ videꝭ ꝙ extra mundū ſit vacuū īfinitū: cū nō appareat ad q̄tū illud p̄ciſe deberet terminari. ¶ Septimo. videtur ꝙ vtiqꝫ extra mundū ſit aliqđ. qꝛ dicit Ariſto. in lr̄a extra mundū eē entia inalterabilia optimā vitā ducētia. ¶ De iſto articulo ſit p̄ma ꝯclō. extra mūdū nō eſt corp⁹. ꝓbaꝭ ſic. oē corp⁹ vel mūdus eſt vel ps mūdi. imo oē ens ⁊ nō ſolū corp⁹ cuꝫ mūdus ſit vniuerſitas entiū. ſꝫ nec mūdus nec pars mūdi eſt extra mūduꝫ. ḡ ⁊c̄. ¶ Scđo ſi extra mūdū eēt corp⁹ vel hoc eſſet ſimplex vel mixtum cum omne corpus ſit tale. ſi dicatur ꝙ ſit ſimplex cū nō ſint niſi qnqꝫ corpora ſimplicia ſꝫ ſpēꝫ: oporteret ꝙ illud corpus eēt alicuius ſpēi de iſtis quinqꝫ: ⁊ ſic oporteret ꝙ vel eēt nāe celeſtis vel nature elemētoꝝ. ſi nāe celeſtis eēt ps mūdi. ⁊ ſic non eēt ex̄ mundū. ſi nāe elalis adhuc eēt ps mūdi. ⁊ ſic nō eēt ex̄ mundū. ſi aūt eēt mixtum adhuc eēt pars mūdi. ⁊ ſic nō eēt ex̄ munduꝫ. vnde oē corp⁹ ſiue ſit ſimplex ſiue mixtū eſt ps mūdi. ¶ 3⁹. ſi extra mundū eēt corpus vel hoc eēt ibi nāliter vel violēte. ſi eēt ibi nālr̄ ħ nō pōt dici. qꝛ oē corpus ſiue ſimplex ſiue mixtū hꝫ alibi q̄ extra mūdū locū ſuū nālem. ⁊ cum vnius corporis ſm ſpēm nō ſint plura loca nālia ſm ſpēꝫ ſequiꝭ ꝙ tale corpus nō eēt ibi nāliter. nec pōt dici ꝙ violēte: qꝛ tūc ille loc⁹ eēt alicui alteri corpori nālis. qđ eſt īpoſſibile. qꝛ neqꝫ eſſet nālis ſimplici neqꝫ mixto. ¶ Scđa ꝯclō. extra mundū nō pōt eē nāliter aliqđ corp⁹. ꝓbaꝭ. qꝛ nec pōt ibi eē nāliter corpus ſimplex nec corpus mixtū: qꝛ tale nec pōt ibi eſſe naturaliter nec violēte ſicut iaꝫ ꝓbaꝭ. ¶ Tertia ꝯclō. ex̄ mundum nec eſt nec pōt eē nāliter aliqs locus. ꝓbatur. naꝫ ſi ſit talis locus eēt alicui corpi naturalis ⁊ alicui alteri violēt⁹. qđ eſt falſuꝫ. ſicut pꝫ ex iam ꝓbatis. ¶ Quarta ꝯcluſio. extra mundū nec eſt nec pōt eſſe vacuū. ꝓbaꝭ. nā vacuū dicitur vbi nō eſt corpus: ſed pōt eē. modo licet extra celuꝫ non ſit corpus cū hoc etiā nō pōt ibi eſſe corpus. ⁊ per ꝯn̄s nō eſt ibi vacuū nec pōt eſſe. vnde hic terminus vacuū cum ſit terminus priuatiu⁹ nō ſignificat ſolū carentiā corporis alicubi ſꝫ cū ħ ꝯnotat aptitudinē eſſendi corpus ibideꝫ. ¶ Quinta ꝯcluſio. nec extra munduꝫ pōt nāliter eſſe motus. ꝓbatur. vbi nō poteſt naturalr̄ eſſe corpus nec poteſt eſſe locus ibi non poteſt eſſe motus. ſed extra celum non poſſunt eſſe ħ. ergo ⁊c̄. maior eſt nō. ex hoc ꝙ ad oēm motuꝫ reqriꭍ corp⁹. minor pꝫ ex dictis. ¶ Sexta ꝯcluſio. extra mundū nō pōt eē tēpus. ꝓbaꝭ. vbi nō pōt eſſe motus ibi nō poteſt eſſe tēpus. ſed extra mundū nō poteſt eſſe motus per p̄cedentem cōcluſionē. igiꭍ nec tempus. maior pꝫ. ex hoc ꝙ tempus eſt idē cū motu: quarto phyſicoꝝ. ¶ Septima ꝯcluſio. deus ⁊ ītelligētie nec ſunt extra mundū nec ſunt in mundo circunſcriptiue pꝫ ex eo: qꝛ huiuſmodi carent ſitu ⁊ magnitudine. ¶ Octaua ꝯclō. de⁹ ⁊ ītelligētie ſunt extra mundū p̄uatiue

ideſt non habens ſitum in mundo. patet per precedentem concluſionē.cū quo bene ſtat ꝙ deus ⁊ itelligētie ſunt pars mūdi licet non habeant ſitū in mundo. ¶ Ex omnibus his cōcluditur hoc qḋ Ariſtoteles dicit in primo celi. ꝙ extra mundū nec eſt corpus:nec eſt locus:nec eſt vacuū: nec eſt motus:nec eſt tēpus:ſed extra mundū ſunt entia ialterabilia optimā vitā ducentia:exponēdo li extra priuatiue ſcḋm itellectū precedētis ↄcluſionis. ¶ Nona ↄcluſio.ad ſaluandum ꝙ deus ſupnaturaliter extra mūdū poſſet creare vnū lapidē vel duos:vel vnū aliū mundū vel plures nō oportet ponere ꝙ de facto extra mundū ſit ſpaciū vel vacuum vel diſtantia vel aliqḋ tale. pbaṫ.naꝫ ſi extra mundū de facto eſſet aliqḋ tale deus poſſet illud annihilare ⁊ nō minus illo annihilato poſſet creare extra mundū illa que vellet ſicut modo.igiṫ modo ponere extra mūdū tale ſpaciū vel talē diſtātiā ꝑpter creationē alicuius extra mundū poſſibilē ſupnaturaliter videṫ eſſe fruſtra oīno:quia ↄſimiles fierēt difficultates tali ſpacio annihilato que fiūt modo. Etiam bn̄ veriſimile apparet ꝙ deus non velit facere aliqḋ extra iſtū mundū:nec etiā aliū mundū extra iſtū.qꝛ ſi plures creaturas mūdanas voluiſſet feciſſe potuiſſet iſtū mūdū in duplo vel i triplo maiorē feciſſe:⁊ ſic ꝑpter creationē aliquoꝝ de nouo nō oportuiſſet ipm̄ dimiſiſſe extra iſtū mūdū aliqḋ ſpaciū. ¶ Decima ↄcluſio eſt.ſi oīa ifra orbē lune eēnt annihilata.celo remanēte in ſua figura ⁊ q̄titate nihil eēt iter latera celi.pꝫ de ſe.nam ſi aliqḋ eēt iter latera celi nō oīa eēnt annihilata inter latera celi.qḋ eſt ↄtra hyppoteſim. ¶ Undecima ↄcluſio.tūc oēs iſte eēnt negādē.vacuū eſt iter latera celi.diſtātia eſt iter latera celi ⁊ ↄſimiles.pꝫ qꝛ eēnt affirmatiue quaꝝ ſubiecta ꝓ nullo ſupponerēt. ¶ Duodecima ↄcluſio.adhuc vnus polus diſtaret ab alio diſtātia curua.pꝫ qꝛ talis diſtantia curua puta medietas celi eſſet inter eos. ¶ Tredecima ↄcluſio.tali caſu poſito poli mundi ⁊ ſimiliṫ latera celi nō diſtarēt diſtātia recta.pbatur.nam tūc ſi ſm̄ lineam rectā iter ea eēt diſtantia non oīa eſſent annihilata inter orbē lune:qḋ eſt ↄ hyppotheſim. ¶ Sed diceres ſi in dicto caſu non diſtarēt diſtātia recta:ergo tāgerent ſe. negatur ↄñtia.nā plus ad tactū reqritur.ſ. ꝙ vnum ſit ꝑtenſum vſq; ad aliud:ſed hoc deficeret in dicto caſu. ¶ Adhuc diceres ſi non diſtarēt ſaltē eſſent imediata ꝑpter hoc ꝙ aliqua dicunṫ imediata ꝑpter priuationē medij iter ea.modo i dicto caſu iter ea nō eſſet mediū. ¶ Reſpōdeṫ ꝙ ſi ly immediate exponiṫ ip̄prie.ſ.negatiue ſolū.ſic ꝙ illa dicanṫ imediata iter que nō eſt mediū.⁊ ꝙ hoc ſufficiat: bene ↄcederē ꝙ eſſent imediata.nec ꝑpter hoc oporteret ꝙ eēnt ꝓxima. ſed ſi ly imediate exponaṫ ꝑprie.⁊ affirmatiue.ſ. ſic ꝙ talia ſint cōiuncta ſcḋm ſuperficies eoꝝ extremas. ⁊ iter ea non iterciperēṫ mediū tunc nego.ꝙ in iſto caſu latera celi eēnt imediata:qꝛ licet iter ea non itercipereṫur medium non tamen ꝑpter hoc ſunt cōiuncta:⁊ ꝓxima ſcḋm ſuperficies eorum extremas.nec vnū eoꝝ eſſet ꝑtenſum:vſq; ad aliud: nec cōtigerent ſe:qḋ tamē requiriṫ ad aliq̄ eſſe ꝓxima: ⁊ cōiuncta:⁊ eſſe imediata dicto modo. ¶ Iuxta iſtaꝫ imaginationē dico.ꝙ ſi de⁹ crearet iter latera celi vnam fabā omnibus alijs prius ſic annihilatis inter latera celi poteſt illa faba moueri abſq; hoc ꝙ fieret ꝓpinquior vel remotior a lateribus celi. ¶ Sed diceres quo motu vel locali vꝉ alterationis vel augmentationis.⁊ cetera. Dico ꝙ vno motu: qui non eſſet alteratiōis nec augmentationis nec localis: lꝫ eēt eiuſdē ſpeciei cum motu locali:⁊ hoc ſi per motum localem itelligimus motū.quo aliquid mutat locū verum. ⁊ non ſolum imaginatuꝫ vel imaginabilē.vnde dico ꝙ talis motus fabe non eēt localis.ſic accipiēdo mōtum localem.⁊ tamen eſſet eiuſdē ſpeciei cum eo recte.ſicut ſortes lꝫ non haberet albedinē tamen bene adhuc eſſet eiuſdē ſpeciei cum platone albo.ita ꝙ ſicut albū eſt quoddā p̄dicatum non pertinēs ad ſubaꝫ ſortis vel platonis.ſic dico ꝙ ly localē ē qḋdā nō ptinēs ad ſubaꝫ mot⁹ q̄ dꝛ localis vꝉ mot⁹ eiuſdē ſpēi cū motu locali:hoc nō obſtante dico.ꝙ adhuc nō ſunt niſi tria genera motuū ſcilicet augmentatiōis ⁊ diminutionis cōputando ambos pro vno.⁊ motus alteratiōis. ⁊ mot⁹ qui dicitur localis denominatiōe accidentali ⁊ extrinſeca ſi ſecundum ipſum mobile mutat locū veruꝫ.ſed non diceretur localis:ſi mobile ſecundū ipſum non mutaret locum. ¶ Iuxta idem dico ꝙ vltima ſpera nunquam moueṫ motu locali: niſi tunc largius vellemus capere motum localem:ſcilicet quo aliquid mutat locū verum vel imaginatum vel imaginabilem. ſed vltima ſpera bene moueṫ motu eiuſdem ſpeciei cum motu locali. ¶ Iuxta dictam imaginationem vlterius poſſumus imaginari: ꝙ ſicut deus poſſet omnia infra latera celi annihilare abſq; hoc ꝙ latera celi ſe tangerēt ſic in aliquo paruo loco:vt in grano milij ipe poteſt ponere vnum corpus:ita magnū ſicut totalis mundus abſque aliqua cōdempſatione vel rarefactione vel corpoꝝ penetratione:vnde ita imaginandum eſt de corpore chriſti in hoſtia parua:nam in illa parua hoſtia corpus chriſti eſt ita magnū ſine cōdempſatione. ⁊ penetratiōe quācunq; ſicut erat pro nobis peccatorib⁹ ſuſpenſuꝫ in cruce. ¶ Iuxta idem poſſumus imaginari ꝙ in tali paruo grano milij poſſet creari vnuꝫ ſpaciuꝫ centum vel mille leucarum: vel quotquot volum⁹: Et conſequenter imaginandum eſt ꝙ aliquis homo in vno grano milij poſſet ambulare per mille leucas de vno extremo antequā p̄ueniret ad aliud. ⁊ plura alia ſimilia iuxta h̄ eſſent concedenda.

Ad rationes ad p̄mā.mundus occupat totū.poteſt hic dici ꝙ mūdus non occupat aliud ſpacium a ſe:⁊ ideo ſicut nō occupat ſeipſum ita nō occupat aliud ſpaciū. Uel aliter dicaṫ ſicut prius dicebaṫ q̄n dicit infinitū eſt qḋ totū occupat veꝝ eſt ꝙ totū occupat ſpaciū veꝝ ⁊ imaginabile:ſed hoc nego de mūdo. ¶ Ad ſcḋaꝫ. niſi mūdus eſſet magnitudo ifinita extra mundū eſſet ſpaciū infinitū.nego ↄſequentiā.qꝛ nec ꝑpter hoc eſſet extra mundū ſpaciū finitū nec ifinitū. Ulterius gratia materie argumēti dico ꝙ extra mundū deus poſſet creare bene ſpaciū finitū. tantū q̄tum ſibi placeret abſq; hoc ꝙ illud ſpaciū eſſet ifinitū. ¶ Ad tertiā ſi mūdus eſſet magnitudo finita tunc aliquis exiſtēs in ſupficie vltimi celi poſſet extēdere brachiuꝫ ſuū.nego.⁊ cum dicebaṫ nullū eſſet impedimentū reſiſtēs vltra mundū:placet mihi:ſed vlterius dico ꝙ hoc nō obſtāte non poſſet ꝑpter defectū receptaculi ſicut loci vel ſpacij in quo brachiū reciperēṫ brachiū ſuum extēdere. ¶ Ad cōfirmationē ſi extra celū non eſſet locus vel ſpacium vltima ſpera nō moueret localiter.ↄcedo.cum quo tamē bene ſtat ꝙ moueṫ motu eiuſdē ſpeciei cum motu locali.⁊ de hoc dicebatur in corpore q̄ſtionis. ¶ Deinde erant ibi facte alie rationes.iuxta 2⁹ articulū queſtionis: q̄bus etiam probabatur ꝙ extra mundū eſſet ſpaciū:que etiā reſtant ſoluēde. ¶ Ad primā. extra mundū deus poſſet creare vnum lapidem.placet mihi.ſed vlteri⁹ dico ꝙ talis lapis nō eſſet in aliquo ſpacio neq; diuiſibili neq; idiuiſibili.qꝛ non eſſet in loco aliquo ſicut nec totalis mūdus. bene tamen concedo ꝙ quando crearetur lapis extra mundū etiam crearetur ſpacium extra mundum.⁊ illud ſpacium non eſſet aliud q̄ ille lapis creatus. ¶ Ad ſecundam.deus poteſt illum lapidem creatum extra mundum mouere elongando ipſum a celo. dico ꝙ verum eſt.ſed hoc non poteſt eſſe niſi etiam crearet ſpacium in quo moueretur.⁊ per quod haberet certuꝫ ſitū ad centrum vel celum:⁊ ad partes celi.ſed poſtquā deus abſolueret illum lapidem a determinato ſitu ad celū ipſe nec eſſet prope celum nec longe a celo: ⁊ de hoc etiaꝫ dicebatur in corpore queſtionis. ¶ Ad tertiam deus poteſt extra mūdum duos lapides creare quoꝝ vnus eſſet extra alium

conċedo accipiendo ly extra negatiue ad iſtum ſenſum ꝙ vnus nõ eſſet in alio. ſicut nec vna itelligentia eſt in alia: ſ3 vlterius dico ꝙ non põt facere vnũ eorum extra aliu3 poſi- tiue. niſi cõcrearet eis ſpacium vel diſtantiã per qð vel quã vnus eorũ eſſet extra aliũ. ⁊ vlterius dico ꝙ extra negatiue acceptũ non eſt differẽtia loci vel ſpacy. ſed bene extra poſi- tiue ⁊ affirmatiue acceptũ. ❡ Ad quartam. ex eodẽ funda- mẽto dicatur. ❡ Ad quintã dico. ꝙ ſoluitur ex his que di- cebantur in ſcðo articulo. ❡ Ad ſextã vbi nõ eſt corpus ſ3 põt eſſe ibi eſt vacuũ. breuiter illud põt negari. q2 vacuum nõ debet imaginari tanq̃3 dimenſio ſeparata. ſed tanq̃3 cor- pus nõ locans qð aptum natũ eſt locare. ⁊ q2 extra mundũ nõ eſt tale corpus. ſeqtur ꝙ nec eſt ibi vacuũ. ❡ Juxta iſtõ dico. ꝙ ſi omnia ĩfra orbe3 lune eẽnt annihilata non ꝑpter hoc ĩter latera celi eſſet vacuũ. l3 bene cõcederẽ ꝙ orbis lu- ne eſſet vacuus: ⁊ iuxta hoc eſſet cõcedendũ ꝙ vacuũ eſſet vna bona res puta celũ. ❡ Sed diceres cõmuniter dicitur ꝙ vacuũ nihil eſt: cõcedo. q2 nullũ eſt corpus qð aptũ natũ ſit locare qn de facto locet. ⁊ ita hoc debet ĩtelligi. ⁊ non alr̃. ⁊ iſtud cõcordat dictis Ariſtotelis. in 4.° phyſicorũ. q2 ipſe vocat locũ nõ dimẽſionẽ ſepatã nõ occupatã corpe: ſed cor- pus locans ſcðz vltimã eius ſupficiẽ. Sic etiã ſcðm hoc nõ debemus vocare vacuũ dimenſionẽ ſeparatã: vel imagina- tam nullo corpore occupatã. ſed debem⁹ vocare vacuũ cor- pus qð non locat. ſed aptũ natũ eſt locare. ⁊ ideo dicit Ari- ſtoteles q̃rto phyſicoꝝ. deſcribens vacuũ ꝙ ſit locus nõ re- pletus corpore. ❡ Ad ſeptimã extra mũdũ ſunt entia inal- terabilia ⁊c̃. quid ſit dicendum ad h etiam patet ex quibuſ- dam concluſionibus poſitis iuxta ſcðm articulu3. ⁊ hoc de queſtione ſufficiat.

❡ Ad mediu3 itaq3 ꝙ huc ſi inferẽ terra inde hic feretur illuc ſecũdu3 naturã: ⁊ ſi manet hic inde nõ violẽtia: ⁊ ferẽ ſecundum naturã huc. vna enim ſecundũ naturam ⁊c̃. Textu 9mẽti ſeptua- geſimi ſeptimi.

Queſtio XII.

Bonum eſt iuxta ordinẽ Ariſtotelis ꝓ- cedere. ⁊ querere mõ circa ter- tia materiã ꝑncipalẽ quã pertractat Ariſto. in ꝑmo huius. ſ. iuxta finitatẽ mundi in mul- titudie. circa quã duo ſũt ĩquirẽda. Primũ eſt. vtꝝ ſuppoſito ꝙ eẽnt plures mũdi terra vnius mũdi moueref ad mediũ alteri⁹ mũ- di. ſcðm eſt. vtꝝ ſint vel poſſint eẽ plures mũdi. ❡ De ꝑmo arguif ꝙ nõ. Nã ſi deus ad iſtũ mundũ faceret vnũ aliũ nõ ꝑpter hoc terra vnius mũdi haberet aliã ĩclinationẽ quã3 habet. ſed iam nõ moueref vel nõ ĩclinatur moueri alicubi niſi ad mediũ huius mundi. ergo nec3 tũc. aſſumptũ patet. ex eo ꝙ ex quo terra eſt vnũ corpus ſimplex habet vnicam inclinationẽ: ſcilicet ad vnicũ locũ ⁊ non ad diuerſa. ſ. ſcðm ſpeciẽ. ❡ Scðo. ſi ſic vel hoc eẽt nãliter vl' violẽter. nõ nãlr̃ nã terra iſtius mũdi nõ poſſet moueri ad mediũ alteri⁹ mũ- di niſi aſcẽderet in iſto mũdo. ſicut p3 ĩtuenti. modo aſcen- dere non cõpetit naturalr̃ ipſi terre ſcðz nãm eius propriã. ſed violẽter. Si aũt dicaf ꝙ terra huius mũdi moueref vio- lenter ad mediũ alteri⁹ mundi tunc nõ oporteret: nec eſſet neceſſariũ ſi plures eẽnt mundi ꝙ terra hui⁹ mũdi mouere- tur ad mediũ alterius mundi poſtq̃3 eſſet violentũ. ⁊ habe- retur ꝓpoſitũ. Et etiã. q2 hoc eſt cõtra Ariſtotelẽ in littera q dicit ꝙ nãliter terra vnius mũdi moueref ad terrã alteri⁹ mũdi. Et ex alio. q2 ſi terra iſtius mundi moueretur ad me- diũ alterius mũdi quãdo veniret ad aliũ mundũ deſcende- ret ad mediũ alterius mũdi: modo deſcẽdere conuenit ter- re naturalr̃. ⁊ non violẽter. ❡ Tertio. ſi eſſet alius mũdus ignis vnius mũdi non moueretur ad ignẽ alterius mundi. igitur nec terra ad terrã. 9ſequẽtia tenet a ſimili. antecedẽs patet. nã hoc non poſſet eſſe niſi ignis vni⁹ mũdi fieret cen- tro alterius mũdi ꝓpinquior. ⁊ ſic ille ignis deſcenderet: qð nõ 9uenit nãliter igni. 9ſequẽtia tenet. ex hoc ꝙ cẽtro fieri ꝓpinquius eſt deſcendere. ſ3 ꝙ ignis non nãliter deſcendat p3. q2 ex quo naturalr̃ aſcẽdit eidẽ ſimplici cõuenirent plu- res motus ſcðm ſpẽm. ⁊ hoc naturalr̃. cui⁹ oppoſitũ eſt ſꝑius ꝓbatum. ❡ Quarto. ſi eẽnt plures mũdi illi eſſent eiuſde3 rõnis. igif ſicut terra in iſto mũdo qeſcit in medio hui⁹ mũ- di nãliter. ita terra alterius mũdi quieſceret in medio alte- rius mũdi naturalr̃. ⁊ ſic vna non tẽderet ad aliam. ſed ad mediũ ſui mũdi ſi eſſet extra ipſu3. quia tenderet ad mediũ ſibi ꝓpinquius. ſed ſi cõtingeret ꝙ equaliter ab vtroq3 diſta- ret qeſceret ĩter ambo ſicut ferru3 inter duos adamantes equalr̃ trahentes. ❡ Quinto. na3 terra vnius mũdi nõ poſ- ſet moueri ad terrã alterius mũdi niſi diuideref celũ huius mundi ⁊ etiã celũ alterius mũdi. modo hoc eſt impoſſibile poſtq̃3 celũ eſt ĩdiſſolubile. ❡ Sexto. adhuc ſuppoſito ꝙ di- uideref celum nõ poſſet moueri vſq3 ibi niſi trãſiret vacuũ ĩterceptũ ĩter illos duos mũdos q poſtq̃3 non poſſent ſe tan- gere ſ3 ſuperficiẽ poſtq̃3 eſſent ſperici ĩter eos interciperef vacuũ. modo corpus ſimplex quale eſt terra non poſſet mo- ueri in vacuo ſicut p3. 4.° phyſicoꝝ. igif ⁊c̃.

Oppoſitum determinat Ariſto. In iſta queſtione. ꝑmo ponende ſunt. q̃ttuor 9cluſiones preãbulare. ſecundo reſpondendũ eſt ad queſitũ.

Prima eſt oĩa grauia nãliter mouenf ad ſuũ locũ nã- lẽ. ſ. deorſum. ⁊ leuia ad ſuũ. ſ. ſurſum ſi nõ fue- rit ĩpedimentũ. ꝓbaf ex hoc ꝙ q̃3to aliqd eſt grauius tanto ceteris paribus deſcẽdit velocius. igif nõ violẽter. ſed nãlr̃. añs p3 ad experiẽtiã. 9ña tenet. q2 ſi hoc non eẽt nãliter ſed violẽter tũc grauitas reſiſteret ⁊ maior grauitas magis reſi- ſteret. ⁊ p 9ñs tardius moueref. Ex iſta 9cluſione patet fal- ſitas duaꝝ opinionũ de motu terre ad mediũ. Una dicit ꝙ terra in ꝑncipio mũdi fuit ꝓpe celũ: ⁊ quando celum ĩcepit moueri violẽter tali modo motus pulſa erat ad medium. ⁊ ſic adhuc fieret quãdo aliqð graue eſſet ꝓiectũ ſurſum ſicut terra vel aliqð tale. violenter motu celi pelleref ad mediũ recte. ſicut quãdo ponif aliqua faba vel aliqð tale in aliquã ſcutellã ⁊ velociter circũuoluif illa ſcutella faba ꝑpter mo- tũ ſcutelle pellif ad mediũ. ❡ Erat 2.° opinio ꝙ terra moue- ref ad mediũ quãdo eẽt extra ipm motu tractus. imagina- baf. n. ꝙ centꝝ mũdi traheret ſibi terrã ⁊ ſimilr̃ alia grauia ⁊ ſic ambe iſte opiniones imaginanf grauia moueri ad me- dium motib⁹ violẽtis. vna qdẽ dixit ꝙ hoc fieret motu pul- ſus. alia motu tractus. iſti autẽ motus ſunt violẽti. ❡ Con- tra iſtas opiniões eſt 9cluſio nr̃a. Cõtra tamen cui⁹ ꝓbatio- nem dubitaf. nam ſi valeret argueref conſimili forma. gra- uiora mouenf velocius ſurſum q̃3 leuiora. igif motus gra- uiũ ſurſum eſt naturalis. antecedẽs p3. de plũbo quod velo- cius ꝓycif ſurſum q̃3 pluma. vnde ſi cõſequẽtia ad 9cluſio- nem facta valeret. ⁊ iſta valere videf. ❡ Reſpondetur. ꝙ iſta ĩſtantia nõ valet. nã dicebaf in ratione facta ad conclu- ſionem vniuerſalr̃. quãto aliquid ẽ grauius. tanto velocius deſcẽdit. modo quãuis grauius velocius ꝓyciaf ſurſum. ta- men falſu3 ẽ ꝙ quanto aliquid ẽ grauius tãto velocius mo- ueatur ſurſu3. imo aliquod poſſet eẽ ita graue ꝙ non poſſet ꝓyci ſurſu3. ſed nihil põt eſſe ita graue. quin aptum natum ſit deſcendere imo quanto grauius tãto veloci⁹. Hic incidẽ- ter poſſumus notare cauſa3 quarẽ plumbũ remotius ꝓy- citur q̃3 pluma. ⁊ h a ꝓyciente ſibi commenſurato. cuius cauſa eſt. nam illud qð ẽ grauius ẽ receptiuum pluris virtu- tis a ꝓyciente. ⁊ ẽ diutius retentiuũ illius virtutis ꝑpter pluralitatẽ materie q̃3 vnum leue ſicut pluma vel aliquod tale. ⁊ ita mediante illa virtute recepta ⁊ retenta velocius. ⁊ remotius ꝓycitur. ❡ Secundo arguif ad concluſionem ſic. grauia in deſcendendo mouentur velocius in fine q̃3 in

·principio, ⁊ ſimiliter leuia in aſcendendo. ideo tales motus talibus corporibus ſunt naturales ⁊ non violenti. antecedens patet ad experientiā. cōſequentia ꝓbatur. q̄ꝛ ꝓpꝛium eſt motibꝰ naturalibus ſaltem in medijs vniformibus in fine itendi: ⁊ motibus violētis in fine remitti. nam in motibꝰ violentis virtꝰ motiua fatigaẽ ⁊ debilitaẽ cōtinue. ⁊ ſic i fine mouet tardiꝰ: q̄liter nō eſt in motibꝰ naturalibꝰ. ¶ Tertio arguiẽ ad cōcluſionem. ſi grauia nō mouerenẽ naturaliter deorſum: ſed violenter: ſequeretur ꝙ mouerenẽ naturalr̄ ſurſum. mō hoc eſt falſuꝫ. ꝯñtia pꝫ ex hoc ꝙ cui aliquis motus eſt violētus: eſt ei oppoſitus nālis. ⁊ hoc ſi ſunt motꝰ ſimplices. ¶ Sed diceres ꝯtra. naꝫ ſeqtur ꝙ ſi terra moueretẽ violenter ad ſiniſtrū moueretẽ naturalr̄ ad dextrū. poſtquā motus ad ſiniſtrum ⁊ motus ad dextrū ſunt motus ꝯtrarij. ¶ Reſpōdetẽ ꝙ nō eſt ſimile, quia motus ſurſuꝫ ⁊ motꝰ deorſuꝫ ſunt motus cōtrarij ſimplices: motus aūt ad dextꝝ ⁊ motus ad ſiniſtꝝ ſunt motꝰ ꝯtrarij mixti. modo illud qḋ dicebatur intelligiẽ de motibus cōtrarijs ſimplicibus ⁊ non mixtis. ¶ Scḋa cōcluſio. ſi eſſet alter mundus terra iſtius mūdi eſſet eiuſdē ſpeciei ſpecialiſſime cuꝫ terra alteriꝰ mūdi. ⁊ ſic de alijs corporibꝰ ſimplicibꝰ ex quibꝰ vterqꝫ ꝯponeretur. pꝫ hoc p̄mo. q̄ꝛ aliter hoc nomē mundus diceretẽ equiuoce de iſto mūdo ⁊ de illo. mō hoc videtẽ eſſe falſuꝫ. ¶ Secundo. q̄ꝛ operationes taliū corpoꝝ eſſent conſimiles ſicut calefacere exiccare. ⁊ h̄ꝫ. ¶ Tertio. q̄ꝛ eis deberentur ideꝫ motus in ſpē corpoꝝ ſimpliciū q̄ non ſunt niſi tres ſic͠ prius dicebatẽ. ¶ Quarto. q̄ꝛ vel iſti duo mūdi depēderent ab eodem p̄mo p̄ncipio, vel diuerſis ꝯſimilibus tamē ⁊ eiuſdem ſpeciei: vel a diuerſis diuerſaꝝ ſpecieꝝ. iſtud pꝫ per ſufficientem diuiſionē. Si dicatẽ primū. tunc iſti mūdi deberent eſſe oīno ꝯſimiles. pꝫ hoc. q̄ꝛ cauſa eadē ⁊ nullo mō diuerſificata nō debet cāre diſſimiles effectus. ꝯſimili modo eſt dicēdū ſi illi duo mūdi ſint a duobꝰ p̄ncipijs eiuſdē ſpēi. q̄ꝛ cauſe ꝯſimiles debēt cāre ꝯſimiles effectꝰ. ſi vero iſti mūdi ſint a p̄ncipijs diuerſaꝝ rationū ſeu ſpēꝝ. tūc vnum iſtoꝝ p̄ncipioꝝ eſt altero melius ⁊ ꝑfectius: ⁊ ſic naturaliter p̄us. ergo alteꝝ principium ab ipſo dependeret ⁊ etiam mundus ſuus quia omnia eſſent adinuicem ordinata ⁊ ad vnum primū. ¶ Tertia ꝯcluſio. corpꝰ qḋ naturaliter iclinatur ad aliquē locū: iclinatẽ ad illū ad quācūqꝫ diſtantiā. pꝫ hoc. q̄ꝛ in q̄cūqꝫ diſtātia ipſo manēte obtinet ſuā formā q̄ eſt cā talis iclinationis nālis. modo poſita cā poniẽ effectus. Idē pꝫ ex alio. q̄ꝛ terra poſita magis ſurſum ita bene iclinatẽ ad locū ſuum nālem ſicut terra poſita minus ſurſuꝫ. ¶ Sed ꝯtra diceret aliqs. terra in loco ſuo nō eſt grauis. ergo in loco ſuo non videtẽ habere talē inclinationē. dico qḋ imo. q̄ꝛ in loco ſuo habet inclinationē ad manendū ibi: ⁊ extra locū ſuū hꝫ iclinationē ad mouendū ſe ad locū ſuū nālē: ⁊ ita ꝓportionaliter dicatẽ de alijs elemētis. etiā falſuꝫ eſt ꝙ terra in loco ſuo nō ſit grauis. vñ ſi extra locū ſuū eſt grauis ⁊ cum venit ad locum ſuum nō ꝑdit illā grauitatē ſequiẽ ꝙ in loco ſuo eſt ſic grauis ſicut extra. veꝝ eſt tamen ꝙ illa grauitas extra locū nālem habet vnum officiū: ⁊ in loco nāli aliud. cum. n. terra extra locū ſuū fuerit poſita ſua grauitas iclinat ipſaꝫ ad motum ad locū ſuū: ⁊ cum eſt in loco ſuo eadē grauitas iclinat ipſam ad q̄etē: ⁊ ideo in loco ſuo nāli nō pōderat. ⁊ ad iſtum intellectū auctores de pōderibus ꝯcedūt corpora in ſuis locis nālibus nō eſſe grauia. ¶ Scḋo dubitatẽ. nam adhuc videtẽ ꝙ diſtantia aliquid faciat. vt ſi vnus ignis eēt in medio mūdi. vna pars moueretẽ verſus vnaꝫ partē puta verſus ſeptētrionē ⁊ alia verſus meridiē verſus celum ad locū ignis. ⁊ tamen ſi ille idē ignis eēt ex vna parte centri mundi. tunc totalis ille ignis moueretẽ vel verſus vnā partē ſolū vel verſus aliā. ¶ Reſpōdetẽ ꝙ diſtantia bene facit ꝙ aliqd inclinatẽ moueri ſm̄ diuerſas eiꝰ partes ꝑ diuerſas vias ad ſuuꝫ locū naturalē: ſed nunq̄ꝫ diſtātia faceret q̄n aliquid inclinaretur ad ſuū locū naturalē. ¶ Quarta ꝯcluſio. quecūqꝫ grauia eiuſdē ſpeciei. ⁊ quecūqꝫ leuia eiuſdē ſpeciei tendūt vel iclinanẽ ad eundē locuꝫ numero ſi ſunt ſimplicia. ꝓbatur. q̄ꝛ ſi due terre dimittanẽ cadere ad deorſū videmus ꝙ iclinanẽ ad eundē locū puta deorſuꝫ. ⁊ eodeꝫ modo. ⁊ per eandem viā ſi ponantur cadere de eodē loco ſucceſſiue. ¶ Sꝫ cōtra. diceret aliqs. diuerſa in ſpecie tēdunt ad diuerſa loca in ſpē. ergo diuerſa in numero tendūt ad diuerſa loca in numero. ¶ Scḋo. nulla inclinatio naturalis eſt ad ipoſſibile: ſed ipoſſibile eſt plura in numero eſſe in eodē loco in numero nāliter. ergo nāliter nō iclinātur corpora diſticta i numero ad eundē locū in numero. ¶ Tertio. nā videmꝰ ꝙ vnus ignis aſcēdit ad locū ſuū verſus ſeptentrionē aliꝰ verſus meridiē. modo iſta ſunt diuerſa loca in numero. ¶ Ad iſta. ad primū. negatẽ ſilitudo. ⁊ ratio eſt. q̄ꝛ q̄cunqꝫ ſimplicia vel ſimilia eiuſdeꝫ ſpeciei nata ſunt facere vnū per ꝯtinuationē qḋ quidē vnū habet vnū locū in numero nāleꝫ ſui: ⁊ cuiuſlibet ſue partis: ergo ⁊ q̄libet pars inclinatẽ ad eūdeꝫ locuꝫ in numero. ¶ Per hoc ad 2ᵐ dico ꝙ nō eſt impoſſibile plura partialia eē in eodeꝫ loco ſui totiꝰ. ⁊ hoc in eodeꝫ loco totali. ¶ Per hoc idē ad 3ᵐ dico ꝙ ambo illi ignes mouenẽ ad eundem locū in numero totalem: qui eſt concauitas orbis lune: cum quo bene ſtat ꝙ partes totius habēt diſtincta loca in numero partialia.

Quantum ad ſcḋm ponḡ vnicā ꝯcluſionē reſpōſaleꝫ ad q̄ſtionē. ſ. ꝙ ſi eſſet alter mūdus nō cōcētricus huic mundo terra iſtius mūdi haberet iclinationē mouēdi ad mediū alterius mūdi ⁊ ecōuerſo. licet forte hr̄et ipedimentū veniēdi ibi ꝓpter hoc ꝙ celū nō eſt diſſolubile ſcḋꝫ qḋ arguebatẽ in pricipio q̄ſtionis. ꝓbatẽ. oīa ſimplicia eiuſdē ſpēi nāliter iclinātur ad eūdem locū in numero per q̄rtā ꝯcluſionē. ita ꝙ nulla diſtātia talem iclinationē poſſet ipedire. per tertiam ꝯcluſionē. ſed terra huius mūdi ⁊ terra illiꝰ eēnt eiuſdeꝫ ſpēi. ꝑ ꝯcluſionē ſcḋaꝫ. ⁊ terra huius mūdi nāliter mouetẽ ad mediū huiꝰ mūdi. per p̄mā ꝯcluſionē. igitur terra illiꝰ mūdi moueretẽ nāliter ad mediū huius. Sed q̄ꝛ hoc eſt ipoſſibile. q̄ꝛ pari rōne fieret ecōuerſo ſcḋꝫ Ariſtotelē. ꝯcludiẽ ꝙ ipoſſibile eſt eſſe plures mūdos non ꝯcētricos nāliter. cū quo bene ſtat ꝙ deus poſſet facere pl̄es ꝑ ſuā oīpotētiā. ſꝫ de hoc in ſequēti q̄ſtione latiꝰ tractabiẽ.

Ad rationes Ad primam dico. ꝙ ſi miraculoſe fierent plures mundi vnus extra alium ecentrici: non mirū ꝙ tunc terra huius mūdi iciperet habere aliā iclinationē q̄ꝫ ante habuit: etiaꝫ dico ꝙ deus bñ poſſet facere: ꝙ obtineret vnicā iclinationē: videlicet mouēdi ſolū ad mediū ſui mūdi. ſed Ariſto. breuiter diceret ꝙ hoc non pōt fieri. ¶ Ad ſcḋaꝫ ⁊ ad omnes ſequētes. dico concedendo oīa ꝯñа illata ex cōceſſiōe ſi miraculoſe fierent pl̄es mūdi ecētrici. ſed ſm̄ Ariſt. concedende eſſent conſequētie. ⁊ q̄ꝛ cōſequentia ſcḋꝫ ipſuꝫ eēnt ipoſſia: añs ſꝫ ipꝫ reputatur impoſſibile. ſ. eſſe plures mundos. ad quod ſecundum ipſū cōcederetur ſequi q̄libet: iuxta illā regulā. ad ipoſſe poteſt ſequi quodlibet. ⁊ ſic eſt finis queſtionis.

¶ Qꝫ autem non ſolum vnus eſt: ſed ⁊ impoſſibile fieri plures. Adhuc auteꝫ ꝙ ſempiternus ⁊ incorruptibilis exiſtens ⁊ igenitus dicimus ⁊c͠. Textu cōmenti nonageſſimi ſecundi.

Queſtio. XIIII.

SEcundum propoſitoꝝ erat. vtꝝ ſint vel poſſint eſſe plures mundi. probatur ꝙ ſic. quia hic terminus mundus eſt terminus cōmunis. igitur vel actu vel potentia habet plura ſuppoſita. ⁊ per conſequens vel actu ſunt vel potentia poſſunt eſſe plures mundi. antecedens

patet.per omnes.conſequentia probatur.per hoc ꝙ termi/nus cōmunis dicit̄ qui pdicabilis eſt de pluribus.❡ Scdo melius eſt bonū ꝛ pfectū multiplicari ꝙ̄ nō multiplicari.ſꝫ mundus eſt quoddā bonū ꝛ perfectū ſicut prius dicebatur. ergo melius eſt eē plures mundos ꝙ̄ vnū.ꝛ quia hoc eſt poſ/ſibile apud deū.ꝛ cum deus faciat de poſſibilib⁹ qd̄ melius eſt: ſeqtur ꝙ ſunt plures mundi.❡ Tertio mundus pōt ge nerare aliū mundū ſibi ſilēꝫ.ergo pōt eſſe plures mūdi.ꝯña tenet.añs ꝓbatur.qꝛ mundus eſt quoddā perfectū.ꝛ nō or batum.tale aūt ſcd̄o de aīa.pōt generare ſibi ſilē: cū genera re arguat pfectionē.❡ Quarto videt̄ ꝙ ſaltē poſſunt eē plu res ſucceſſiue:qꝛ iam ſunt alia mixta in numero. Et ſilr̄ alia elementa ꝙ̄ erant ſunt centum anni.ꝛ illa ſunt partes mun di.quibus non manentibus eiſdem videtur etiam ꝙ mun/dus nō maneat idē ꝛ ſic videt̄ ꝙ ſaltem poſſint eſſe plures mundi ſucceſſiue.

Oppoſitum vult Ariſtoteles.In iſta queſtiōe ꝑ po nā diſtictiones.ſcd̄o ꝯcluſiones.

Prima diſtinctio eſt.ꝙ eſſe plures mūdos poſſumus imaginari dupľr.ſ.ſimul vľ ſucceſſiue:ſicut di cimus ꝙ poſſunt eē plures phenices quaꝝ vna ſuccedit ad aliā.❡ Scd̄a diſtinctio.pľes eſſe mūdos ſimul poſſumus imaginari vel ꝙ eſſent cōcentrici: vel ꝙ eēnt ecētrici.con/centrici qdēꝫ ſicut ſi ſup vltimū celū noſtri mundi imagina mur vnū orbem terreū:ꝛ vltra illum vnū orbeꝫ aqueū: ꝛ vl tra illū vnū orbem aereū:ꝛ vltra illuꝫ vnuꝫ orbē igneum.ꝛ vltra illū orbes celeſtes cōſimiles orbibus celeſtib⁹ noſtri mūdi.vel ſi imaginaremur noſtrā terrā vnum orbeꝫ: infra queꝫ eſſet aggregatū ex orbibus celeſtib⁹ contiguū cōcaui/tati orbis terre noſtre:īfra qd̄ aggregatū ex orbibus ſuper/celeſtib⁹ imaginemur quatuor elementa ſicut in nr̄o mūn/do.ꝛ ſic poſſumus imaginari īfinitos mūdos cōcentricos ꝛ aſcēdendo ꝛ deſcēdendo.❡ Silr̄ poſſum⁹ imaginari plu res mūdos ecētricos: vel ꝙ vn⁹ totalr̄ ſit extra aliuꝫ: ꝛ hoc ꝙ cōtingant ſe queādmodū plures globi poſiti in vno ſac/co: vel qd̄ non cōtingāt ſe:ſed ſint ſepati abinuicē. vel ſic ꝙ vnus non ſit extra aliū.ſed ꝙ in aliq̄ parte nr̄i mundi ſit al/ter mūdus: ſicut ſi in luna imaginaremur vnū aliū mundū vel in ſole.ꝛ ſic de alijs ſtellis.

Tunc ſit pma ꝯcluſio. ſi eēnt plures mūdi ꝯcentrici nō oporteret ꝙ terra vnius mūdi moueret̄ ad terrā alterius mūdi.ꝓbat̄.qꝛ cuiuſlibet mundi terra qeſceret nā/liter.ꝓpter hoc ꝙ oīum illaꝝ terraꝝ vnū eēt centꝝ ſeu me/diū.Unde imaginandū eſt ꝙ ſi terra eēt cōcaua ꝛ in medio ꝯcauitatis eēt medium mūdi ita qeſceret naturaliter ſicut modo.Ex quo ꝯcludit̄ ꝙ ꝯtra pluralitatē mundoꝝ ꝯcētri/coꝝ nō valet ratio Ariſto.qua arguit ꝙ nec ſunt nec poſſunt eē plures mūdi ꝓpter hoc ꝙ terra vnius moueret̄ natura/liter ad mediū alterius.licet illa ratio bene ꝓbet iſtā ꝯclu/ſionē q̄ poteſt eſſe ſecunda ꝯcluſio.huius q̄ſtionis.īpoſſibile eſt eē plures mūdos ecētricos.ꝛ hoc naturalr̄.❡ Tertia cō cluſio.īpoſſibile eſt nālr̄ ꝙ ſint plures mūdi ſucceſſiue vnus poſt aliū.ꝓbat̄.nam ſi ſic tūc iſte mundus eēt corruptibilis ſcd̄ꝫ ſe totū.ꝛ tūc etiā celū eēt corruptibile cuius oppoſituꝫ poſtea oñdet̄.verūtamē antiqui bn̄ dixerūt mūduꝫ nō cor/rūpi totaliter ſed aliquādo fieri deordinationē entiū ꝛ re/uerti oīa in quoddā chaos cōfuſum.ꝛ quādo iteruꝫ entia or dinarētur debite dicebāt iteꝝ eē aliū mundū.ꝛ iſtā deordi/nationē ꝛ ordinationē dicebant fieri per litē ꝛ amicitiā.ſed iſtud nō valet qꝛ per talē deordinationē mundus nō corrū/pitur ex eo ꝙ deordinatio eſt vnū pdicatum accidentale. ꝛ ideo poteſt verificari affirmatiue ꝛ negatiue ſucceſſiue de aliq̄bus ſine hoc ꝙ illa entia corrumpant̄.❡ Et ſi dicatur quando entia ſunt deordinata tūc nō dicūtur mundus ſed quādo ſunt ordinata tūc dicunt̄ mundus.❡ Sed breuiter hoc nō valet.nā tūc hoc nomē mundus eēt nomen cōnota tiuū.❡ Quarta ꝯclo.īpoſſibile eſt aliquo modo eſſe plures mūdos.ꝓbat̄.impoſſe ē eē plures pmos motores.ergo īpoſ ſibile eſt eſſe plures mūdos naturalr̄ ſiue ecētricos ſiue cō centricos.ꝯñtia tenet.qꝛ ſi eſſent plures mundi:in quolibet eſſet vnū primū celū.ꝛ etiā vnus pmus motor.añs conclu/dit Ariſto.iz.metaphyſice in fine vbi dicit.mala autem eſt pluralitas pncipum.vnus ergo pnceps.❡ Sed aliqs dice/ret ꝙ nō oporteret ꝓpter hoc eſſe plures pncipes omnium illoꝝ mundoꝝ:qꝛ in quolꝫ eſſet vnus motor mouēs ꝓpter illum pmum tanq̄ ꝓpter finē.hoc remouet ꝯmētator.ꝛ di/cit ꝙ hoc nō valet:eo ꝙ pmus motor mouet ꝓpter ſe.ꝛ hoc ꝓbatur ſufficienter in.iz.metaphyſice.ꝛ ideo nō valeret di cere tales primos motores mouere ꝓpter vnū aliū motorē ❡ Scd̄o arguit̄ ad idē rōne Ariſto.qꝛ iſte mūdus ꝯſtat ex omni materia ptinēte ad formā mūdi.ergo nō eēt materia ex qua poſſet eē:vel fieri alter mūdus.ꝯñtia tenet.antece/dens ꝓbatur.qꝛ iſte mundus continet omnia corpora ſim/plicia que non ſunt niſi quinq̄ ſm̄ ſpeciē ſicut prius diceba tur:que quidem corpora ſimplicia cum alijs corporib⁹ hic in iſto mundo exiſtentibus dicuntur materia mūdi.❡ Ul/tima ꝯcluſio.que ſtat cum precedentibus ꝙ eſt poſſibile ſu pernaturaliter eē plures mundos tā ſimul ꝙ̄ ſucceſſiue.tā ecentricos ꝙ̄ cōcentricos ſicut deo placeret.

Ad rationes ad primā dico ꝙ nō ſolum iſte termi/nus mūdus.imo etiam iſte terminus deus ꝛ ille terminus ſol ſunt termini cōes.non qꝛ de facto ſupponāt ꝓ plurib⁹: nec qꝛ poſſint eſſe plures res pro quib⁹ ſupponāt: ſed qꝛ non repugnat talibus terminis ex forma ꝛ modo ſuoꝝ īpoſitionū ſupponere pro plurib⁹ licet ex parte reꝝ ſignificataꝝ repugnet.❡ Ad ſcd̄am q̄ñ dicebat̄ meli⁹ eēt eſſe plures mūdos:dico ꝙ non.ſed diceres ſemper ma/ior multitudo bonorum eſt melior.illud eſt falſuꝫ.qꝛ tunc melius eēt eē plures deos ꝙ̄ vnū.qd̄ tamē eſt falſuꝫ.qꝛ hoc eſt īpoſſibile.ergo nō eſt melius.vnde q̄ñ ꝑ multitudinē bo noꝝ tolleret̄ ordo vniuerſi non eēt meli⁹ eſſe plura bona ꝙ̄ vnū qualiter fieret ī ꝓpoſito.❡ Ad tertiā nego añs.ꝛ quā/do dicit̄ generare ſibi ſimile arguit pfectionē:veꝝ eſt inter corruptibilia q̄ non poſſunt pmanere ſm̄ īdiuiduū.ſed īter īcorruptibilia h̄ argueret īpfectionē.❡ Ad 4[am] dico ꝙ il/la bn̄ ꝓbat ꝙ pľes pñt eē mūdi ſucceſſiue diuerſi abinuicem ptialr̄.ꝛ hoc bn̄ cōceditur.cū hoc tñ ſtat ꝙ non pñt eſſe plu/res mūdi ſucceſſiue diuerſi abinuicem totaliter.

❡ Si itaqꝫ aliquid pōt moueri ſtadia centū: aut leuare pondus ſemp ad plurimū dicimus puta talēta leuare cētū: aut ſtadia ire cētū ꝛc̄. Textu cōmēti cēteſimidecimiſexti. Queſtio XIIII.

Nunc expedit iuxta ordinē Ariſto.tracta re vtꝝ mūdus ſit generabilis ꝛ cor ruptibilis vel īgenerabilis ꝛ īcorruptibilis. poſtq̄ oñſum eſt ꝙ mundus eſt magnitudo pfecta.ꝛ magnitudo finita:ꝛ ꝙ nō ſunt pľes mūdi.Sꝫ qꝛ gñabile ꝛ corruptibile īcludit potētiā:ideo iuxta iſtā māꝫ pmo q̄rēda ſunt aliq̄ circa terminationē potētiaꝝ.vñ ꝑ q̄rendū eſt vtrū q̄lꝫ po⁹ actiua determinet̄ ꝑ maximū in qd̄ pōt agere. 2° vtruꝫ q̄libꝫ po⁹ paſſiua terminet̄ ꝑ minimū a q̄ pōt pati. 3° vtruꝫ quodlibet ens habeat potentiā reſpectu ſue durationis per maximū tempus per qd̄ pōt durare. Quarto vtrum omne corruptibile neceſſario corrumpetur. Quinto vtrum ali/quid de nouo genitum poſſit perpetuari. Sexto vtrum generabile.ꝛ corruptibile conuertantur adinuicem. Se/ptimo.concluditur mundum eſſe incorruptibilem ꝛ per/petuum.❡ De primo videtur primo ꝙ ſic per Ariſtotelem in littera. Secundo ſi potentia actiua non terminaretur maximo in quod poſſet.tunc non eſſet dare pondus maxi/

mum quod ſortes poſſet portare. ſed hoc eſt falſū. nā ſi nō tūc quocūqꝫ pōdere dato qḋ poſſet portare adhuc maius pōt portare: ⁊ ſic infinitū pōdus pōt portare. qḋ eſt falſum ❡ Tertio ponat̄ vnus lapis ſicut octo in grauitate ſup caput ſortis potētie ſicut. 8. pciſe ꝗ ꝯſeruet̄ in tali potētia per tp̄s ⁊ lapis ſilr̄. tunc vel ſoꝛ. ſuſtinebit lapidē. vel lapis deprimet ſortē. ſi dicat̄ p̄mū ſeqtur ꝙ potētia ſortis eſt terminata ad maximū qḋ pōt ſuſtinere. qꝛ ita graue lapidē ⁊ non grauiorē. ⁊ habet̄ ꝓpoſitū. Unde ꝯſtrūcūqꝫ iſte lapis eſſet grauior excederet potētiā ſoꝛ. ⁊ cum qlibet exceſſus ſufficit ad motū ſtatī ille lapis dep̄meret ſortē. ſi aūt dicat̄ ꝙ ſoꝛ. nō poteſt ſuſtinere illū lapidē ſeqtur ꝙ ille lapis deprimet ſoꝛ. ⁊ ſic a ꝓportiōe eq̄litatis fieret actio: ⁊ etiā ſeq̄ret̄ ꝙ potētia dep̄ſſiua lapidis terminat̄ ad maximū qḋ pōt dep̄mere. qꝛ ad potētiā ſoꝛ. vt 8° q̄ ſi eēt maior ſuſtineret lapidē cū qlibet exceſſus ſufficiat ad actionē. ❡ Quarto. ſit vnū mediū vniformiter difforme ſupi⁹ terminatū ad n̄ gradū reſiſtētie. īferi⁹ aūt ad gradū reſiſtētie eq̄lem potētie motiue alicui⁹ grauis deſcēdentis ꝑ ip̄m: ⁊ ſit illud medium b. ⁊ mobile ꝙ dꝫ deſcēdere ꝑ ip̄ꝫ a. tunc b. eſt maximū ſpaciū qḋ a potētia motia pōt ꝑtrāſire. ꝗ potētia actiua terminata ē maxīo in qḋ pōt. ꝯña tenet. añs ꝓbat̄. nā tm̄ pōt ⁊ nō plus ex quo extremū ipi⁹ b. ē eq̄le ī reſiſtēdo cū potētia ipi⁹ a. in mouēdo. ❡ 5° elonget̄ vnū viſibile ꝑ aliq̄ꝫ diſtantiā a me vſqꝫ quo primo ip̄ꝫ non videā nec poſſuꝫ videre ꝓpter elōgationē: tūc diſtātia īter oculū meū ⁊ illud viſibile terminata ad ip̄ꝫ excluſiue eſt maxima diſtātia ꝑ quā illḋ viſibile potuit agere in viſum meuꝫ viſionem. Ex quo ſeqtur ꝙ ē dare maximā diſtātiā ꝑ quā aliq̄ potētia actiua puta obiectū pōt agere in ſuā potētiā paſſiuā. puta oculū. ❡ 6°. nō ē dare minimā diſtatiā ꝑ quā nō. ergo eſt dare maximā diſtātiā ꝑ qua viſibile pōt agere ī viſuꝫ: ꝯña cōiter ꝯcedit̄ ab oībus de hac mā̄ loquētibus. añs ꝓbatur. qꝛ ſi eēt dare minimā diſtātiā ꝑ quā n̄: tūc ꝑ illā nō. ⁊ ꝑ quālibet minorē viſibile pōt agere ī viſum. ſed hoc nō. nā ſit illa. verbi grā pedalis: tūc arguo ſic. viſibile ſi poneret̄ hn̄ ꝓpe oculū ꝯtigeret ꝙ ꝓpter paruitatē diſtātie nō poſſet videri. ꝗ diſtantia pedalis nō erat minima ꝑ quā illḋ viſibile nō potuit agere in viſū. añs pꝫ iuxta illud. ſenſibile poſitū ſupra ſenſu nō facit ſenſationē. ❡ 7° eſt dare maximā velocitatē q̄ potētia actiua pōt mouere. ergo terminata eſt ꝑ maximuꝫ: ꝯña tꝫ añs pꝫ. ꝑ de pō ſupnāli. qꝛ dat̄ maxīa velocitas q̄ mouet vltimā ſperā. vnde ꝓpter imutabilitatē ſuā ⁊ ſue voluntatis ⁊ ꝓpter inalterabilitatē vltime ſpere non pōt ſperā vltimā neqꝫ tardius neqꝫ velocius mouere. hoc idē pꝫ de potētia naturali. qꝛ eſt dare maximā velocitatē q̄ a. mobile deſcendit ꝑ b. mediū ex eo ꝙ potētia nālis ī ſua actōe agit ſꝫ vltimū ſui conatus potentie.

Oppoſitum arguit̄. qꝛ ſi potētia actiua terminaretur maximo in qḋ poſſet agere vel excederet illud vel nō excederet: ſi nō excederet nō pōt agere in ipſum ex eo ꝙ a ꝓportiōe eq̄litatis nō ꝓuenit actio: nec a ꝓportiōe minoris inequalitatis. ſi aūt excederet: vel exceſſu diuiſibili vl̄ īdiuiſibili. n̄ īdiſibili ſic̄ cōiter ꝯcedit̄: cū nō ſit dare exceſſum indiuiſibilē. vn̄ h eēt non excedere ſi diuiſibili. ergo per medietatē illius exceſſus ī mai⁹ poſſet cū qlibet exceſſus ſufficit ad motū. ⁊ per ꝯſequēs illud nō erat maximū in qḋ illa potētia actiua potuit: ⁊ h ē intētū. ❡ Notandum eſt hic ꝙ potētia actiua poteſt comparari vel ad reſiſtentiā vl̄ ad diſtantiā: vel ad effectū: vl̄ ad tp̄s: vel ad velocitatē: vel ad ſpacium in motu locali. ergo ⁊c̄. ❡ In iſta q̄ōne erūt ſex articuli. in p̄mo enim ponā q̄ſdā diſtinctiones ⁊ terminoꝝ expoſitiones. ſecundo dicam de cōꝑatione potentie actiue ad reſiſtentiā. tertio de cōꝑatione potentie actiue ad diſtantiam. 4° de comparatione potētie actiue ad effectū. 5° de comparatione potētie actiue ad velocitatem. 6° de comparatione potētie actiue ad ſpaciū. De comparatione autē potentie actiue ad temp⁹ videbit̄ ſeorſū in tertia queſtione ꝓpoſita.

Quantum ad p̄mum ſit prima diſtinctio ꝙ potentiarum quedā dicit̄ actiua ⁊ quedā paſſiua. ❡ 2ª diſtinctio. potentiaꝝ paſſiuaruꝫ quedam dicitur receptiua ſolū ⁊ de illa nihil ad ꝓpoſitum. quedā eſt receptiua ⁊ cū hoc reſiſtitiua ⁊ de illa ad ꝓpoſitum. ❡ 3ª diſtinctio. potētiarū actiuaꝝ q̄dā finita ſic̄ pō nālis. quedā īfinita ſicut potētia dei. ❡ 4ª diſtinctio. potētiaꝝ actiuaꝝ q̄dā eſt motiua: quedā portatiua: q̄dā leuatiua: q̄dā ꝓductiua. ❡ 5ª diſtinctio. potētiaꝝ ꝓductiuaꝝ q̄dā eſt ꝓductiua ſubē. q̄dā ꝓductiua q̄litatis. ❡ 6ª diſtictio. potētiaꝝ ꝓductiuaꝝ q̄litatū q̄dā eſt ꝓductiua q̄litatis ſibi ſiſis: ſicut caliditas ꝓductiua caliditatis. q̄dā āt ē ꝓductiua q̄litatis diſſilis ſicut lux eſt ꝓductiua luminis: ⁊ color eſt ꝓductiuus ſpēi viſibilis. ❡ 7ª diſtinctio. adhuc potētiaꝝ q̄dā ē ꝓductiua alicuius effectus ꝗ poſtq̄ꝫ ꝓduct⁹ ē iuuat potētiā ad vlteri⁹ ꝓducēdū. q̄dā āt nō. Ex⁹ p̄mi ſic̄ ignis ꝗ poſtq̄ꝫ ꝓduxit ignē ꝓpe ſe iuuat ip̄ꝫ ad ꝓducēdū ignē a ſe magis remote. Exēpluꝫ ſcd̄i. ſicut ē lumē. h. n. poſtq̄ꝫ ꝓductū ē a luce nō iuuat ad vlterius ꝓducēdū lumē. ita fili⁹ poſtquā ꝓduct⁹ eſt a p̄re nō iuuat patrē ad vnū aliū filiū ꝓducēdū. ❡ Octaua diſtictio potētiā finitā terminari ꝯtigit q̄drupl̄r imaginari. vel maximo. vel minīo. vel maxīo ī qḋ nō. vel a quo nō: vl̄ ꝑ qḋ nō ⁊ cetera. vel minimo ī qḋ nō: vl̄ minīo ꝑ qḋ n̄ ⁊c̄. Maximū vocat̄ ī qḋ pōt vel a q̄ pōt aliq̄ pō agere vel pati. ⁊ ī nullū mai⁹ ſed ī qḋlibet min⁹. vel a nullo maiori. ſed a q̄libet minori. ſꝫ minimū vocat̄ ī qḋ vl̄ a quo aliq̄ potētia pōt agere vel pati ⁊ ī nullū min⁹ vel a nullo minori. ſꝫ ī qḋlꝫ mai⁹ vel a quolꝫ maiori. Sꝫ maxi⁹ qḋ nō vocat̄ qḋ nō vel a quo nō vel ꝑ qḋ n̄. ſꝫ cuilꝫ maiori illo dat̄ mai⁹ qḋ ſic. Sꝫ minimū qḋ nō. vocat̄ illḋ qḋ nō vel ꝑ qḋ n̄ vel ī qḋ nō. ſꝫ quolꝫ minori illo dat̄ min⁹ ī qḋ vl̄ ꝑ qḋ ſic. Ecce q̄ttuor deſcriptōes q̄ttuor termīoꝝ. In iſtis deſcriptōib⁹ q̄ttuor q̄ꝫtū ad primas duas deſcriptōes iſtoꝝ duoꝝ terminoꝝ maxi⁹ ⁊ minimū ꝯcordo cū cōiter loquētib⁹ ī iſta mā̄. ſꝫ q̄ꝫtū ad duas alias deſcriptiones diſcordo ab eiſdem. ⁊ apparet mihi ꝙ quantum ad hoc melius ſit deſcribere aliomodo illos duos terminos maximum quod non ⁊ minimum quod non q̄ꝫ ipſi deſcribant. vnde ipſi vocant maximum a quo non illud a quo non nec ab aliquo minori: ſed a quolibet maiori. ⁊ minimum in quod non illud in qḋ nō nec in aliquod maius. ſed in quodlibet minus. in hoc apparet mihi ꝙ non bene dicant niſi plus addant. nam ſcd̄m hoc non poſſet ſaluari ꝙ eſſet dare minimam diſtantiam vltra quā aliquod viſibile poſſet videri. qḋ tamen eſt falſuꝫ. immo oppoſitū ipſi dicunt. nam ſecundum eorum expoſitionē eſſet minima diſtantia vltra quam non aliquod viſibile poteſt videri. ſit ergo illa pedalis. tunc vltra illam diſtantiam illud viſibile non poteſt videri. ſed vltra quamlibet minorem. ⁊ tamen hoc eſt falſum: quia aliqua poſſet eſſe diſtantia ita parua prope oculum ſi viſibile ꝙ eſſet vltra illam ⁊ non remotius ab oculo non videretur. ſicut arguebatur etiam ante oppoſitum. ❡ Tunc ſit prima concluſio: ꝙ potētia infinita nō terminatur maxima reſiſtentia nec minima: nec maxima in quā nō. nec minima in quā nō poteſt agere. probatur. quia talis potentia non eſt terminata. ergo nec ſic nec ſic poſtq̄ꝫ eſt infinita. ❡ Secundo ad hoc ꝙ aliqua potentia aliquo dictorum modorum terminetur requiritur ꝙ in aliquā reſiſtentiā poſſit ⁊ in aliq̄ꝫ nō. mō ſic non eſt de potētia infinita ex eo ꝙ in quālibet pōt. ❡ Deide ante q̄ꝫ ponā ꝯcluſiones de potentia finita ⁊ naturali pono primo vnam cōcluſionē p̄ambulam quā oportet ſupponere in probationibus ſequentium. ⁊ ſit iſta. ſi quilibet exceſſus ſufficit ad continuandū motum inceptū. tunc quilibet ex-

ceſſus ſufficit ad motũ incipiendum ⁊ incboandũ. iſtius conditionalis antecedẽs cõmuniter omnes cõcedũt:licet non cõmuniter omnes concedãt cõſequens.ſed probo dictam conditionalem eſſe verã.⁊ ĩ.ideo ſi conceditur añs oꝫ ↄcedere ↄñs. vñ arguo ſic.ſi nõ quilibet exceſſus ſufficeret ad incboandum motũ:⁊ tamẽ ſufficeret ad continuandũ motum: hoc videretur eſſe ex eo ꝙ incboare motum eſſet difficilius ꝗ̃ cõtinuare motum: tũc ſic.vel ergo incboare motum eſt finite difficilius vel infinite ꝗ̃ continuare motuꝫ.non põt dici ꝙ infinite.quia tunc oporteret eſſe exceſſum infinitum.nec aliquis exceſſus finitus ſufficeret ad incboandũ motũ.cui⁹ oppo⁹ pꝫ ad experientiam.ſi aũt dicatur ꝙ incboare motum eſt finite difficilius ꝗ̃ continuare motum.ſit ergo.verbi gratia ꝙ ſolum in duplo ⁊ ſit exceſſus a. qui per aduerſariũ non ſufficit ad incboandũ.ſed bñ ad cõtinuandũ.Tũc ſic.qlibet exceſſus p aduerſariũ ſufficit ad ↄtinuãdũ.ergo medietas a.ſufficit ad continuandũ. ⁊ cum incboare ſit ſolum in duplo difficilius ſequitur ꝙ a. duplum ad ſuam medietatem ſufficit ad incboandũ. qḋ ẽ intentuꝫ.cõſimili modo argueretur ſi diceretur ꝙ incboare motum eſſet in decuplo difficilius ꝗ̃ continuare.⁊ ſic d quacunqꝫ alia ꝑportione finita.¶ Nam ſi dicas ꝙ decuplo difficilius eſt incboare ꝗ̃ continuare: ſit a.exceſſus q ꝑ aduerſariũ nõ ſufficit ad incboandũ.⁊ ſi quilibet exceſſus ſufficit ad continuandũ. ſequitur ꝙ decima pars ipſius a. ſufficit ad continuandũ.⁊ cum ſolum ĩ decuplo difficilius ſit incboare ꝗ̃ continuare.ſequitur ꝙ decuplum ad decimam ꝑtem ipſius a. ſufficit ad incboandũ.⁊ cum hoc ſit a. ſequitur ꝙ a.ſufficit ad incboãdũ.⁊ ſic ſi quilibet exceſſus ſufficit ad continuandum motũ.⁊ cũ ſolum finite difficili⁹ ſit incboare ꝗ̃ continuare. ſequitur ꝙ quilibet exceſſus ſufficit ad icboandũ.¶ Scḋo ad idẽ ⁊ ſuppono ꝑmo ſicut cõmuniter cõceditur ꝙ ꝑportio velocitatũ in motib⁹ ſeqtur proportionẽ ꝑportionũ potẽtiaꝝ mouentiũ ad ſuas reſiſtentias.hoc ſuppoſito ſit a. vnus motor q excedit.b. mobile exceſſu non ſufficiente ad motũ incboandũ ſm aduerſariuꝫ.tunc ſit vnus alius motor.c.q excedat.d.mobile exceſſu ſufficiente ad motũ incboandũ.⁊ ad mouendũ certa velocitate.⁊ ſit ille motus.e.tunc clarũ eſt ꝙ ꝑportio.c.ad d.habet certã ꝑportioneꝫ ad ꝑportionẽ a.ad.b.cum nulla earum ſit in infinitũ magna nec in ifinitũ pua.ſit ergo.vbi gratia ꝙ ſit dupla ad eaꝫ.tunc cũ ad motum e.ſit dare motum ſubduple velocitatis ſicut pꝫ.4.⁊.6.phyſicoꝝ.ſeqtur per ſuppoſitionẽ ꝙ ille ꝑducetur ⁊ incboabitur ſm ꝑportionẽ alicuius motoris ad mobile ſubduplam ad ꝑportionem.c.ad d.ſit ergo illa ꝑportio ipſius.f.motoris ad.g.mobile.ex quo ſequitur ꝑportionẽ.f.ad.g.eẽ equalẽ ꝑportioni ipſius a.ad b.cũ vtraqꝫ eaꝝ ſit ſubdupla ad eandẽ ꝑportionem.puta ad ꝑportionẽ ipſius.c.ad.d. tunc vltra. ꝑportio.f.ad.g.eſt equalis ꝑportioni a.ad.b. ſed a proportiõe.f. ad.g. ꝑuenit motus.quia ſubduplus ad motũ.e.ideo etiã a proportiõe a.ad b.ꝑuenit motus.quare exceſſus.a.ad b.ſufficit ad motum nõ ſolũ cõtinuãdo ſed incboando. qḋ erat probãduꝫ.¶ Iſta concluſione preambula ſuppoſita ponã ↄclones de potẽtijs nãlibus.

Quantum ad ſcḋm articulum.⁊ ſit ꝑma iſta.nõ eſt dare maximã reſiſtentiã in quã aliq̃ potẽtia actiua ꝑt.ꝑbaꝰ.qꝛ ſi ſic ſit potẽtia actiua ⁊ reſiſtitiua b.tunc arguitur ſic.a.vel excedit.b.vel nõ excedit b.ſi dicatur ꝙ non excedit b.ſequitur ꝙ non põt in b.cũ omnis potẽtia actiua debeat excedere quantũ ad poſſe agere ipſam potentiã reſiſtitiuã quantũ ad poſſe reſiſtere.qḋ ſupponiꝰ tanq̃ vnũ ꝑncipium ĩ naturali ſcientia.ſi autem dicatur ꝙ a.excedit b. vel ergo exceſſu diuiſibili vel exceſſu indiuiſibili.ſi dicatur ꝙ exceſſu indiuiſibili hoc nõ valet:quia nullus talis eſt.ſi autẽ dicatur ꝙ exceſſu diuiſibili. ſint ergo partes illius exceſſus.c.d.tunc ſi ipſum b. augeretur in tm̃ ꝙ adhuc ipſum a.moueret ipſuꝫ excedens ſolum in.d.medietate exceſſus prioris adhuc a.ageret in b.cum quilibet exceſſus ſufficiat.⁊ ad incboandũ ⁊ ad continuãdũ motuꝫ ſicut dixit concluſio preambula.⁊ cuꝫ b.tunc eſſet maius ꝗ̃ ante erat.ſequitur ꝙ b.non erat maximum in qḋ potuit a.⁊ ita argueretur de quolibet alio qḋ aduerſarius diceret eſſe maximũ in qḋ potẽtia actiua poſſet.¶ Scḋo ſequeretur ꝙ per augmentationẽ ipſius b.eẽt dare vltimũ inſtãs eſſe actionis.a.in b.qḋ eſt falſum.cum impoſſibile ſit dare vltimum inſtans eſſe motus.cõſequentia tenet per hoc ꝙ b.erat maximũ in qḋ a.potuit.ideo ſtatim aucto.b. a.in ipꝫ non poteſt.¶ Secũda cõcluſio non eſt dare minimã reſiſtentiaꝫ in quaꝫ potẽtia actiua põt.ꝑbaꝰ.nã ſit illa.b.tunc arguitur ſic.a.potentia actiua poteſt in b. reſiſtentiã. ergo põt ĩ ſuã medietatẽ.qꝛ qḋ põt in maius põt ĩ min⁹.ſed ſi a. poteſt in medietatem.b.⁊ cum illa ſit minor.b.ſequitur ꝙ b.non erat minimum in quod.a.potentia actiua potuit.

¶ Secundo.nam tunc ſequeretur ꝙ eſſet dare vltimum inſtans eſſe motus:ſed hoc eſt falſum.conſequentia tenet. nam ſi.b.diminuitur vltimũ inſtans nõ eſſe diminutionis eius eſſet vltimum iſtans eſſe actionis.a.in.b. poſtquaꝫ.b. erat minimum in quod.a.potuit.¶ Tertia concluſio.non eſt dare maximam reſiſtentiam in quam potentia actiua non poteſt.nam ſit illa.b.tunc ſic.a.non poteſt in.b.ergo.a. non poteſt in maius.b.ſaltem maius in reſiſtendo.quia qḋ non poteſt in minus:non poteſt in maius:ſed ſi.a.nõ poteſt in maius.b.ſequitur ꝙ.b.non erat maximum in quod a. non potuit.cum etiam in maius non poſſit.¶ Quarta concluſio.eſt dare minimam reſiſtentiam in quã potentia actiua finita nõ poteſt:probatur.omnis potentia finita in aliquam reſiſtentiam poteſt ⁊ in aliquam non poteſt.ergo per ſufficiẽtem diuiſionem vel datur maxima reſiſtẽtia in quã poteſt,vel minima in quam poteſt.vel maxima in quaꝫ nõ poteſt.vel minima in quam non poteſt.non poteſt dici primum.neqꝫ ſecũdum neqꝫ tertium ſecundum primam ⁊ ſecundaꝫ ⁊ tertiam concluſiones.ergo relinquitur quartuꝫ. ⁊ hec eſt concluſio.¶ Secundo.data aliqua potentia actiua.puta.a.eſt dare aliquã reſiſtentiã ſibi equalẽ: ſit illa b. ſed talis eſt minima in quã a.nõ põt ergo ꝙ in illã nõ põt exquo non excedit ipam.ſed q̃libet minori illa daꝰ maior in quam poteſt. ex eo ꝙ qualibet minori illa datur maior quã a.potẽtia excedit.⁊ cum quilibet exceſſus ſufficiat ad motũ.ſequitur ꝙ qualibet minori illa ſcilicet.b.datur maior in quã.a.potentia actiua poteſt.⁊ cum in.b.non poſſit: ſequitur per expoſitionẽ minimi qḋ non.prius poſitam ꝙ b.ſit minimũ in qḋ a.non poteſt. ¶ Circa iſtam ↄclonem dubitatur.nam ſecundũ ipſaꝫ eſſet ↄcedendũ ꝙ eſſet dare minimuꝫ pondus qḋ for.non poteſt portare vel leuare vel mouere vel aliquid hõ:ſed hoc eſt falſuꝫ.conſequẽtia nota eſt de ſe:falſitas cõſequẽtis ꝑbaꝰ.qꝛ ſit illud põdus b.tunc arguiꝰ ſic.virtus ⁊ potẽtia fortis poteſt augeri.ergo poteſt portare maius pondus ꝗ̃ ſit.b.⁊ per conſequens b. non eſt minimũ qḋ for.nõ poteſt portare exquo ipſum poteſt ⁊ maius ipſo põt per augmentationem virtutis.¶ Scḋo.nam ſit illud pondus.b.pedale ⁊ vnius libre.⁊ ſit.c.vnum pondus duplũ in quãtitate:⁊ ſubduplꝫ in grauitate ad ipſum b.tunc arguitur ſic.for.põt portare pondus ĩ duplo maius b:ergo.b.non eſt minimũ qḋ for.non poteſt portare.ↄña tenet antecedens ꝑbatur.qꝛ poteſt portare c.cum potentia fortis ſit maior ꝗ̃ reſiſtentia.c.⁊.c.eſt in duplo maius.b. per caſum.ergo potentia fortis põt in duplum ad. b.⁊ hoc erat ꝑbandũ.¶ Tertio.ſi lapis in infinitũ diſtaret a cẽtro adhuc deſcenderet non obſtante ꝙ infinitus aer reſiſteret ſibi.ğ videꝰ ꝙ nulla ſit reſiſtẽtia minima in quã ille lapis nõ poſſet.ex quo ĩ reſiſtentiã vel diſtãtiã ĩfinitã poſſet.

¶ Ad iſta. ad primum illa bene probat ꝙ non eſt dare minimũ põdus qḋ ſoꝛ. non poteſt poꝛtare ſcḋm potentiã eius remotã ſcḋm qualẽ potentiã diceremus puerꝫ habere potentiam pugillãdi vel currẽdi. nihilominus cum hoc bene ſtat ꝙ eſt dare minimã reſiſtentiã in quã potẽtia actiua nõ poteſt ſcḋm potentiã eius propinquã. ¶ Ad ſcḋꝫ illa bene ꝓbat ꝙ nõ eſt dare minimã reſiſtẽtiam. ⁊ hoc ſm q̃titatẽ in quã potẽtia actiua nõ poteſt. cum quo bene ſtat ꝙ eſt dare minimã reſiſtẽtiã ſm grauitatẽ vel ſcḋm aliq̃ꝫ aliã qualitatẽ in quã data potẽtia actiua nõ poteſt. ¶ Ad tertiã dico ꝙ in tali caſu nõ eſſet infinita reſiſtẽtia intẽſiua. de qua ſolum intẽdimus in propoſito: ſed bene ĩfinita extenſiue. ¶ Quinta ↄcluſio. potẽtia actiua terminaẽ per minimum in qḋ nõ poteſt. ad iſtũ ſenſum ꝙ nos ſcimus ⁊ cognoſcim⁹ q̃ta eſt potẽtia actiua ſꝫ fortitudinẽ ſciẽdo minimũ in qḋ nõ poteſt. ꝓbaẽ. per illud ſcimus q̃ta eſt potẽtia actiua ſꝫ fortitudinẽ per qḋ ſcimus eã ſm fortitudinẽ diſtinguere a potẽtia fortioꝛi ⁊ a potẽtia debilioꝛi: ſed hoc eſt ꝑ minimũ in qḋ nõ poteſt. ergo ⁊c̃. maioꝛ ẽ nota de ſe. ꝓbaẽ minoꝛ. q2 ſcire minimũ in qḋ nõ poteſt ĩcludit tria. ſ. ſcire ꝙ nõ in tm̃ poteſt. ⁊ ꝙ nõ in plus poteſt. ⁊ per iſta duo diſtiguim⁹ ipſaꝫ a potẽtia maioꝛe. ⁊ quolibet minori illo daẽ mai⁹ in qḋ põt ⁊ per hoc diſtiguimus ipſam a potẽtia minoꝛi. ¶ Sexta cõcluſio cũ dictis ↄcluſionibus bene ſtat ꝙ eſt dare maximã reſiſtẽtiã in quã aliqua potẽtia actiua poteſt cũ aliquibus certis circũſtantijs: ſicut cũ tanta velocitate vel cuꝫ tanta tarditate in tali vel in tali medio. pꝫ hoc q2 lꝫ non ſit dare maximũ põdus qḋ ſoꝛ. põt poꝛtare. ⁊ hoc ſimplr̃. tamẽ bene eſt dare maximũ põdus qḋ ſoꝛ. poteſt poꝛtare tãta velocitate in tali medio. ꝙ ſi põdus eẽt maius ⁊ mediũ groſſius ⁊ minus diſpoſitũ ſoꝛ. nõ poſſet poꝛtare illud põdus tãta velocitate. ita ꝓpoꝛtionaliter dicaẽ de minimo. ¶ Diceres tu ſicut arguebaẽ in ꝑncipio q̃ſtionis Ariſto. dicit in lr̃a ꝙ potẽtia actiua terminaẽ ꝑ maximũ. dico ꝙ verꝫ eſt: ſed nõ per maximũ in qḋ poteſt nec per maximũ in qḋ non poteſt. ſꝫ per maximũ ĩtra qḋ poteſt. ⁊ illud idẽ eſt minimũ in qḋ nõ põt. ⁊ ſic cum dictis ſtat ſentẽtia Ariſto.

Quantum ad tertiũ articulũ vidẽdum ẽ de comparatione potẽtie actiue ad diſtãtiam. vbi premittẽdum. ꝙ iuxta terminationeꝫ potẽtie actiue motiue localiter diſtãtia non ꝓprie habet locũ: quia ſemꝑ in tali actiõe potẽtia actiua motiua ẽ ſimul cũ moto ⁊ diſtãtia ſicut pꝫ ex ſeptimo phyſicoꝝ ⁊ maxime hoc ẽ verũ de mouẽte ĩmediato. ⁊ hoc ſemper ẽ ſic niſi motus talis localis fieret per alterationẽ modo quo magnes alterãdo ferrũ mouet ipꝫ trahẽdo per aliquã diſtãtiã. licet hoc nõ faceret per omnẽ. ⁊ ideo quãtum ad propoſitũ videndũ ẽ de cõparatione potẽtie actiue alteratiue ad diſtãtiam quomodo talis ſit terminata diſtãtia ⁊ quomõ nõ. ¶ Scḋo eſt ꝑmittẽdũ ꝙ dr̃ia ẽ inter diſtãtiaꝫ per quã fit vel non fit actio. ſeu in qua fit vel nõ fit actio ex vna parte ⁊ diſtãtiã vltra quã fit vel non fit actio ex altera parte. vnde per illã diſtantiaꝫ vel in illa diſtantia dicitur fieri actio. que ſic ſe hꝫ ꝙ q̃diu paſſum eſt in aliquo pũcto intrinſeco illius diſtantie tãdiu agens agit in ipſum. ſed illa diſtantia dicitur eſſe diſtantia vltra quã fit actio. que ſic ſe hꝫ q᷑ paſſo exiſtente nõ in aliquo puncto intrinſeco eius: ſed extrinſeco agẽs agit ĩ ipm: ꝓpoꝛtionaliter dicatur de diſtantia ꝑ quã nõ fit actio: ⁊ de diſtantia vltra quã nõ fit actio. ¶ Tũc ſit ꝑma ↄclõ. nõ eſt dare maximã diſtãtiã vltra quã aliqua potẽtia actiua põt agere nec ſimplr̃. neqꝫ cũ certa reſiſtẽtia. ꝓbaẽ q̃tũ ad primũ. nã ſit illa diſtãtia. a. ⁊ ſit reſiſtẽtia. b. tũc ex quo potẽtia actiua vltra a. agit in. b. ſequitur ꝙ eadẽ potentia in ſubduplo ad. b. ageret ad maioꝛẽ diſtantiam. ⁊ ſic a. diſtantia non erat maxima vltra quã dicta potentia poterat agere. ¶ Et confirmatur. nam ſit. b. ꝑ inſtanti ꝑſenti vltra maximam diſtantiam vltra quam potentia actiua põt agere. ⁊ in hoc inſtãti incipiat elongari ab. a. ſequitur ꝙ in ꝑſenti inſtãti. a agit in. b. ⁊ imediate poſt hoc inſtans. a. non agit in. b. ⁊ ſic preſens inſtans eſſet vltimuꝫ inſtans eſſe actionis. ⁊ ſic daretur vltimũ inſtãs eſſe motus. qḋ ẽ impoſſibile. ¶ Deinde probatur eadem ↄcluſio quantũ ad ſcḋm. quia ſi agens agit in. b. paſſum cum certa reſiſtentia. c. gradu velocitatis idem agens põt agere in idem paſſum remotius remiſſioꝛi gradu velocitatis. ⁊ ideo dicta diſtantia non erat maxima ſimpliciter nec maxima cũ certa reſiſtẽtia vltra quã dictũ agens poterat agere ĩ b. paſſum: cuꝫ quo bñ ſtat ꝙ dicta diſtantia erat maxima vltra quã dictum agẽs poterat agere in. b. paſſum cum certa reſiſtentia ⁊ certo gradu velocitatis. ¶ Scḋa concluſio. nec eſt dare minimã diſtantiam vltra quã agẽs põt agere in paſſum. ꝓbatur. quia tunc vltra illam poſſet ⁊ nõ vltra minoꝛem: ⁊ ſic ſi paſſum inciperet approximari agenti eſſet dare vltimum inſtãs eſſe actionis. quod eſt incõueniens. ¶ Tertia concluſio nec eſt dare maximam diſtantiam vltra quã non agens poteſt agere in paſſũ. q2 tunc vltra illam nõ ⁊ qualibet maioꝛi illa dareẽ minoꝛ vltra quã ſic. que tñ minoꝛ eſſet maioꝛ illa vltra quã non. modo hoc eſt falſum iuxta illud. ⁊ quod non põt vltra minus non põt vltra maius ſaltem ꝓpter remotioneꝫ: qḋ notãter addo propter viſibile qḋ ad aliquã paruã diſtãtiã non põt agere in viſum. ſed hoc ẽ propter propinquitatem ſed vltra maioꝛẽ põt. ¶ 4ª ↄcluſio ẽ dare minimã diſtantiam vltra quã non agens põt agere in paſſum. probatur a ſufficienti diuiſione. vltra aliquã diſtantiã agens põt agere in paſſum: ⁊ vltra aliquã non. vel ergo eſt dare maximã vltra quã põt: vl̃ minimã vltra quã põt: vel maximã vltra quã nõ põt: vel minimam vltra quã nõ põt. nõ põt dici ꝑ⁹ per primã concluſionẽ: nec ſecũdũ: per ſcḋam. nec tertium per tertiam. ergo relinqtur quartũ. ⁊ hec eſt quarta cõcluſio. ¶ Quinta concluſio eſt dare maximã diſtantiam per quã agens põt agere in paſſum: probatur. eadem eſt diſtantia maxĩa ꝑ quã põt agere: ⁊ minĩa vltra quã nõ. ſed ẽ dare minimã diſtantiam vltra quã nõ per precedentem cõcluſionem. ergo ⁊c̃. antecedens ꝓbatur. naꝫ data minima diſtantia vltra quã ignis nõ põt agere in paſſum. tunc q̃diu paſſum eſt in aliquo puncto intrinſeco iſtius diſtantie vel equalentis ignis põt agere in ipſuꝫ. ⁊ q̃ꝫ cito ẽ in aliquo pũcto extrinſeco illius diſtantie vel equiualẽtis ignis nõ põt agere in ipſum. ⁊ illud pꝫ ſi aliqḋ paſſum elongareẽ ab igne tãdiu ꝙ ꝑmo eẽt verꝫ dr̃e. nũc ꝓpter diſtantiaꝫ ignis non pt̃ agere ĩ illḋ paſſũ: ⁊ imediate añ ħ potuit. vñ tc̃ tota diſtãtia ab igne vſqꝫ ad paſſũ eẽt minĩa diſtãtia vltra quã ignis nõ pt̃ agere ĩ paſſũ. ⁊ eẽt maxĩa ĩ q̃ vl̃ ꝑ quã ignis pt̃ agere ĩ paſſũ. ſic pt̃ pateẽ ex expõne ei⁹ ꝙ ẽ diſtãtia minĩa ꝑ quã vl̃ ĩ q̃ ſic. ¶ Pro iſtis ↄcluſionib⁹ ẽ ſciẽdũ. ꝙ duplex eſt agẽs. qḋdã qḋ ſic ſe habet ꝙ ſi poteſt agere vltra aliquã diſtantiã tunc poteſt agere vltra quãcunqꝫ minoꝛem. ſicut eſt ignis vel caloꝛ vel aliquod tale. alia eſt potẽtia. que ſi poteſt agere vltra aliquã diſtantiam non tamen vltra quãcũqꝫ minorem: ſicut eſt viſibile. nam lꝫ viſibile vltra aliq̃ꝫ diſtantiaꝫ poſſet agere non tamen vltra quamcũqꝫ minoꝛẽ. q2 poteſt eſſe ita prope oculum ꝙ non poſſet agere in ipſum. ſimiliter ſi eſſet aliquod luminoſum ⁊ eſſent duo foramina recta: ⁊ luminoſum eſſet minus q̃ꝫ ſpacium inter illa duo foramina. non poteſt vltra quancunqꝫ diſtantiam paruam lucere per illa duo foramina. vnde poteſt eſſe ita prope ꝙ non poſſet. etiã poſſet eſſe ita remote ꝙ nõ poſſet. ⁊ ideo poteſt ĩpediri in ſua actione vel ꝓpter nimis paruã diſtantiã vel propter nimis magnam: ſed ſic non eſt de agẽtibus primo modo dictis. q2 licet poſſent impediri in ſuis actionibus in paſſa propter nimis magnam diſtãtiam. non tamen propter nimis paruam. Modo vos debetis ſcire qḋ quin

que concluſiones iam poſite pncipaliter poſite ſunt de agẽtibus pmo mõ dcis. Sed ꝑpter maiorẽ explanationem ponẽde ſunt ↄcl'ones de agẽtibus ſcdo' dictis. ¶ Et ſit pma iſta. recedẽdo ab oculo pro inceptiõe viſionis non eſt dare minimã diſtãtiã vltra quã a. viſibile nõ põt agere viſionẽ in viſu ꝑpter diſtãtie puitatẽ: nec minimã vltra quã põt. pmum pȝ ex eo ꝙ quacũq3 diſtãtia data vltra quã nõ põt ꝑpter paruitatẽ eſt dare minorẽ vltra quã non põt ꝑpter paruitatẽ: qꝛ eni nõ põt vltra maius ꝑpter eius paruitatẽ ñ põt etiã vltra min' . ſcda pars pȝ. qꝛ ſit a. diſtãtia minima vltra quã põt: que ſi eẽt minor vltra ipſaȝ nõ poſſet ſequeretur ꝙ in approximatione viſibilis ad viſuȝ eſſet dare vltimũ inſtans eẽ viſionis: qḋ eſt falſum: ↄña nota eſt intuẽti ¶ Scda cõcluſio. recedendo ab oculo ꝑ inceptione viſionis eſt dare maximam diſtãtiã vltra quã a. non põt videri propter diſtãtie paruitatẽ probaꝛ. qꝛ iter omnes diſtãtias vltra quas non põt ꝑꝑ paruitatẽ eſt dare vnam maximaȝ vltra quã nõ põt: ſȝ q̃libȝ maiori illa datur mior vltra quã põt ex eo ꝙ ſi viſibile eẽt preciſe vltra illã diſtãtiã ꝛ in pſenti inſtanti inciperet elongari a viſu. illud viſibile nunc non ſed imediate poſt hoc inſtãs ageret viſionẽ in viſuȝ. ¶ 3ª concluſio: viſibili accedẽte ad oculũ pro corruptione viſionis ꝑpter nimis paruam diſtãtiam viſibilis ab oculo ẽ dare pmum inſtãs non eſſe viſionis. ad iſtum intellectum ꝙ aliq̃ primo erit verũ dicere nunc non ẽ viſio a. viſibilis: ꝛ imediate ante hoc fuit. ꝛ hui' ratio ẽ. qꝛ ex quo viſio deſinit eẽ ꝑ talẽ appropinquationẽ viſibilis ad viſum. ꝛ nõ daꝛ vltimũ inſtãs eẽ viſionis oȝ ꝙ deꝛ primum inſtans nõ eſſe. ¶ Qꝛ aũt non deꝛ vltimum inſtans eẽ viſionis ſicut ſepe ſumptũ eſt põt ſic ꝓbari. naȝ quero vtrũ viſio ꝑ illo iſtãti ſit alicui' itẽſiõis: vl' nõ. ſi dicaꝛ ꝙ nõ ꝟ nõ põt eẽ. qꝛ tũc eẽt idiuiſibil'. ſi dicaꝛ ꝙ ſic. oȝ ꝙ ſucceſſiue ꝛ gradualr' deꝑdatur. ꝛ ſic inſtãs datũ nõ erat vlti'm iſtãs eẽ viſiõis. ¶ 4ª ↄcluſio diſtãtia que eſt iter viſibile qñ deſinit videri ꝑꝑ nimiam ꝓpinq̃tatẽ eius ad oculũ: ꝛ inter viſibile qñ deſinit videri ꝑpter nimiã remotionẽ ei' ab oculo eſt maxima diſtantia in qua ſeu ꝑ quã illud viſibile põt agere viſionem i viſum illuȝ. ꝓbatur. qꝛ q̃diu illud viſibile eſt i aliquo pũcto illius diſtantie ipſum agit in viſum viſionem: ſic ꝙ nec eſt defect' ꝑpter puitatẽ diſtãtie. nec ꝑpter magnitudinẽ eiuſdem. ¶ Quinta concluſio eadem diſtãtia eſt minima vltra quã illud viſibile non põt agere viſionẽ in illum viſũ ꝛ hoc ꝑpter illius diſtãtie magnitudinẽ. ꝓbatur. quia iter omnes diſtantias vltra quas non põt ꝑpter diſtantiarum magnitudinẽ hec eſt minima.

Quantum ad quartũ articulũ ſit pma concluſio. loquendo de potentia ꝓductiua effectus q̃ inuatur a ſuo effectu ꝓducto ad vlterius ꝓducendũ ſicut eſt ignis vel calor: nõ terminatur per maximũ neq3 ꝑ minimum effectuũ. ꝛ hoc nec affirmatiue nec negatiue quãtũ eſt ex ſe. patet. qui dato aliquo tali agẽte ſicut eſt ignis ipſe põt ꝓducere vnum aliũ ignẽ: ꝛ cum illo iteȝ vnũ aliũ. ꝛ ſic quãtũlibet quantũ eſt de ſe: ſi nõ eſſet impedimentũ ex defectu materie que nõ eſt infinita. ꝛ hoc eſt qḋ dicit Ariſto. ſcdo de anima. ꝙ ignis eſſet augmentabilis in infinitum ſi combuſtibile apponeretur in infinitũ. nihilomin' cum hoc ſtat ꝙ determinatur maxĩo effectu: puta maxĩo igne quem põt ꝓducere in iſtam maᵃ⁴ ꝛ in iſto tempore. Scda ↄclo. loquẽdo de potẽtia ꝓductiua alicuius effect' que nõ iuuatur ab illo effectu ꝓducto ad vlterius cõſimilẽ ꝓducẽdũ vel ꝑ ſorẽ intẽdendũ ſicut eſt corp' lucidũ: talis potẽtia terminaꝛ minimo effectu quẽ nõ põt ꝓducere. ꝓbatur. qꝛ lumen ita intẽſum ſicut eſt lux corporis lucidi illud corp' lucidum nõ põt ꝓducere. ſed quolibet remiſſiori illo dato datur lumẽ intenſius qḋ põt ꝓducere. vel in ꝑpoſito poſſumus dicere ꝛ quodlibet remiſſius illo illud corpus lucidũ põt ꝓducere. verũ ẽ tñ ꝙ ideȝ corpus lucidũ nõ ſꝑ in q̃dlibet mediũ in quod agit ꝓducit equalẽ gradũ luminis. ſ. in vnũ ſicut in aliud. ſed ſm ꝙ medium eſt melius vel peius diſpoſitũ ad recipiendũ lumẽ ſm hoc corpus lucidũ intenſius vel remiſſius lumẽ ꝓducit in ipm cũ fuerit ei applicatum. ¶ Hic ſũt aliq̃ dubia iuxta iſtã materiã. ¶ Primo eni dubitaꝛ vtrũ poſſibile ſit aliqḋ lucidũ ꝓducere i aliqḋ mediũ quẽlibet gradũ citra gradũ ſũmũ lucis exñtis i lucido. ¶ Ad hoc apparet mihi ꝑ nũc eẽ dicẽdũ ꝙ nõ. ꝛ ad ꝟ adduco talẽ rõnẽ: naȝ ſi hoc eẽt poſſibile. põatur ḡ ꝙ. a. corpus lucidũ ꝓducat i aliquod mediũ quẽlibet gradũ luminis citra ſũmũ gradũ lucis exñtis i a. lucido. ꝛ ſit illõ lumẽ b. ꝛ lux ipſius a. ſit. c. tũc q̃ritur. vtꝝ. c. excedat. b. vel nõ. ſi dicaꝛ ꝙ ñ tũc nõ ẽ ꝓduct' q̃libet citra ſũmũ. ſȝ cũ hoc ſummus: qḋ ẽ cõtra hypotheſim. ſi dicatur ꝙ. c. excedat b. vel ergo exceſſu diuiſibili vl' indiuiſibili. ſi dicaꝛ ꝙ exceſſu diuiſibili ſeqtur ꝙ potuiſſet fuiſſe productũ citra gradũ ſũmũ lumẽ intenſius q̃ ſit productũ. ꝛ ſic nõ q̃libet gradus citra ſũmũ eẽt ꝓduct'. qḋ ẽ ↄ hypotheſiȝ. Si dicatur ꝙ excedat exceſſu indiuiſibili. hoc eſt falſum. qꝛ nullus talis ẽ. etiam hoc eẽt nõ excedere. ꝛ ſic excederet ꝛ nõ excederet. qḋ implicat ↄdictionẽ. ¶ Sȝ diceret aliq̃s expers logice. a. lucidũ quẽlibet gradũ citra ſũmũ põt ꝓducere in aliqḋ mediũ. ḡ poſſibile ẽ a. lucidũ quẽlibet gradũ citra ſũmũ ꝓducere in aliqḋ mediũ. ¶ Rñdetur negãdo ↄñam ex eo ꝙ ibi ar. a ſenſu diuiſo vero ad ſenſũ ↄpo'm falſũ: q̃ ſenſus ſũt ſibiiuicẽ impertinẽtes. vñ i alio ſili nõ ſeqtur dato aliquo põdere eq̃li i reſiſtẽtia cũ potẽtia portatiua ſortis nõ ſeqtur quãlibet ptẽ illi' põderis ſor. põt portare. ḡ poſe ẽ ꝙ quãlibet partẽ iſtius ponderis ſor. portet. nam tunc hec eſſet poſſibilis quãlibet partẽ illius ponderis ſor. portat. quod eſt falſum ſaltem ſtante potentia ſortis ꝛ alijs requiſitis. ¶ Similiter non ſequitur. quodlibet creabile deus põt creare. ergo poſe eſt ꝙ qḋlibet creabile deus creet. nã hoc poſito in eſſe ſeqtur ipoſe. ſ. potẽtiã dei eſſe exhauſtã. ¶ 2º dubitaꝛ. vtꝝ corpus lucidũ illuminet mediũ cũ reſiſtentia medij vel ſine reſiſtẽtia. videꝛ ꝙ cũ reſiſtẽtia. qꝛ lȝ i medio dyaphano illuminabili a lucido dyaphaneitas nõ reſiſtat: tñ opacitas reſiſtere videꝛ. in tñ ꝙ opacũ nõ ita ſtẽſe illuminaꝛ ab eodẽ lucido: nec ad tãtã diſtantiã ſicut minus opacũ ꝛ magis dyaphanuȝ. ¶ Ad opp'm ar. qꝛ ſi opacitas reſiſteret lucido tũc ꝑ lõgiorẽ morã lucidi fieret illuminatio itẽſior recte ſicut eſt de calefactiõe. ꝛ tñ hoc eſt falſũ. qꝛ ſtatim lucido applicato medio illuminat mediũ ad tantã diſtãtiã. ꝛ ita intẽſe ſicut facit poſtea cum fuerit pñs medio ꝑ horã vel per diẽ. ¶ Ad illud rñdeꝛ ꝙ nulla eſt reſiſtẽtia medij illuminabilis ad lucidũ illuminãs. ꝑpter hoc. qꝛ reſiſtentia eſt ꝑ ↄriũ vel ꝑ iclinationẽ ad ↄriũ: ſed in medio illuminabili nec eſt ↄriũ lumini: nec iclinatio ad ↄriuȝ ipſius luminis: cũ lumẽ nõ habeat ↄriũ. vñ licet iſti termini lumẽ ꝛ tenebra opponaꝛ ꝑuatiue. nõ tñ ꝑpter hoc lumini eſt aliquid ↄtrariũ. ¶ Tũc ad rõneȝ factã ante oppoſitũ dico ꝙ cã q̃re min' dyaphanũ ꝛ magis opacũ min' intẽſe ꝛ ad minorẽ diſtãtiã illuminaꝛ eſt minor paſſibilitas reſpectu luminis. ex eo. n. corp' eſt paſſibile ꝛ receptiuũ luminis. qꝛ eſt dyaphanũ. ita ꝙ q̃to eſt dyaphani' tãto eſt paſſibili' ꝛ receptiuũ itẽſioris luminis ab eodẽ lucido. ¶ Tertio dubitaꝛ. ſi calidũ in ſũmo agat q̃tũ põt ꝛ ꝓducat calorẽ in ſũmo in aliqḋ paſſũ ꝛ ſuperueniat aliqḋ calidũ ſimile. tũc illud calidũ non poteſt in illud paſſum agere calorem in ipſo intendẽdo. ꝛ tamẽ ſi aliqḋ luminoſum ꝓducat lumẽ in aliquod mediũ tantum quantũ poteſt ꝓducere in illud medium cum talibus circũſtantijs: ꝛ ſuperueniat luminoſum ſimile intendet illud lumen: que ſit cauſa huius diuerſitatis. Pro cuius rñſione ſupponiꝛ ꝙ nihil agat vltra gradũ ſuum ꝓpriũ. Ex hoc ad dubitationem dico ꝙ quia calidum in ſummo poteſt ſibi

aſſimilare paſſum. puta combuſtibile in quod agit ſi aliud calidum ſibi ſimile ſuperueniret non intenderet illius effectum. aliter enim oporteret φ ageret vltra gradum ſuum proprium: poſtq̄ illud paſſum iam eſt ſibi aſſimilatum per actionem potis calidi in ſummo. Sed quia luminoſum ſeu corpus lucidū nō aſſimilat ſibi paſſuz. iō alio luminoſo ſupueniēte poteſt lumē illud itēdere. abſq̄ B φ ꝓpter hoc agat vltra gradum ſuū ꝓprium. ¶ Tertia ɔclō. non ſemꝑ eſt conſimilis proportio effectuum in intenſione qualis eſt ꝓportio agentium etiaz in itenſione: τ hoc eſt maxie veꝝ de potentys que nō iuuātur a ſuis effectibꝰ in eaꝝ actione. patet ɔcluſio. qꝛ ſint a. τ b. duo corpora lucida. a. duplū ad b. in itenſione: τ agant in duo media. puta c. τ d. vniformia: τ incipiant iſta duo media. c. τ. d. vniformiter intendi: τ equaliter in opacitate. tunc prius q̄ȝ a. deſinat agere lumen in medio c. b. deſinet agere lumen in medio d. ꝓpter intenſionē opacitatū iſtoꝝ medioꝝ: mō ſi ɔtinue ꝑ horaz talis intenſionis opacitatis medioꝝ lumē ipſiꝰ a. fuiſſet duplū ad lumē ipſius b. ſicut a. erat duplū ad b. tūc ita cito ꝑ huiuſmodi intenſionē opacitatis τ remiſſionē luminis a. deſineret agere ſicut b. qȯ tñ eſt falſum. ɔña nota eſt de ſe. nā ſi eſſent duo quanta. vnū duplū ad aliud: τ īciperēt decreſcere verſus nō quantū in ꝑma pte ꝓportionali quodlibet ad ſubduplū. τ in ſcḋa ſiliter. τ ſic vltra: eque cito īciperent eſſe nō q̄ta: ſilr ſi lumē actū ab a. ɔtinue ꝑ horā remiſſionis luminū fuiſſet duplū ad lumen actuz a. b. ita cito a. deſiuiſſet agere ſicut b. ¶ 4ᵃ ɔcluſio. nec quantū ad extenſionē oꝫ eē ɔſimilē ꝓportionē effectuū ſicut ē ꝓportio cāꝝ agentiuz. probatur. qꝛ ſi aliqua ſupficies circularis pōt videri ab aliqua diſtantia oꝫ φ illa que videtur ad in duplo maiorē diſtantiaz ſub equali angulo: habeat in duplo maiorez dyametrū. τ ſi ſic ſequitur φ ipa eſt quadrupla ī extēſione ad ꝑmaz. τ ꝑ ɔñs nō eſt eadē ꝓportio effectuū ī extenſione ſicut eſt ꝓportio cauſaꝝ agentiū ex quo ꝓportio effectuū eſt dupla in extenſione. τ ꝓportio cauſaꝝ eſt quadrupla. φ aūt oporteat talē ſupficiem circularē eē quadruplā ad aliā cuius dyameter eſt in duplo maior. pꝫ ꝑ vnaz ꝓpoſitionē. iz. geometrie: que ſic dicit. φ que eſt proportio dyametroꝝ talis eſt proportio circuloꝝ duplicata. τ ideo ſi ꝓportio dyametroꝝ aliquoꝝ circuloꝝ eſt dupla. tunc ꝓportio talium circuloꝝ eſt quadrupla: ex eo φ quadrupla ē dupla duple. ¶ Et attendēdum φ cū dico effectum eē duplū in extenſione ad aliū: intelligo lineā mēſurantē extenſionē illius effectus: ſicut eſt dyameter totius effectꝰ acti ꝑ vnuz agens eſſe duplā ad lineā menſurantē extenſionē alterius effectus acti per aliud agens. ¶ 5ᵃ ɔcluſio poſſibile eſt φ a τ b. ſint duo agentia. τ a. ſit duplū ad b. in intenſione: τ φ a. agat ad duplā diſtantiā ad quā agit b. pꝫ. nā ſit a. vnū corpus luminoſum ſpericum cuius dyameter ſit pedalis q̄titatis. τ ſit duplū intenſiue ad b. corpus: τ nō curo cuiꝰ q̄titatis ſit b. tunc claꝝ eſt φ b. tantū pōt diminui in extēſione non tñ in qualitate φ a. agat in duplo remotius q̄ȝ agat b. b. enim poſſet tātum diminui φ vix ageret ad tantā diſtantiam q̄ta eſt diſtantia vniꝰ grani milij: τ ſi ſic etiā poſſibile eſt φ pōt tñ diminui in extenſione. τ nō in intenſione ſeu ī luce ipſo a. nō diminuto nec in extenſione nec in itenſione φ ipſum a. agat ꝑ duplā diſtantiā ad illā per quā agat b. a. exiſtente duplo ad b. τ hoc erat intentū. ¶ 6ᵃ ɔcluſio. φ ſi a. agit ad duplam diſtantiam ad quā agit b. tunc effectus a. ē octuplus ad effectum. b. pꝫ. qꝛ tūc a. agit vnum effectuz ſpericum cuius dyameter eſt dupla ad dyametrū effectus acti a. b. ergo effectus ipſius a. eſt octuplus ad effectū ipſiꝰ b. ɔña tꝫ ex eo φ qualis eſt ꝓportio dyametroꝝ talis eſt ꝓportio ſperaꝝ illaꝝ dyametroꝝ triplicata. cū g̃ ꝓportio octupla ſit tripla duple: ex eo φ cōponitur pciſe ex tribus duplis. ſeqtur ꝓportionē taliū effectuuz ſpericoꝝ eē octuplā.

poſtq̄ ꝓportio dyametroꝝ taliū effectuū eſt dupla. Ex his ɔcluſionibus ſequitur φ poſſibile ē φ a. agēs ſit duplū itēſiue ad. b. agēs: τ effectus a. agentis ſit octuplus in extēſione ad effectū b. agentis. ¶ Tu diceres. tu bñ cōcluderes ſi effectus taliū agentiū eſſent ſperici. ſed ſi ſunt orbiculares tu nō ɔcludis aliqd. placet mihi: ſed nō poſſibile eſt φ effectus taliū agētiū ſint ſperici τ nō ſolū orbiculares. declaro hoc ſic. nā capiatur vnū corpus tranſparens ſicut eſt criſtallus. tale nō ſolū agit orbē imo ſperā. pꝫ eē hoc φ ſi tale corpus ponaꝛ īter te τ me ego video ptes q̄ ſunt verſus te ſicut illas que ſunt verſus me. τ tu ſimiliter vides partes que ſunt propinquiores mihi ſicut ego video partes q̄ ſunt ꝓpinquiores tibi. ex quo ſequitur partes iſtiꝰ corporis nō ſolū multiplicare ſpecies ſuas circa illud corpus. ſed etiaz ī illo corpore. τ per illud corpus. quare ſi ad imaginationē totalis effectꝰ ſicut totalis ſpēs acta ab illo corpore ɔſeruaretur corpore illo deſtructo eſſet vna ſpera τ nō ſolū orbis ex eo φ ita ibi vbi fuerit illud corpꝰ eēt ſpēs ſicut alibi: τ q̄ rōne ille effectus eēt ſpericus τ nō orbicularis illo agente corrupto eadē rōne ſic erat illo agente exiſtēte. τ ꝑ ɔñs alij q̄ ſūt agētia effectꝰ ſpherales. τ de talibꝰ eēt veꝝ qȯ dcm̄ ē.

Quantum ad quintū articulū de cōparatione potētie ad velocitatē ſit ꝑma cōcluſio. quātū eſt de ſe nulla potentia naturalis terminatur ꝑ maximam velocitatem quā pōt facere nec affirmatiue nec negatiue. nec etiā ꝑ minimā. ꝓbatur. qꝛ velocitas cōſeqtur ꝓportionem potentie ad reſiſtentiā per ɔmentatorē. ſcḋo hiꝰ. ſed huiuſmodi ꝓportio in infinitū pōt diminui. ergo ī infinituz tarditas pōt augeri. ſimiliter huiꝰmodi ꝓportio ī infinitū pōt augeri ꝑ diminutionē reſiſtentie ſm Ari. 4ᵒ phyſicoꝝ. ergo ī īfinitū velocitas pōt augeri. ¶ Scḋa ɔcluſio. reſpectu certe reſiſtentie date potentia naturalis nāliter agens terminatur ꝑ maximam τ per minimā velocitatē quā pōt ꝓducere rebus ſic ſtantibus. patet ex eo quia lapide ī aere dato ſm totum ſui conatum nec pōt moueri maiori velocitate. nec minori q̄ȝ mouetur. ¶ Tertia concluſio. potētia determinatur per ſuam velocitatē. i. nō cognoſcitur. quia ex hoc φ videmus talem potentiam ꝓducere tantam velocitatem non cognoſcimus quantitatem potētie ex eo φ ſi cum tali reſiſtentia producit tantam velocitatez cū alia puta maiori non ꝓduceret tantam. τ ideo ad cognoſcendū quantitatē potentie motiue non ſufficit ſolum cognoſcere velocitatem. ¶ Hic dubitatur vtrum de facto ſit aliqua maxima velocitas. videtur φ ſic. nam de facto vltima ſpera velociſſime mouetur. probatur φ non. quia quacunq̄ parte data in vltima ſpera vna alia mouetur ea velocius. ¶ Reſpondetur φ non eſt dare de facto maximam velocitatem. probatur. naꝫ ſi ſic hoc maxime videretur de velocitate vltimi celi. ſed probatur φ non. quia ſi vltima ſpera mouetur velociſſime. vtiq̄ aliqua eiꝰ pars mouetur velociſſime. ſed probo φ non. quia hoc maxime eſſet pars celi circa equinoctialem. ſed probo φ non. qꝛ illa vel ē diuiſibilis in latitudine. vel non. ſi dicaꝛ φ nō. hoc eſt falſū. qꝛ nec in celo nec in aliquo ɔtinuo eſt aliq̄ pars q̄titatiua ſine latitudine. ſi autem dicatur φ illa pars habeat latitudinem tūc aliquid eius eſt propinquius polo τ reliquum remotius ab illo: ſed illud quod eſt propinquius polis mouetur tardius: τ quod remotius mouetur velocius: τ ſic illius partis aliqua pars mouetur velocius τ aliqua tardius. τ ſic illa pars non eſt pars velociſſime mota in vltimo celo. τ ita poteſt argui de quacunq̄ parte facta ī celo. Conſimili modo probatur φ non eſt aliqua pars in celo tardiſſime mota. ex eo φ illa eēt verſus alterum poloꝝ. et cū nulla pars ſit immediata polo ſcḋz ſe τ qolibet ſui ꝓpter diuiſibilitatē illiꝰ partis. ſeqtur φ etiā illius partis vna pars moueꝛ tardius. puta q̄ eſt verſus polum. τ alia velocius que magis diſtat a polo.

¶ Et confirmat̃.in vltimo celo non eſt dare partez remotiſſimã a polis nec eſt dare partem ꝓpinquiſſimam alicui polorum.ergo in vltimo celo nõ eſt dare ptem velociſſime motã nec partem tardiſſime motã. cõſequẽtia tenet ex eo. ꝙ ex hoc ꝙ partes vltimi celi ſunt remotiores a polis ipſe mouent̃ velocius:⁊ ſm ꝙ ſunt ꝓpinquiores ipſe mouentur tardius.antecedẽs pꝫ. quia quacunq; parte in vltimo celo data que ẽ remota a polis ꝓpter diuiſibilitatẽ illius partis eſt dare vnã que eſt magis remota.⁊ ita ſimiliter ẽ quãtuz ad partez ꝓpinquãs alteri polorum.cõcluditur ergo ꝙ nec vltima ſpera mouet̃ velociſſime.nec tardiſſime.verũtñ ſecũdum imaginationem mathematicã imaginãdo lineas indiuiſibiles ⁊ puncta indiuiſibilia eſt bene dare in vltimo celo aliqd velociſſime motũ.⁊ hoc eſt pũctus exis in linea circũferentiali maxime diſtãte ab vtroq; polorum mundi que qdẽ linea imaginat̃ in ↄuexo vltimi celi:⁊ nõ i cõcauo nec in medio inter concauum ⁊ conuexũ:⁊ tunc ſi dicamus velocitatẽ alicuius mobilis attẽdi penes ſpaciũ lineale verum vel imaginatum deſcriptũ ab eius pũcto velociſſime moto eſſet concedẽdum ꝙ vltimũ celum mouet̃ velociſſime.ſi autem velocitatẽ mobilis cuius alique ptes mouent̃ velocius: alique tardi⁹: dicamus attẽdi penes ſpaciũ lineale deſcriptũ a pũcto medio iter pũctũ velociſſime motum ⁊ pũctuꝫ tardiſſime motũ vel nõ motũ:dicendum ẽ vltimã ſperã ſeu vltimũ celũ moueri ita velociter ſicut mouetur pũctus medius inter lineã equinoctialeꝫ ⁊ alterũ poloruꝫ. ſi dicam⁹ primo mõ tunc ſecũdum imaginationẽ mathematicam concedendũ eſſet de facto celũ vltimũ velociſſime moueri.ſi dicamus ſcðo mõ dicendũ eſſet vltimũ celũ nõ velociſſime moueri.ſed pciſe ita velociter ſicut mouet̃ pũctus eius medius inter eqnoctialem ⁊ alterꝫ poloꝝ de hoc vtrũ debeat dici ſic vel ſic videndũ ad 6ᵘ phyſicoꝝ.

Quantum ad 6ᵘ articulũ.ſ.de compatione potẽtie actiue ad ſpaciũ ſit prima ↄclõ. potentia actiua naturalis ſicut eſt potẽtia actiua grauis deorſũ vel ſicut leuis ſurſuꝫ nõ terminãtur maximo ſpacio neq; minimo ſimpliciter nec affirmatiue nec negatiue.pꝫ.qa quocũq; ſpacio dato p diminutionẽ reſiſtẽtie talis po⁹ poteſt ptrãſire ⁊ p augumẽtationẽ reſiſtẽtie ad equalem gradũ potẽtie motiue non põt pertrãſire. vnde a quacũq; diſtãtia graue deſcenderet ad centruꝫ ſi nõ eſſet impedimentũ. ¶ Scða concluſio.ꝙ cũ certis circũſtantijs terminat̃ ad maximũ ſpaciũ qð põt ptranſire.que circũſtãtie ſũt velocitas tẽpus duratio.vnde eſt dare maximũ ſpaciũ per qð lapis põt moueri in tanto tempore cum tali reſiſtentia vel tali velocitate ⁊c.⁊ ſic de alijs.

Ad rationes principales ad pmã auctoritatẽ Ari. cũ dicit potentiã actiuã determinari maximo. dico ꝙ h nõ eſt ↄ dicta.imo hec eſt qnta ↄcluſio ſcði articuli.determinatur enĩ maximo.i.cognoſcitur q̃ta eſt potentia ſm fortitudinẽ per maximũ ĩfra qð põt: ⁊ hoc idẽ eſt mi⁹ i qð põt. ¶ Aliter etiã põt dici qð Ari.ĩtellexit ſic.ꝙ potẽtia actiua terminatur maximo nũerato ſine fractione.vnde centũ põt eẽ maximus numerus libraꝝ quas for.põt portare.qꝛ q̃uis poſſit modicũ plus nõ tñ põt plus in vna libra. ¶ Ad ſcðam cõcedo ꝙ nõ eſt dare maximum pondus qð for.põt portare. ⁊ quãdo dicebatur. ergo quocunq; pondere dato qð poteſt portare adhuc maius poteſt portare.concedo.⁊ quando dicebatur. ergo infinitum pondus poteſt portare.negatur cõſequentia.quia ſit ſtatus ad mi⁹ pondus qð nõ põt portare. ¶ Ad tertiã de lapide poſito ſup caput fortis dico ꝙ tam for.q̃ grauitate lapidis cõſeruatis in ſuis potentijs for. ſuſtineret lapideꝫ. nec ꝓpter hoc actio fi[illegible] ex a ꝓportiõe eq̃litatis. qꝛ nec ꝓpter hoc for. ageret in lapidẽ.ſed reſiſteret ſibi.ne lapis caderet deorſũ. ⁊ ſi lr lapis reſiſteret forti ne aliquo mõ moueret ſe ſurſuꝫ:

ↄſile eẽt ſi duo corpora ſibi obuiarẽt in aliq̃ medio. quoꝝ vnum eſſet in aſcendẽdo.⁊ reliquũ in deſcẽdẽdo.⁊ vnum haberet pciſe tot gradus grauitatis:quot reliquũ gradus leuitatis. ¶ Ad quartã dico ꝙ ſi i perpetuum tale mobile moueretur nũquam pertrãſiret illud mediũ vniformiter difforme inferius terminatũ ad gradum reſiſtẽtie eq̃leꝫ potẽtie motiue illius mobilis. ſic ꝙ aliquãdo illud totale mediũ ab illo mobili eẽt pertranſitũ.⁊ hoc ſatis poteſt cõuinci ex illa ratione.⁊ ideo illud mediũ nõ eſt maximũ qð a tali potentia põt eſſe pertranſitũ.ex eo ꝙ nullo mõ a tali potentia põt eẽ pertranſitũ tali reſiſtentia manẽte. ¶ Ad quintã elongetur vnũ viſibile ⁊c.admitto.⁊ vlterius dico ꝙ quãdo viſibile primo nõ videtur diſtantia inter ipſum ⁊ oculũ eſt bene maxima i qua illud viſibile poterat videri: ⁊ hoc non ẽ ↄtra dicta. cuꝫ hoc tñ ſtat ꝙ non ẽ maxĩa vltra quã.ſed eſt bene minima vltra quã nõ:⁊ hoc dicebat̃ in cõcluſione. ¶ Sꝫ contra h fuit 6ᵃ ratio. nam ſi illa eẽt minima diſtãtia vltra quã non:tũc vltra illã nõ ⁊ vltra q̃libet minoreꝫ negaretur ↄña. nam non ſic exponẽduꝫ eſt minimum vltra qð non: ſicut dicebatur in pmo articulo huius queſtionis.ſꝫ bene ſequitur talis diſtãtia eſt minima vltra quã nõ.ergo vltra illaꝫ non:⁊ qualibet minore illa dat̃ maior vltra quã ſic.⁊ hoc eſt verũ.cũ quo adhuc ſtat ꝙ viſibile põt eẽ ita ꝓpe oculum ꝙ propter paruitatẽ diſtantie nõ põt videri. ¶ Alr põt dici ꝙ dicta diſtãtia ẽ minima vltra quã non ꝓpter magnitudineꝫ. ⁊ ideo non ẽ aliqua minor ĩfra ipſã que impediat pp magnitudinẽ lꝫ bene ſit aliqua infra ipſã que ĩpediat pp paruitatẽ. ¶ Ad ſeptimã ne⁹ ꝙ ſit dare maximaꝫ velocitatem qua po⁹ actiua ſupernaturalis põt mouere:imo nec de facto ẽ maxima velocitas qua mouet:qꝛ hec maxime eſſet velocitas vltime ſpe. modo ſicut dicebatur in 5ᵒ articulo vltima ſpera nec mouetur velociſſime nec tardiſſime niſi loquẽdo ſecũdum imaginationem mathematicã:et vlterius dico ꝙ quacunq; velocitate data potẽtia ſupnaturalis poſſet mouere velocitate maiori lꝫ forte Ari.hoc negauiſſet. ¶ Et ſi diceret̃ ↄtra tũc uolũtas potentie ſupernãlis eſſet mutabilis.rñdet̃ negãdo ↄſequẽtiam. vnde ſi poſt hoc moueret̃ velocius q̃ modo mouet nõ ꝓpter hoc eſſet mutatio facta in ipſa licet bene in re ex. hoc pfecte diſcutere magis ptinet ad 8ᵘ phyſicoꝝ. ¶ Ad vltimã qua arguit̃ de potẽtia naturali.illa bene ꝓbat ꝙ eſt dare maximã velocitatẽ qua aliqua potẽtia motiua mouet in tali medio ⁊ cum tali reſiſtẽtia ⁊ cuꝫ alijs circũſtãtijs. ſꝫ non eſt dare maximam velocitatẽ ſimpliciter qua potẽtia motiua põt mouere.⁊ h totũ dictũ ẽ i corpe q̃nis.

¶ Q̃ð.n.dĩ manifeſtũ:viſus qdẽ eni q minoris excedit: velocitas autem que maioris. Textu ↄmenti cẽteſimi dcimi ſeptimi. Queſtio XV.

Secundum propoſitoꝝ erat. vtꝝ quelibꝫ potẽtia paſſiua terminet̃ per minimum a quo põt pati. videtur pmo ꝙ ſic. per Ariſto.⁊ cõmẽtatoreꝫ qui h videtur dicere. ¶ 2ᵒ nã dicit Ariſto. in de ſenſu ⁊ ſenſato ꝙ ẽ dare minimum viſibile qð viſus põt videre: viſus ãt ẽ potẽtia paſſiua. ergo ⁊c. ¶ Tertio ſit vna rota adamantina infra cuius circũferentiam ſit vnum ferrum.tunc arguit̃ ſic. eſt dare minimũ arcum illius rote a quo illud ferrũ põt retineri ergo ẽ dare minimum a quo potẽtia paſſiua põt pati: ↄña tenet.añs probatur.nam illud ferrum põt ita modicũ arcum illius rote ſup ſe derelinquere ꝙ non retineret̃ imo deſcenderet.deſcendat ergo tãdiu ꝙ habeat ſuper ſe arcuꝫ ſufficienteꝫ retinere ipſũ: ⁊ cũ i tali deſcenſu ferri deueniatur ad primũ inſtans non eſſe ſui motus ſequit̃ arcũ quem ſuper ſe habet eſſe minimum a quo illud ferruꝫ retinetur:

⁊ a quo poteſt retineri. quia ſi a minori potuiſſet fuiſſe retẽtum prius quieuiſſet. ⁊ ſic inſtãs datũ non fuiſſet primũ inſtans. nõ eſſe motus ſeu deſcenſus ferri. ſed vnũ aliud ante ipſũ. ⁊ quocunq̃ dares aliud eq̃liter cõcluderes arcum pro tũc ſuper ferrũ exiſtentẽ eẽ minimũ potentẽ illud ferrum retinere. ¶ Et cõfirmatur. aliq̃s arcus illius rote ſufficit illud ferr̃ retinere. ⁊ aliquis nõ. vel ergo eſt dare maximum q̃ ſufficit. vel minimũ qui ſufficit: vel maximũ qui non ſufficit: vel minimũ q̃ nõ ſufficit. non põt dici primũ. quia quocunq̃ arcu dato qui ſufficit. maior illo etiã ſufficit: ad quod eniꝫ ſufficit minus ad hoc idem ſufficit maius. Si dicatur ſcõm. habeo ꝓpoſitum. Sed ſi dicatur tertium. ſ. ꝙ ſit dare maximũ arcũ qui non ſufficit. ſit ille a. tunc ſic. a. nõ ſufficit: ſed qlibet maior a. ſic. ſit ergo ꝙ in pñti inſtanti. illud ferruꝫ habeat ſup ſe arcũ a. ⁊ cum ille nõ ſufficit retinere illud ferrũ. ſequit̃ ꝙ pro hoc inſtanti illud ferrũ non quieſcit. ſed imediate poſt hoc deſcendat tãdiu ꝙ habeat ſup ſe arcum ſufficientẽ ipm retinere: poſtq̃ a. arcus nõ ſufficit. ſed ſi imediate poſt hoc inſtãs mouebit̃. tunc imediate poſt hoc inſtans habebit maiorẽ arcuꝫ ſup ſe q̃ ſit arcus a. ⁊ ꝑ ꝯñs imediate poſt hoc habebit arcũ ſuper ſe ſufficientẽ ipꝫ retinere. poſtq̃ a. arcus erat maximus q̃ nõ potuit. ⁊ ſic dictũ ferr̃ imediate poſt hoc qeſcet. ⁊ cum idẽ ferrum imediate. poſt illud inſtans mouebit̃: ſequitur ꝙ illud ferruꝫ imediate poſt hoc inſtans mouebit̃. ⁊ illud ferruꝫ imediate poſt hoc inſtãs qeſcit. ⁊ vlterius ſeqtur ꝙ ſit dare vltimũ inſtãs eſſe motus. q: ſi dictuꝫ ferrũ cõtinue ante datũ inſtans deſcendiſſet vſq̃ ad hoc inſtans: tunc hoc inſtans videret̃ eſſe vltimũ inſtans eſſe illius mot᷒. poſtq̃ imediate poſt hoc inſtans dictũ ferrũ qeſcet. ſicut iã dicebat̃. vel deducebat̃. Nec poteſt dici q̃rtum. ſ. ꝙ ſit dare minimũ arcũ q̃ non põt. nec ſufficit dictuꝫ ferrũ retinere. q: ſic ille arcus non ſufficeret: ſed minor eo ſufficeret. ⁊ ſic ad aliquẽ effectũ ꝓducenduꝫ ſufficeret min᷒ ad qd nõ ſufficeret maius. qd eſt icõueniens.

Oppoſitum arguit̃. potentia actiua terminat̃ minima reſiſtẽtia in quã nõ põt. ergo potentia paſſiua terminat̃ maxima potentia actiua a qua nõ põt. añs patet ex ꝑcedẽte q̃ſtione. ꝯña ꝓbat̃. nã det̃ aliqua potẽtia actiua ⁊ ſit a. ⁊ minima potẽtia paſſiua ſeu reſiſtentia in quã nõ põt. ⁊ ſit b. tũc in. b. a nõ põt. ſed in. b. qõlibet maius a. poteſt. ergo a. eſt maxima potentia actiua a qua b. non poteſt pati. ꝯña pꝫ per ſignificationẽ eius qd eſt maximuꝫ a quo nõ. ꝓma pars antecedẽtis patet ex eo ꝙ. b. eſt minimuꝫ in qd. a. nõ põt. ⁊ ſi ſic tũc in. b. a. nõ põt. ſcda pars eiuſdẽ antecedentis patet. q: qõlibet maius a. excedit b. ⁊ cuꝫ qlibet exceſſus ſufficiat ad motũ incohoandũ. ⁊ continuandũ ſicut ꝓbatur in ꝑcedenti q̃ſtione. ſequitur ꝙ quodlibet maius a. poteſt in. b. tũc vltra. potẽtia paſſiua terminat̃ maxima potẽtia actiua a qua nõ põt pati. ergo non terminat̃ minima a qua poteſt pati. ¶ Scdo potẽtia actiua nõ terminat̃ maximo in qd põt agere. ergo nec paſſiua terminatur minimo a quo põt pati. antecedẽs patet ex ꝑcedẽti q̃ſtione. ꝯña ꝓbat̃ ex eo ꝙ oppoſitũ cõſequentis iterimit antecedẽs. da enim oppoſitũ ꝯſequentis. ſ. potẽtia paſſiua terminat̃ minimo a quo põt pati. ex hoc ſeqtur ꝙ illa potentia paſſiua eſt maximũ in qd illa potẽtia actiua põt agere. ⁊ hoc repugnaret antecedẽti. ¶ In iſta queſtiõe primo ponẽde ſunt aliq̃ diſtinctiones de potentia paſſiua. ſcdo cõcluſiones.

Quantum ad ꝓmũ ſit ꝓma diſtictio. ⁊ iſta etiã ponebat̃ in alia q̃ſtione. potẽtiaꝝ paſſiuaꝝ q̃dã dicit̃ receptiua ſolũ. q̃daꝫ aũt dicit̃ receptiua ⁊ cum hoc reſiſtitiua. exẽpluꝫ primi ſic̃ eſt materia ꝓma. exẽpluꝫ ſecũdi ſicut eſt aqua reſpectu ignis. ¶ Secũda diſtinctio. potẽtiarũ paſſiuaꝝ q̃daꝫ eſt paſſiua tm̃. ⁊ q̃daꝫ cuꝫ hoc eſt ẽt actiua. exẽplũ ꝓmi. ſic̃ eſt vnũ paruuꝫ frigiduꝫ. qd patit̃ ab vno magno calido a tã magna diſtãtia: ꝙ licet illd calidũ poſſet agere in illud frigiduꝫ tñ illd frigidũ ꝓpter nimiã diſtantiã non põt re agere in illud calidũ. exẽplũ ſecundi. ſicut eſt frigiduꝫ quod patit̃ a calido: ⁊ cũ hoc re agit in ipſũ. ¶ Tertia diſtinctio potentiaꝝ paſſiuaruꝫ. que cuꝫ hoc ſunt actiue quedã dicitur cognitiua ſicut eſt potẽtia viſiua. q̃daꝫ dr̃ nõ cognitiua ſicut frigidũ qd patiendo a calido re agit in ipſũ. ¶ Quarta diſtictio. potentiaꝝ paſſiuaꝝ non cognitiuaruꝫ q̃ cuꝫ hoc ſunt actiue quedã re agũt in agẽs: vt frigidũ in calidũ. quedã aũt agunt in aliud ab agẽte: vt mediũ illuminatum paſſũ a lucido agit. q: calefacit. non tñ agens in ipſũ puta ſolẽ. ſed aliud ab illo. ¶ Quinta diſtinctio. potentiaꝝ paſſiuaꝝ quedã patiunt̃ per abiectionẽ contrarij. ſicut calidũ cũ patit̃ a frigido vel econtra: quedã auteꝫ ſine abiectione ꝯtrarij. ſicut mediũ cuꝫ illuminat̃. in huiuſmodi eñi illuminatione nõ abijcit̃ aliqd qd ſit contrariũ lumini generato: ex eo ꝙ lumini nihil eſt contrariũ.

Quantum ad ſcõs articulũ ſciẽdũ eſt ꝙ potẽtia paſſiua põt cõparari vel ad potẽtiam actiuã a qua põt pati. vel ad diſtantiã in qua vel vltra quã põt pati. vel ad effectũ quẽ põt recipere ⁊ pati. vel ad tempus per qd põt pati. vel ad velocitatẽ qua põt alterari vel moueri. vel ad ſpaciũ ſup quo põt moueri motu locali. Et pterea adhuc eſt aliqua potẽtia ſpecialis. ſicut viſiua: que põt cõparari ad angulũ ſub quo põt pati vel videre. tunc diſcurrẽdo per oĩa iſta ſicut factũ eſt in alia queſtione ſit prima ꝯcluſio iſta. potẽtia paſſiua reſiſtitiua nõ terminat̃ minima potẽtia actiua a qua põt pati. ꝓbatur. nã ſit illa potentia actiua a. ⁊ paſſiua b. tunc ſi. b. debet pati ab. a. oportet ꝙ. a. excedat. b. ex eo ꝙ aliter a ꝓportione equalitatis vel minoris ſequalitatis fieret actio. qd eſt falſum. ⁊ etiã q: in omni actione agẽs debet eſſe pſtãtius paſſo. ſed ſi. a. excedit. b. non põt excedere ipſ exceſſu idiuiſibili. cum nullus talis ſit exceſſus: relinquitur ergo ꝙ exceſſu diuiſibili. ergo cũ quilibet exceſſus ſufficiat ad motũ. ſeqtur ꝙ ſi a. per ſolã medietatem illius exceſſus excederet. b. adhuc. b. poteſt pati ab. a. ſed tũc. a. eſſet minus q̃ ante erat. ergo. a. nõ erat minimum a quo. b. poterat pati. ¶ Scda concluſio. nec potẽtia paſſiua talis terminat̃ maxima potentia actiua a qua põt pati. probatur ex eo ꝙ quicquid poteſt pati a magno põt pati a maiore illo. ⁊ ſi ſic nullũ eſt maximũ: ſaltẽ finite potẽtie a quo talis potẽtia poſſit pati. ¶ Tertia cõcluſio. nec talis potẽtia paſſiua terminat̃ minima po᷒ actiua a qua nõ põt pati. q: tũc a tali nõ poſſet pati: ſed a minori illa poſſet pati. ſꝫ hoc eſt falſũ. ex eo ꝙ illud qd nõ põt pati a maiori. nõ põt pati a minori. ¶ Quarta cõclo. talis potẽtia. paſſiua terminatur maxima potentia actiua a qua non põt pati. ꝓbatur per ſufficientẽ diuiſionẽ. naꝫ talis potẽtia paſſiua ab aliqua potẽtia actiuã põt pati. ⁊ ab aliq̃ non. vel q̃ dat̃ minima a q̃ põt pati. vel maxĩa. vel minima a qua non. vel maxima a qua nõ. nõ pri᷒ per primã ꝯcluſioneꝫ. nec ſecundũ per ſecundã. nec tertiuꝫ per tertiaꝫ. relinquitur ergo quartũ. ⁊ hec eſt cõcluſio. ¶ Unde hoc poteſt declarari exẽplo. ponatur ꝙ potentia leuatiua ſortis. ⁊ reſiſtentia vnius libre ſint equales. ita ꝙ preciſe tantum poſſit ſor. in leuãdo quantũ poteſt libra in reſiſtendo. tunc ſtati ſequitur ꝙ virtus ſortis eſt maxima iter oẽs potentias leuatiuas q̃ non poſſunt leuare librã. q: nulla minor poteſt leuare. ⁊ quelibet maior poteſt. ita ꝙ oĩum non potentium leuare librã ſortes eſt fortiſſimus: exponendo ly fortiſſimus negatiue. ⁊ tamen ipſe eſt debilior inter oẽs potẽtes leuare librã. ⁊ ſic potentia actiua equalis reſiſtentie eſt maxima a qua illa potentia reſiſtitiua nõ poteſt pati. ⁊ eadẽ potentia reſiſtitiua eſt minima in quaꝫ illa potẽtia actiua non poteſt agere. ¶ Sed cõtra iſtud diceres. videt̃ ꝙ potentia actiua equalis reſiſtẽtie nõ ſit maxima a q̃ potẽtia reſiſtitiua non poteſt pati. nam tunc ab illa non. ⁊ a qualibet maiori poteſt pati. ſed hoc videtur eſſe falſum. quia potentia actiua poſſet

angeri inſenſibiliter. ⁊ tamen non propter hoc poſſet in illã reſiſtentiã. verbi gratia. ſi potentia leuatiua fortis equalis reſiſtentie vnius libre augeref inſenſibiliter non propter hoc leuaret librã. ¶ Reſpondetur. ꝙ ſicut potẽtia actiua eſſet aucta inſenſibiliter: ita põt leuare per ſpaciũ inſenſibile. ⁊ ſic forte ſortes põt leuare ſic ꝙ non perciperet ſe illud poſſe leuare: nec hoc eſt aliqđ inconueniens. ¶ Adhuc diceres. ſed iſta inſtantia magis pertinet ad aliã queſtionẽ. ſi potentia actiua terminaref minima potentia paſſiua in quã non poteſt. ſ. ſibi equali. tũc cum viſibile habeat ſe ſicut potẽtia actiua reſpectu viſus. ſicut pꝫ ſecũdo de anima: etiam viſibile terminaref minima potẽtia viſiua in quã non põt. ⁊ ſic in illã non põt. ſed in minorẽ ⁊ debiliorẽ illa poſſet: ſed hoc eſt falſum. qꝛ ſi aliqđ viſibile non põt agere in aliquã potentiã viſiuã: multominus põt agere in potentiã viſiuam minorẽ ⁊ debiliorẽ illa ſaltẽ ceteris paribus. ſicut patet de ſe. ¶ Ad hoc reſpondef ꝙ illud qđ dictũ eſt de terminatõe potentie actiue reſpectu potẽtie paſſiue intelligitur de potẽtia actiua agente in paſſiuã nõ coagentẽ nec cõcurrentẽ ad effectũ: nec ad actionẽ illius potẽtie actiue. ſed ſic nõ eſt in ꝓpoſito de viſibili. ⁊ potẽtia viſiua. qꝛ viſibile nõ ſolũ cauſat viſionẽ in oculo. nec potẽtia viſiua cõcurrit mere paſſiue ad viſionẽ. ſed viſibile per ſuã ſpeciẽ vna cũ virtute viſiua actiue cõcurrente ꝓducunt viſionẽ in oculo ⁊ in potentia viſiua. ¶ Sed diceres. tunc idẽ eẽt agẽs ⁊ patiẽs reſpectu eiuſdẽ. ſed hoc videf eſſe inconueniens. probatio ꝯñe. qꝛ reſpectu viſionis potẽtia viſiua eſſet tam agens ꝙ̃ patiens.

¶ Reſpõdef ꝙ non eſt inconueniẽs idẽ eſſe partiale agens ⁊ totale recipiens reſpectu eiuſdem: licet eſſet bene inconueniens idẽ eẽ totale agẽs ⁊ totale recipiẽs reſpectu eiuſdem. modo dico ꝙ in ꝓpoſito totale agens nõ eſt poᵃ viſiua licꝫ bñ partiale. ſed totale agẽs eſt aggregatũ ex viſibili ⁊ ſpecie ſenſibili ⁊ potẽtia viſiua ⁊ alijs cõcurrentibus ad viſionẽ per eoꝝ actionem: ſed potentia viſiua eſt totale recipiens.

¶ Quinta ꝯcluſio. oĩs potẽtia paſſiua mere receptiua ſicut eſt materia pᷣma põt pati ſaltẽ q̃tũ eſt ex ſe a quocũqꝫ magno vel paruo agẽte ſine termino. pꝫ ſtatiꝫ. qꝛ qđlibet agẽs talẽ potẽtiã paſſiuã excedit. ¶ Deide comparãdo potẽtiã paſſiuã q̃tũ ad diſtantiã ſit pᷣma cõcluſio. ꝙ potẽtia paſſiua nõ cognitiua q̃tũ ẽ ex ſe põt pati a qualibꝫ diſtãtia q̃tũcũqꝫ magna vel parua. ꝓbaf. qꝛ quacũqꝫ diſtãtia agẽs põt agere a tali diſtãtia potẽtia paſſiua põt pati. ⁊ ideo ſi talis potẽtia paſſiua põt pati ab aliqua diſtãtia parua. tũc ab alia potẽtia dupla vel quadrupla põt pati a dupla vel a quadrupla diſtãtia: ⁊ ſic vlterius. ⁊ ſic talis potẽtia paſſiua nõ eſt terminata diſtãtia quãtũ ad magnitudinẽ. Sed etiã ꝓbo ꝙ nõ quãtũ ad paruitatẽ. qꝛ talis potẽtia paſſiua nõ cognitiua non deſinit pati ꝓpter paruitatẽ diſtantie ſicut bene deſinit pati potẽtia paſſiua cognitiua. vnde frigidum nõ deſinit pati a calido ꝓpter nimiã ꝓpinquitatẽ calidi ad ipſuꝫ. imo quãto calidũ eſt ꝓpiquius frigido in tantũ frigidũ plus patif a calido. ¶ Scđa cõcluſio. talis potentia paſſiua reſpectu date potentie actiue terminaf minima diſtãtia vltra quã nõ poteſt pati. ⁊ hoc a tali agẽte. ꝓbatur. nam datũ agens terminaf minima diſtãtia vltra quã non põt agere reſpectu date potẽtie paſſiue. ergo etiã ecõuerſo potẽtia paſſiua data terminaf minima diſtãtia vltra q̃ non põt pati ab agente dato. ¶ Tertia cõcluſio. potentia paſſiua cognitiua ſicut eſt potentia viſiua: ⁊ etiã alia potẽtia paſſiua requirẽs moderatam diſtantiã: terminaf ab vtraqꝫ parte: ita ꝙ prope viſum eſt vna maxima diſtãtia oĩum illarũ in quibꝰ non põt pati ꝓpter paruitatẽ diſtãtie. ⁊ de longe eſt vna minima diſtantia in qua nõ poteſt pati ꝓpter magnitudinem. ⁊ illud poteſt ꝓbari ex his que dicta erant q̃tum ad hoc de potentia actiua in alia q̃ſtione. ¶ Quarta cõcluſio ꝯformiter poteſt poni de angulo ſub quo põt pati: ꝙ omniũ paruoꝝ anguloꝫ qui non ſufficiunt ad viſuꝫ vnus eſt minimus. ⁊ ille ẽ angulus rectᵒ. ¶ Deide cõparando potentiã paſſiuam ad effectũ ſit ꝯcluſio iſta. ꝙ potentia paſſiua receptiua põt recipere quẽcũqꝫ effectum quẽ potẽtia actiua põt facere. ⁊ iđ quãtũ eſt de ſe mã prima eſt infinite receptibilitatis: nec repugnat ſibi recipe caliditatẽ infinitã ſi eſſet q cauſaret eã. ⁊ ita de alijs. niſi tamẽ aliqđ aliud ĩpediat. ſ. vt cum hoc ꝙ potentia eſt paſſiua ſit etiã actiua. ſicut eſt potẽtia viſiua.

¶ De cõparatiõe aũt potẽtie paſſiue ad velocitatẽ ⁊ ad ſpaciũ dicaf omnino ſicut dictũ eſt de potẽtia actiua in precedenti queſtione. ¶ De cõparatione aũt eius ad tẽpus videbitur in ſequente q̃ſtione vna cum potentia actiua.

Ad rationes ad pᷣmam dico ꝙ quãdo Ariſto. dicit potẽtiã paſſiuam terminari minimo: ĩtelligif minimo numerabili ſine fractione modo quo dicebaf in alia queſtione de maximo. Cõſimili modo ad ſecũdã. ¶ Ad tertiã dico ꝙ retinere nõ eſt ꝓprie agere. ſed bene eſt motũ talis ferri ĩpedire recte. ſicut ſi duo hoĩes eque fortes traherẽt ſe vnus ad vnã partẽ ⁊ alter ad aliã. vnus nihil ageret ꝓprie in alteꝝ. ſed vnus bene ĩpediret alteꝝ. ⁊ tale ĩpedimentũ põt bene fieri a proportione equalitatis. modo quo etiam dicebatur in alia queſtione de lapide vt octo in grauitate poſito ſuper caput fortis vt octo in potentia. ſic dico in ꝓpoſito ꝙ in talis ferri deſcẽſu deuenif ad aliquod pᷣmũ inſtãs in quo geſcit. ⁊ tũc reliquit ſup ſe minimũ arcũ qui ipm retinet ⁊ ĩpedit ꝙ nõ põt deſcẽdere. nec ꝓpter hoc potẽtia paſſiua terminaf minima potẽtia actiua a quã põt pati. ex eo ꝙ illud ĩpedire non eſt ꝓprie agere. Ulterius dico ꝙ ille idem minimus arcus qui ſufficit ferꝝ retinere eſt maximus qui nõ ſufficit ferꝝ attrahere. qđ quidẽ attrahere eſt ꝓprie agere. Ecce ergo tũc maximã potentiã actiuã a qua nõ poteſt pati illa potẽtia paſſiua.

¶ Adhuc ſi prius virtus exiſtit actu omni exiſtet tempore ⁊c. Textu commenti centeſimi trigeſimiſecundi.

Queſtio XVI.

Tertium ꝓpoſitoꝝ erat. vtrum oẽ ens habeat potentiã reſpectu ſue durationis p maximũ tẽpus per qđ põt durare. ⁊ arguitur pᷣmo ꝙ nõ. nã tũc ſequeretur ꝙ durare per dupluꝫ tẽpus eſſet duple potẽtie. ⁊ durare per quadruplũ tẽpus eẽt quadruple potẽtie. ⁊ durare per infinitũ tempus eſſet infinite potẽtie. ſed hoc eſt falſuꝫ. pᷣmo. qꝛ tunc celũ eſſet infinite potẽtie ex eo ꝙ poteſt durare per tẽpus infinitũ. ſecundo. nã tunc terra ꝓpe centrũ etiã eſſet infinite potẽtie. quia talis nunquã corrumpef. ſed durabit per tempus infinitum. ex eo ꝙ nunquã corrumpef niſi a contrario ſibi applicato. ſed terra exiſtẽte in centro nunq̃ applicabif contrariũ ſibi. ¶ Cõſimiliter poſſet argui de igne exiſtẽte in loco ſibi nãli. ſ. in concauo orbis lune. ¶ Secundo ad principale ſi aliquod mixtum ſicut homo haberet potentiã durandi per maximuꝫ tempus: vita talis hominis vltra illud tempus non poteſt prolongari. quod videtur eſſe contra medicos. cõſequentia videtur tenere ex hoc ꝙ vltra maximum non eſt maius. ⁊ etiam ſi vita eius vltra illud tempus prolongaretur. tunc illud tempus non fuiſſet maximuꝫ per qđ ille homo poterat durare. ¶ Tertio. ſi entia ſic eẽnt determinata maximis temporibus quibus poſſent eſſe ⁊ viuere. vtiqꝫ illa mixta eſſent maioris potentie duratiue in quibus contraria eſſent magis adequata. conſequens eſt falſum. cõſequentia probatur. quia poſtquã corruptio fit a contrario. tunc illa in quibus contraria ſunt magis adequata minus cito deberent corrumpi. ⁊ per conſequens diutius durare. falſitas conſequentis patet ex eo ꝙ homo non diutius. immo minus durat q̃ lapis in quo quidem lapide contraria

minus sunt adequata q̄ in homine. ¶ Quarto. si aliquod ens per tēpus durat semper durabit. ergo questio falsa. cōsequentia tenet. antecedēs ꝓbatur. q2 si aliquod ens per tempus durat. tūc per illud tēpus potentia duratiua resistens corrumpentibus est maior q̄ potētia corruptiua: sed q̄diu ipsa est maior nunq̄ remittitur. ergo in fine illi⁹ tēporis potentia duratiua adhuc est tāta quanta erat in ꝑncipio: ergo in fine illius temporis adhuc verū est dicere ꝙ talis potētia duratiua adhuc per tantū tēpus pōt manere sine ei⁹ remissione: ꝛ in fine illius adhuc per tantū: ꝛ sic semp: ꝛ sic si aliqua res totalr̄ potest durare ꝑ vnū tēpus sine aliq̄ corruptione sui. videſ ꝙ semꝑ possit durare. videſ ergo ꝙ entia nullam habeāt potentiā ad durandū. alr̄ eni3 videreſ sequi illud qd̄ dictū est. qd̄ tamen est falsum.

Oppositum videſ velle Arist. in littera. ꝛ etiam in scđo de generatiē. ¶ In ista questiōe. ꝑmo sunt ponēde quedā distinctiones ꝛ cause corruptionis in generali. Scđo videndū est de causis durationis. Tertio videndū est de quesito.

Quantum ad primū sit ꝑma distinctio. duplices sūt substātie. s. simplices ꝛ mixte. ¶ Scđa distinctio substantiaꝝ simpliciū quedā sunt corporee q̄dā incorporee. Corporee sicut celū ꝛ elemēta. icorporee sicut de⁹ ꝛ itelligentie. ¶ Tertia distictio. substantiaꝝ simplicium ꝛ corporeaꝝ. quedā nō habēt materiā neq̄ contrariū: materiam q̄dem que sit subiꝫ generationis ꝛ corruptionis. sicut sunt orbes celestes: quedā aūt habent talem materiā ꝛ contraria sicut sunt elementa. ¶ Quarta distictio. substantiaꝝ mixtaꝝ quedā dicuntur homogenee quedā eterogenee. homogenee dicūtur quaꝝ partes q̄titatiue suscipiūt predicationē nominis toti⁹. sicut est lapis. vel lignū. vnde quelibet pars lapidis est lapis quelibet pars ligni diciſ lignū. eterogenea dicūtur quoꝝ non q̄libet pars q̄titatiua suscipit ꝑdicationē nominis toti⁹. sicut est hō: vel leo vnde nō q̄libet pars quātitatiua hoīs est homo. ¶ Adhuc pōt poni quinta distictio. ꝙ subaꝝ simpliciū materialiū q̄dam dicunſ simplices tam subaliter q̄ q̄litatiue: sicut aq̄ frigida. quedā autem dicuntur simplices subaliter: sed mixte q̄litatiue: sicut eēt aq̄ calefacta. ¶ Tunc sit ꝑma ɔclusio. ꝛ h̄ de causis corruptionis in gn̄ali. oīs suba determinās sibi cōtrariū est corruptibilis. ꝓbatur. q2 oīs talis suba est alterabilis. ex eo ꝙ causa alterationis est cōtrarietas: ꝛ q2 talis suba determinat sibi aliquā q̄litatē habentē ɔtrariū: sequiſ ꝙ per applicationē3 qualitatis ɔrie qualitati quā determinat sibi illa substātia ē alterabilis: sed si est alterabilis est corruptibilis: q2 determinatum est ꝑmo de gn̄atōe si alteratio est polis nūc corruptio ꝛ gn̄atio sunt possibiles: ex eo ꝙ alteratio est ꝓpter generationē3 ꝛ corruptionē: ꝛ si non esset corruptio ꝛ generatio nō esset alteratio. ergo omnis qualitas alterabilis ꝛ remissibilis est corruptibilis: ꝛ ꝑ ɔn̄s suba determinās sibi illa3 q̄litatem est corruptibilis: na3 corrupta illa qualitate corrūpitur substātia que sibi illā qualitatē determinat. vn̄ sine tali qualitate talis substantia eē nō potest. si. n. sit tūc ipsa sibi ipsam nō determinaret. qd̄ est ɔtra hypothesim. ¶ Scđo ad idē. omne habēs materia3 est corruptibile. p3 h̄ ꝑmo phy. ꝛ p3 h̄ rōne. q2 aliter potētia materie que eēt ad aliam formā frustrareſ: sed oīs distātia determinās sibi qualitate3 habentē ɔtrariū habet materiā. ergo oīs talis substātia est corruptibilis. ¶ Scđa ɔclusio nulla corruptio substātie est ab intrinseco ꝑmo. ꝛ voco corruptionē ab intrinseco ꝑmo cuius q̄libet pars in q̄libet partē eēt actiua. ꝛ voco illā ab intrinseco non ꝑmo cuius vna pars bene est actiua in aliā ꝛ alteratiua alterius: nō tn̄ q̄libet in q̄libet. ꝓbaſ ɔclo. oīs suba corruptibilis vel ē mixta vel simplex: si ē simplex: ꝛ est corruptibilis ipsa est mālis. ꝛ per ɔn̄s elemētaris: sed elemēta non habēt in se ꝑncipia sue corruptiōis: ex eo ꝙ non habent in se qualitates ɔtrarias. si aūt dicaſ ꝙ sit substātia mixta. adhuc non habet in se ꝑncipiū sue corruptionis ꝑmo: ex eo ꝙ tunc q̄libet pars eius in q̄libet partem eius eēt actiua: ꝛ sic eade3 pars in seipsa3 esset actiua: qd̄ est falsū: ex eo ꝙ eadem sibi nō est cōtraria: ꝛ etiā quia qd̄libet ens diligit seipsū permanere: ꝛ per ɔsequens nō est sui ipsius alteratiuum: nec dispositiuū ad sui corruptionem. ¶ Tertia conclusio. suba mixta eterogenea bn̄ habet in se ꝑncipiū sue alteratiōis ꝛ corruptionis. nā ꝑmo p3 de hoīe cui⁹ vna pars determinat sibi maiorem caliditatē alia minorē: que quide3 partes bn̄ mutuo se alterant: ꝛ se ducūt extra suas dispositiōes nālēs: ꝛ aliquādo in tantū ꝙ sequiſ mors ꝛ corruptio. ¶ Quarta ɔclusio. substātie mixte homogenee si corrumpuntur ab intrinseco: nō tamē ita cito sicut eterogenee: patet ex eo ꝙ nō est tanta diuersitas īter ptēs homogeneoꝝ quāta est īter partes eterogeneoꝝ: ꝛ hoc est in q̄litatibus alteratiuis: vnde in lapide partes nō differunt tantū ſm̄ caliditatē ꝛ frigiditatē sicut ī hoīe differūt cor ꝛ cerebꝝ. ¶ Quinta ɔclo. suba corporalis simplex ꝛ substātialiter ꝛ q̄litatiue nullo mō h3 in se principium sue alteratiōis nec corruptionis. nec ꝑmo nec nō ꝑmo ꝓbatur. nam aliter nō esset simplex substātialiter ꝛ qualitatiue. ¶ Sexta ɔclusio. suba simplex substātialiter: ꝛ mixta q̄litatiue bn̄ habet in se principiū sue alteratiōis qua pōt se trahere a sua dispōne innaturali ad naturalē: patet de aqua calefacta que se ipam alterat ꝛ trahit se ad frigiditatē ꝑorē. nec valet dicere ꝙ hoc faciat mediū circūstans: nā aqua talis aliq̄n trahit se vltra maiore3 frigiditatē q̄ sit frigiditas medij circūstantis: ꝛ cū nihil agat vltra gradū ꝓprium concluditur ꝙ medium circūstans non est illud qd̄ trahit aquā calefactā ad frigiditatem priorem. Ex his conclusionibus sequiſ ꝑmo ꝙ elementū simplex corrumpitur vnico modo scilicet ab extrinseco: ab ītrinseco eni corrūpi non potest: ex eo ꝙ nō habet in se ꝑncipium sue alterationis a dispositione sibi naturali. sequitur secundo ꝙ mixtum duplici modo potest corrumpi. scilicet ab ītrinseco ꝛ ab extrinseco. Ex quibus sequitur tertio ꝙ simplex debet magis durare q̄ mixtum. nam vbicunque ponitur mixtu3 habet circa se vel intra se principium sue corruptionis. sed simplex quando ponitur in loco sibi naturali licet habeat prope se principium sue corruptionis non tamen intensum. ꝛ cum hoc vbicunq̄ poniſ caret pricipio sue corruptionis itrinseco. hec de ꝑmo.

Quantum ad scđ3 videndū est de causis durationis que sūt plēs. quaꝝ vna ē. homogeneitas. qd̄ stati3 patet. ex eo ꝙ eterogeneū corrūpi pōt ab intrinseco ꝛ extrinseco. q̄to ergo plus declinat ab eterogeneitate ad homogeneitatē tāto debilius efficiſ pricipiū sue corruptionis itrinsecū. ꝛ ideo nullū viuens ita diu pōt durare sicut terra vel lapis. cu3 sit magis eterogeneum. ꝛ hoc ceteris paribus. ¶ Scđa causa est similitudo in qualitatibus loci ɔtinētis ꝛ rei ɔtēte: ꝛ ideo locata magis durāt in vno loco q̄ in alio. puta in illo vbi minorē habent ɔtrarietatē ad qualitates loci. ¶ Tertia causa est durities ꝛ resistētia passi in diuidēdo. ꝛ ideo forte duratio dicta est a duritie. q2 magis dura magis durāt. vnde diuisio alicuius facit ad citiorē corruptionē diuisi. ꝛ ideo que sunt dura ꝛ difficilius diuisibilia magis durāt. ¶ Quarta est bona ꝛ fortis comixtio humidi cu3 sicco sicut patet quarto metheoroꝝ. ¶ Quīta causa est latitudo cōplexionis. vnde aliqua sunt que statim ꝓpter modicā variationē ꝓportionis in ꝑmis qualitatibus corrūpunſ. sicut homo ꝛ alia que non sunt sicut ferꝝ qd̄ pōt fieri valde calidū sine corruptione ꝓpter maiorē latitudine3 sue cōplexionis. ¶ Sexta est tēperamentū in qualitatibus. vnde homo tēperatus in illis est lōgioris vite. plures possent assignari cause durationis. sed iste ad presens sufficiūt. ¶ Tūc sit prima ɔclusio. secūdū cōbinationē vel obuiationē ꝛ ɔcurrētiā istarum causarum ꝛ aliarum si sint plures accipitur differē

cia in duratōe rez̄ ſm magis ꝛ minus. patet ex eo ꝙ magni/tudo ꝛ paruitas effectus accipiūtur ſm magnitudinē ꝛ par/uitatē cauſaꝝ. ita ꝙ vos debetis ſcire. ꝙ nō oportet ſi ad du/rationē vnius effect⁹ concurrunt tres de dictis cauſis ꝛ ad/ durationē alterius alie tres: ꝙ ergo illi effectus equalr̄ du/rent: qꝛ forte vna de iſtis facit pluſquaz oēs alie tres: ꝛ ideo oportet aduertere ꝯcurrentiā cauſaꝝ nō ſm q̄titatē diſcre/tam: ſꝫ ſm vigorē ꝛ fortitudinē maiorē vel minorē cauſarū. ℭ Ex quo ſeqtur ꝙ nō oportet ꝙ ſi in tali mixto miſcibilia ſeu cōtraria ſunt magis adeq̄ta. ꝙ ergo illud mixtū diuti⁹ duret: qꝛ forte vnū aliud mixtū ſicut lapis vel ferrū licet nō habeat illā cauſaz ſue duratiōis: tamē habet aliā fortiorem vel fortiores illa propter quas diuti⁹ durat. in lapide enim ſicut arguebatur ad queſtionem contraria nullo modo ſūt ita adequata ſicut in homine: ꝛ tñ ipſe diutius durat: quia latitudo ſue complexionis eſt maior. quia eſt magis durus ꝛ magis potēs ad reſiſtendū q̄litatibus cōtrarÿs ſuis. q̄lita/tibus quas ſibi determinat. ℭ Scđa cōcluſio eſt. qđ nō eſt corruptibile nō habet ꝯtrariū: nec ꝯtrariū ſibi determinat. pꝫ. nā cum ꝯtrietas ſit cā corruptionis ſi hr̄et contrariuz vti/ꝗꝫ eēt corruptibile. cuius oppoſitū ſupponit̃ in cōcluſione. ℭ Tertia cōcluſio. qđ nō ē corruptibile nō hꝫ potentiaz re/ſiſtendi ꝯrio. patet qꝛ cuꝫ nō habeat cōtrariū per ꝑcedentez cōcluſionez fruſtra haberet talē potentiā. ℭ Quarta ꝯclo. qđ non ē corruptibile nō habet aliquaz potentiā ad duran/dum. probat̃. nā potētia durādi non eſt aliud niſi potētia re/ſiſtendi ꝯrio vt ſuppono. ſed ꝙ nō eſt corruptibile nō habꝫ potentiā reſiſtēdi cōtrario per ꝑcedentē ꝯcluſionē. ergo qđ nō eſt corruptibile nō habet potentiā ad durandū. ꝛ h̄ dicit h̄ ꝯcluſio. Ex quo ſeqtur ꝙ in celo cū ſit icorruptibile non eſt aliqua potentia ad durandū. Ex quo ſeqtur vlterius ꝙ nō valꝫ hec cōſequentia: celū durabit ꝑ tēpus īfinituz. ergo celuz habet potentiā durādi per tp̄s īfinitū. nā ꝯſequēs eſt falſū per ꝑcedēs correlariū. ꝛ añs eſt veꝝ. ꝛ per hoc ſoluitur vna ratio facta ad queſtionē.

Quantum ad tertiū ſit p̄ma ꝯcluſio. ꝙ omne elemē/tum ſimplex aliqñ corrumpet̃. ꝓbatur p̄mo ex parte agentis. qꝛ ignis in ſpera ſua aliqñ deſcendit ad locū ſue corruptiōis ꝓpter aliquaz cōſtellationē ipſū regen/tem. ℭ Scđo pꝫ h̄ idē ex parte materie. qꝛ cuiuſlibꝫ elemē/ti materia eſt in potētia ad aliā formā. ſed talis potentia nō perpetuo fruſtrat̃. ergo aliqñ habebit aliā formaz. ꝛ tūc cor/rumpet̃ illud elementū. ℭ Tertio ꝓbatur idez ex parte fi/nis: qꝛ elemēta principalr̄ ſunt propter mixta: et ideo illud elemētuꝫ eēt fruſtra qđ nō aliqñ veniret ad locum mixtōis: ſꝫ ipo veniēte ad locū mixtiōis corrūpit̃. ergo ꝛc̄. ℭ Secun/da ꝯcluſio: oē mixtuꝫ aliquādo corrumpet̃. pꝫ. qꝛ eſt corru/ptibile ꝛ ab itriſeco ꝛ ab extriſeco: ꝛ ſic habet plures cauſas ſue corruptiōis q̄ꝫ ſimplex elm̄: ꝛ eque fortes. ꝛ ideo qꝛ elm̄ ſimplex aliqñ corrūpet̃ per precedentē ꝯcluſionem: multo magis mixtū. ℭ Tertia ꝯcluſio. de quolibet ente nālī veꝝ eſt dicere ꝙ eſt ſimplex elm̄ vel mixtū qđ per aliqđ tempus pōt durare. ꝛ per aliqđ non. pꝫ per ꝑcedentes duas cōcluſio/nes. ℭ Quarta cōcluſio: ꝙ cuiuſlibet entis nālis corruptibi/lis potētia durādi eſt terminata vel maximo tēpore vel mi/nimo per qđ pōt durare: vel maximo vel minimo ꝑ qđ non. patet. nā ex quo per aliqđ tempus poteſt durare. ꝛ per aliqđ nō per ꝑcedentem concluſionem. oportet dare maximum tp̄s vel minimū per qđ poteſt durare. vel maximuꝫ vel mi/nimū per qđ non. ℭ Quinta ꝯcluſio. nō eſt dare minimum tempus per quod res corruptibilis poteſt durare. ꝓbatur. nam. quocunq̄ʒ tempore dato per qđ data res corruptibilis poteſt durare eadem per minus tempus poteſt durare. Un/de ſi aliqua res poteſt durare per annum eadem res poteſt durare per medietatē anni ꝛ per medietatē medietatis ꝛc̄. ꝛ per ꝯñs potētia durandi talis rei non eſt terminata mini/mo tēpore per qđ poteſt illa res durare. ℭ Sexta cōcluſio. nō eſt dare maximū tempus vltra qđ aliqua res corruptibi/lis poteſt durare. ꝓbat̃. nam ſi ſic ſequeret̃ ꝙ eſſet dare vlti/mum inſtans eſſe talis rei. ſed hoc eſt falſum. conſequentia ꝓbatur. nam ſit illud tp̄s. a. ꝛ b. ſit iſtās terminans excluſi/ue ipm̄. tunc ſi a. eſt tēpus maximuꝫ vltra qđ ſor. verbi grā. pōt durare. tunc vſq̄ʒ ad. b. iſtans incluſiue qđ terminat. a. tē/pus excluſiue ſor. pōt durare. ꝛ non vltra. qꝛ ſi vltra a. tūc nō eſſet maximū tēpus. vltra qđ ſor. pōt durare. quia vltra ma/ius pōt durare. ſed ſi ſor. durat vſq̄ʒ ad. b. iſtans icluſiue. ꝛ nō vltra. tunc in. b. iſtanti veꝝ erit dicere ſor. modo eſt. ꝛ imme/diate poſt hoc nō erit. ꝛ ſic. b. iſtans erit vltimum. inſtās eſſe ſortis. ſed falſitatē iſtius ꝓbo ſic. qꝛ in. b. iſtanti potētia ſor/tis nō eſt idiuiſibilis. ꝛ per cōſequēs nō ſubito corrūpit̃. ꝛ ꝑ ꝯñs tēpus erit anteq̄ʒ corrumpatur. ꝛ per conſequens. b. in/ſtans nō eſt vltimū iſtans eē ſortis. ꝛ ita arguerē de quacū/q̄ʒ alia re corruptibili. ꝛ de quocūq̄ʒ alio iſtanti qđ aduerſari/us diceret eē vltimū iſtās eſſe talis rei corruptibilis. ℭ Se/ptima cōcluſio. nō eſt dare maximū tēpus per qđ res corru/ptibilis non pōt durare. ꝓbatur. naꝫ quocunq̄ʒ tēpore dato per qđ res corruptibilis nō poteſt durare: eſt dare mai⁹ per qđ non pōt durare. ſi eñi non pōt durare per min⁹ etiaꝫ non pōt durare per maius. ꝛ ideo iter tēpora ꝑ que res corrupti/bilis non pōt durare nullū dat̃ maximū. ꝛ hoc vult cōcluſio. ℭ Octaua cōcluſio. bene dat̃ minimuꝫ tēpus vltra qđ res corruptibilis non pōt durare. ꝓbatur. naꝫ per quartā cōclu/ſionez q̄libet res naturalis corruptibilis terminatur maxi/mo tēpore vel minimo vltra qđ pōt durare. vel maximo vl/ minimo vltra qđ nō. ſed nō terminat̃ minimo vltra qđ pōt per 5am cōcluſionem. nec maximo per 6am cōcluſionem. nec maximo vltra qđ non per 7am. ergo minimo vltra qđ non. ꝛ hoc dicit cōcluſio. ꝛ hoc eſt illud tempus ꝙ eſt terminatuꝫ excluſiue ad primū iſtans. nō eſſe talis rei. ꝛ icluſiue a parte ante p̄mo iſtanti eſſe eiuſdez rei. qđ quidē tēpus eſt menſu/ratiuū illius rei quantū ad durationē ſuā naturalez. ℭ No/na cōcluſio. rei nālis corruptibilis dat̃ maximū tempus in quo pōt durare. pꝫ. idez tēpus qđ eſt minimū vltra qđ nō po/teſt durare eſt maximū in quo pōt durare: qꝛ quādiu eſt ali/quod iſtans itrinſecū talis tēporis illa res poteſt durare: ꝛ i nullo iſtanti extrinſeco illa res pōt durare. ꝓpter hoc ꝙ illđ tēpus dictū eſt eſſe minimū vltra qđ illa res nō poteſt dura/re: ꝛ ꝓpter hoc dicto tēpore non dat̃ maius tēpus in quo il/la res poſſit durare ꝛ in q̄libet inſtanti illius tp̄is illa res po/teſt durare. ergo illud tēpus eſt maximū tempus in quo illa res pōt durare. Et iſta ꝯcluſio poſita ſit pro itentione Ari. ℭ Decima cōcluſio. nō oē ens habet potentiā ſue duratōis per maximū tēpus per qđ poteſt durare. patet de rebus icor/ruptibilib⁹ quaꝝ duratio nō eſt termiāta nec terminabilis.

Et ex hoc ſoluta ē prima ratio vna cū vno correlario poſito iuxta 4am conclusionem ſecundi ar/ticuli. ℭ Ad ſcđam cōfirmationē. nego ꝙ terra ꝓpe centrū ſit incorruptibilis. imo dico ꝙ aliquādo corrumpet̃. nā pro/pter fluxum multaruꝫ partiū terre vna cum fluuÿs fluenti/bus ad mare aliaz partem terre cooperiēs pars terre que ē modo vltra terram centralē fit grauior: ꝛ pars terre que eſt citra fit leuior per ablationem talium partium terreſtriuꝫ ab ipſa. ꝛ ſic tandē partes terre que modo ſunt in centro ali/quando erunt hic in ſuperficie: ꝛ tunc per applicationez ſuo/rum contrariorum corrumpentur ſecundū ſe totas: vel ſal/tem ſm ſuas partes. ℭ De igne autem modo exiſtēte in cō/cauo orbis lune quomodo aliquando corrumpetur dictum eſt in corpore queſtionis. ℭ Ad ſecundam principalem de prolongatione vite dico ꝙ bene poteſt prolongari: ſed non quātumlibet. vnde vita hominis non poteſt prolongari vl/tra certam periodum vel durationem determinatam pro ſpecie humana. ſꝫ bene poſſit quantū eſt ex parte indiuidui.

⁊ ad hoc valet medicina. ℭ Ad tertiam nego conſequentiã ⁊ cã negationis dicta eſt in corpore queſtionis. ℭ Ad q̃rtã. ſi aliqͦd ens per tẽpus durat ſemꝑ durabit. nego. Et quãdo dicebaꝉ. ſi durat per aliqͦd tẽpus in cuius fine eſt tãte potẽtie ſicut erat in ꝑncipio adhuc põt durare per tantũ: bene cõcedo: ſed vlteri⁹ dico ꝙ hoc non põt cõtinuari quantũlibet ꝑpter motũ celi: ⁊ cõſtellationes alias: ⁊ alias que ſunt cauſe corruptionis: ⁊ gñationis iſtoꝝ inferioꝝ: ſicut probat Ariſtoteles in ſecundo de generatione.

ℭ Manifeſtum autem ⁊ aliter ꝙ ĩpoſſibile corruptibile ens non corruptum eſſe quãdoqꝫ ⁊c̃. Textu ꝯmenti centeſimi trigeſimi tertiȷ̃.

Queſtio XVII.

Quartum propoſitoꝝ erat. vtrũ oẽ corruptibile neceſſario corrũpetur. arguiꝉ ꝑmo ꝙ non de partib⁹ centralibus terre q̃ ſunt corruptibiles: q2 cõpoſite ex mã ⁊ forma: ⁊ tamẽ non necãrio corrũpenꝉ. q2 non videꝉ quomõ ſibi poſſet applicari corrũpens. ſicut eſt ignis aut aer q̃ ſibi ſunt cõtraria. ℭ Silr̃ ſic poteſt argui de igne cõtiguo cõcauo orbis lune. Et cõfirmaꝉ. q2 talia ſimplicia nõ ſeneſcũt. ergo nõ corrumpenꝉ. cõſequẽtia videꝉ tenere ex eo ꝙ corruptio videꝉ ꝑſupponere ſenectutẽ. antecedẽs p3. nam dicitur q̃rto metheoroꝝ ꝙ ignis nõ putreſcit: ⁊ cũ ſenectus ſit q̃dam putrefactio ſequiꝉ ꝙ ignis non ſeneſcit. ℭ Scdo arguitur de auro qͦd eſt corruptibile. q2 habet materiam: ⁊ tñ nunq̃ corrũpetur. prout alchimiſte dicũt ſe eſſe expertos: q habent artẽ corrũpendi omnia alia metalla ⁊ nõ habent artẽ corrũpendi auꝝ. ℭ Tertio arguiꝉ. de qualitate ſymbola que manet eadẽ in genito que fuit in corrupto. ſicut ẽ caliditas que manet eadẽ in igne q̃ fuit ĩ aere qñ ex aere gñatur ignis. ſi ergo ex aere fiat ignis. ⁊ ex igne aer abſq3 hoc ꝙ illa mã aliquãdo ſubyciaꝉ forme aq̃ vel forme terre. nunq̃ illa caliditas corrumpeꝉ. ⁊ tamen eſt corruptibilis. ergo ⁊c̃. ℭ Quarto lumẽ lune ad qͦd non attingit vmbra terre ẽ corruptibile. ⁊ tñ nunq̃ corrumpeꝉ. ergo nõ omne corruptibile neceſſario corrumpeꝉ. ꝯña tenet. ꝑma ps añtis ꝓbaꝉ. nã lumen lune ad qͦ poteſt attingere vmbra terre ⁊ lumen lune ad qͦd non põt attingere vmbra terre ſunt eiuſdẽ ſpeciei. ſed ꝑmũ eſt corruptibile. nã aliquãdo corrũpeꝉ ſicut in eclypſi lune qñ terra diametralr̃ ĩterponiꝉ inter ſolẽ ⁊ lunã. ergo ſcdꝫ etiã eſt corruptibile. ⁊ tamẽ nunq̃ corrumpeꝉ ex eo ꝙ nunq̃ applicabiꝉ ſibi corrũpens. ℭ Quinto aliqͦd corruptibile cõtingenter corrumpeꝉ. g̃ non omne corruptibile nec̃io corrũpeꝉ. ꝯña t3. añs p3 de forte qui forte cras a caſu occideꝉ. mõ qͦd a caſu corrumpeꝉ ꝯtingẽter corrumpeꝉ.

Oppoſitum videtur velle Ariſto. ⁊ commentator. ℭ In iſta queſtione primo ponam aliquas diſtinctiones. Secundo concluſiones.

Prima diſtictio eſt iſta. ꝙ refert dicere omne corruptibile neceſſario corrũpeꝉ. ⁊ dicere omne corruptibile corrũpi eſt neceſſariũ. ꝑma. n. eſt diuiſa. ⁊ ſcda eſt cõpoſita ſicut ſciꝉ ex logica. ℭ Scda diſtictio de corruptibili. ꝙ corruptibile vno modo diciꝉ de omni illo qͦd poteſt corrũpi. ſiue ſit. ſiue nõ ſit. ⁊ ſm illam acceptionẽ diceremus antixꝑm eẽ corruptibile: ⁊ ita large nõ accipiꝉ corruptibile in ꝓpoſito. alio modo ſumiꝉ corruptibile ꝓ omni illo qͦd eſt ⁊ poteſt corrũpi. ⁊ ſic accipiꝉ corruptibile in ꝓpoſito. ⁊ diciꝉ de ſuba corruptibili. ⁊ ſilr̃ de accidente corruptibili. ℭ Tertia diſtictio ꝙ duplex eſt potẽtia. ſ. nãlis ⁊ ſupnãlis.

Tunc ſit ꝑma ꝯcluſio. ſcdꝫ potẽtiã ſupnaturalẽ nõ oportet ꝙ omne corruptibile aliquãdo corrũpaꝉ. ꝓbatur. nã talis potẽtia poſſet aliq̃ rẽ corruptibilẽ ex ſe ꝑpetuare ⁊ ꝯſeruare in ꝑpetuũ. ℭ Sed diceres ſi talis res ꝑpetuabiꝉ tũc eſt ꝑpetua. ⁊ ſi eſt ꝑpetua tunc non eſt corrupti

ℭ Reſpõdeꝉ ꝯcedẽdo ꝙ ſi talis res ꝑpetuabiꝉ ꝙ tu ꝑpetua. Ulterius tamẽ cõcedo ꝙ eadem res que pote tuari poteſt corrumpi ⁊ econuerſo. Unde concedo ꝙ ptibile põt eſſe ꝑpetuũ: ⁊ ꝑpetuũ poteſt corrũpi. nego poſe eſt corruptibile eſſe ꝑpetuũ: ⁊ poſſibile eſt ꝑpetu corruptibile. Predictam tamẽ ꝯcluſionẽ non ꝯceder l3 nos ſm fidẽ nr̃az ipſam ꝯcedere debeamus. ℭ T alia ꝯcluſio ſcda ſm phm. oĩs ſubſtãtia corruptibilis peꝉ. ꝓbaꝉ ꝑmo ex parte materie. q2 oĩs ſubſtantia cor bilis habet mã3 que ſemꝑ eſt in potẽtia ad eſſendũ ſu ⁊ alia forma: ⁊ cũ3 talis potẽtia nõ ſit ꝑpetuo fruſtra. ꝙ aliquãdo reduceꝉ ad actũ. ⁊ tũc recipiet vnã aliã a forma quã iam habet. ⁊ tunc o3 formam ꝓcedente rũpi. cũ nõ ſit poſſibile ſm potẽtiã nãlez tales duas f ſtare ſiꝉ in eadẽ materia. cũ aũt talis forma ꝓcedens piꝉ: etiã ſubſtãtia cõpoſita cuius illa eſt pars. ſ. eẽntia rumpiꝉ. ℭ Secundo oĩs ſubſtãtia corruptibilis vel plex vel mixta. ſi ſimplex ipa aliquãdo corrumpeꝉ ſ de elemẽtis. q2 mã eoꝝ ſemꝑ appetit eſſe ſub alia ⁊ al ma. ſi aũt mixta iteꝝ aliqñ corrumpeꝉ: q2 ſi eſt mixta miſcibilia ex q̃bus eſt mixta ſint ꝯña. ⁊ ꝯtinue agãt tur adinuicẽ. ſeq̃tur ꝙ aliqñ corrumpetur. ℭ Terti Ari. ſi aliqͦd corruptibile poſſet ſemꝑ durare ſequere põt nõ eſſe. ⁊ non põt non eſſe. ꝓbaꝉ ꝯña. q2 ſequiꝉ. ruptibile. ergo habet aliquã potentiã reſiſtẽdi contr tunc ſi põt reſiſtere per ĩfinitũ tempus habet potent nitam ĩtenſiue. g̃ a nullo ꝯrio põt remitti vel corrũpi tentia. q2 ĩfinitũ non põt pati a finito nec ab ĩfinito. ⁊ eſt ĩcorruptibile qͦd ponebanꝉ corruptibile. ⁊ vltra. e põt non eſſe. ⁊ q2 eſt corruptibile põt non eſſe. ⁊ ſic po eſſe. ⁊ nõ põt non eſſe. qͦd eſt ꝓbandũ. ℭ Quarto. oĩs tia corruptibilis habet finitã potentiã ſue durationi cebaꝉ in ꝓcedẽte queſtione. g̃ aliquãdo finietur tali tia. ⁊ per ꝯñs tunc talis ſubſtãtia corrumpeꝉ. ℭ Te cluſio. nulla ſuba corruptibilis neceſſario corrũpiꝉ oĩs ſuba corruptibilis cõtingẽter corrumpeꝉ. ergo n ſario. ꝯña tenet. antecedens ꝓbaꝉ. nam oĩs ſubſtãtia ptibilis vel corrumpeꝉ ab ĩtrinſeco vel ab extrinſec extrinſeco hoc eſt per applicationẽ cõtrarȷ̃. talis au plicatio ꝑ libeꝝ arbitriũ poteſt ĩpediri. ⁊ ſic ꝯtingen rumpeꝉ ab extrĩſeco. ſi aũt corrumpeꝉ ab ĩtrinſeco. ex eo ꝙ vnũ elementũ dominaꝉ ſup alia: ⁊ eſt forti⁹ modo actio elemẽti fortioris etiã põt ĩpediri. puta p medicinã vel huiuſmodi. ℭ Quarta ꝯclõ. de ĩtenti hec eſt nec̃ia. omnis ſuba corruptibilis corrumpeꝉ. q2 neceſſe eſt ita eẽ ſicut ipa ſignificat. p3. quia ſi nõ oppoſitũ ſtabit. ſ. aliqua ſubſtãtia corruptibilis nõ c peꝉ. modo hoc eſt falſum. ⁊ cõtra ſcdam ꝯcluſionẽ. dices tu. iam dixiſti de ſubſtantia corruptibili ꝙ aliq corrumpetur. quid diceres tu de accidentibus corru bus. vꝝ aliquod tale corruptibile nunq̃ corrumpe guo de accidentibus. ꝙ quedam ſunt accidentia qu ptibilia ſunt ꝑ ſe ſicut caliditas. vel ex cõſequẽti ſic alia ſunt accidẽtia corruptibilia nõ a ſuis ꝯtrarȷ̃s p ex ꝯſequenti: ſed ꝑpter abſentiã cõſeruantis. ſicut e vel ſpecies in medio. De accidentibus ꝑmo modo d cendum eſt ſicut dictum eſt de ſubſtãtȷ̃s corruptibi ℭ De accidẽtibus aũt ſecũdo modo dictis ſit q̃nta ꝙ qͦlibet tale eſt corruptibile. ⁊ tñ poſſibile eſt ꝙ corrũpatur. ſicut ꝑus arguebatur de lumine. vnde l natura ſua non repugnat q̃n corrumpatur. ⁊ tamen ſicut per ꝑſentiã ꝯſeruantis poteſt ꝑpetuo ꝯſeruari. eſt. quia tale accidẽs non habet contrariũ poſitiuum nullius eſt virtutis ad reſiſtẽdum ꝯtrario. ⁊ propter oportet ſi nunquã corrumperetur ſed duraret in p

ꝙ ergo haberet virtutem reſiſtendi infinitam. ¶ Sed di-
cereſ. ↄtra. naꝫ ſi talia accidentalia ſunt corruptibilia: ⁊ poſ
ſibile eſt ꝙ nunꝗ̃ corrumpanť. ſequitur ꝙ potentia eorum
ad corruptionē eſt fruſtra. ¶ Reſpondeť diſtinguendo de
potētia. ꝙ quedā eſt potentia ad ↄ̃rium poſitiuū. ſicut frigi
dum eſt in potētia ad calidum. ⁊ ſi materia nūc frigida que
pōt eſſe calida nunꝗ̃ haberet caliditatē. potentia talis mãe
ad caliditatē diceret eſſe fruſtra. ⁊ talē potentiā fruſtrari ꝑ
petuo nō cōcederet phs. alia eſt potētia ad ꝑuationē. eo mo
do quo nūc exiſtēs mediū illuminatū pōt fieri vmbroſuꝫ. ⁊
talē potētiā fruſtrari nō eſt icōueniēs. nec talis eſt potētia
niſi ↄditionaliter. ex hoc pōt ſolui iſtantia:

Ad rationes ad pmaꝫ. ſ. de partibus cētralibus ter-
re. ⁊ de igne in ↄcauo orbis lune. dico
qḋ dictū eſt in alia q̃ſtione quomodo aliquādo corrūpētur.
¶ Ad ↄfirmationeꝫ q̃n dicebať ſimplex nō eſt ſenſibile. di-
co ꝙ imo. ſꝫ tamen qꝛ oīs ſenectus fit ꝑ alterationē: ⁊ mixta
ↄtinue alterātur. ideo cōtinue ſeneſcunt ꝑ ꝓceſſum tempo-
ris. ſed qꝛ ſimplicia ſicut ignis in ſpera ſua. ⁊ partes cētrales
in centro per multos annos nō alterātur. etiā ꝑ multos an-
nos nō ꝓprie ſeneſcūt: ſꝫ appropinquāt corruptiōi. ſed ſtati
cum alterātur ſeneſcūt. non tamē ꝑ putrefactionē quemad
modū mixta. ſed ꝑ diſpoſitionē eorū ad corruptionē factaꝫ
ꝑ eoꝝ cōtraria. ¶ Ad ſcḋam de auro. dico ꝙ imo aliqñ cor
rūpetur. ⁊ q̃n arguitur alchimiſte nō poſſunt ipm corrūpe-
re ꝑ arteꝫ ſuaꝫ. g̃ non corrūpetur. negāda eſt ↄſequentia. qꝛ
natura multa pōt que non pōt ars. vnde q̃uis ars bñ diſpo
nat ad corruptionem. tamē non pōt eā ↄplere. ꝟ tamen pōt
nã. ⁊ ideo natura vigoroſior eſt ad corrumpendū q̃ ars.
¶ Ulterius dico ꝙ bene auꝝ ꝓpter diuturnitatem ſuaꝫ ⁊
breuitatē vite hominū videtur qḋ nunquā corrumpatur. ſꝫ
ita non ſit. ¶ Ad 3ᵘᵐ de qualitate ſymbola. dico ꝙ neceſſe
eſt aliquādo in aliqua reuolutione celi ꝙ illa materia que ē
ſub forma aeris vel ignis aliqñ fiat ſub forma terre vel aq̃.
nec eſt poſſibile ꝙ ita ꝑpetuo ex aere fiat ignis ⁊ ecōuerſo.
mō qñ mã aeris vel ignis erit ſub forma terre vel aq̃ tūc ta-
lis caliditas de qua arguiť corrūpitur. ⁊ ita dico de q̃lꝫ alia
mã ꝙ talis eſt curſus nature ꝙ quelibet portio materie ſub
qualibet ſpecie fuit infinities ⁊ erit. ſꝫ forte non ordine eo-
dem. ⁊ hoc ſuppoſita eternitate quā credidit Ariſto. ¶ Ad
q̃rtā de lumine. lumē ad qḋ nō attingit vmbra terre pōt di-
ci ſecundū ꝙ dictū eſt in q̃nta ↄcluſione. alr̃ pōt dici ꝙ non
eſt aliqḋ lumē lune quin corrumpať. licet aliquod aliquan-
do corrumpať per vmbram terre. aliquod etiaꝫ corrumpiť
aliunde. vnde ꝓpter motuꝫ ſolis poteſt dici ꝙ in luna conti
nue eſt aliud ⁊ aliud lumen ꝓpter diuerſum aſpectū quem
ſol habet ad lunā. vnde in medio illuminato a ſole in quoli
bet iſtanti eſt aliud ⁊ aliud lumen. ꝓp hoc ꝙ in quolibet in-
ſtanti ſol hꝫ aliū ⁊ aliū aſpectuꝫ ſup illō mediū. ¶ Ad quin-
tam ↄcedo totum argumentū. qꝛ nihil de neceſſitate corrū-
peť ſicut dixit tertia ↄcluſio. cum ꝟ tamē bene ſtat ꝙ ſortē ⁊
ſimiliť platonē ⁊ quācunq̧ aliā ſubſtantiā corruptibileꝫ cor-
rumpi eſt neceſſariū. Et ſic eſt finis queſtionis.

¶ **Eſt autē ⁊ ſic videre ꝙ īpoſſible aut qḋ facti eſt quādoq̧ icorruptibile aliqḋ perficere. Aut ingenerabile ens ⁊ ſemper prius qḋ corrūpi ⁊c̄. Textu ↄmēti cēteſimi trigeſimiquarti.**

Queſtio XVIII.

Quintum ꝓpoſitoꝝ erat. vtꝝ aliquid
ḋ nouo genitū poſſit ꝑpetua-
ri. ⁊ aliquod eternuꝫ poſſit corrumpi. i. vtꝝ
aliquod non ꝑpetuum a pte ante poſſit ꝑ
petuari a pte poſt. ⁊ aliquod ꝑpetuum a par
te ante poſſit non eſſe ꝑpetuuꝫ a parte poſt.
¶ De pmo arguitur pmo ꝙ ſic de anima itellectiua que ē
non ꝑpetua a parte añ. cū cuiuſlibet hoīs aīa itellectiua de
nouo icipiat eē illo hoīe icipiēte eſſe. ⁊ tñ eſt ꝑpetua a parte
poſt. ¶ 2°. nã aliqs ignis pōt de nouo generari: ⁊ i ↄcauo or-
bis lune vbi eſt locus nãlis ignis poni: ⁊ ibi ꝑpetuari ſicut ar
guebať pus. ¶ Deide arguiť de 3°. nã poſſibile eſt ꝙ aliqs
mons fiat nouiter in terra. rōne cui⁹ in aliqua pte celi cau-
ſetur vmbra. ⁊ corrūpatur lumē qḋ ꝑpetuo ante fuit: ⁊ ſic ꝑ
petuū a pte ante nō ꝑpetuabiť a pte poſt. ¶ 4°. nã potentia
materie ad formā ſortis fuit ꝑpetua a pte ante. q̃ modo eſt
corrupta in aduētu forme ſortis. ¶ Deidē arguiť ſimul ad
vtrāq̧ ptē q̃ſtionis. nã nō videtur eſſe īpoſſibile ꝙ aliqḋ ſit
finitū ab vna pte ⁊ ifinitū ab alia. ergo nec videtur eē īpoſſi
bilis pma pars q̃ſtionis neq̧ ſcḋa. añs ꝓbatur de linea gira
tiua trāſeūte ꝑ oēs ptes ꝓportionales alicuius colūne. q̃ eſt
finita ex vna pte. ⁊ infinita ex alia. vñ eſt finita v̄ſus ptes ꝓ
portionales maiores. ⁊ ifinita eūdo v̄ſus ptes ꝓportiōales
minores. Hoc idem videtur de tempore ꝓterito. qḋ a parte
ante dicitur perpetuum. ⁊ a parte poſt non perpetuum. tem
pus autem futuꝝ a pte ante dicitur non ꝑpetuum. a parte
autem poſt dicitur ꝑpetuum.

Oppoſitum videť velle Ariſto. ⁊ cōmētatoꝛ. vñ pōt
arguī ſic. ſemꝑ ens ⁊ ſemꝑ non ens ſūt
ↄtraria. ita ꝙ ſemꝑ ens neceſſariū eſt. ⁊ ſemꝑ nō ens eſt im-
poſſibile. ergo mediū iter ea videť eſſe cōtingens. ſicut eſt il
lud qḋ eſt aliqñ ens ⁊ aliqñ nō ens. g̃ qcq̃d eſt ⁊ aliquādo nō
fuit eſt cōtingens. ⁊ per ↄ̃ns pōt non eē. ⁊ cum potētia nō ſit
ad ꝑteritū ſꝫ ad futuꝝ. ſeqtur ꝙ tale quantū ad futuruꝫ pōt
non eſſe. ⁊ cum talis potentia non fruſtrabitur ꝑpetuo tem
pore. ſequitur ꝙ hoc aliqñ non erit. ⁊ ſic nō erit ꝑpetuū a ꝑ
te poſt. ¶ Per iſtā rōnē videtur poſſe ꝓbari ꝙ nō perpetuū
a pte ante non eſt ꝑpetuum a parte poſt. Et ſic ſi aīa itelle-
ctiua icepiſſet eſſe de nouo non ꝑpetuaretur a parte poſt: ⁊
ſic eſſet iꝓbata pma pars q̃ſtionis. ¶ Scḋo cōtra eandē
partē arguiť ſic. ſi aliqḋ eſſet nō ꝑpetuum a pte ante. ⁊ ꝑpe-
tuum a parte poſt. ſicut ſolemus dicere de aīa intellectiua.
tūc eſſet dandū vnū tempus ifinitū per qḋ illud ꝑpetuo nō
fuiſſet a pte añ. ⁊ tūc nō eēt rō q̃re talis res magis īciperet
eē in vno inſtāti q̃ in alio. ex eo ꝙ in tpe infinito vnū iſtās
nō hꝫ magis rōnē medij vel termini quā reliquuꝫ: ⁊ ſic ſi ta-
lis res ꝑ tps ifinitū nō fuiſſet nunꝗ̃ eē īcipet: ⁊ ſic non eſſet
ꝑpetua a pte poſt. ¶ Deide arguiť ↄ̃tra ambas ptes q̃ōnis
ſimul. nã ſi ambe ptes q̃ōnis eēnt vere. ſeq̄reť qḋ eēnt ↄce-
dēda plura ifinita. cui⁹ oppo⁹ vult ↄmentatoꝛ. ꝓbať ↄ̃ſitia.
nã ꝑ re non ꝑpetua a pte ante ⁊ ꝑpetua a pte poſt oporteret
ↄcedere vnū tps ifinitū per qḋ illa res ꝑpetuo duraret a par
te poſt: ⁊ ꝑ re ꝑpetua a parte ante ⁊ non ꝑpetua a parte poſt
oporteret concedere aliud tempus ifinitum per qḋ illa res
ꝑpetua duraſſet a parte ante. ⁊ ſic oporteret ↄcedere duo tē
poꝛa ifinita. vnū a parte añ. aliud a parte poſt.

Pro rñdendo ad iſtā q̃ōnē diſtiguēdū ē de īpoſſi.
vno: accipiť īpoſſe ſolum ꝑ illo qḋ
iplicat ↄ̃dictionē ⁊ poſſe ꝑ oī illo qḋ nō iplicat ↄ̃dictiōeꝫ. alio
mō accipiť īpoſſe ꝑut extēdit ſe ad illud qḋ nō pōt fieri ſcḋꝫ
curſuꝫ nature. licet poſſit fieri ꝑ potētiā ſupnālē ⁊ poſſe ſolū
ꝑ illo quod poteſt fieri ſcḋꝫ curſum nature.

Tunc ſit pᵃ ↄcl̃o. capiēdo īpoſſe 2ᵒᵒ. īpoſſe ē ꝙ aliqḋ ꝑpe
genitū ſic eſt mixtū vel elꝫ vel hñs ↄ̃riū ꝑpetueť.
ꝓbatur. nã hoc eēt ex curſū nãe. cū tale hēat in ſe ↄ̃ria q̃ ſūt
pn⁹ ſue corruptōis. vel aliqñ applicabiť ſuo ↄ̃rio ipm corrū-
penti. ¶ Scḋo q̃lꝫ tale eſt ſuba corruptibilis vel accidens
corruptibile a ſuo ↄ̃rio per ſe vel ex ↄ̃nti. ſed oē tale aliquan
do corrūpetur ꝑ pcedentē ↄcluſionē. aliter enī ſicut diceba
tur in pcedente q̃ſtione hrēt ifinitā potentiā reſiſtendi ſuis
cōtrarijs. ſciendū tamē ꝙ cū illa ↄcluſione bñ ſtat ꝙ aliqḋ
tale bene poſſet perpetuari per potentiam ſupernaturaleꝫ.
¶ Secunda concluſio. vniuerſaliter de omni de nouo ge-

nito determinãte ſibi ↄ̃triũ impoſſibile eſt loquẽdo itez de impoſſibili ſecundo modo ſcḋm ꝑpetuari. ꝓbaſ ſicut ꝓcedẽs. ❡ Ex iſta ↄ̃cluſione ſequitur ꝙ ſi aĩa itellectiua eſt forma inherẽs materie determinãs ſibi q̃ntum ad ſuum eſſe q̃litates habẽtes ↄ̃traria ſcḋm curſum nature non ẽ ꝑpetua a ꝑte poſt ſi non eſt ꝑpetua a ꝑte ante. ❡ Si autem vellemus dicere ꝙ anima itellectiua q̃ntum ad eſſe i corpore ⁊ quantum ad exercere opationes corporales indigeret q̃litatib⁹ habentibus ↄ̃traria ſed nõ indigeret talibus q̃ntum ad eſſe ſuum ſimpliciter diceref ꝙ non eſſet inconueniẽs ipſam extra corpus manere ꝑpetuo. Sꝫ forte ħ ph̃s non concederet. licet nos ſecũdum noſtram fidẽ ⁊ veritatem ↄ̃cedere debeamus. ❡ 3ᵃ concluſio. ſi aliqḋ eſt de nouo genitũ vtẽdo generatione pro inceptione. ⁊ nõ habet ↄ̃trariũ nec determinat ſibi ↄ̃trariũ ſicut eſt lumẽ. poſſibile ẽ qualitercũq̧ accipiaſ poſſibile illud ꝑpetuari q̃ntum eſt ex ſe. i. non repugnat ſue nature. ꝓbatur. q2 ex quo tale nõ habet ↄ̃trariũ nec determinat ſibi ↄ̃trariuꝫ non habet potẽtiam reſiſtẽdi ↄ̃trario. ⁊ ideo nõ obſtãte ꝙ ꝑpetuareſ non ꝓꝑ hoc oꝫ ipſiuꝫ habere potẽtiam infinitam durationis prout potẽtia durationis ẽ ideꝫ qḋ potẽtia reſiſtẽdi corrumpẽtibus. ita ꝙ breuiter entia talia nõ determinantia ſibi ↄ̃traria ſic ſe habẽt ꝙ poſſũt corrumpi accipiẽdo corruptionẽ ꝓut extendit ſe ad quãcũq̧ deſinitionẽ. ⁊ poſſunt ꝑpetuari. ⁊ ħ aliũde. ꝑpetuari quidem ſcḋm ꝑpetuam conſuationem conſeruantis ſi aliquod eſſet tale. ⁊ corrumpi per abſentiam conſeruantis. ⁊ illud intelligitur de talibus que cõſuantur a conſuantibus. quibus non repugnat ꝙ poſſint mutari ⁊ non mutari. ❡ Quarta ↄ̃clo impoſſibile eſt mãm ꝑpetuã a ꝑte ante nõ eſſe ꝑpetuã a ꝑte poſt. ꝓbatur. quia ſi ipſa deſineret eſſe vel ꝑ corruptionẽ vel ꝑ ãnihilationẽ: vtrũq̧ eſt impoſſibile. nõ ꝑ corruptionem. q2 corruptio ꝓꝑe relinqt poſt ſe mãꝫ q̃ fuit pars corrupti. mõ ſi mã corrũpetur materie eſſet materia qḋ eſt falſũ. nã tũc mã nõ eſſet ſimplex. ⁊ eẽt ꝓceſſus i iſinitũ i materieb⁹: nec põt dici ꝙ mãꝫ eẽ nõ ꝑpetuã a ꝑte poſt ſit poſſe ꝑ ãnihilationẽ q2 talẽ ãnihilatõeꝫ oporteret fieri ꝑ ꝑmaꝫ cãꝫ q̃ eſt imutabilis. ſed ſi ꝑpetuo mãꝫ ↄ̃ſeruauiſſet i eſſe. ⁊ nũc eã ãnihilaret ꝑma cã videreſ eſſe mutabilis. ita argueret cõmentator. ❡ Quinta ↄ̃clo. celũ ꝑpetuũ a parte ante eẽ nõ ꝑpetuũ a ꝑte poſt eſt īpoſſibile. ꝓbaſ. q2 celũ cõſeruatur in eſſe immediate a cã imutabili. ideo ſi talis ꝑpetuo ipſiuꝫ ↄ̃ſeruaſſet. ⁊ mõ nõ talis cauſa videretur eſſe mutabilis. ❡ Sexta ↄ̃cluſio. aliquã intelligentiã citra ꝑmam ꝑpetuã a ꝑte ante eſſe nõ perpetuã a ꝑte poſt ẽ impoſſibile. ꝓbatur ſicut ꝓcedens. ❡ Iſte ↄ̃clones de ſubſtãtia debẽt intelligi de impoſſibili ſcḋm curſum nature. ❡ Septima cõcluſio. ꝑmã cauſam eſſe nõ perpetuã a ꝑte poſt ẽ impoſſibile. ꝓbatur. q2 ſi deſineret eſſet ħ eẽt vel a ſe vel ab alio. non a ſe. q2 a tc̃ aliqḋ eẽt deſtructiuũ ſui ipſi⁹: nec ab alio. q2 tc̃ aliquid eſſet potentius ꝑma cã. ⁊ ſic ꝑma cauſa nõ eſſet ꝑma cauſa. qḋ implicat. ❡ Scḋo dato oppoſito ↄ̃clonis ꝑma cã eſſet mutabilis: qḋ eſt īpoſſibile. ❡ Octaua ↄ̃cluſio. aliquã ſubſtantiã eſſe ꝑpetuam a ꝑte ante ⁊ non ꝑpetuã a ꝑte poſt eſt impoſſibile. ꝓbatur. omnis ſubſtantia ꝑpetua a ꝑte añ vel eſt materia ꝑma. vel celũ vel intelligentia citra ꝑmam vel ipſamet cauſa ꝑma. ſꝫ de qualibet iſtaꝝ eſt veꝝ dicere ꝙ ipſam non eſſe ꝑpetuã a ꝑte poſt eſt impoſſibile. ſicut dixerunt ↄ̃cluſiones ꝓcedentes. igr̃ ⁊c̃. Et eſt dr̃ia q̃ntũ ad ħ de ſubſtantijs ꝑpetuis a ꝑte ante. ⁊ de accidentibus. quia ſi aliqua ſunt talia accidentia illa nõ dependent imediate a cauſa nõ mutabili. ſed mediate: ⁊ imediate a cauſa mutabili. ⁊ ideo non miꝝ ſi talia accidẽtia ꝑpetua a ꝑte ante ſi aliqua ſint talia poſſint eſſe nõ ꝑpetua a ꝑte poſt: licet hoc nõ ſit poſſibile de ſubſtantijs.

Ad rõnes ad ꝑmam. Ari. ⁊ ↄ̃mentator dixiſſent aĩaꝫ intellectiuam nõ incepiſſe de nouo. ſed eẽ ꝑpetuam tam a ꝑte ante q̃ a ꝑte poſt. ⁊ eſſe vnam numero in omnibus hominibus. cui⁹ determinatio magis ꝑtinet ad 3⁹ de aĩa. ❡ Ad ſcḋaꝫ de igne dictũ eſt ꝑus in q̃ne ꝑcedente q̃nẽ iſtam. ❡ Ad aliam diceretur ꝙ illa iret pro tertia ↄ̃clone. Uel põt dici ſuppoſita eternitate mũdi quã credidit vel determinat Ari. ꝙ terra nõ poſſet augeri in aliqua ꝑte gñ aliqñ fuiſſet ibi aucta iſto modo ante multa ſecula. ⁊ ſic nullũ eſſet lumen nec fuiſſet lumẽ in celo ꝑpetuũ a ꝑte ante qḋ nũc corrũpetur vel aliquãdo alias corrumpetur. ❡ Ad aliam de potẽtia materie reſpectu forme ſortis nunc genite. dicendum ꝙ talis potentia in aduentu forme ſor. non corrũpetur. quia talis potentia non eſt aliud a mã. nihilomin⁹ mã deſinit eẽ in potẽtia ad talẽ formã. ad iſtuꝫ intellectũ ꝙ talis ꝓpoſitio deſinit eẽ vera. mã eſt i potẽtia ad talẽ formã. ❡ Ad vltimã. nõ eſt incõueniẽs ꝙ aliqḋ ſit infinitũ ab vna ꝑte ⁊ finitũ ab alia. dico ꝙ imo ⁊ qñ dicebatur ꝺ linea giratiua. dico ſicut ꝑus dicebatur ꝙ nulla linea giratiua ẽ infinita nec ad vnã ꝑtẽ ſolũ nec quomõlibet aliter. quia nec illa que girat duas ꝑtes colũne. nec q̃ girat tres ⁊c̃. nec que girat omnes ꝑtes proportionales. q2 nulle ſunt omnes. q2 nec duẽ ſunt oẽs: nec tres ſunt oẽs. ⁊ ſic de alijs. ❡ Ad ↄ̃firmationẽ dico etiã ꝙ nullũ eſt nec fuit tẽpus ꝑteritũ īfinitũ. q2 nec dies. nec ſeptimana. nec mẽſis nec annus: nec duo anni. nec tres ãni. ⁊ ſic de alijs. nihilomin⁹ bñ cõcedo ꝙ infinitũ fuit tẽpus ꝑteritũ. q2 quãtolibet tp̃e ꝑterito dato maius fuit tp̃s ꝑteritũ. nec ħ ẽ ↄ̃ ꝑdcã. ꝓportionalr̃ ẽ dicendũ de tempore futuro.

Deinde ad rõnes poſt oppoſitum q̃ videntur ꝓbare vir ꝙ nullũ ens ſiue ſubã ſiue acc̃ns de nouo genitũ poſſet ꝑpetuari. ⁊ nullũ ꝑpetuũ a ꝑte añ ꝑt corrũpi. qḋ vr̃ eẽ ↄ̃ tertiã ↄ̃clonẽ. ❡ Ad ꝑmã qñ dr̃ ſp ens ⁊ ſp ñ ens ſũt ↄ̃ria. placet mihi. ſꝫ ſp ens ẽ neceſſariũ. hoc põt negari. q2 aliqḋ põt eẽ ſp ens qḋ tñ nõ neceſſario ſp eſt ens. ſed contingenter. Iteꝝ ſemꝑ non ens nõ eſt impoſſibile. q2 Antix̃ps põt ſemꝑ nõ eẽ ens abſq̧ hoc ꝙ īpoſſibile ſit ipſũ eẽ ens. ⁊ ſic negareſ fundamentũ iſti⁹ rõnis. ❡ Et vlterius qñ dicebaſ. ſi aliqḋ nõ eẽt ſp ens nec ſp nõ ens. ⁊c̃ eẽt ↄ̃tigẽs. placet mihi. ġ põt nõ eẽ. adhuc placet mihi. ergo nõ ꝑpetuabiſ negatur ↄ̃ña. ⁊ qñ dicebaſ tũc talis potẽtia ad nõ eẽ fruſtraretur. Rñdeſ ſicut dicebatur i ꝓcedẽti q̃ne nõ eẽ icõueniẽs potẽtiam fruſtrari que non eſt ad aliqḋ poſitiuũ ex hoc ad argumentũ patet. quid ſit dicendũ. ❡ Ad ſcḋam ſequitur ꝙ eẽt dare vnũ tp̃s infinitũ ꝑ qḋ illud ꝑpetuo nõ fuiſſet. nego. ſꝫ ſufficit ꝙ infinitũ fuerit tempus. hoc eſt quantolibet tempore maius fuerit tempus in quo nõ fuit. ⁊ ſic etiã illa rõ non ꝓcedit. q̃ arguebatur ꝙ nõ eẽt rõ q̃re magis icipet eſſe in vno inſtanti q̃ in alio.

❡ Quod quidẽ ingenitum incorruptibile ⁊ qḋ icorruptibile igenitũ. Textu ↄ̃mẽti cẽteſimi vigeſimi quinti. Conſequitur ergo adinuicẽ genitũ ⁊ corruptibile. Textu ↄ̃mẽti cẽteſimi vigeſimi octaui.

Queſtio XIX

Ertium propoſitoꝝ erat vtꝝ gñabile ⁊ corruptibile ↄ̃uertantur adinuicẽ. ⁊ ſimiliter igenerabile ⁊ incorruptibile. ⁊ arguitur ꝑ ꝙ nõ. omne corruptibile aliqñ corrũpetur ꝑ ꝑdcta in ꝓcedenti q̃ne. ſed non omne generabile corrũpetur. ġ nõ omne generabile ẽ corruptibile. diſcurſus eſt bonus. q2 in baroco. ⁊ maior ꝑꝫ. minor ꝓbatur. nõ oẽ generabile gñabitur. igitur nõ oẽ gñabile corrũpetur. ↄ̃ña tenet. nam ſi aliqḋ gñabile oꝫ corrũpi oꝫ ꝙ ꝑus generetur. antecedẽs ꝓbatur. ꝑmo. quia ex hoc vino ẽ generabile acetum. ⁊ tamen forte nunq̃ generabitur. quia prius vinum potabitur. Secundo iſta mulier que eſt perfecta et apta

ad generationem poteſt maritari ⁊ lõgo tempore viuere. ⁊
ſic poſſibile eſt ꝙ ex ea generent̃ filij. ⁊ tamen poſſibile eſt
ꝙ illi nunq̃ generabũtur. q2 poſſibile eſt ꝙ ipſa cras caſua-
liter iterficiat̃. ¶ Tertio ſi eſt neceſſariũ ꝙ omne genera-
bile generabit̃: tũc oĩa q̃ euenĩũt neceſſario euenirent. ſic ꝙ
nõ eſt poſſibile ea nõ euenire. ſed hoc eſt falſum. ⁊ ꝯtra Ari.
in fine p̃mi peryermenias. ⁊ ꝯ̃ fidẽ. ¶ Scḋo arguitur ad p̃n-
cipale. ſi gñabile ⁊ corruptibile adinuicẽ cõuerterẽtur. ⁊ cũ
gñabile hẽat potentiã ad eẽ ⁊ corruptibile ad nõ eẽ. ſequi-
tur ꝙ idẽ ſimul h̃ret potentiã ad eſſe ⁊ nõ eſſe: ex quo idem
eſſet gñabile ⁊ corruptibile. poſtq̃ gñabile ⁊ corruptibile
adinuicẽ ꝯuertũtur ¶ Tertio ſor. q̃ ẽ iam genitus ẽ corru-
ptibilis. ⁊ tñ nõ eſt gñabilis. igitur nõ oẽ corruptibile ẽ ge-
nerabile. p̃ma ps añtis pꝫ. ſcḋa pars ꝓbatur. q2 qḋ ſemel ge-
nitũ eſt amplius generari nõ põt. qḋ ꝓbat̃ ſic. nã ſi ſemel ge-
nitũ ampli⁹ gñari poſſet. vel gñatione q̃ p̃us gñabatur vel
alia gñatõe. nõ põt dici p̃mũ ꝙ potẽtia nõ ẽ ad p̃terita. vñ
annus p̃teritus nõ põt iterato eẽ. nec põt dici 2m. q2 ainq̃
gñaretur illa gñatiõe alia a p̃ori oporteret ꝙ p̃us corrũpe-
tur. ⁊ ſic idẽ numero poſt ſuã corruptiõeꝫ poſſet redire. qḋ ẽ
falſũ ⁊ ĩprobatũ p Ari. ſcḋo de gñatõe. ¶ 4° ſicut ſe hꝫ ge-
nerabile ad gñatũ ita corruptibile ad corruptũ. g̃ a trãſmu-
tata ꝓportione ſicut ſe hꝫ gñabile ad corruptibile ita geni-
tũ ad corruptũ ⁊ eꝯ°. ſꝫ ñ oẽ genitũ ẽ corruptũ ſicͭ notũ ẽ ḋ ſe
ergo nõ oẽ gñabile ẽ corruptibile. ſic g̃ ẽ ĩprobata p̃ma ps
q̃õnis. ad cui⁹ ĩprobationẽ ſeq̃tur ĩprobatio ſcḋe.

Oppoſitum videt̃ velle Ari. ⁊ arguit̃ ſic. q̃cũq̃ cõ-
uertũtur cũ aliquo tertio cõuertũtur
inter ſe. ſed ingñabile ꝯuertit̃ cũ ſemꝑ ente. ⁊ incorruptibi-
le ꝯuertitur cũ eodẽ. g̃ ingñabile ⁊ incorruptibile ꝯuertunt̃
inter ſe. ¶ Silr̃ gñabile ꝯuertitur cũ aliq̃ñ ente ⁊ aliquan-
do nõ ente. ⁊ corruptibile cũ eodẽ. ergo gñabile ⁊ corrupti-
bile ꝯuertunt̃ inter ſe. ¶ In iſta q̃õne p̃ videndũ ẽ de quo
tangitur in p̃ argumento vꝫ. ſ. hec ſit ꝯcedẽda. oẽ gñabile
gñabitur. ſcḋo r̃ndendũ eſt ad queſitum.

Quantum ad p̃⁹ ſit p̃ma diſtictio. gñabile dr̃ duplr̃
vel qḋ põt gñari ſubiectiue. vl̃ qḋ põt ge-
nerari terminatiue. gñabile ſubiectiue dr̃ non qḋ capit eſſe
poſtq̃ nõ fuit. ſed qḋ põt eẽ ſubm gñationis ei⁹ qḋ capit eẽ
poſtq̃ nõ fuit. gñabile aũt terminatiue dr̃ quod poteſt eſſe
terminus gñatõis p quã aliquid capit eſſe poſtq̃ non fuit.
iſto mõ forma vel cõpoſitũ dr̃ eẽ gñabile. Iſtã diſtictionẽ
ponit ꝯmẽta. p̃ phy. ⁊ Ari. ſilr̃ eã vr̃ innuere in lr̃a. ¶ Scḋa
diſtinctio. ḋ iſta q̃õne poſſum⁹ loq̃ ſupnãlr̃ aut nãliter. ac ſi
opinio ari. eẽt vera qua opinabatur mũdũ eẽ eternũ tã a
pte añ q̃ a pte poſt. ¶ Tũc ſit p̃ma ꝯcl̃o. ſi loq̃mur q̃ñtum
poſſibile ẽ p potentiã ſupnãlẽ: ꝯcedere debem⁹ ꝙ aliqḋ eſt
gñabile ſubſtãtialiter vl̃ ſupnãlr̃ ſiue ſubiectiue ſiue termi-
natiue: qḋ forte nũq̃ gñabitur. pꝫ. q2 mã hui⁹ hoĩs ẽ gñabi-
lis ſubiectiue. q2 põt ex ea alia gñari forma. qñ forma hoĩs
ab ea ſepatur. ⁊ tñ deus põt facere ꝙ nũq̃ ex ea aliqḋ aliḋ
generaret̃. q2 põt eã annihilare vel ĩpm cũ aĩa in celũ aſſu-
mere ita ꝙ nũq̃ ex ea alia forma generaretur. ſed hoc nõ
conceſſiſſet ari. ⁊ cõmentator credentes ſe demonſtrare ex
hoc ꝙ deus eſt imutabilis ſicut pluries p̃us arguebatur.
patet hoc etiã de anima añ xp̃i que põt gñari terminatiue.
⁊ deus poſſet facere qḋ nũq̃ gñaretur. imo adhuc hoc poſ-
ſet fieri naturaliter. ¶ Deinde ponã concluſiones de iſta
dubitatiõe quas ari. poſuiſſet. ⁊ p̃ma ſit iſta. ꝙ omne gene-
rabile ſubiectiue generatiõe ſubſtãtiali generabitur. quia
omne tale generabile eſt p̃ma materia que aliquãdo gene-
rabitur ſubiectiue. quia ipſa eſt ſub forma corruptibili que
aliq̃ñ corrũpet̃: ⁊ nõ corrũpet̃ niſi alia generetur. cũ mã nõ
poſſit eſſe naturaliter ſine forma. ergo iſta materia tunc ge-
nerabitur ſubiectiue. ¶ Scḋa concluſio. in ſubſtantijs oẽ
generabile terminatiue generabitur: ſi ponamus ꝙ iſta di-
ctio omne diſtribuat ſolum vſq̃ ad ſpecies non vſq̃ ad in-
diuidua. ꝓbat̃. nã ſi lapis ẽ gñabilis. h̃ eſt ex aliq̃ mã. ⁊ ab
agente qḋ põt mãe illi applicari. ⁊ ſi põt applicari applica-
bitur etiam infinities propter eternitatẽ motus celi. Sed
talibus applicationibus ipſius agentis ad ipſam materiã
factis pro generatione lapidis lapis generabit̃. Et nõ opor-
tet ꝙ iſte. ſed ſufficit qḋ iſte vel ille. ⁊ ſicut argutuꝫ eſt de la-
pide: ita poteſt argui de aſino ⁊ de quacunq̃ alia ſpecie. Et
credo ꝙ expediat. imo ſit neceſſariũ quantũ ad iſta ſuppo-
nere cõmenſurabilitatem motuum ſuperceleſtium. q2 for-
te ſi eſſent incõmenſurabiles aliter eſſet ⁊ fieret. ¶ Tertia
cõcluſio. non omne generabile terminatiue generabitur fa-
ciendo diſtributionẽ ad indiuidua. ⁊ hoc probant ille tres
rationes ſufficienter poſite in principio queſtionis. ¶ Sꝫ
contra iſtam concluſionem dubitatur probando ꝙ omne
generabile generabitur: prout li omne diſtribuit vſq̃ ad i-
diuidua. quia ſi nõ ſit a. generabile qḋ nõ generabitur. tũc
arguitur ſic. a. nõ generabitur. ⁊ idem a. generabitur. ergo
qḋ generabitur non generabitur. diſcurſus eſt bonus. ⁊ con-
cluſio eſt impoſſibilis. ergo aliqua premiſſarum. non mi-
nor. ergo maior. Qꝛ minor non ſit impoſſibilis. probatur.
quia ex quo a. eſt generabile per poſitum non eſt impoſſibi-
le ꝙ a. generabit̃. ¶ Scḋo. ſi non tunc aduerſari⁹ haberet
concedere iſtam copulatiuaꝫ. a. eſt generabile. ⁊ tamẽ a. nõ
generabitur. ſed hoc eſt falſum. q2 ad vnam eius partẽ ſe-
q̃tur oppoſitũ alterius. ſeq̃t̃. n. ad iſtã partẽ a. nõ gñabitur.
iſta. a. nõ ẽ gñabile q̃ repugnat p̃me parti dicte copulatiue.
¶ Tertio. ſi a. nõ generabitur tũc hec eſt falſa. a. eſt genera-
bile. probatur. quia tunc h̃. a. eſt generabile eſt affirmatiua
cuius ſubiectũ p nullo ſupponit. q2 nec p illo qḋ ẽ nec fuit
nec erit. ſed oĩs affirmatiua ẽ falſa cui⁹ ſubꝫ p nullo ſuppõit.
¶ Ad iſta. ad primum quando arguebatur ſic. a. generabi-
tur ⁊c. ꝯcedo ꝙ diſcurſus eſt bonus ⁊ ꝙ cõcluſio eſt impoſ-
ſibilis. ⁊ vlterius dico ꝙ non propter hoc oportet aliquã
p̃miſſarum eſſe impoſſibilẽ. ſed ſufficit totale añs eſſe impoſſi-
bile. ſ. copulatiuam compoſitam ex maiore ⁊ minore. que
non eſt impoſſibilis propter alicuius ſue partis impoſſibi-
litatem. ſed propter ſuarum partium incõpoſſibilitatẽ. qḋ pa-
tet in ſimili ſic arguendo. omne currẽs eſt homo. equus eſt
currens. ergo equus eſt homo. diſcurſus eſt optimus. q2 in
tertio modo prime figure. ⁊ concluſio eſt impoſſibilis. non
tamen propter hoc aliqua premiſſarum eſt impoſſibilis ſicut
vos videtis. ſed bene premiſſe ſunt incompoſſibiles. ⁊ hoc
ſufficit. ⁊ ideo quando arguitur diſcurſus eſt bonus. ⁊ ꝯclu-
ſio eſt ĩpoſſibilis. ergo aliqua premiſſarum. non debet cõcedi
conſequentia. niſi cum iſta additione. vel copulatiua ex am-
babus compoſita eſt impoſſibilis. ¶ Ad ſecũdã. tunc ad-
uerſarius ⁊c. concedo. ⁊ cum dicebatur. illa eſt vna copula-
tiua cuius vna pars infert oppoſitũ alterius. nego. ⁊ quãdo
dicebatur. a. non generabitur. ergo a. non eſt generabile. ne-
ganda eſt conſequentia. quia cum iſta. a. nõ generabitur be-
ne ſtat iſta. a. poteſt generari. ⁊ per conſequens iſta. a. ẽ gene-
rabile. ¶ Sed diceres. ſi. a. nõ generabitur. tunc ſi aliquis
homo protuliſſet heri iſtam ꝓpoſitionem. a. non gñabit̃ ipſe
dixiſſet verum: ex quo a. non generabitur. ⁊ ſi iſta propoſi-
tio fuiſſet vera: ſequitur ꝙ impoſſibile eſt ipſam non fuiſ-
ſe veram. quia qḋ fuit impoſſibile eſt non fuiſſe. ergo etiã
impoſſibile eſt illud ad qḋ ſequitur ipſam non fuiſſe verã.
ſed ad iſtam propoſitionẽ. a. generabitur ſequitur illam nõ
fuiſſe verã que dicebat a. nõ generabitur. ergo ſequitur ꝙ
hec ẽ ĩpoſſibilis. a. gñabit̃. ad qḋ vltra ſeq̃t̃ ꝙ a. nõ põt gña-
ri. iḋ ꝯcludit̃ ꝙ a. nõ ẽ gñabile. ⁊ ſic a p̃ ad vltimũ ſeq̃t̃ a. nõ
generabitur. ergo a. nõ eſt gñabile. ¶ Ad iſtud quãdo dici-
tur ꝙ ad hãc. a. nõ gñabitur. ſeq̃tur ꝙ hec ꝓpõ. a. non gene-
rabitur heri ꝓlata fuit vera: cõcedo. ⁊ quando dicebatur.
ergo impoſſibile eſt ipſam non fuiſſe verã. conſequentia ne-

gat. imo dico φ adhuc ē poſſibile ipſam non fuiſſe veraʒ ſed falſā. quia ſicut habetꝛ primo perhyermenias nondum eſt determinatū φ fuit vera aut φ fuit falſa hec ꝓpoſitio de futuro. qm̄ talis determinatio dependet ex actu futuro ad quē adhuc nō ē facta determinatio. Et quādo dicebatꝛ omne qđ fuit īpoſſibile ē non fuiſſe. concedo. τ iō bene concedo φ īpoſſibile ē illam ꝓpoſitionem non fuiſſe. vlterius tamē dico φ h̄ ē falſa. omne qđ fuit verū īpoſſibile eſt non fuiſſe verū. nec valet ↄſequētia. omne qđ fuit īpoſſibile ē nō fuiſſe. ergo omne φ fuit verū impoſſibile ē nō fuiſſe veruʒ. qꝛ cōmittitur ibi fallacia figure dictionis mutando quid ī quale qđ vel ī ad aliqđ. vnde verū poteſt dici ad aliquid. ex eo φ ꝓpoſitio dicitꝛ vera quia taliter ē ī re. ¶ Ad 3ᵃᵐ ſi a. nō generabitꝛ. tūc ī iſta. a. ē generabile. li a. ꝓ nullo ſupponit. nego. quia lʒ non ſupponat pro p̄ſenti neqꝫ pro p̄terito neqꝫ ꝓ futuro. tamē ſupponit. ꝓ poſſibili. τ hoc ſufficit.

Quantum ad ſcđʒ dicit Ariſt. φ generabile τ corruptibile dicuntꝛ ſʒ potētias. generabile qdē qđ pōt generari: τ corruptibile qđ pōt corrūpi. iſte enī ſūt proprie ſignificationes dictoꝝ terminoꝝ. Et vltra dicit Ari. φ nō ē potētia ad p̄teritū. non enī eſt poſſibile φ ſit annus p̄teritus. τ ſcđm iſta dicta videtꝛ ſequi φ iſta aſinꝰ qui iā ē genitꝰ nō ſit generabilis ſicut p̄us arguebatꝛ. tamē ipſe bn̄ eſt corruptibilis. ergo nō omne corruptibile ē generabile. τ ſic dicti termini ſm̄ ꝓpriaʒ eorum acceptionē non ↄuertuntꝛ. imo corruptibile ē in pluſq̄ generabile. qꝛ omne generabile ē corruptibile. ſed nō oē corruptibile ē generabile. Et ſic etiā iſti termini generatū τ corruptū nō ↄuertūtur: imo generatū ē in plus. qꝛ omne corruptū ē generatuʒ ſed nō omne generatū ē corruptū. ſicut etiā p̄us arguebatꝛ. Ita etiam ingenerabile τ incorruptibile nō conuertūtur. īmo ingenerabile eſt in plus: qꝛ omne incorruptibile eſt ingenerabile. ſed nō oē ī generabile eſt īcorruptibile: vlteriꝰ Ari. dicit φ tā gn̄abile q̄ꝫ corruptibile ↄuertuntꝛ cū aliqn̄ ēte τ aliqn̄ nō ente. ita φ oē generabile τ etiā oē corruptibile ē aliqn̄ ens τ aliqn̄ nō ens. ſed iſtud de ꝓpetate ſermonis nō eſt veꝝ. nā dictū eſt in p̄cedēti articulo φ aliqua ſūt generabilia que nūquā gn̄abuntur. τ ſic illa nec ſunt nec vnquā fuerūt nec erūt. de talibus g̃ nō eſt veꝝ dicere φ ipſa aliqn̄ ſunt τ aliqn̄ nō ſūt. τ tn̄ veꝝ eſt quod ſunt generabilia. ergo ille terminus generabile eſt in pluſquam ille terminus copulatus aliqn̄ ens τ aliqn̄ nō ens. ¶ Ex oībus his finaliter dico φ ſi volumꝰ tenere ↄcl'ones Ariſt. oꝫ dare aliquos ſenſus q forte nō ſūt ſm̄ ꝓpriā īpoſitionē terminoꝝ. cū enī dicimus φ iſti termini gn̄abile τ corruptibile cōuertuntur ad inuicē. Et cum illo termino copulato aliqn̄ ens τ aliqn̄ nō ens oꝫ accipere tā gn̄abile q̄ꝫ corruptibile ꝓ eo φ aliqn̄ pōt vel potuit vel poterit eē. τ etiā pōt potuit vel poterit nō eē. τ etiā oꝫ iſtū terminū copulatū aliqn̄ ens τ aliqn̄ nō ens accipere nō ſm̄ actualē exiſtentiā vel nō exiſtentiā. ſed ꝓ illo qđ pōt eē τ pōt nō eē. τ cum hec oꝫ vti iſto termino pōt ſiue ad eſſe ſiue ad nō eē. nō ꝓut pōt ↄnotat carentiā actus. ſʒ ꝓ nō repugnātia eſſendi vel nō eſſendi.

Et iuxta iſta ſolui poſſunt rōnes facte hinc inde.

¶ Quod quidē igitur neqꝫ factum eſt omne celum: neqꝫ ↄtingit corrūpi queadmodum qdam dicūt ipſū. ſʒ ē vnū τ ſempiternū τc. Scđo celi Textu ↄmēti primi. Queſtio XX. τ vltia

Septimū propoſitoꝝ erat vtrū mundus ſit perpetuus. Arguitꝛ ꝓ φ nō. mūdus eſt gn̄abilis τ corruptibilis. g̃ nō eſt ꝓpetuꝰ. ↄñtia tʒ añs ꝓbatꝛ. qꝛ ex quo ad corruptionē partis totiꝰ nō manet ideʒ totū qđ añ erat. ſeqtur φ ad corruptōeʒ alicuius p̄ticule mūdi nō manet idē mundus qui añ erat. τ p ↄñs cū corrūpitꝛ aliq̄ pars mūdi. puta equꝰ vel homo videtꝛ φ corrūpatur mūdus. τ ſic etiā vꝫ quātū ad gn̄ationē. ¶ Scđo quelibet ps mūdi ē corruptibilis. g̃ totalis mūdus ē corruptiblis. τ p ↄñs nō ꝓpetuꝰ. añs ꝓbatur. nā totalis mundus ſufficienter diuiditur ſaltē excluſis deo τ intelligentȷs in mundū inferiorē τ ſupiorē. mō claꝝ eſt φ q̄libet ps mūdi īferioris pōt corrūpi. ſiue ſit elm̄ ſiue mixtū. de mūdo etiā ſupiori ſicut eſt celū ꝓbatur φ ſit corruptibile. qꝛ qđ eſt alterabile ē corruptibile. celū ē alterabile. g̃ τc. maiorꝫ pʒ p̄mo đ generatōe. vbi dicitur. ſi īpoſſibile eſt aliqđ corrūpi impoſſibile eſt ipſuʒ alterari. minor pʒ ex eo φ nunc aliqua pars celi eſt illuminata que ante nō erat illuminata. illuminari aūt eſt alterari. ¶ Et cōfirmatꝛ hoc ſcđo. agens remotū ab alterabili nō alterat ipſum niſi p̄us alterādo mediū ſibi ꝓpīquū. modo ↄſtat φ ſol τ ſtelle alterant iſta iferiora. ergo videtꝛ φ alterāt ſperas celeſtes īter medias. τ per ↄſequēs celū videtꝛ eſſe alterabile. ¶ Et confirmatur hoc. nā corpora celeſtia ſicut plāete maiores hn̄t virtutes ī aliquibus ſignis celi. τ minores ī alȷs. ergo videtur φ talia ſint alterabilia. ¶ Tertio ad principale. mundus depēdet a deo ī conſeruari qui ē voluntatis omnino libere. ideo pōt velle nō amplius ↄſeruare ipſū. τ ita mūdus corrūperetur. cū non poſſit manere ſine cōſeruatiōe a deo. ¶ Quarto. qđ ē augumētabile τ diminuibile ē corruptibile τ nō perpetuū. mūdus ē huiuſmodi. ergo τc. probatio minoris. qꝛ ſol τ luna τ alie ſtelle q̄ ſunt partes mūdi de qbus minus vꝫ. ſūt augmētabilia τ diminuibilia. qđ probatꝛ. qꝛ ī ortu eoꝝ τ ī occaſu apparēt maiora. ī medio āt celi minora.

Oppoſitum vult Ari. τ ꝓbatꝛ rōne. mundus ē ꝓpetuus a pte añ ſicut credidit Ari. ſe demōſtraſſe ī octauo phy. g̃ etiā ē ꝓpetuꝰ a pte poſt. ꝓbatꝛ ↄſequētia. ex h̄ qđ ꝓbatꝛ p̄us ī vna q̄ne φ nullū ꝓpetuū a pte ante pōt eē nō ꝓpetuū a pte poſt. ¶ In iſta q̄ne p̄mo ponā aliquas diſtinctiōes. Scđo ↄcluſiones.

Quantum ad p̄mū ſciēdū ē φ duplex ē alteratio. q̄dā ē cū abiectione ↄꝛij diſponēs ad corruptionē vel gn̄ationē ſicut ē calefactio vel frigefactio vel aliqua talis. Alia ē alteratio q̄ nō fit cū abiectione ↄꝛij ſicut ē illuminatio q̄ ſʒ ſe nō ē diſpoſitiua ad generationē. nec ad corruptionē lʒ bn̄ p acciñs. τ h̄ adhuc nō ē. vel niſi iuxꝛ ſubiecta alterabilia alteratōe p̄mo mō dicta. ¶ 2ᵃ diſtinctio. φ ſicut differūt gn̄abile τ creabile. ita etiā differūt corruptibile τ ānihilabile. vnde generabile dicitꝛ qđ ad ſui eē īceptionē p̄ſupponit materiā ex qua ipſū fit vel in qua ipſuʒ fit. ſed creabile dicitꝛ qđ ad ſui eſſe īceptionē nō p̄ſupponit materiā ex qua ipſū fiat. nec ī qua ipſū fiat. ita corruptibile dicitꝛ qđ poſt ſui deſitionē derelinquit materiā que manet. Annihilabile autē qđ poſt ſui deſitionē nihil derelīqt qđ fuerit pars eius. ¶ 3ᵃ diſtinctio ē. φ aliqđ pōt dici ꝓpetuū cuius quelibet ps ē ꝓpetua. alio mō cuiꝰ p̄ncipalior ps ē ꝓpetua. τ cū h̄ ipſū obtinet cōſimilē figurā τ diſpoſitionē. τ ꝓpter hoc lʒ hominis p̄ncipalior ps ſit ꝓpetua. puta aīa intellectiua. tn̄ qꝛ ipſe homo nō ꝓpetuo obtinet cōſimilē diſpoſitionē τ figurā nō dicitꝛ ꝓpetuus.

Quantum ad 2ᵘᵐ ſit p̄ma ↄcl'o. ſʒ fidē noſtraꝫ deus. poſſet celū qđ ē p̄ncipalior ps mūdi ānihilare. ſed nō poſſet corrūpere. p̄ma pꝫ ē fide credimꝰ. 2ᵃ ps ꝓbatꝛ ex qđ nominis corruptibilis. qꝛ corruptibile dicitꝛ qđ poſt ſui deſitionē derelīqt materiā q̄ fuit eiꝰ ps. ſʒ celū nō hʒ māꝫ ſic̄ p̄us. ꝓbatur. τ hec accipiēdo celū ꝓ orbe celeſti excluſo motore. ita ꝓportionalꝛ ꝓbaretꝛ adhuc ſʒ fidē n̄raꝫ φ deus nō poſſet gn̄are itelliᵃᵐ. ſʒ bn̄ creare accipiendo gn̄are ſcđo mō. ¶ Sʒ ſm̄ p̄ncipia q̄ credidit Ari. ſit p̄ma ↄcl'o. celū nec eſt gn̄abile nec eſt corruptibile. τ rō eſt. qꝛ nō hʒ māꝫ ¶ Scđo qꝛ nō hʒ aliqđ ↄꝛiū nec ſcđʒ ſuā ſubaʒ nec ſm̄ ſuas nāles diſpōnes. ¶ Tertio nā cōiter oēs attribuūt deo τ intelligentȷs iſtū locuʒ. ſ. celū. qꝛ deos ponūt eē ꝓpetuos. ſʒ ꝓpetu

is nõ debẽt attribui loca corruptibilia. ℂ Quarto qꝛ ꝑ oẽs memoriã. ſiue ꝑ ſcripturã. ſiue ꝑ aliã quã ꝓſſumus hr̃e ab antiquiſſimis nõ apparet ꝙ celũ vſqꝫ nũc ſit corruptũ vel peioratũ. ⁊ tñ veriſile eſt ꝙ corruptibile in tãto tẽpore eſſet peioratũ: vel ĩ toto vel in ꝑte. ℂ Scd̃a ↄclõ celũ nõ ẽ alterabile alteratõe corruptiua. ꝓbatur. qꝛ talis fit cũ corruptõe qualitatis cõtrarie. ⁊ cũ reſiſtentia. talis aũt nõ eſt ĩ celo. 2° nã tales alteratões ordinãt̃ ad gñatões vł corruptões. iõ ñ inueniunt̃ in celo. cũ celũ nõ ſit generabile nec corruptibile. ꝑ ꝓcedẽtẽ ↄclonez. ℂ Tertia ↄclõ. celũ bñ eſt alterabile alteratiõe ſcd̃o mõ dicta que fit ſine abiectione ↄ̃ry ⁊ ſine reſiſtentia. patet. qꝛ bñ aliqua pars celi illuminatur q̃ ante nõ illuminabatur. pꝫ de luna. ℂ Silr̃ pꝫ de ſperis inferioribus que recipiũt ĩfluẽtias ſolis ⁊ aſtroꝝ ſuꝑioꝝ. aliter .n. non poſſent ille influentie multiplicari ad iſta inferiora.

ℂ Quarta ↄcluſio. celũ non ẽ augmentabile ꝑ rarefactionẽ nec diminuibile ꝑ condẽpſationẽ. pꝫ hoc. qa talẽ augmẽtationẽ oporteret fieri cũ alteratione precedẽte que quidem alteratio fieret ꝑ qualitates ꝓmas cõtrarias. puta ꝑ caliditatẽ ⁊ frigiditatẽ ſꝫ talis alteratio nõ ĩuenitur ĩ celo. per ſecundã concluſionem. ℂ 5° cõcluſio. nec celũ eſt augmentabile per appoſitionẽ aliquaꝝ partium que eſſent de natura celeſti. nec ẽt diminuibile per amotionẽ taliũ. quia non apparet vbi iſte eſſent: nec vnde venirẽt nec quomõ venirẽt ad ipſũ celũ. qꝛ ſi eẽnt diſtãtes a celo nõ poſſent ꝑuenire ad celũ nec a celo recedere niſi per motus aliqualr̃ rectos modo dictũ eſt ꝑ̃us ꝙ celũ ⁊ partes que ſũt de natura celeſti nõ ſic nate ſũt moueri. ℂ 6° ↄcluſio. ẽt celũ nõ ẽ augmẽtabile ꝑ nutritionez. quia nutritio requirit quãdã gñationẽ ſubalẽ. ſ. cõuerſionẽ nutrimẽti in ſubam nutriti. ſed celo non ↄuenit gñatio ſubalis. nec alteratio. requiſita ad talẽ generationẽ ſicut pꝫ ex precedẽtibus cõcluſionibus .ſ. ꝓma ⁊ ſcd̃a. ergo ⁊c̃. ℂ Proportionaliter ꝓbat̃ ꝙ celum nõ ẽ diminuibile diminutõe oppoſita tali augmẽtatiõi. nã tũc ĩ celo eſſet aliqua corruptio ſubſtãtialis. Ex his ↄcluſionibus infert̃ ꝙ celũ eſt perpetuũ. ℂ 7ᵃ ↄclõ. mũdus nõ eſt ꝑpetuus ꝓmo modo. pꝫ. qꝛ multe eius ꝑtes ſunt corruptibiles. ℂ 8ᵃ cõcluſio. mũdus eſt ꝑpetuus ſcd̃o modo. ꝓbatur. quia ꝓncipalioꝛ eius pars eſt ꝑpetua. ſ. celũ ſicut pꝫ ꝑ precedentes ↄclones. Ex hoc ſeqtur opinionem illoꝝ eẽ falſaꝫ. qui dixerũt mũdũ ĩcepiſſe. ſed nũq̃ꝫ corrũpi. vñ ſi mũdus nec ẽ generabilis nec corruptibilis ſꝫm ꝙ ſeqtur ex iam dictis. ſeq̃t̃ illã opinionẽ eſſe falſaꝫ. ℂ Et põt argui ↄ illaꝫ opinionem ſic. qꝛ in pħia debemus ſolũ ponere ea q̃ in oĩbus vel in pluribus apparẽt eſſe vera. ſed quecũqꝫ apparẽt nobis eẽ facta illa videm⁹ eſſe corruptibilia. ideo nõ ẽſt ponẽdum ĩ pħia ꝙ aliqd̃ ſit genitũ ⁊ nõ eſt corruptibile. ℂ Ad idẽ. nã Ari. credidit omne qd̃ fit fieri ex mã ꝓſuppoſita. iõ ſi mundus fuit factus oportuit ꝓexiſtere ꝓncipiũ mãle ex quo fiebat: ⁊ illud erat tũc ſine forma mundi: ⁊ poſt ſub forma mundi. Et ſi illud ꝓncipiuꝫ ſꝫm ſuã nãm eſt poſſibile eẽ ſine forma mundi: ⁊ eſſe ſub forma mũdi: cũ mũdus ſit factus: adhuc manet ꝓncipiũ materiale qd̃ ẽ nature potẽtialis ad nõ eſſe mũdi. ſed omne ↄſtitutum ex tali ꝓncipio vel corrũpet̃ ⁊ aliquando non erit. vel ſaltẽ poteſt non eẽ ſicut aliquãdo nõ fuit. modo poſſibile nõ eſſe nõ ẽ incorruptibile. ergo ↄcludat̃ ꝙ mũdus: ſi fuerit factus ẽ corruptibilis qd̃ eſt cõtra illã opinionẽ. ℂ Infertur 2° ex dictis opinionẽ illoꝝ eſſe falſaꝫ qui dixerunt mũdũ infinities generari ⁊ corrũpi: tali mõ ꝙ aliqñ ꝑ amicitiã oĩa corpa ↄgregabãtur ſine appõne vel apparẽtia alicui⁹ diſtinctõis entiũ. ⁊ h̃ ſic opinãtes volebãt mũdũ corrũpi. poſtea redeũte lite diſgregabãtur ⁊ appebat diſtinctio entiũ. ⁊ h̃ vocabãt mũdũ gñari. falſitas hui⁹ pꝫ ex dictis poſtq̃ꝫ mũdus eſt ꝑpetuus. ℂ P. ſic dicere eſt ↄcedere ꝙ ſꝫm veritatẽ ⁊ ſubaꝫ mũdus ſꝑ manet. licet ſub alia ⁊ alia diſpõne. qꝛ ſic manerent ſube elementoꝝ ⁊ alioꝝ corpoꝝ ſimł licet in cõfuſo. ℂ Ex dictis etiã appet falſitas tertie opinionis antiquoꝝ dicẽtiũ mundũ ſemel fuiſſe factũ. ⁊ ꝙ ſemel corrũperet̃. ⁊ ꝙ nũq̃ꝫ poſt poterat reuerti. ℂ Cõtra quã põt argui. qꝛ ſi mũd⁹ fuiſſet factus nõ fuiſſet fact⁹ ex nihilo. ſed ex aliquo. ⁊ ſi ſic tũc añ mũdi factionẽ illud ꝓfuiſſet ĩfinito tẽpore ſine forma mundi. ⁊ poſt corruptionẽ mũdi maneret ꝑ infinitũ tp̃s ẽt ſine forma mũdi. ſed h̃ nõ videtur eẽ veꝝ. qꝛ nulla vr̃ eẽ rõ. ſi ex tali aliqñ poterat fieri mũdus. qn poſt corruptionẽ mundi adhuc ex illo poſſet fieri mũdus. Sic g̃ pꝫ falſitas triũ opinionuꝫ antiquoꝝ ex ↄclonibus poſitis quas Ari. etiã ponit in lr̃a ⁊ ĩ probatões opinionũ antiquoꝝ. ſcd̃m ꝙ nũc ĩprobate ſũt: ⁊ ꝓma fuit opinio platonis ⁊ ſuoꝝ ſequaciũ. ſcd̃a erat opinio empedoclis. tertia erat anaxagore.

Ad rationes ad primã dico ꝙ bñ ꝓbat mũdũ nõ eſſe ꝑpetuũ ꝓ mõ accipiẽdo ꝑpetuuꝫ: cũ quo bñ ſtat mũdũ eẽ ꝑpetuũ ſcd̃o mõ. ℂ Ad 2ᵐ negat̃ añs. ⁊ qñ dicebat̃ celũ eſt corruptibile: nego. vlteri⁹ qñ dicebat̃ ipꝫ ẽ alterabile cõcedo alteratõe nõ corruptiua: nec oꝫ ſi eſt ſic alterabile ꝙ ſit corruptibile. ⁊ qñ ꝓbauit Ariſto. ꝓ de gñatiõe. ſi gnãtio ẽ ĩpoſſis alteratio eſt ĩpoſſis. ĩtelligit̃ de alteratõe corruptiua q̃ fit cũ abiectõe ↄ̃ry ⁊ reſiſtẽtia diſponẽte ad gnãtionẽ vel ad corruptõez. ⁊ nõ de alteratõe ĩpꝛopꝛie dicta. ℂ Ad 3ᵐ de⁹ põt velle nõ cõſeruare celũ. ↄcedatur. ⁊ iõ bñ ↄcedit̃ ꝙ ſuꝑnãlr̃ celum ẽ annihilabile. ſꝫ Ari. hoc negauiſſet ꝑꝑ h̃ ꝙ de⁹ ẽ ĩmutabilis volũtatis. nec illõ ẽ ↄtra libertatẽ ſue volũtatis. qꝛ Ari. reputat liberꝫ ſimplr̃. nõ qꝛ põt ĩ oppoſita. ſꝫ qꝛ eſt ſui ipſius grã tanq̃ꝫ finis alioꝝ. ℂ Ad 4ᵐ negat̃ añs. ⁊ ꝙ ſtelle apparẽt maiores ĩ ortu ⁊ occaſu q̃ꝫ in medio celi. h⁹ cã ẽ. qꝛ tũc vident̃ ꝑ fumos groſſos eleuatos a terra: q ſũt cã rarefactõis vel refractiõis radioꝝ. q̃ qdẽ rarefactio vel refractio vlterius ẽ cã ei⁹ qd̃ viſibile appet mai⁹. qd̃ pꝫ de denario ĩ fundo aq̃: q appet maior q̃ꝫ qñ eſt ex̃ aquã. cũ aũt ſol ⁊ luna vel alie ſtelle ſunt in medio celi nõ vident̃ ꝑ fumos groſſos. ⁊ adhuc poſito ꝙ ſic nõ tñ viderẽtur ꝑ tãtã rarefactionẽ vł refractõez radiorũ ſic qñ ſũt ĩ ortu vel occaſu: ex eo ꝙ ĩ medio celi ſũt ꝓpinquiores ꝫenit nr̃o ſic appet ex ꝑſpectiua: ſi viſibile eẽt ĩ ꝫenit videret̃ ꝑ radiũ ꝑpẽdicularẽ q trãſiret ꝑ media diuerſaꝝ rõnũ ĩ dyafaneitate ⁊ raritate ſine fractõe. iõ q̃to viſibile eſt ꝓpinquius ꝫenit. tanto ceteris ꝑib⁹ iudiciũ viſus q̃tũ ad verã q̃titatẽ ⁊ locũ viſibilis eſt magis verax. Et ſic cũ grã dei qõnibus ſuper ꝓmũ celi finẽ impõnamus.

ℂ Expliciũt qõnes ſupra librũ ꝓmũ de celo ⁊ mũdo.

ℂ Quod quidẽ igit̃ neqꝫ factũ ẽ omnez celũ ⁊c̃.

Nunc reſtat querere circa ſcd̃m celi: in quo Ari. poſtq̃ꝫ in ꝓ determinauit de totali mundo mãli vult determinare de ꝓncipaliori ⁊ nobiliori ei⁹ ꝑte. ſ. de celo. ⁊ ꝑtractat ꝓncipaliter tria in iſto ſcd̃o celi. ꝓ enĩ illa que ↄcernũt celuꝫ ſꝫm ſe totũ. ſcd̃o illa que cõcernunt ꝑtes celi minores ſicut ſunt aſtra. tertio illa que ↄcernũt terraꝫ prout ipſa eſt tanq̃ꝫ cẽtrũ celeſtis corporis. ⁊ ſꝫm hoc iſte 2⁹ celi ſolet diuidi in .3. tractatus.

ℂ Nobis autẽ quoniam determinatum ẽ prius ꝙ in habentibus pricipiũ motus tales virtutes exiſtunt: eſt autem celum animatũ ⁊ habet motus principium. Manifeſtum quoniam habet

ſurſũ ⁊ deorſum. Dextrũ ⁊ ſiniſtrũ ⁊c̃. Textu cõmẽti tredecimi. Queſtio I.

Circa iſtas tres materias p̃n cipales. intẽdo formare q̃ões circa iſtũ librũ. ⁊ p̃mo circa illa q̃ cõcernunt celuz ſ₃ ſe totũ vel ptes ei⁹ maiores q̃₃ ſint aſtra ſiĉ ſunt orbes. Et quantũ ad hoc p̃mo illa que ptinẽt ad dr̃ias poſitionis in celo. Scd̃o illa que ptinent ad figurã celi. Tertio illa que ptinent ad ptes maiores totalis celi ſicut ſunt orbes. 4° illa que ptinẽt ad motũ celi. ¶ Quantũ ad primũ volo q̃rere quattuor. p̃mo vtr̃ in celo ſint ſurſuz ⁊ deorſuz. an̄ ⁊ retro. dextrũ ⁊ ſiniſtr̃. 2° vtr̃ ſurſũ ⁊ dorſũ ĩ celo capiẽda ſint ſ̃m polos. ſ. antarcticũ ⁊ arcticũ. 3° vtrũ polus arctic⁹. ſ. polus nr̃ ſit deorſum. ⁊ polus antarcticus ei oppoſitus ſit ſurſum. 4° vtrũ h⁹ differentie ĩ celo. ſ. ſurſũ deorſũ ⁊c̃. ſint diſtincte ex natura rei vel ſolũ ſ̃m habitudinẽ ad nos.

Quantum ad primũ. ſ. vtrũ in celo ſint ſurſũ ⁊ deorſuz. ante ⁊ retro. dextrũ ⁊ ſiniſtrũ. arguitur p̃mo q̃ nõ. nã ignis in ſpera ſua dr̃ ſimpl̃r ſurſũ. id̃ ĩ celo ſup ipſum nõ oz eẽ deorſum. alr̃ deorſuz eẽt ſup ſurſũ qđ ẽ falſum. ¶ 2° celũ eſt ſpericũ ⁊ ſiĩum partiũ. ſed in qb⁹ iueniuntur h⁹ dr̃ie ſunt diſſimiliũ partium. ſicut ſunt hoĩes ⁊ boues. ⁊ alia pecora campi ⁊c̃. ¶ 3° ſurſũ ⁊ deorſuz habent aſſignari ſ̃m longitudinẽ. q₂ diſtantia alicu⁹ rei iter ſurſuz ⁊ deorſum illius rei dr̃ longitudo illius rei: ⁊ dextrũ ⁊ ſiniſtrum habẽt aſſignari ſ̃m latitudinez rei. mõ in celo nõ eſt longitudo alia a latitudine. ex quo celũ ponitur eẽ ſpericũ. ¶ Quarto. a dextra pte dz incipi motus. ſed in celo nulla eſt pars. a qua incipiat motus ipſi⁹ celi: poſtq̃₃ celũ ppetuo mouebatur. ¶ Quinto. ſurſuz eſt p̃ncipiũ mot⁹ ſ̃m augmẽtum ante eſt principiũ motus ſ̃m ſenſum. ad ante enĩ ſunt ſenſatiões. ⁊ maxime viſiones que fiũt p lineas rectas nõ reflexas. ſed augumẽtatio ⁊ ſenſatio non inueniuntur ĩ celo ſecundum q̃ dicebatur in vltima queſtione huius p̃mi. ergo in celo non inueniuntur ſurſum ⁊ ante. ⁊ per conſequens nec differentie poſitionis his oppoſite. ¶ Sexto ſecundum diuerſos motus dicte differentie aſſignantur corporibus. ſed in celo non ſũt diuerſi motus cum celũ ſit corpus ſimplex corporis autẽ ſimplicis eſt ſoluz vnus motus ex primo huius. ergo ⁊c̃.

Oppoſitũ vult Ari. ⁊ ad hoc ipſe arguit ſic in lr̃a. in corporibus impfectis ſicut in inanimatis non inueniunt̃ dicte differentie poſitionis propter eorum impfectionẽ. vnde ĩ lapide non dicimus vnã partem eſſe dextrã ⁊ aliam ſiniſtram ⁊ aliam ante ⁊ aliã retro. niſi in ordine ad nos. In plantis autez que ſunt perfectiores ipſis inanimatis iam ĩueniuntur ſurſum ⁊ deorſum. ſed nõ alie. Sed in animalibus pfectis inueniuntur omnes dicte differẽtie. cũ ergo celum ſit corpus maxime perfectũ ſicut probatum eſt primo huius. videtur q̃ in eo debent repiri omnes dicte differentie. ¶ Scd̃o arguit Ari. ad idez. quia aliter non põt aſſignari rõ quare celum magis moueretur ad vnã ptem q̃₃ ad aliaz niſi ibi aſſignaretur dextrũ ⁊ an̄. ⁊ cũ de hoc debeat aſſignari ratio cũ hoc non ſit a caſu. ſequitur ⁊c̃. ¶ In iſta q̃one primo aliqua ſunt ſupponẽda. deinde ponẽde ſunt alique concluſiones.

Quantum ad p̃mũ ſupponẽduz eſt p̃mo q̃ iſte due differentie ſurſum ⁊ deorſum aliquibus corporibus attribuũtur ſimpliciter ſecundũ diuerſas partes diuerſarũ potentiarum exiſtẽtes in illis corporibus ſicut hominibus ⁊ animalibus perfectis. ſurſum enĩ eſt principiũ augumentatiõis ⁊ nutritionis. ⁊ ſic eſt caput ſurſũ ⁊ os per qđ capit nutrimentum. ⁊ ſecundũ hoc radices p quas plante ſumunt ſuũ alimẽtum debent dici ſurſũ. hoc vult Ari. ſecundo de anima. cum hoc tamẽ bene ſtat q̃ in reſpectu ad loca elemẽtorum radices ſũt deorſum. ⁊ ita nõ eſt inconueniens q̃ ſecundum aliqñ ⁊ aliam acceptionem eius qđ eſt ſurſum ⁊ eius quod eſt deorſuz idẽ dicit̃ ſurſuz ⁊ deorſum. Aliq̃bus aũt corporibus dicte due differẽtie nõ attribuunt̃ ſimpl̃r: ſed ſolũ reſpectiue. ſicut ĩ corporibus inaĩatis. vnde in talibus ſurſuz ⁊ deorſum dicũtur ſolũ reſpectiue ad loca elemẽtor̃. vnde in lapide illa pars dicit̃ ſurſum que verſa eſt verſus locũ leuiũ: ⁊ illa deorſum que verſa eſt verſus locuz grauiũ: ⁊ ſi ille lapis vertit̃. tũc pars que ante dicebat̃ ſurſum poſtea dicit̃ deorſum. ⁊ ecõuerſo. ex quo patet q̃ dicte due differẽtie ſolũ reperiũtur ibi reſpectiue: ſed ſic nõ eſt de hoĩe. q̃litercũq₃. n. homo vertat̃ ſemp caput ⁊ os dicitur ſurſum in hoĩe. ⁊ pedes deorſum in eodẽ. ⁊ ſic patet q̃ iſte due differentie ſurſum et deorſum in aliquibus corporibus reperiũtur ſimpliciter. in aliquibus autem non niſi reſpectiue. ⁊ hoc vult ſuppoſitio. ¶ Secunda ſuppoſitio. q̃ ſimiliter dextrum et ſiniſtrum in aliquibus reperiuntur ſimpliciter. In aliquibus autem reſpectiue ſolum. patet hec. nam in homine illa pars dicit̃ dextra a qua incipit motus. ⁊ pars ei oppoſita dicit̃ ſiniſtra. in lapidibus autez ⁊ in plantis que non ſunt mobilia niſi tali motu quo mouentur grauia ⁊ leuia. dicte differẽtie poſitionis ſcilicet dextrũ ⁊ ſiniſtrum non reperiuntur ſimpliciter: ſicut in homine: ſed reſpectiue ad nos. vnde per motum lapidis eadẽ pars efficit̃ ſiniſtra que prius erat dextra: ſed ſic non eſt de homine. vnde qualitercũq₃ homo moueatur illa pars que fuit dextra manet dextra. ⁊ que fuit ſiniſtra manet ſiniſtra. ¶ Tertia ſuppoſitio. q̃ ſĩliter iſte due dr̃ie. ante ⁊ retro in aliquibus corporibus reperiuntur ſimpliciter. in aliquib⁹ autem reſpectiue ſolũ. patet. quia in animali illa pars dicitur ante in qua magis vigent virtutes ſenſitiue. ⁊ pars ei oppoſita dicitur retro. ſ₃ in corpore minus perfecto dicte differẽtie dicũtur reſpectiue. qđ patet. q₂ per taliũ corpor̃ motuz. poteſt fieri q̃ eadẽ pars que prius dicebatur ante poſtea dicitur retro. ſed qualitercũq₃ moueatur aĩal. ſemp illa pars dicitur ante in qua magis vigent virtutes ſenſitiue. nec eadẽ pars fit retro que prius fuit an̄ per motũ localem. ⁊ hoc in ipſis animalib⁹. ¶ Quarta ſuppoſitio q̃ cor⁹ in qb⁹ dicte dr̃ie poſitõis reperiunt̃ ſimpl̃r habẽt partes diuerſarum virtutũ ⁊ potentiar̃ quar̃ vna dicitur an̄ ⁊ alia retro. vna ſurſuz ⁊ alia deorſum. vna dextra ⁊ alia ſiniſtra. ¶ Sed corpora in quibus dicte differẽtie repiũtur reſpectiue ſolum nõ oz habere ptes diuerſar̃ virtutũ. ⁊ potẽtiaruz diſtinctas ſ̃m diſtinctionem dictar̃ dr̃iar̃ poſitionis. ⁊ ideo quia in plantis ſurſũ ⁊ deorſuz repiuntur ſimpl̃r. ideo plante habẽt illas ptes diuerſar̃ opationũ ⁊ virtutũ. ſ₃ quia in eiſdem ante ⁊ retro dextrum ⁊ ſiniſtrũ nõ reperiunt̃ niſi reſpectiue. ideo nõ habẽt illas ptes diuerſar̃ opationum. ¶ Ex iſtis ſuppõnibus põt trahi. 5ᵃ. ſ. q̃ ſurſum ⁊ deorſuz deſeruiunt ad motũ augmentationis ⁊ nutritionis. dextrum autem ⁊ ſiniſtrũ quãtuz ad motũ localẽ. ſed an̄ ⁊ retro ſolũ quantũ ad ſenſationẽ. ⁊ hoc in corporibus in qb⁹ dcẽ dr̃ie poſitionis reperiuntur ſimpliciter. ⁊ non reſpectiue ſoluz. Iſte quinq₃ ſuppoſitiones valebunt nobis ad iſtã mãm de differentijs poſitionis in celo.

Quantum ad ſcd̃m ſit prima concluſio. iſte due differentie poſitionis. ſcilicet ſurſuz ⁊ deorſum ſunt naturaliter omnibus alijs priores. patet. quia cõmuniores. vbicũq₃ enim reperiuntur alie. ibi reperiuntur iſte. ſed non ecõuerſo. patet hoc de plantis. quia in plantis reperiuntur naturaliter ſurſum ⁊ deorſum. ſ₃ alie differentie non niſi reſpectiue. ¶ Secundo probatur hoc idem ex ordine dimenſionũ. quia inter dimenſiones longitudo eſt prior. q₂ ſimplicior. ſed ſurſũ ⁊ deorſũ capiũt̃ ſ₃ lõgitudinẽ. ſ. de capite ad pedes. dextrũ aũt ⁊ ſiniſtr̃ ſ₃ latitudinẽ

ſed ante ⁊ retro ſm ꝓfunditatē: ⁊ ideo etiā ſurſum ⁊ deorſuʒ ſunt differentie ſimpliciores ⁊ priores alijs differētijs. ℂ Tertio ꝓbatur hoc idē ex parte motuum quibus dicte differentie deſeruiunt. vnde ſicut dicebat qnta ſuppoſitio ſurſum ⁊ deorſum deſeruiunt motui nutritionis ⁊ motui augmētationis. ⁊ dextrū ⁊ ſiniſtrū motui locali: anī ⁊ retro motui ſenſationis. ſed modo nutritio ⁊ augmētatio i aīali precedit alios motus. pri⁹ eni oportet ꝙ aīalia nutriātur ⁊ augmententur anꝙ moueāt ſe ꝓgreſſiue: ⁊ anꝙ ꝓfecte ſentiant: ⁊ adhuc ſi comperimus oēs dictas drīas ad motum augmentatiōis. adhuc corpora ꝑus augenī ſm longitudinem. ſm quā accipitur ſurſum. deinde ſm latitudineʒ ſm quā accipitur dextrū ⁊ ſiniſtrū. deinde ſm ꝓfunditatē ſm quā accipitur anī ⁊ retro. ℂ Quarto. natura magis fuit ſollicita circa ptes qꝝ vnā dicim⁹ ſurſū ⁊ aliā deorſuʒ ipas diſtiguendo ab inuicē. ꝙ circa alias ptes. ⁊ ꝑ hoc arguere ꝓiorítatē ⁊ ꝓncipalitatē illaꝝ partiū ſup alias. ℂ Aſſumptū pʒ. quia in hoīe ⁊ ſimiliter in alijs aīalibus ⁊ plātis nā diſtīxit ſurſuʒ ⁊ deorſuʒ ꝑ figuras: qḋ nō fecit de dextro ⁊ ſiniſtro qḋ patet de capite ⁊ pedib⁹ ⁊ brachijs. quoꝝ vnū ē dextrū aliud ſiniſtꝝ: ⁊ ſīliter de laterib⁹. ℂ Scda ꝯcluſio. ſi i celo ſūt alique dictarū differētiaꝝ poſitionis. tunc in ipſo ſunt iſte ſurſum ⁊ deorſum. ꝓbaī. qꝛ iſte due drīe ſunt ceteris differētijs communiores. ꝑ precedētē ꝯcluſionē: ergo vbicūꝙ reperiuntur alique drīe poſitiōis vtiꝙ ibi repiunī iſte due cum alie ſint eis poſteriores. ℂ Tertia cōcluſio. ꝙ i celo ſūt iſte due drīe dextrū ⁊ ſiniſtrū: ꝓbaī. qꝛ vbi determiate inuenitur principiū motus ab vna parte ad aliā ibi debet poni dextrū ⁊ ſiniſtrū: cū de rōne dextri ſit ꝙ ab eo incipit motus naturaliter. ſed celum determinate mouet ab vna pte viſus aliā. ſ. ab oriēte verſus occidentē ꝑ meridiē. ⁊ non ecōuerſo. ergo in eo debet aſſignari dextrum. ſ. in oriente ⁊ ſiniſtruʒ in oppoſito. ſ. in occidente. ℂ Quarta ꝯclō in celo ſunt omnes dicte drīe. ꝓbatur. i celo reperiunī dextrū ⁊ ſiniſtrū ꝑ ꝓcedentē cōcluſionē. que ſūt alijs differētijs poſteriores. ſi autē in celo reperiunī poſteriores differētie rōnabile eſt ꝙ in ipſo etiā reperiātur ꝓores. ſ. ante retro ſurſum ⁊ deorſum. ℂ 2° pōt perſuaderi ex hoc ꝙ dicte differentie quodāmodo inueniuntur in magnete. qui quidē magnes multum habet de influentia celeſti intantuʒ ꝙ dicitur in quodam tractatu de magnete. ꝙ qui faceret vnā ſperā de magnete ⁊ eā diſponeret ſm ſuos polos ad polos mūdi moueretur motu diurno ſicut celū. ⁊ ex hoc bene poſſet fieri certiſſimū horologium.

Ad rationes ad primā dico ꝙ illa bñ ꝓbat ꝙ ſm reſpectuʒ ad loca elementoꝝ. in celo nō eſt ſurſum neꝙ deorſuʒ cū quo bñ ſtat ꝙ ſm ꝓprietates motus localis celi bñ ſunt ibi dicte differētie: ſm ꝙ poſtea magis declarabitur. ℂ Ad ſcdaʒ. illa bñ ꝓbat ꝙ celū non habet diſtinctas ptes ſm figuras: cuʒ quo bñ ſtat ꝙ habet diſtinctas ptes ꝑ potētias ⁊ ꝓprietates ptinētes ad motuʒ localeʒ celi. vñ poli habēt aliā ꝓprietatē in motu celi cū ſint imobiles ꝙ ptes in equinoctiali circulo: que velociſſime mouentur. ℂ Ad tertiā. dico ꝙ vbi eſſet diuerſa figura lōgitudinis ad latitudinem. ibi ſcdꝫ illas figuras differt ſiniſtruʒ vel ſurſum a dextro. ⁊ ſic de alijs differētijs. ſed i corpore ſperico ſufficit qḋ differant ꝑ ꝓprietates ptinētes ad motum localē illius ſperici. ⁊ iō nego. ꝙ ſemꝑ ſurſū ⁊ deorſum debeat capi ſm longitudinē. ⁊ dextrū ⁊ ſiniſtrū ſcdm latitudinē. ℂ Ad quartaʒ. dico ꝙ licet i oriēte nō incipiat motus celi. tamen ibi inciperet vel incepiſſet. ſi aliquādo ceſſiſſet. ⁊ nō perpetuo durauiſſet. ⁊ hoc ſufficit. ℂ Ad qntā. dico ꝙ vbi eſt augmentatio ⁊ ſenſatio ibi dicte differentie bene deſeruiūt ad augmentationē ⁊ ſenſationē. ſed vbi reperitur ſolum motus localis dicte drīe poſſunt deſeruire ſoluʒ ad illūʒ ita ꝙ illa pars dicatur dextra a q̄ incepit vel incepiſſet motus: ⁊ illa ante per quā: ⁊ illa ſiniſtra ad quā. ⁊ pars oppoſita ante dicatur retro. ⁊ tunc pūcta terminantia lineā circa quam fit ille motus dicātur vnus ſurſum. ⁊ alter deorſuʒ. Per hoc idem reſpondeatur ad ſextaʒ. ⁊ ſic eſt finis queſtionis.

ℂ Dico autem longitudinem quidem ipſius ſecundum polos diſtantie. Et polorum hunc quidem ſurſum hunc autem deorſum ⁊c̄. Textu cōmenti decimi quarti. Queſtio II.

Secūdum propoſitoꝝ erat. vtꝝ i celo debeat ſumi ſurſū ⁊ deorſum ſcdꝫ polos: ita ꝙ vn⁹ poloꝝ ſit ſurſū ⁊ alter deorſū. Arguitur ꝑmo ꝙ nō. qꝛ ſurſuʒ ⁊ deorſuʒ debent ſumi in corpore ſcdm terminos longitudinis. ſed nūc ē ita ꝙ nō eſt magis longitudo capiēda iter duos polos ꝙ inter orientem ⁊ occidentem: ex eo ꝙ vtrobiꝙ linee eſſent ſibi inuicē equales. ergo nō magis debent aſſignari ſurſuʒ ⁊ deorſuʒ ſcdm polos ꝙ ſcdꝫ orientē ⁊ occidentem. ℂ Scdo. diſtātia de polo ad polū ē latitudo. ergo ꝗtuʒ ad polos nō debet accipi ſurſū ⁊ deorſū. ſʒ magis dextrū ⁊ ſiniſtrū: poſtꝙ dextrū ⁊ ſiniſtrū ſunt termini latitudinis. añcedens probatur. qꝛ aſtrologi ⁊ Ariſto. in ſcdo metheororuʒ vocant longitudines climatū ꝑ pceſſum de oriente i occidentē. ſed vocāt latitudines climatū ſm pceſſum de polo ad polum. ℂ Tertio. ꝑ ꝯmentatorē ſurſum eſt ibi vbi eſt magis principiū motus. ſed hoc non eſt in aliquo poloruʒ ſed magis circa equinoctialeʒ circulū. qḋ patet. nā Ariſto. 2° phyſicoꝝ querit vbi in ſpera magis debeat poni motor Ipſe reſpōdet ꝙ in circūferentia. qꝛ illa magis ⁊ velocius mouet. ergo ſimiliter in partib⁹ circuli equinoctialis que axime velociter mouēntur debet magis poni ſurſuʒ ꝙ i polis qui minime mouentur. ℂ Quarto in nobis ſurſum eſt nobilior pars. quod pʒ ꝺ capite. ideo ꝓportionaliter ſurſuʒ in celo debet poni pars nobilior. ſʒ illa non eſt polus. imo pars nobilior celi eſt ꝑ quā mouentur planete: ⁊ in qua ponuntur imagines ſignorum ſicut ē zodiacus. quē Ari. ſcdo de generatione vocat obliquū circulū. cū ſcdm illa ſigna ⁊ planetas maxime fiant aſtrologie iudicia.

Oppoſitum vult Ariſto. in littera. ℂ In iſta queſtione primo premittēde ſunt ſuppoſitiones deinde ponēde ſunt cōcluſiones.

Prima ſuppoſitio ſit iſta: ꝙ in celo debēt imaginari tres dimēſiones: vna de vno polo ad aliū. ſecunda ab oriente ad occidētē. tertia a puncto meridiei ad punctū ſibi oppoſitū. ℂ Secunda ſuppoſitio. ꝙ iſtorū ſex punctorū tales tres dimenſiones terminātiū vnus vocaī pūct⁹ oriētis: alter pūct⁹ occidētis. ⁊ ali⁹ pūct⁹ mediꝰ celi. ⁊ ali⁹ pūct⁹ ſeu angl's terre. ⁊ alioꝝ duoꝝ pūctoꝝ vn⁹ vocaī arctic⁹. ⁊ alter antarcticus ſeu termin⁹ mot⁹ vel axis circa quē celū reuoluiī. ℂ Tertia ſuppoſitio. ꝙ partes celi circa dicta pūcta exiſtētes aliā ⁊ aliā habēt virtutē ⁊ potētiā. vñ ſol ⁊ ceteri planete aliā ⁊ aliā habēt potētiā in oriēte. ⁊ aliā in occidēte. ⁊ aliā in medio celi. ⁊ aliā in angulo terre. ſic ſilr aliā habēt virtutē ſtelle exiſtētes circa vnū poluʒ. ⁊ aliā exiſtētes circa aliū. qḋ pʒ ꝑmo de ſole q aliā hʒ virtutē in oriente ꝙ in medio celi. ex eo igiī ꝙ racemi ſiti verſus orientē ſunt dulciores ꝙ racemi ſiti verſus meridiem. pʒ hoc etiaʒ de luna: que habet ſuā fortitudinē maiorē ſuper motū ⁊ tumeſcentiā aquaꝝ ipſa exiſtente in puncto medij celi. vel i pūcto quē vocamus angulū terre.

Quantum ad ſcdm ſit prima cōcluſio: ſurſū deorſū ante retro dextrū ⁊ ſiniſtrū i celo debēt ſumi ſm dicta ſex puncta imaginata in celo tanꝙ termini dictaꝝ triū dimenſionū imaginataꝝ ibidē. ℂ Probatur

differentie poſitionis ſumētur in corpore ſecundum diuerſas potētias. ⁊ virtutes ⁊ ꝓprietates diuerſarū partiū in illo corpore: qḋ patet de differētijs poſitiōis in hoīe: q̄ꝛ vna accipiṫ ſecundū caput. alia ſecundū pedes. ⁊ ſic de alijs: q̄ ſunt partes diuerſaꝝ potentiaꝝ ⁊ virtutū in hoīe. ⁊ ita ſimilr̄ eſt in alijs aīalibus. ſed dicta ſex pūcta imaginata in celo diuerſas habēt potētias ⁊ virtutes ſcḋꝫ ꝙ dixit ſuppoſitio immediate p̄cedens. ergo ⁊c̄. ❡ Scḋa cōcluſio. oriens debet poni dextrū in celo. ꝓbaṫ. qꝛ a dextro debet incipere motus ſicut dictū eſt in libro de motibus aīaliū. modo ab oriēte icipiūt aſtra ⁊ partes celi moueri ſup noſtrū hemiſperium. ergo ⁊c̄. ❡ Tertia ꝯcluſio. occidēs ſeu pūctus ſiue angulus occidētis. qḋ totū idē eſt. in celo debet dici ſiniſtrū. ꝓbatur. qꝛ punctus occidentis opponiṫ puncto oriētis: ⁊ qꝛ ſemp dextrum opponiṫ ſiniſtro. ⁊ cum dextrū in celo dicaṫ oriēs per p̄cedentem cōcluſionē. ſequiṫ ꝙ ſiniſtrū in celo dicaṫ occidēs ❡ Quarta cōcluſio. pūctus ſiue angulus meridiei debet poni ante in celo. ꝓbatur. qꝛ motus icipiēs a dextro tēdit per ante. iō qꝛ aſtra mouenṫ ab oriēte ad occidentē per meridiē ſeqtur ꝙ punctus meridiei debet dici ante. ❡ Quinta ꝯcluſio. pūctus oppoſitus pūcto meridiei. ſicut eſt angulus noctis dꝫ dici retro in celo. pꝫ ex eo ꝙ opponiṫ ante: modo ante ⁊ retro debēt adinuicē opponi. ❡ Sexta cōcluſio. reſponſalis ad queſtionē ꝙ poloꝝ vnus eſt ſurſuꝫ. ⁊ alter deorſuꝫ. ꝓbatur. nam ſcḋm dicta ſex puncta. de quoꝝ numero ſunt duo poli debent accipi differentie poſitiōis in celo per p̄mā cōcluſionē. ⁊ qꝛ iſte q̄ttuor. differētie poſitionis dextrū ⁊ ſiniſtrū: ante ⁊ retro accipiunṫ ſcḋm quattuor puncta de illis ſex pūctis p̄ p̄cedētes ꝯclōnes: ſeqṫ ꝙ ſurſū ⁊ deorſuꝫ debēt ſumi ſecundū alia duo pūcta. ⁊ hec ſunt poli. igitur ⁊ cetera. ❡ Scḋo arguiṫ ad idē rōnibus Ariſtotelis. in nobis ſcḋm partes magis diſtictas capiṫ ſurſum ⁊ deorſum ſicut patet de ſe. ergo etiā in celo dicte due differētie debēt capi ſcḋm partes in celo magis diſtictas: ſed he videtur eſſe duo poli. qḋ ꝓbaṫ ex hoc ꝙ ſcḋꝫ diſtinctionē illaꝝ adiuicem accipiṫ diſtictio hemiſperioꝝ. ex eo ꝙ ipſi ſunt ille partes celi que nō mutāt ſitū ad nos. ❡ Tertio iter ſurſuꝫ ⁊ deorſum ſunt partes que vocātur partes laterales. modo partes celi que ſūt iter duos polos vocamus partes laterales. ex quo tanq̄ a ſigno ꝯcludiṫ poloꝝ vnum eſſe ſurſum ⁊ alteꝝ deorſum. ❡ Quarto Ariſto. in libro de aīalibus dicit. ꝙ ſi nos imaginemur ꝙ aīal puta hō. ſuper pedeꝫ ſiniſtrū fixum. moueret circulariter icipiēdo motū a pede dextro. donec per pedem dextrū cōpleret vnam circulationeꝫ. tunc axis in illo motu imaginareṫ a ſurſum ad deorſum. ⁊ ideo etiaꝫ in celo debēt eſſe ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ ille partes ſecundum quas axis imaginatur: ⁊ ille ſunt poli mundi.

Ad rationes ad p̄mā bene cōcedo ꝙ ex nulla diſtātia in celo debet poni lōgitudo celi ꝓpter lineā eſſe lōgiorē: ſed ſcḋꝫ ꝓportionē ad aīal diſtātia de polo ad polū poteſt dici lōgitudo. qꝛ ꝓportionaṫ diſtantie q̄ eſt in aīali de ſurſum ad deorſum que eſt lōgitudo aīalis. ⁊ ē illa ꝓportio que iam aſſignabaṫ. qḋ in motu circulari hoīs imaginaṫ axis de ſurſum ad deorſum. ⁊ ideo qꝛ in celo vnꝰ poloꝝ dr̄ ſurſū ⁊ alter deorſū. iō diſtātia iter eos pōt vocari lōgitudo. ❡ Ad ſcḋaꝫ dico ꝙ q̄dā ē lōgitudo motꝰ celi q̄dā ē lōgitudo q̄titatis celi. ſic ſilr̄ mō dico de latitudine. Tūc ad ꝓpoſitū dico. ꝙ ſcḋm ꝓceſſum de polo ad polū hr̄ attenditur longitudo q̄titatis celi: cū quo ſtat qḋ penes eundem ꝓceſſum attendiṫ latitudo motus celi: ſed ſcḋꝫ ꝓceſſum ab oriente in occidentē attendiṫ latitudo q̄titatis celi. cū quo ſtat qḋ penes eundē ꝓceſſum attēdiṫ lōgitudo motus celi. Ex quo patet quomodo poſſunt ꝯcordari modi loquendi. ſ. Ariſto. ⁊ aſtrologoꝝ. ❡ Ad tertiā dico ꝙ licet ſcḋꝫ apparētiā in aīali ſurſum magis ſit p̄ncipiū motus ſenſationis. qḋ patet de aīali. qꝛ in capite qḋ diciṫ ſurſum apparēt maxime organa ſenſuū exterioꝝ requiſitoꝝ ad motū. tamen ſecundū veritatē p̄ncipale p̄ncipiū motus ⁊ ſenſus in aīali nō eſt ſurſum neq̄ deorſum. ſed in intermedio ſicut in corde. ſicut dicit Ariſto. in libro de morte ⁊ vita. tamen illud nihil facit ad ꝓpoſitū de celo. ex hoc ꝙ celum non moueṫ ꝑ ſenſum. ❡ Ad vltimā pōt negari añs. imo cor qḋ eſt p̄ncipium motus in hoīe videṫ eē pars nobilior. ⁊ ideo etiā in celo dextꝫ vel ante videṫ eē pars nobilior. dextrū quidē. qꝛ ab ipſo icipit motus. Aliter poſſet dici negādo ꝯñam. dicēdo ꝙ nō eſt ſimile q̄tuꝫ ad hoc de hoīe ⁊ de celo. qꝛ differētie poſitionis in homine capiūtur ſecunduꝫ ꝙ deſeruiūt motui nutritionis augmētationis. ⁊ ſenſationis. ſecundū quos nō accipiūtur dicte differētie in celo. ex eo ꝙ tales motus nō reperiūtur in eo. Sequitur alia queſtio.

❡ Poloꝝ autē qui quidem ſuper nos apparēt q̄ꝫ deorſum pꝫ eſt. qui autē nobis imanifeſtus que ſurſū ⁊c̄. Textu ꝯmēti decimiquarti.

Queſtio. III.

Tertium ꝓpoſitoꝝ erat. vtrū videlicet polus arcticus. ſcꝫ polus nobis apparēs ſit deorſuꝫ. ⁊ alter. ſ. antarcticus ſurſuꝫ. ❡ Et arguitur. primo qḋ neuter eoꝝ debeat magis dici ſurſuꝫ vel deorſum q̄ alter. nam ſi ſic hoc videretur eſſe ꝓpter quaſdā virtutes. ⁊ ꝓprietates celi reptas in vno ⁊ nō in alio. ⁊ ecōuerſo. ſed hoc eſt falſuꝫ. ꝯñtia videtur tenere. per hoc qꝛ ſic accipiunṫ ſurſum ⁊ deorſuꝫ i nobis. falſitas ꝯſequentis tenet. ex hoc ꝙ nulla videṫ eſſe differentia q̄tum ad polos: niſi ꝙ vnus terminat axē ex vna parte: ⁊ alter ab alia. circa quē voluiṫ celuꝫ. igitur ⁊c̄. ❡ Scḋo polus noſter. ſ. arcticus eſt nobilior q̄ alter polus. ergo polus noſter debet dici ſurſuꝫ. ⁊ alter deorſuꝫ. ꝯſequentia videṫ tenere ex hoc ꝙ ſemp ſurſum eſt mobilius q̄ deorſum. añs ꝓbatur. p̄mo qꝛ terra habitabilis eſt magis ſita verſus poluꝫ arcticū q̄ verſus polū antarcticū. qḋ non videṫ eſſe niſi ꝓpter maiorē nobilitatē ⁊ virtuteꝫ ipſius. ❡ Secundo cōfirmatur hoc. qꝛ ſi nō eſſet differētia ex parte celi vel terre. ſed ſolū ad nos. cuius oppoſitū nondū eſt ꝓbatum per p̄cedentia. nos deberemus dicere polū arcticū eſſe ſurſuꝫ. quia eſt eleuatus ſuper noſtrū hemiſperiū. ⁊ alteꝝ deorſuꝫ. qꝛ eſt depreſſus ſub noſtro hemiſperio.

Oppoſitum vult Ariſt. in littera. ⁊ ad hoc determinandū ⁊ ꝯcedendū cōmentator ponit talē imaginationē de homine vocato athlas. vnde imaginatur de eo ꝙ ſit ita magnus hō ꝙ eſt mirabile. habēs caput i polo antarctico. ⁊ pedes in polo noſtro ſcilicet arctico. hñs faciē ſuaꝫ verſam verſus partē celi nobis meridionalē. ⁊ cuiū verſus partē oppoſitā parti meridionali. habēs dextrā manū in oriente. ⁊ ſiniſtrā in occidēte. ac ſi cōtinue cum manu dextra volueret celuꝫ circa ſe per ante verſus ſiniſtruꝫ. modo ſicut in illo homine caput diciṫ ſurſuꝫ. ⁊ pedes deorſum. ita in celo alter polus. ſ. polus antarcticus dr̄ ſurſū. ⁊ polus noſter dicitur deorſum. ⁊ ita ꝓportionaliter dicaṫ de alijs differētijs poſitionis in celo.

De iſta q̄ſtione ſit prima cōcluſio. nō apparet ex parte motus celi q̄re magis vnus poloꝝ debeat dici ſurſuꝫ ⁊ alter deorſuꝫ. ꝓbaṫ primo. quia nō apparet quomō illi poli differenter faciant vel deſeruiant ad motū celi. naꝫ ſicut vnus eſt terminus axis circa quē fit motus. ita alter. Secundo. nā non magis motus celi eſt ad vnum eorum q̄ ad aliū. Tertio nec itelligētia mouens. ſimplex ⁊ indiuiſibilis exiſtēs eſt magis in vno polo q̄ in alio. ❡ Scḋa concluſio. ꝓpter motum ſenſus vel nutritionis non debet dici vnus polus magis ſurſum q̄ alter. patet ex eo ꝙ tales motꝰ non inueniuntur in celo. vnde celuꝫ nec nutritur nec ſentit.

verum eſt tamen q̈ ſi conſideremus ad motum nutritiõis. bene differunt ſurſuȝ ⁊ deorſuȝ in aĩalibus ⁊ plantis. qꝛ illa pars in illis dicitur ſurſuȝ per quã ſumit̃ alimentum. ⁊ pars illi oppoſita dicit̃ deorſum ꝑ quã eycit̃ alimentũ. ſicut dicit Ariſto. in de morte ⁊ vita: ſed celũ ſicut claꝝ eſt nõ idiget ta libus partibus. Si etiã ↄſideramus q̃tũ ad motũ ſenſatio nis. bene ſurſum ⁊ deorſum diſtiguũtur in aĩalibus in ordi ne ad illũ motũ: ſed nõ in celo. vnde in animali dicimus illã partẽ eẽ ſurſum vbi eſt maior ↄgregatio organoꝝ reqſitoꝝ ad ſenſationẽ. ſed illã dicimus deorſum vbi minor. tales aũt partes nõ ſunt in celo. nec celũ talibus idiget. ex eo q̈ ſicut dcm̃ eſt ꝑus ipſuȝ nõ ſentit. ¶ Tertia ↄcluſio eſt iſta. ꝓpter nobilitatẽ partiũ celi vnus polus debet dici ſurſum ⁊ alter deorſum. ⁊ hoc ſi dicte ſex differẽtie poſitionis diſtiguãtur in celo nãliter. ꝓbat̃. nã in quocũq; corpore dicte ſex differẽ tie diſtiguũtur naturaliter. ⁊ nõ ſolũ reſpectiue. ſurſuȝ dicit̃ nobilior pars. ⁊ deorſum minus nobilis pars. ſicut patet in hoĩe. ¶ Quarta cõcluſio. polus nobis occultus. ſicut eſt po lus antarcticus debet dici ſurſum. ⁊ polus arcticus deorſũ. ꝓbat̃. nã iter partes quaꝝ vna dicit̃ ſurſum ⁊ alia deorſum ⁊ hoc nãliter ⁊ non reſpectiue. ſolũ nobilior pars debet dicí ſurſuȝ per ꝑcedentẽ cõcluſionẽ: ſed circa polũ nobis occul tum eſt nobilior pars celi: q̃ circa polum nobis manifeſtuȝ dicit̃ enĩ ab aliquib' aſtrologis q̈ ibi ſunt nobiliores ſtelle. q̃ hic circa poluȝ nobis apparentẽ. ⁊ maiores in magnitu dine ⁊ iſluentia. ⁊ illud itelligendũ eſt de polis ꝑmi mobilis

Ad rationes Ad primam nego q̈ non ſit alia diffe rẽtia inter polos q̃ q̈ vnus terminat aereȝ mũdi ab vna parte ⁊ alter ab alia. immo eſt alia ſecun dum q̈ iam dicebat̃. ¶ Ad ſcdaȝ. terra habitabilis magis declinat ad polũ arcticũ: admitto: ⁊ quando dicebat̃. ſed ter ra habitabilis debet eẽ verſa verſus nobiliorẽ partem celi. breuiter dico q̈ in celo totali duo ſunt cõſideranda. ſcilicet orbes planetaꝝ. ⁊ primũ mobile. ¶ Ulterius dico q̈ aliter eſt ſurſuȝ ⁊ deorſuȝ aſſignandũ quantũ ad orbes planetaꝝ. ⁊ aliter quantũ ad primum mobile. ſcdm̃ q̈ diffuſius decla rabo in ſequẽti q̃ſtione. Modo dico q̈ nõ oportet terrã ha bitabilẽ eſſe verſaȝ verſus nobiliorem partẽ primi mobilis ſed ſufficit ipſam eẽ verſaȝ verſus nobiliorẽ partẽ orbiũ pla netarũ. ¶ Ad tertiã dico. q̈ bene verum eſt ſecundum vul gares loquẽdo ⁊ ad nos cõſiderãdo q̈ polus arctic' diceret̃ ſurſuȝ. ⁊ antarcticus deorſuȝ. nihilominus cõſiderando di ctas differentias quantum ad nobilitatem partium dicen dum eſt econtrario. Et ſic eſt finis.

¶ Eſt autẽ celuȝ animatum ⁊ habet motus prin cipiũ. Manifeſtum quoniam habet ſurſũ ⁊ de orſuȝ ⁊ dextrum ⁊ ſiniſtrum ⁊c̃. Textu cõmen ti terrij decimi.

Queſtio IIII.

Quartum ꝓpoſitoꝝ erat vtꝝ dicte dif ferẽtie poſitionis reperian tur in celo ex natura rei. vel ſolũ in habitudi ne ad nos. ſ. ſurſuȝ ⁊ deorſuȝ. añ ⁊ retro. dex trum ⁊ ſiniſtrũ. ⁊ arguit̃ primo q̈ nõ. qꝛ celũ eſt ſpericũ. ideo ex nã celi vna pars nõ debet dici magis ſurſum q̃ alia. nec magis dextra q̃ alia. ¶ Scdo qꝛ ſurſum ⁊ deorſum differunt ſpecie. ſimi liter dextrũ ⁊ ſiniſtrũ. ⁊ ſic de alijs. ergo ſi dicte differẽtie in celo reperirent̃ ex natura rei tales ptes celi differrẽt ab inui cẽ ſpecie. quaꝝ vna eẽt ſurſum ⁊ alia deorſuȝ. vel quaꝝ vna eſt dextra ⁊ alia ſiniſtra. qḋ eſt ↄtra cõmẽtatorẽ in iſto ſecũ do. ¶ Tertio. nã ſi ſic cũ oriẽs dicat̃ dextrũ. ⁊ occidẽs ſini ſtrũ. vbiq; in celo eẽt dextrũ ⁊ ſimiliter ſiniſtrũ. qꝛ vbiq; eſt oriẽs reſpectu aliquoꝝ. ⁊ ſimilr̃ vbiq; eſt occidens reſpectu aliquoꝝ. vbi. n. nobis eſt oriẽs ibi alijs eſt occidẽs. quãdo. n. ſol nobis oriĩ aliqbus alijs ſol occidit. ⁊ ſic adhuc videret̃ q̈ in ordine ad nos dicte differẽtie in celo reperiant̃. ¶ Quar to qꝛ celũ ↄtinue mouet̃. ergo ſi illa pars que eſt ĩ oriẽte nũc eſt dextra. qꝛ ipſa poſt erit in occidẽte ipſa erit ſiniſtra. ⁊ ita põt argui de ante ⁊ retro. ¶ Quĩto. ꝑmũ oriẽs terre habita bilis. ⁊ vltimum occidẽs eiuſdem non opponunt̃ dyametra liter. imo ſunt loca valde ꝓpinqua. vt dicit cõmẽtator in fi ne huius ſecũdi. ergo non ſunt extrema latitudinis celi: qḋ tamen deberet eſſe: ſi vna eſſet dextra et alia ſiniſtra. ex eo q̈ in corpore puta in homine vbi ex natura illius corporis inueniuntur dextrum ⁊ ſiniſtrum: ipſa ſunt extrema latitu dinis illius corporis.

Oppoſitum arguit̃. qꝛ niſi in celo dicte differentie diſtinguerent̃ ex natura rei: nõ eſſet ra tio q̃re celum magis moueret̃ ad vnaȝ partem q̃ad aliam. de hoc enĩ non debet dari rõ ex parte terre vel ex parte nr̃a. qꝛ celum non ordinat̃ nec regit̃ per iſta iferiora: ſed magis ecõuerſo. nec apparet q̈ aliũde de hoc poſſit reddi ratio. ni ſi per diſtinctionẽ dextri ⁊ ſiniſtri. vñ per hoc ⁊ non per aliḋ reddit Ariſtoteles de hoc rõnem. Nec valet dicere q̈ non ſit de hoc querẽda ratio. hoc enĩ non eſt a caſu nec a fortuna q̈ celum ſic mouet̃ cum ꝑpetuo ſic moueat̃. ſed ex natura rei. ſed de talibus que per nãm ſunt determinata dꝫ inquiri ⁊ reddi ratio. niſi tunc illa ſint ꝓncipia per ſe nota ſicut dic̃ Ariſtoteles. ergo videt̃ q̈ ille differentie debent poni in ce lo diſtincte ex natura celi. ¶ Scdo in inanimatis nõ ſunt di ſtincte hꝫ differentie ex natura rei propter hoc q̈ ex ſe non mouentur plus ex vna parte q̃ ex alia. vnde q̈ lapis moueat tur vertẽdo vnã parteȝ ſurſuȝ ⁊ aliã deorſuȝ. non ĩeſt ſibi ex natura ſua. ſed accñtaliter. ergo per oppoſitũ dicte differen tie videnẽ eſſe in celo diſticte ex nã celi: qꝛ celum mouet̃. ⁊ non ex oĩ parte ſilr̃. imo ad vnã partẽ ⁊ non ad aliã. ¶ Ter tio in minime mobilibus. ſ. in inaĩatis non diſtinguũt̃ dicte differẽtie aliquo modo quantũ ex parte naturaꝝ talium re rum. In plantis aũt. que ſunt nobiliores in rebus inaĩatis: ⁊ minus nobiles aĩalibus: aliq̃ue de dictis differẽtijs. ſ. ſurſuȝ ⁊ deorſuȝ diſtinguunt̃ ex natura rei: ſed non oĩs. In aĩalibus aũt perfectis. ſicut in hoĩbus oẽs dicte differẽtie diſtinguũt̃ ex natura rei. cuȝ ergo celũ iter cetera corpora ſit corp' ꝑfe ctiſſimum vdet̃ qḋ vtiq; in ipſo oẽs dicte. differẽtie ex natu tura ſua debeãt diſtigui. ⁊ nõ ſolũ in ordine ad nos. ¶ Quar to Ariſtoteles dictas differẽtias cõcludit in celo. ex eo q̈ ce lum eſt animatum: ſed q̈ celũ eſt animatum nõ eſt reſpectĩ ue ad nos: ſed ex nã celi. ¶ Quinto. ĩ magnete ſũt realr̃ vel naturalr̃ dicte dr̃ie poſitiõis. ⁊ apparet in ea dictaꝝ differẽ tiaꝝ diſtinctio in ordine ad celum. ita q̈ vna pars correſpõ det vni polo. ⁊ altera alteri. ⁊ tamen cõſtat q̈ magnes nõ hꝫ talem diſtinctionem niſi a celo. ergo principalius ſunt diſti cte dicte differentie in celo q̃ in magnete. ⁊ per conſequens naturaliter. ¶ In iſta q̃ſtione primo volo recitare tres opi niones de queſito. ¶ Secundo volo tertiã illaꝝ opinionuȝ declarare. qꝛ ipſam ceteris credo eſſe veriorem.

Quantum ad primũ eſt vna opinio q̃ dicit dictas dif ferentias poſitiõis in celo non diſtingui niſi in ordine ad nos. ⁊ non ex natura celi. ⁊ illa habet pro ſe aliquas rõnes de rõnibus poſitis ante oppoſitũ. Huius opi nionis improbatio ⁊ rõnũ ſuaꝝ ſolutio patebit ĩ declaratiõe tertie opinionis: ⁊ in ſoluendo rationes principales. ¶ Se cũda opinio dicit q̈ dicte differẽtie diſtinguũtur in celo ex natura celi: nõ tamẽ ex natura celi moti: ſed ex natura vni' celi ſeu orbis celeſtis quieſcentis. ⁊ imaginatur iſta opinio q̈ vltra omnes celos ſit vnum celum quieſcens. ⁊ q̈ in illo celo ſint partes diuerſaꝝ naturaꝝ ⁊ diuerſaꝝ influentiaꝝ. quarum partiuȝ vna dicitur ſurſum ⁊ alia deorſum ſurſum quidem dicitur illa ſub qua eſt polus nobis occultus. deor ſum autẽ illa ſub qua eſt polus noſter. dextra autem dicit̃ eſſe illa pars ſub qua ſunt partes celi moti. quando oriũtur

babitantibus directe ſub equinoctiali. vbi dicitur ſecundū aliquos aſtrologos eē ſita vna ciuitas que vocaꝛ arym. pars aūt illi oppoſita diceref occidens. pars aūt illa dicit̄ ante q̄ directe eſt ſup orizontē babitātium in dicta ciuitate arym. pars aūt illi oppoſita dicit̄ retro. Et ſic vos videtis tales diſtinguere dictas differētias in celo. nō ex natura celi moti: ſed quieſcētis. De hoc aūt poſtea loco ſuo faciā vnā q̄ſtionē .ſ. vtr̄ ſit ponendū aliqđ celū queſcens. ⁊ibi ponā ⁊ ſoluā pro poſſe rationes ſic opinantiū. ⁊ dicā ꝙ non eſt ponendū aliqđ tale celū queſcēs. ex cuius ꝓbatione patebit iſtā opinionē iam recitatā eſſe falſam. ¶ Tertia opinio diſtinguit dictas differentias in celo. ex diuerſa influentia itelligentie mouētis in vnam partem ⁊ in aliam.

Quantum ad ſcōm pro declaratiōe huius tertie opinionis: ſciendū eſt ꝙ differētia eſt iter verum oriens ⁊ nō verū. vnde oriēs non verū diuerſificatur ſecundū diuerſitatē orizōtiū: ⁊ ita occidēs ſimiliter: ſed oriens verū dicit̄ oriens quantū ad orizontē babitantium ſub equinoctiali in ciuitate arym. ⁊ occidens pars ei oppoſita: ⁊ in illo oriēte athlas imaginaꝛ habere manum dextraꝫ: ⁊ in occidente manū ſiniſtrā: cū imaginaꝛ habere caput verſus polū antarcticū. ⁊ pedes verſus polū arcticū. ⁊ faciē verſus hemiſperiū qđ eſt ſuper orizōtē dicte ciuitatis arym. ¶ Et ſciendū eſt ꝙ poſito ꝙ non eēt ibi illa ciuitas: nec aliqua habitatio: nec talis homo athlas imaginaref ſic ſe habere ſic dictū ē: adhuc nō minus illa pars celi dicta diceretur oriēs verū ⁊ dextra pars celi. ⁊ pars ei oppoſita diceref occidēs ⁊ ſiniſtra pars celi. ꝓpter hoc ꝙ ex illa parte intelligentia maiorem cauſat īfluentiā. Unde imaginandū eſt q̄ntū ad hoc de itelligētia ad celū: ſicut imaginatur de anima itellectiua ad corpus: vnde licet aīa itellectiua ſit tota in toto. ⁊ tota in q̄libet parte in corporis. tamē maioreꝫ cauſat influentiā in vna parte corporis q̄ in alia. ſic ꝓportionaliter imaginādū eſt de itelligentia ad celū. ita ꝙ pars celi in quā itelligentia cauſat maiorē influentiā dicit̄ pars dextra. ⁊ ideo q2 maiorem cauſat īfluentiā in partē illam a qua celū incipit moueri vel icepiſſet. ſicut eſt pars oriētalis talis pars dicit̄ dextra ⁊ ei oppoſita ſiniſtra. ¶ Scdo ſciendū eſt ꝙ orbes planetarum mouenf cōtra motū primi mobilis. ſic dicūt aſtrologi. ⁊ verū eſt. ⁊ ideo in orbib⁹ planetaꝝ aliter oꝫ aſſignare dextrum ⁊ ſiniſtrū: ſil̄r ⁊ alias differētias poſitionis q̄ in pmo mobili. Unde in orbibus planetaꝝ debet aſſignari dextruꝫ verſus occidēs ⁊ ſiniſtrū primi mobilis. Et occidēs orbium planetaꝝ ſeu ſiniſtra pars eoꝝ ōbet aſſignari verſus dextrā partē ⁊ orientalē pmi mobilis. Et ꝓportiōaliter dicatur de alijs differētijs poſitionis in ipſis. recte ac ſi eēnt duo tales athlātes ſeu homines: quoꝝ vn⁹ hr̄et caput verſus vnū polū mundi: ⁊ alter verſus partē bene ꝓpe. puta verſus poluꝫ zodiaci haberet pedes. ⁊ verſus quā parteꝫ vnus haberet manum dextrā: verſus illaꝫ alter haberet manū ſiniſtram: ita ꝙ ſic motor primi mobilis īfluit aliter in partē dextraꝫ ſui orbis: ⁊ al̄r in ſiniſtrā: ita etiā motor orbis planete īfluit aliter in partē dextrā ſui orbis: ⁊ aliter in ſiniſtraꝫ. ¶ Ex his videatur ad queſtionē iuxta tertiam opinionē. ꝙ in celo diſtinguunt̄ ex natura rei dicte differētie poſitionis. ⁊ non ſolum in habitudine ad nos. ⁊ ꝓ hoc adducantur rationes q̄bus arguebatur poſt oppoſitum.

Et reſpondeatur ad alias rationes ꝓbātes oppoſitū. ¶ Ad pmā. celū eſt ſpericū. ideo quātū eſt ex natura celi ⁊c̄. negaꝛ ꝯſequētia. nam poſito ꝙ hō fieret ſperice figure adhuc vna pars hoīs diceref dextra ⁊ alia ſiniſtra. alia ſurſum alia deorſum. alia ante alia retro. ꝓpter diuerſas virtutes ⁊ potētias adhuc exiſtētes in diuerſis partibus hoīs. licet non ꝓpter diuerſas figuras. ¶ Ad ſcdaꝫ dico ꝙ licet iſti termini ſurſum ⁊ deorſum differāt ſpecie. cū hoc tamē bene ſtare poteſt ꝙ res ꝑ quib⁹ ſupponūt ſint eiuſdē ſpeciei ſubſtātialiter. vnde licet albū ⁊ nigrū differāt ſpecie. tamē res ꝑ q̄bus ſupponūt ſicut ſor. ⁊ plato poſſunt eē eiuſdē ſpeciei. ¶ Ad tertiā negaꝛ ꝯſeq̄ntia. ad ꝓbationē dico ꝙ nō qđcūq3 oriēs dicit̄ dextra pars celi nec qđcūq3 occidens dicit̄ ſiniſtra pars celi: ſed oriens veꝝ dūtaxat dextra pars celi dicit̄. qđ accipiendū eſt ad ciuitatē arym. ⁊ hec eſt illa pars celi in qua nobis orit̄ ſol exiſtens in aliquo pūcto equinoctiali. puta in ꝓncipio arietis. vel in ꝓncipio libre. ⁊ pars ei oppoſita dicit̄ occidēs. ¶ Ad quartā. illa bene ꝓbat qđ pars celi que mō eſt dextra aliquādo erit ſiniſtra. ⁊ ideo nō eadē pars celi ſecundū numeꝝ manet dextra vel ſiniſtra. ſed bene ſm̄ equiualentiam. ¶ Ad q̄ntā. illa bn̄ ꝓbat qđ oriens ⁊ occidēs non veꝝ nō ſunt dextra pars. ⁊ ſiniſtra pars celi: cum hoc tamē ſtat ꝙ bene oriēs ⁊ occidens veꝝ accepta ad ciuitatem arym ſunt dextra ⁊ ſiniſtra pars celi. ⁊ hoc quātum eſt ex parte diuerſe influentie primi motoris i illas partes. Sic ergo expedita ſit iſta materia de differentijs poſitionis in celo.

¶ Figuram autem ſpericam neceſſe eſt habere celum ⁊c̄. Textu cōmenti vigeſimi ſecundi.

Queſtio. V.

Nunc ſequitur tractare de figura celi. de qua formef vnica q̄ſtio. ſ. vtrū celū ſit ſperice figure. arguiꝛ primo qđ non. quia celum eſt orbiculare. ergo non eſt ſpericum ꝯñtia tenet. nā differunt orbiculare ⁊ ſpericum. orbiculare enī dicitur corpus ꝯcauū. ſpericū autem dicit̄ corpus ſolidū. anteceđens patet de ſe. ¶ Secundo. figura ſperica eſt oīum figurarum yſoperimetrarū minima. ergo celū non eſt ſperice figure. ꝯñtia patet. pro tāto q2 celū cū ſit maxime capacitatis ſibi nō cōpetit figura minima. ꝙ autē ſit maxime capacitatis pꝫ. q2 oīa corpora totius vniuerſi ꝓter ipſum includit: antecedēs pꝫ per archymenideꝫ. in libro de yſoperimetris. ¶ Tertio. aliq̄ partes celi non ſunt ſperice figure. ergo nec celū. ꝯſequētia tenet. nam cum celū ſit homogeneū. cōſimilis debet eſſe figura celi ⁊ ſuaꝝ partiū. ſicut patet. de aqua ⁊ gutta aque. aīs patet de orbibus ecentricis. qui claudūt intra ſe orbē deferentē planetā. tales enī in vna parte ſūt ſpiſſiores ⁊ in alia parte magis tenues.

Oppoſitum vult Ariſtoteles in littera. qđ probat pluribus rationibus. que videbuntur ponendo concluſiones.

Pro queſtione pmo notandū eſt. ꝙ q̄ſtio poteſt itelligi de figura celi vltimi quo ad ſuperficiē eius ꝯuexā. vel de figura totali celi quātū ad ſupficiem eius cōcauam. vel de figuris orbiuꝫ intermediorum inter orbē ſupremū ⁊ infimū quantum ad eorū ſuperficies concauas ⁊ conuexas.

Tunc ſit prima cōcluſio. non eſt demōſtrabile celū vltimum quantū ad eius ſuperficiē conuexā eſſe ſperice figure. patet. nā poſito ꝙ quantū ad dictā ſuperficiem eſſet figure oualis vel colūnaris. non ꝓꝑ hoc ſequeref aliquid cōtra ꝓncipia naturalia. ¶ Secūda cōcluſio. bene eſt demōſtrabile celū vltimū non eſſe figure angularis. poſito ꝙ moueaꝛ. patet. nā ſi ſic. tunc tali aliquo angulo moto extra ſpaciū imaginatū qđ occurreret relinqueref vacuū. qđ eſt cōtra principia nāl̄ia. ¶ Tertia cōcluſio. nec eſt demonſtrabile celū quantū ad eius ſuperficiē concauā infimaꝫ nō eſſe angularis figure: pꝫ hoc. quia ad motū talis anguli aliud corpus ſicut ignis ſuccederet. ⁊ repleret locū quem prius repleuit ille angulus. ⁊ ſic non oporteret ponere vacuum. ¶ Quarta cōcluſio. neceſſariū eſt ſecundū principia naturalia orbes itermedios iter ſupremū ⁊ īfimū eſſe ſpericos. tam quantū ad ſuperficies cōcauas. q̄ quantum ad ſuper-

ficies cōuexas. hoc probatur ſupponendo primo. ꝙ orbes itermedij moueant ſuper alijs polis motu ꝓprio ꝙ̄ pmum mobile. ſicut ſup polis zodiaci. Secūdo ſupponit. ꝙ celuꝫ non eſt frāgibile. nec ꝯdempſabile. nec rarefactibile. Tertio ſupponit. ꝙ dimenſionū penetratio nō eſt poſſibilis.

¶ Iſtis ſuppoſitis. pꝫ ꝯcluſio. naꝫ ſi orbes itermedij eſſent alteri⁹ figure quo ad eorū ſupficies cōcauas vel conuexas: tūc exquo moueant ſup alijs polis ꝙ̄ primū mobile. ſicut dixit pma ſuppoſitio. oporteret vel ꝙ celum eſſet frangibile. vel cōdempſabile. vel rarefactibile. cui⁹ oppoſitū dicit ſcda ſuppoſitio. vel oporteret fieri penetrationē dimēſionū. cui⁹ oppoſitū dicit tertia ſuppō. vel oporteret eſſe vacuuꝫ iter orbes itermedios. qḋ etiā ſuppono eſſe falſuꝫ. ¶ Quinta ꝯcluſio. rōnabilius eſt ponere celū quo ad oēs eius ſupficies taꝫ concauā quā conuexaꝫ eſſe ſperice figure ꝙ̄ alicuius alterius. probat. Primo qꝛ pulchriori ⁊ pfectiori corpori debet attribui figura pulchrior ⁊ pfectior. ſed illa eſt figura ſperica. ergo ⁊c̄. ¶ Scdo. celuꝫ eſt corpus ſimpliciſſimū ſicut pꝫ. ex ꝓus dictis. ergo ſibi debet figura ſperica que eſt figura ſimpliciſſima. qḋ pꝫ ex eo ꝙ ipſa eſt vna linea ꝯtēta. alie aūt pluribus lineis cōtinent. ſicut ſunt figure triāgulares ⁊ q̄drangulares ⁊c̄. ¶ Tertio celū cū ſit corpus pfectiſſimuꝫ. rationabile eſt ꝙ ſibi tribuat figura pfectiſſima. ſed talis eſt figura ſperica. qḋ pꝫ ex eo ꝙ linee circunferentiali vel ſupficiali cōtinenti circulū non pōt fieri additio. nec ſupficiei circunferentiali cōtinenti ſperā vel orbē. lineis autē vel ſupficiebus alijs bene pōt fieri additio. pfectum aūt dicit cui nō poteſt fieri additio. ergo ⁊c̄. ¶ Quarto. celo debet talis figura que eſt aptiſſima ad motū. cum motus celi ſit velociſſimus. talis aūt eſt figura ſperica. vnde aptior eſt vnus globus ſpericus ad hoc ꝙ voluat ſup terram. ꝙ̄ ſit vnum corpus cubicum. ¶ Quinto. celū cōtinet oia. ergo rationabile eſt ꝙ habeat figurā capaciſſimā. talis autem eſt figura ſperica. vnde demonſtratū eſt ab archymenide in libro de yſoperimetris figurā ſpericā omnū figuraꝝ ſibi yſoperimetraꝝ eſſe capaciſſimaꝫ. Unde figure yſoperimetre ſupficiales dicunt q̄ꝝ linee vnius qbus cōtinet ſimul iuncte lineis alterius cōiunctis qbus alia continet ſunt equales. vbi gr̄a. ſicut ſi eſſent tres figure. ſ. circulus: triāgulus. quadratus. ſic ſe habentes ꝙ circūferentia circuli in rectū ꝓtenſa eſſet equalis lineis trianguli ⁊ ſil' iunctis ⁊ poſitis vna ante aliā. ⁊ ſimilr lineis q̄drati. tunc dicte tres ſupficies dicerent figure yſoperimetre. Proportionalr dicat de figuris yſopimetris in ſolidis.

¶ Sexto. corpori elōgatiſſimo a corruptiōe ⁊ leſione debetur figura que eſt magis ſaluatiua figurati. ſꝫ hec eſt figura ſpica. qꝛ in tali figura ptes adinuicem magis vicinant. vicinitas aūt partiū in toto eſt ꝓpter mutuas īfluentias earuꝫ. ¶ Deinde ꝓbat ſpecialiter ꝙ celū eſt ſpicum quantum ad ſupficiem eius cōcauam. naꝫ omnia īſtrumenta qbus certificant celeſtia ſunt ſpica: vel ad nāꝫ ſpere reducta: qḋ videt eſſe ſignū celū eſſe ſpice figure quantū ad dictā ſupficiem. ¶ Secūndo. qꝛ ſi nō tunc non oēs ptes celi quantū ad cōcauum orbis lune equalr diſtarent a loco deorſum: ſed hoc eſt falſum. ꝯſequentia patet de ſe. ſed falſitas ꝯſequētis ꝓbat. nam celū cum ſit vniꝰ nāe. ⁊ equalis in omnibus ptibus. oportet ꝙ equalr diſtet a terra ⁊ a loco deorſum: qꝛ diſtātia in natura eſt cā diſtātie in ſitu in corporib⁹ mundi. ¶ Tertio ꝓbatur. ꝙ celum q̄tum ad ei⁹ concauuꝫ non eſt plane figure ad modū quadrati ſeu quadrāguli vel trianguli. nam ſi ſic tūc ſtelle quando eſſent in oriente ⁊ in occidēte magis longe diſtarēt a nobis ꝙ̄ quando eſſent in meridie: qꝛ tunc eſſent ſupra capita noſtrā. ſed hoc videt falſuꝫ. qꝛ tunc apparerent minores in oriente vel in occidente ꝙ̄ in medio celi. ꝫ tñ ē falſuꝫ. qꝛ ſol apparet maior in oriēte ꝙ̄ in medio celi. ¶ Sed tunc aliquis diceret. ergo videtur. ꝙ quādo ſol eſt in meridie. ſit a nobis remotior ꝙ̄ quādo eſt in oriente vel in occidente. ⁊ tamē hoc eſt falſum. ſuppoſito ꝙ terra ſit in medio celi. ⁊ vlterius ſuppoſito ꝙ celuꝫ ſit ſpericū. ¶ Reſpondetur ꝙ cauſa eius ꝙ ſol apparet nobis maior in oriēte vel in occidente non eſt maior ꝓpinquitas ſolis ad nos. ſꝫ hoc eſt ꝓpter aliā cauſaꝫ. ſ. quia quando ſol eſt in oriente tūc iter nos ⁊ ſolem ſunt poſiti quidā vapores per quos videtur ſol per refractionē radiorum. propter quā tunc apparet maior recte. ſicut denarius in aqua poſitus apparet maior ꝙ̄ extra. propter defectum autem talis refractionis radioruꝫ ſole exñte in meridie nō apparet nobis ipe ſol tāte q̄titatis. ¶ Quarto. nā ſi celū eēt plane figure q̄tū ad ſupficiē ꝯcauā. tūc ſol ⁊ etiā luna ex elōgatione eius a nobis non occultaret nobis in oriente ꝑ partē poſt partē. ſed ſimul ſcdm ſe totum: ⁊ tamen falſitas huius patet ad experientiam.

Ad rationes ad pmā. celū ē orbicularis figure ⁊c̄. negat ꝯña. qꝛ ſolem⁹ vti iſtis termis ſpera. orbis ꝑ eodē. ſꝫ hoc ē large accipiēdo dictos terminos. nihilominus accipiēdo ipſos ſcdm ſignificationes proprias ipſorum habent diuerſas deſcriptiones exprimentes quid nominis. et ideo quando ſic accipiuntur eſſet dicendum: ꝙ celum non eſſet ſpicum. ſed orbiculare. ¶ Ad ſecundā. dico ꝙ figura ſpica inter figuras omnes. ſibi yſoperimetras eſt minima quantū ad loci occupationē. cuꝫ hoc tamen ſtat ꝙ inter eaſdem eſt maxima quantū ad interiorem capacitatē ⁊ ideo expedientius ⁊ commodius eſt celum eſſe ſperice figure ꝙ̄ alicuius alterius. ¶ Ad tertiam. dico ꝙ licet aliqui orbes in vna parte ſunt ſpiſſiores. ⁊ in alia magis tenues. tamē illi adhuc ſunt ſperici. licet nō ſit idē centꝝ ſupficiei cōcaue ⁊ ſupficiei ꝯuexe. Sic ergo dictū ſit de celi figura.

¶ Nunc autem tantum manifeſtum eſt propter quam cauſam plura ſunt circularia corpora ⁊c̄. Textu ꝯmenti vigeſimi primi Queſtio VI.

Vlterius querendum eſt circa partes maiores ipſi⁹ celi. ſicut ſunt ſpere ſeu orbes celeſtes. ⁊ quantum ad hoc volo q̄rere duo. Primo de numero ſperarū vtrum ſint octo vel nouem vel plures vel pauciores. Scdo vtrū ad ſaluandū illa que apparēt ex motibus planetaꝝ oporteat ponere eccentricos ⁊ epiciclos.

Quantum ad pmū arguit pmo. ꝙ nō ſint plures orbes celeſtes ſeu ſpere. nam ſi ſic vel illi eēnt ꝯtinui vel ꝯtigui. nō poteſt dici ꝙ ꝯtinui. nam tūc oēs mouerētur vno motu ſimplici. qḋ tamē eſt falſum. nam cōmuniter ponit ꝙ orbes planetaꝝ moueant ſup polis zodiaci ꝯtra motū pmi mobilis. qui fit ſup polos mundi. ⁊ patet hoc. nam in tantū ꝙ orbis ſolis facit vnā reuolutionē ꝯtra motū firmamēti. orbis lune facit multo plures. qḋ nō pōt eſſe ſi totū celū eēt vna maſſa ꝯtinua. ex eo ꝙ ꝯtinuoꝝ ad iuicē vnus eſt motus. Nec pōt dici ꝙ ſunt iuicē ꝯtigui. qḋ ꝓbat ſic. quoꝝ vltima ſūt vnū nō ſunt ad iuicē ꝯtigua ſꝫ cōtinua. ſed ſic eſt de orbibus ſupceleſtibus ſibi inuicem imediatis. qḋ ꝓbatur. Nam capiat orbis lune. ⁊ orbis mercurij. qui ponūtur adinuicē imediati. ⁊ arguat ſic. ſuperficies ꝯuexa orbis lune. ⁊ ꝯcaua orbis mercurij ſunt vna ſuperficies. ergo illi duo orbes ſunt adiuicem continui ⁊ nō contigui. antecedens probatur. primo quia dicte ambe ſuperficies equaliter diſtant a centro mundi. Secundo. quia dicte ſuperficies ſunt ſibiinuicem equales. ergo ſunt vna ſuperficies. antecedens probatur. quia ſe habent ſicut locatuꝫ ⁊ locus. ſed illa ſunt ſibi inuicem equalia. quarto phyſicorum. conſequentia probatur. quia ſi dicte ſuperficies ſint ſibi inuicem equales. ⁊ ſunt due. tunc ſequitur ꝙ eſt poſſibile circa idem centrum eſſe duos circulos vel duos orbes ſibi inuicem equales. quod eſt contra tertiuꝫ geometrie. Propor

tionaliter poteſt argui de quibuſcunq̃ alijs orbibus ſibi inuicem imediatis. ℂ Secundo. ad pncipale. nõ ſunt plures ſpere ignis. nec etiam ſunt plures ſpere aeris ⁊c. ergo nec videntur eſſe plures ſpere celeſtes. cõſequẽtia videt̃ tenere p ſimile. ⁊ pbat̃ antecedẽs ratione. nam ſi eſſent plures ſpere celeſtes. ⁊ cum oĩu; ſit vnus motus. ſ. motus circularis. ſeq̃ret̃ ꝙ vnus motus ſimplex naturalis eẽt plurium corpoꝝ ſimpliciũ. cuius oppoſitũ dictũ eſt pmo huius. ℂ Tertio pbat̃ ꝙ ſaltẽ nõ ſit ponẽda nona ſpera: ſeu nonus orbis celeſtis. pmo cõmentatoris auctoritate. qui nõ ponit niſi octo: ⁊ pbatur hoc ratione. nam videt̃ ꝙ fruſtra poneretur nona ſpera. ppter hoc ꝙ ſi poneretur non ifluerent aliquid in iſtis iferioribus. ppter hoc ꝙ orbis omnẽ influentiã quã habet. habet ratione ſtelle vel ſtellaꝝ exiſtẽtium in ipſo. modo in nona ſpera nõ ponitur aliqua ſtella. nã oẽs ſtelle fixe ponuntur in octaua ſpera. alie aũt que dicuntur ſtelle erratice ſeu planete ponuntur in alijs ſeptẽ ſperis. ita ꝙ q̃libet illaꝝ habet vnũ orbem ſpecialem. ita ꝙ ſecundũ ſeptẽ planetas ponuntur ſeptem orbes. ℂ Quarto pbat̃ ꝙ ſint plures q̃ nouem. nam claꝝ eſt ꝙ plures ſunt ſtelle q̃ nouẽ. modo quelibet ſtella eſt vna ſpera celeſtis. q2 eſt corpus celeſte rotũdũ ſolidũ. in cuius medio eſt pũctus: a quo oẽs linee ducibiles ad circũferentiã ſunt equales. ℂ Confirmat̃ ꝙ plures ſint orbes celeſtes q̃ nouem. nam pro ſolo motu ſolis aſſignantur tres orbes. vnus quidẽ. ſ. iferior ꝯcentricus mundo quo ad ꝯcauũ. ⁊ ecẽtricus quo ad ꝯuexũ. ſecũdus qui vocat̃ deferẽs ecentricus mundo tã quo ad ꝯcauum q̃ quo ad ꝯuexum. tertius aũt qui eſt ecẽtricus mundo quo ad ꝯcauum. ⁊ cõcentricus quo ad ꝯuexũ. ⁊ ita pro quolibet alio planetaꝝ oportet aſſignare plures orbes. ppter qḋ videnť eſſe plures q̃ nouem orbes ſeu ſpere celeſtes. ℂ Quinto. ad principale. videt̃ ꝙ ſint ifinite ſpere. ſeu orbes celeſtes. q2 ſi non vltra quãcunq̃ ſperã eẽt alia in ifinitũ. nõ videret̃ quid eſſet vltra vltimã ſperã vtꝝ vacuũ vel quid.

In oppoſitum ſunt oẽs philoſophi ⁊ aſtrologi qui ponunt plures celeſtes orbes. l; in numero orbiũ ſint diuerſificati. na; quidã ponũt ſolũ octo. qdã nouẽ. qdã decẽ. ℂ In iſta q̃one pmo videndũ eſt ppter qd pħi mouebant̃ ad ponẽdum plures orbes celeſtes. ſcḋo videndũ eſt de numero orbiũ celeſtiũ.

Quantum ad pmum ſciendũ eſt ꝙ philoſophi viderunt plures ſtellas moueri ab oriente in occidentẽ ⁊ cũ hoc viderunt ſemp illas ſtellas manere. vel moueri in eq̃li propinquitate ⁊ diſtãtia ab inuicẽ. ppter qḋ mouebant̃ ad ponendũ vnicã ſperã pro omnibus illis ſtellis: in qua quidẽ ſpera ille ſtelle ſunt fixe ſicut clauus in naui: vel pars in toto: quã quidẽ ſperã vocabãt ſperã octaua; ſeu celũ ſtellatũ. deinde cũ experiebant̃ de ſepte; planetis ꝙ aliquãdo plus appropinquarẽt adinuicem. ⁊ aliquando plus recederẽt ab inuicẽ. ⁊ etiã aliquãdo aliq̃bus ſtellis fixis eſſent ppinqores: aliq̃ vero ab illis ſtellis fixis eſſent remotiores: moti erãt ad ponendũ ſeptem orbes planetaꝝ pro quolib; planeta vnu; orbẽ: accipiendo orbẽ pro aggregato ex oĩbus orbibus ſufficientibꝰ ad motu; vnius planete. ℂ De ordine autẽ taliũ orbiũ ſeptem planetaꝝ. quida; poſuerunt pmo ſperã ſaturni. deinde ſperam Iouis. deinde ſperã martis. deinde ſperã veneris. deinde ſperam mercurij. deinde ſperã ſolis. ⁊ vltimã ſperam lune. ita ꝙ illi poſuerunt venerẽ ⁊ mercuriũ ſuper ſolem. Alij autem poſuerunt venerem ſuper ſolem. ⁊ mercuriu; infra. Alij autem econuerſo. ſed quicquid de hoc ſit. rationabilius eſſe videtur ꝙ tres planete ſint ſuper ſolẽ. ⁊ tres infra. ⁊ ſol in medio tanq̃ rex in regni medio. ad finem ꝙ ſupra. ⁊ infra poſſit equalr̃ influere ⁊ illuminare. ℂ Sed ꝯtra hoc aliq̃s diceret ſi ifra ſolem ſunt venus mercuriꝰ ⁊ luna. ⁊ cum luna aliquãdo eclipſat ſolẽ per iterpoſitionem eius iter viſũ noſtꝝ ⁊ ſole;. quę eſt cã ꝙ ſic non facit venus ⁊ mercurius cum tamen etiam aliquãdo cõtingat ipſos ſituari iter viſum ⁊ ſolẽ. ℂ Poteſt dici. ꝙ hoc eſt ppter magnã dyafaneitatem veneris ⁊ mercurij. ⁊ ppter minorem dyaphaneitatem ipſius lune. ℂ Aliter põt dici. ꝙ hoc eſt ppter maiore; propinquitatẽ lune ad nos: vnde vos videtis ſi aliqḋ opacũ ponitur iter oculum ⁊ viſibile: quanto illud opacũ eſt ppinquius oculo: tãto maiorem partẽ viſibilis occultat. ⁊ quãto eſt remotius ab oculo. ⁊ ppinquius viſibili. tanto minorẽ partẽ viſibilis occultat. ſic in pposito luna ppinquior viſui poſita iter viſum ⁊ ſolẽ. ſenſibilẽ partem ſolis põt occultare. venus aute; ⁊ mercurius remotiores a viſu. ⁊ ppinquiores viſibili. ſ. ſoli minorem partẽ ſolis occultant: ⁊ ita paruã ꝙ non ppter hoc ſol apparet eclipſari. ℂ Ulteriꝰ ſciẽdũ eſt. ꝙ q2 aliqui philoſophi nõ perceperũt octauam ſperã moueri pluribus motibꝰ. ſed vnico. ſ. ab oriẽte in occidentẽ: dixerunt ſperam octauã eſſe vltimam: ⁊ nullã eſſe vltra: ⁊ etiã ppter hoc ꝙ quia habet plures ſtellas ipſa eſt nobilior alijs: ⁊ per ꝯñs debet eẽ ſupma ⁊ vltima. Alij aũt pcipiẽtes octaua; ſperam pluribus motibus moueri. vno qdẽ ab oriente in occidentẽ ſup polis mundi. faciendo in die nãli vna; reuolutionẽ circa terrã. alio aute; moueri ab occidẽte in orientẽ ſuper polis zodiaci: centũ annis gradu vno: moti erãt ad ponẽdũ vltra octauũ orbem nonũ: que; vocant primũ mobile: qḋ dicunt moueri vnico ⁊ ſimpliciſſimo motu ab oriẽte in occidentẽ: qḋ quidẽ primũ mobile pducit motũ octaue ſpere diurnum: rapiendo ipſa; ſecu; ab oriẽte in occidentẽ: ⁊ etiã conſimiles motus in orbibus planetaꝝ: ſed ꝙ octaua ſpera mouet̃ ab occidẽte in orientẽ; centũ annis vno gradu. hoc eſt per motorẽ ſibi appropriatum. ⁊ ita ſimilr̃ eſt de ꝯſimili motu orbiũ planetaꝝ. ſic ergo patet. propter quid philoſophi moti erant ad ponendum plures orbes.

Quantum ad ſecundũ pmo premittenda eſt vna diſtinctio. ⁊ ſit iſta ꝙ ſpera vel orbis dicitur vnus tripliciter. vno modo q2 ẽ queda; pars celi ſperica. nõ ſeparata a toto nec ſuppoſitaliter exiſtens. illo modo ſtella bene dicitur vna ſpera. ⁊ ſic ſm talem intellectum loq̃ẽdo valde multe ſunt ſpere celeſtes. Scḋo modo ſpera vel orbis dicitur vnus. q2 eſt vnus orbis ſuppoſitaliter exiſtens. ſiue ſit cõcentricus mundo. ſiue ſit excentricus mundo. ⁊ ſic accipitur cum dicitur ꝙ ſolis ſunt tres orbes. ſcilicet. ecẽtricus. deferens ſolem ⁊ duo alij orbes illum includentes: quorum inferior eſt cõcentricus mundo quantũ ad concauũ. ⁊ eccentricus quantũ ad conuexũ. ſuperior aũt ecentricus quantũ ad concauũ. cõcentricus autẽ quantũ ad cõuexum. ſicut dictum eſt prius. Tertio modo capitur pro orbe concentrico mundo. vel pro aggregato ex omnibus orbibus qui requiruntur. ⁊ ſufficiũt ad ſaluandũ motus vnius planete. qḋ qdẽ aggregatum eſt concentricũ mundo: tam quantũ ad concauum. q̃ quantũ ad conuexu;. Primis duobus modis nolo accipere orbẽ in propoſito: ſed vltimo modo. na; non eſt dubium ꝙ accipiendo orbem primo vel ſecundo modo. multo plures ſunt orbes celeſtes q̃ nouem vel decem. ſed accipiendo orbem vltimo modo: diuerſe ſunt opiniones de numero orbium. Nam vna eſt opinio que ponit nouem orbes celeſtes. ſcilicet ſeptem orbes planetarum. ⁊ octauum orbẽ ſtellatum. ⁊ ſuper illum orbem nonu;: quem vocant primũ mobile. ℂ Pro probatiõe iſtius iſta opinio ſupponit. ꝙ octauus orbis ſeu octaua ſpera mouetur pluribꝰ motibꝰ. vno enim mouetur ab oriente in occidentem. ⁊ hoc ſuper polos mundi. alio autem motu mouetur ab occidente in oriente; ſuper polos zodiaci in centum annis vnico gradu. ℂ Secũdo ſupponit. ꝙ vnus orbis non mouetur pluribus motibus ab eadẽ intelligentia. nec ide; orbis mouet̃ a pluribus intelligentijs ſibi eque primo appropriatis. illud ſatis oſtẽdit Ari. duodecimo metaphyſice. ℂ Tertio ſuppõit. ꝙ ſpera in

ferior non mouet ſecum ſperam ſuperiorem: ſed bene ſuperior mouet ſecum inferiorem. ¶ Ex his tribus ſuppoſitionibus concluditur eſſe nonam ſperam: naꝫ poſtq̄ꝫ octaua ſpera mouetur pluribus motibus. ſicut dicit p̄ma ſuppoſitio. ⁊ non ab eodē motore. nec a pluribus motoribus ſibi eque p̄mo approp̄atis. ſicut dicit ſecūda ſuppoſitio. nec a ſpera īferiori ſicut dicit tertia ſuppoſitio. relinquitur ꝙ oportet eē nonā. que approp̄ate moueť ab oriēte in occidentē. ⁊ illo motu moueat ſecū octauā ſperam ab oriēte in occidentē. ⁊ ſic tūc octaua ſpera moueť motu ꝓprio per itelligentiā ſibi appropriatā ab occidente in orientē ſuper polos zodiaci. cum hoc ꝙ moueť ab oriente in occidentē ad motū none ſpere ſuper polis mūdi. ¶ Secūdo aliquis eſt p̄mus motor. ergo aliqd eſt primū mobile. antecedēs patet per Ariſtotelē duodecimo metaphyſice. ⁊ ꝯſequentia patet ſimiliter. ⁊ vltra. aliqđ eſt p̄mū mobile. ergo illud debet moueri motu vnico ⁊ ſimplici. ſed illud nō eſt octaua ſpera: cuꝫ ipſa moueať pluribus motibus: ergo ꝑter octauaꝫ sperā oportet ponere nonā. que moueať vnico motu ſimplici. ſ. ab oriente in occidentē. quā aſtrologi multi vocāt primū mobile. ¶ Alia eſt opinio que non ponit niſi octo. ⁊ iſta habet diuerſos defenſores diuerſimode ipſam defendentes. vnde primi erant antiqui philoſophi. qui non perceperunt octauā ſperā moueri alio motu q̄ꝫ ab oriente in occidentem. nec quo ad veritatē. nec quo ad apparentiā. ⁊ ſic quia crediderunt octauam ſperaꝫ moueri ſolū vnico motu. dixerunt ꝙ non eſſent niſi octo ſpere. naꝫ fruſtra poneret nona. poſtquaꝫ ſtelle fixe eſſent in octaua. ⁊ etiā qꝛ illa nona nō eſſet neceſſaria ad ꝓducendum aliqueꝫ motū in octaua: cuꝫ ipſa non moueať niſi ſimplici motu ab itelligentia ſibi appropriata: ſicut ipſi crediderunt. ¶ Sed breuiter iſti ſunt decepti. Naꝫ ex experiētijs plurium habemus octauā ſperā pluribus moueri motibus. ſ. ab oriēte in occidentē ſuper polis mundi. ⁊ ab occidente in orientem. in centū ānis gradu vno ſup polis zodiaci. ¶ Alij aūt ſunt qui dictā opinionē defendere volunt. ⁊ cum hoc cōcedere octauam ſperā moueri pluribus motibus: ſed ipſi dicunt ꝙ hoc eſt a pluribus itelligentijs eidē orbi appropriatis: quarum vna mouet octauā ſperaꝫ ab oriente in occidenteꝫ. ⁊ alia ab occidente in orientē modo quo dictuꝫ eſt. ¶ Sed breuiter illud nō valet. nam vni orbi non ſunt plures intelligētie appropriate. aliter enim vnū corpus ſimplex moueret naturaliter: ⁊ eque p̄mo pluribus motibus ſimplicibus. cuius oppoſitū oſtenſum eſt in primo huius. etiam hoc eſt cōtra Ariſtote. duodecimo metaphyſice. ꝙ eidem orbi ſunt approp̄ate plures intelligentie. ¶ Aliter poteſt dicta opinio ſuſtineri ſuſtinendo ꝙ non eſſent niſi octo orbes. ſcilicet illi qui dicti ſunt. ⁊ ꝙ octaua ſpera non moueretur pluribus motib⁹: ſed ꝙ ipſa apparet moueri pluribus motibus hoc prouenit iſto modo. ꝙ quando octaua ſpera mouetur ab oriēte in occidentem ſuper polis mundi: ipſa terra mouetur interiꝫ ab occidente in orientem circa lineam imaginatā. quā terminant poli zodiaci in tantum ꝙ in centum annis vno gradu ipſa terra eſt tali motu mota. ¶ Et ſi diceretur. quomodo ergo ſaluabis motuꝫ acceſſus. ⁊ receſſus octaue ſpere: queꝫ eſt imaginatus thebit. dico ꝙ ille etiā poſſet ſaluari per vnū alium motum terre conſimiliter imaginatuꝫ qualiter thebit imaginatur fieri motum octaue ſpere. ⁊ ſic diceretur ꝓpter talem duplicem motum terre apparere octauam ſperaꝫ moueri duobus motibus. vltra motum diurnum ab oriente in occidentem. ſcilicet motu quo apparet moueri in cētum annis gradu vno ab occidente verſus orientem. ⁊ motu alio quem thebit vocat motum acceſſus ⁊ receſſus. licet tamen octaua ſpera non moueatur niſi vnico motu ſimplici. ſcilicet ab oriente in occidentem. ¶ Sed iſtud non videtur eſſe omnino tutum: quia non apparet prima facie quid terrā ſic moueret. nihilominus forte q̄ niteref̄ ī defenſionē hui⁹ opinionis poſſet excogitare facilr̄ modū hoc euadendi ⁊ plura alia dictam opinionem multum colorantia. ¶ Aliter adhuc opinionem non ponentem niſi octo ſperas poteſt quis ſic defendere adhuc ſuſtinendo ipſam octauam ſperā moueri pluribus motibus. et dicere ꝙ octaua ſpera mouetur ab intelligentia ſibi appropriata ab occidente in orientē ſuper polis zodiaci. ſed ꝙ moueatur ab oriente in occidēteꝫ cum alijs orbibus planetarum: hoc prouenit non ab intelligentia ſibi appropriata: ſed hoc ꝓuenit a primo motore appropriato toti aggregato ex omnibus orbibus celeſtib⁹. Et tunc iuxta hoc diceretur ꝙ per primum mobile non deberet intelligi vna ſpera partialis. ſed totum aggregatum ex omnibus ſperis: ⁊ ꝙ illud aggregatum ex omnibus ſperis mouetur vnico motu ⁊ ſimplici ⁊ regulari ab oriente in occidentem a primo motore. ¶ Iſta opinio non habet aliquid contra ſe niſi ſolum hoc ꝙ non bene poteſt ſaluare motum acceſſus ⁊ receſſus octaue ſpere: quem inuenit thebit. ⁊ fecit de hoc vnum ſpecialem tractatum. ¶ Alia eſt opinio quā inter ceteras magis approbo: ꝙ decē ſunt orbes: ⁊ non plures. probatur. quia per tot poſſumus ſaluare illa que apparent quantum ad motum celi. vnde imaginandum eſt ꝙ decimus mouetur vnico motu ⁊ ſimplici ab oriente in occidentem. ⁊ vocatur primuꝫ mobile. quo motu omnes orbes inferiores mouet ſecum. ſecundus autem mouetur motu proprio: tali motu qualem dicimus eſſe motum acceſſus et receſſus. et conſimilem producit in octaua ſpera. Et octaua ſpera mouetur motu proprio ab occidente in orientem per meridiem ſuper polis zodiaci in centum annis gradu vno. et conſimilem producit in orbibus planetarum. [illegible] inde quilibet planetarum mouetur motu proprio ab occidente in orientem per meridiem. licet non omnes ſuper eiſdem polis. ⁊ etiam non omnes equali velocitate. ꝙ non omnes moueantur ſuper eiſdem polis quantum ad motuꝫ eis proprium patet. ex eo ꝙ ſol nunquam exit eclipticam. ⁊ ꝓpter hoc non dicitur habere motum latitudinis. Alij autem planete exeunt eclipticam. in tantum ꝙ veſtigia que imaginantur deſcribi ab alijs planetis in eorum motu interſecant veſtigium qđ imaginatur deſcribi a ſole. quod nō eſſet: ſi omnium planetarum orbes mouerentur ſuper eiſdē polis ab occidente in orientem.

Ad rationes ad primam vel eſſent continui ⁊c. ſolutio huius argumenti videatur in illa queſtione primi huius. qua querebatur vtrum totalis mundus eſſet vnum continuum. ¶ Ad ſecundam rationem. non ſunt plures ſpere ignis ⁊c. negatur conſequentia. nec eſt ſimile de vno et de alio. et quando dicebatur vnus motus ſimplex ſecundum ſpeciem. negatur conſequentia: quia motus primus circularis ineſt primo mobili naturaliter. alijs autem ratione primi mobilis. ¶ Ad tertiam dico qđ commētator fuit illius opinionis. ⁊ ideo tranſeat cū alijs: ſed quando dicebatur ꝙ fruſtra ponitur nona ſpera. negatur. ⁊ cauſa propter quā ponitur dicta eſt in queſtione. ¶ Ad quartam. illa bene probat ꝙ plures ſunt ſpere celeſtes q̄ꝫ nouem vel decem. accipiendo ſperam primo vel ſecundo modo. ſed non probat ꝙ ſint plures accipiendo ſperam vltimo modo. Ille autē acceptiones ſpere poſite ſunt in queſtione. ¶ Ad confirmationem. Reſpondeatur conſimili modo. ¶ Ad quintam. dico ꝙ extra vltimum nihil eſt. ſcđm ꝙ dictū eſt primo huius. Et ſic eſt finis q̄ſtionis.

¶ Quoniam quidem igitur neqꝫ vtraqꝫ moueri rationabile: neqꝫ aſtrū ſolum relinquitur circulos quideꝫ moueri. aſtra autem quieſcere ⁊ ī fixa circulis ferri ⁊c. Textu ꝯmenti quadrageſimi

ſexti. Queſtio VII.

SEcundum propoſitoꝝ erat. vtꝝ ad ſaluandum illa que apparēt ex motibus planetaꝝ oportet ponere orbes ecētricos. ⁊ epiciclos. Et arguit̄ ꝙ nō arguēdo ꝑmo ꝯ̄ ecētricos. nā ſi ſic ſequeret̄ ꝙ nullum graue ſimplex poſſet moueri nāliter. ꝯ̄ſeq̄ns eſt falſuꝫ. ⁊ contra ea que dicta ſunt in ꝑmo hui⁹. ꝯ̄ſequētia pꝫ. qꝛ ſi ponerētur ecētrici eēnt plura centra vel media ad que grauia mouerentur. ⁊ ſic cū nō poſſint moueri vt quieſcant in vtroqꝫ medio nāliter: ad neutrū mouebuntur nāliter. qꝛ finis motus nālis ē quies ī termino ad quē. ❡ Scđo. ſi ſic. ſequeretur ꝙ terra non eēt in medio mūdi. ꝯ̄ſequēs eſt falſuꝫ. ꝓbatur ꝯ̄ſequētia. quia terra nō eſt ī medio ſpere ſolis. ex quo orbis ſolis eēt ecentricus mūdo. ⁊ eadē rōne nō eēt ī medio orbiū alioꝝ planetaꝝ. cū etiā ponātur ecētrici mūdo. ⁊ ꝑ ꝯ̄ns terra nō erit in medio totius ex his aggregati. ❡ Tertio. ſi ſic tūc in celo oporteret ponere ꝯ̄dēpſationē ⁊ rarefactionē vel vacuum: quodlibet illoꝝ eſt falſum. ꝓbatur ꝯ̄ña. qꝛ ſi ponātur ecentrici: ad quoꝝ motū mouētur corpora planetaꝝ. oꝫ dū aux venit ad locū vbi prius erat oppoſitū augis: relinquere vacuū in loco vbi ꝑus fuit aux: vel fieri rarefactionē ſpere ſuperioris ꝑ replēdo illud vacuū. ⁊ ex alia ꝑte qñ aux venit ī locū vbi ꝑus erat oppoſitū augis: oꝫ fieri ꝯ̄dēpſatiōeꝫ ipſi⁹ augis vel alterius orbis ſupioris: vel fieri penetrationem. quoꝝ quodlibet eſt incōueniens. ❡ Quarto ſi ponerētur ecentrici. ſequeretur ꝙ motus planetaꝝ nō eſſent motus ſimplices. qđ eſt falſum. ꝓbatur ꝯ̄ſequentia. qꝛ qñ planete mouerētur verſus augē recederēt a centro mūdi. ⁊ quādo mouerētur ad oppoſitū augis accederēt ad centꝝ mūdi. ⁊ ſic motus eoꝝ videret̄ eē cōpoſitus ex circuitōe ⁊ motu recto. cū a centro mundi elongari ſit aſcendere. ⁊ centro mūdi appropinquare ſit deſcendere. aſcēſus aūt ⁊ deſcēſus ſūt motus recti. ❡ Quīto arguitur ꝯ̄ epiciclos. luna nō hꝫ epiciclū: ergo nec alij planete. ꝯ̄ña tꝫ. nā tantū vel magis luna indiget epiciclo ad ſaluādū apparētia ī ſuis motib⁹: quātū aliqs alioꝝ planetaꝝ. añs probat̄. qꝛ ſi luna haberet epiciclum ⁊ moueret̄ ad motū epicicli ſeq̄ret̄ ꝙ illa imago. ſeu ille vir habēs pōdus ſpinaꝝ in dorſo deberet aliqñ apparere euerſus: ſic ꝙ aliqñ pedes eēnt ſurſū. ⁊ caput deorſū. ſꝫ hꝫ ē falſū. ❡ Ad iſtā rōnē quidam dicunt negando ꝯ̄ſequentiā. nam dicunt ꝙ corpus lune non ſoluꝫ mouetur ad motū deferētis ⁊ epicicli. ſed ipſa mouet̄ in epiciclo ſecundū ſe ꝯ̄tra motū epicicli. ſic ꝓportionaliter ꝙ quando epiciclus fecit vnā circuitionē circa centꝝ ſuum propriū. tunc luna etiam fecit vnā circuitionē ad oppoſitū circa centꝝ ſuum propriū. ⁊ per hoc poteſt ſaluari ꝙ illa imago ſemꝑ apparet ꝯ̄ſimili modo: ⁊ nunq̄ꝫ euerſa. Hoc non valet. qꝛ alie ſtelle non mouentur motibus ꝓprijs circa centra ſua ꝓpria. ergo nec luna. ꝯ̄ſequētia tenet. nam ꝯ̄ſimilis videt̄ eſſe ratio hic ⁊ ibi. antecedēs probat̄. nam talis motus ſtellaꝝ videretur eſſe fruſtra. cum propter talē motū non diuerſimode īfluerent in iſta īferiora: ⁊ cum motus ſuperior non fiat niſi ꝓpter diuerſam īfluentiā in iſta īferiora. vnde cum ſtella ſit eiuſdeꝫ nature per totū: ꝯ̄ſimiliter īfluit in iſta īferiora ſcđm vnam ſuā partē ſicut ſecundū aliā. ❡ Ultimo arguitur ꝯ̄tra ecentricos ⁊ epiciclos ſimul auctoritate cōmentatoris qui ſuꝑ iſtū ſcđm celi dicit in plurib⁹ cōmētis. ꝙ opinio mathematicoꝝ de ecētricis ⁊ de epiciclis eſt īpoſſibilis.

Oppoſitum dicūt cōiter omnes moderni aſtrologi ⁊ inter ceteros maxime ptholomeus ī pluribus dictionibus libri almegeſti. ❡ De iſta q̄ſtione primo exponendi ſūt termini quidaꝫ. Secundo reſpondendū eſt ad queſtionem.

Quantum ad primum ſciendum eſt. ꝙ orbis ecentricus. ſeu egreſſe cuſpidis. ſeu egredientis centri. qđ idem eſt. dicitur orbis habens centrum ſuum aliud a centro mundi. ſub cuius tamen vtraqꝫ ſuꝑficie taꝫ concaua q̄ꝫ conuexa eſt centrum mundi licet non directe in medio eius: ⁊ quidam talium orbium quātū ad vtrāqꝫ vel vltimam eorum ſuperficiem tam concauam q̄ꝫ conuexam ſunt ecentrici mundo: quidam autem quantū ad ſuperficiem eorum cōcauam ſunt cōcentrici mūdo: ſed ſunt ecētrici quantū ad ſuperficiem eoꝝ ꝯ̄uexā. quidā autem ſunt ecentrici mundo quātum ad ſuperficiem cōcauā. cōcentrici autē quantū ad ſuperficiē cōuexam. Similiter quidam eorum ſunt vniformis ſpiſſitudinis. ſicut ſunt illi qui ſunt ecentrici mundo quantum ad ambas eorum ſuperficies: quidam autem ſunt difformis ſpiſſitudinis. ſicut ſunt illi q ſunt ecentrici mundo quantū ad vnam eorum ſuperficieꝫ: ⁊ cōcentrici quantum ad aliam. Sed epiciclus dicit̄ vna parua ſpera exiſtens in ſuperficie ecētrici: ſub cuius ſuperficie conuexa non eſt centrum mundi. Iſtud poſſet declarari depingendo de hoc figuram in pariete. Sed orbis concentricus mundo dicitur ille cuius centrum eſt ideꝫ cū centro mundi. ❡ Scđo eſt notandum ꝙ tam in epiciclo quā in ecentrico aſſignantur puncta diſtincta: quorum vnū dicitur aux ſicut ille punctus qui magis eleuātus eſt a centro mūdi. punctus aūt ſibi oppoſitus dicit̄ oppoſitū augis. Sed pūcta ītermedia īter illa dicunt̄ lōgitudines medie.

Quantum ad ſcđm ſit ꝑma concluſio. Ad ſaluandū apparentia ex motu ſolis non oportet ponere ſolē moueri ī ecentrico. nec oportet ponere moueri in epiciclo cū cōcentrico. nec oportet ponere ipſum moueri ī epiciclo moto in ecentrico. ꝓbatur. nam per q̄ılibet iſtoꝝ ſine reliquo cōtingit ſaluare apparentia in motu ſolis. ergo nullum iſtorum neceſſe eſt ponere ad ſaluādū ea. ꝯ̄ſequētia nota eſt. antecedens patet per ptholomeū dictiōe tertia almegeſti minoris. vbi demōſtrat ꝙ quolibet iſtoꝝ mōꝝ eſt poſſibile ſaluare apparētia ex motu ſolis. ❡ Scđa ꝯ̄cluſio ad ſaluandū apparentia ex motu ſolis neceſſe eſt ponere ſolem hr̄e ecentricū ſine epiciclo vel concentricū cū epiciclo vel ecentricum cū epiciclo. ꝓbatur. quia niſi altero iſtorum trium modoꝝ ponamus ſolem moueri non videtur poſſe ſaluari diuerſitas diſtātie ſolis a terra. ſcꝫ ꝙ ſol eſt ſub diuerſis gradibus çodiaci. vnde iſtis temporibus quādo ſol eſt in fine geminorum eſt magis remotus a terra q̄ꝫ qñ eſt in principio capricorni. cum iam aux ſolis dicatur eſſe prope finem geminorum: ⁊ eius oppoſitum prope principium capricorni. ❡ Secundo probatur hoc idem ex inequalitate motus ſolis in orbe ſignorum. que certis deprehenſa eſt inſtrumentis. cum enim in ſuo deferente equaliter moueatur ſicut ex naturalibus principijs ſupponēdum eſt: nō poteſt moueri in orbe ſignorum inequaliter niſi detur ꝙ habeat ecentricum. vel epiciclum. vel vtrunqꝫ. ❡ Tertio hoc idem cognoſcitur ex eclypſi. naꝫ cum aliquando terrā inter ſolem ⁊ lunam diametraliter contingat interponi luna nullam vel paruam habente latitudinem. ⁊ tamen luna non patiatur eclipſim: et aliquando facta interpoſitione et manente latitudine eadem patiatur: alia cauſa dari non poteſt niſi ꝙ vmbra terre aliquando ita breuis eſt ꝙ eius corpus non poteſt attingere corpus lune. et aliquando eſt vmbra longior in tantuꝫ ꝙ tunc eius corpus obtenebrat corpus lune. abbreuiatio autem ⁊ elongatio vmbre eſſe non poteſt niſi per appropinquationeꝫ ⁊ elongationē ſolis a terra. q̄nto. n. aliqđ corp⁹ lucidū mai⁹ corpe vmbroſo ꝓpinquius eſt vmbroſo. tanto vmbra breuior exiſtit. eo ꝙ radij ꝓpinquius vniuntur. quāto vero remoti⁹. tāto vmbra fit lōgior. ❡ Hoc idem ſimiliter habet̄ ex diuerſa longitudine ſolis

a terra. que ſecundũ viã geometricaꝝ inueniũ. ſicut patet in quinta dictione almegeſti. c. quintodecimo. ¶ Tertia concl'o. ad ſaluãdum apparentiã ex motib' alioꝝ ſex planetarum ponendum eſt ipſos hrẽ epiciclos cũ ecentricis. probatur: naꝫ aliter non appareret modus quomodo poſſem' ſaluare ꝙ illi planete aliquãdo ſũt magis diſtantes a terra: aliquãdo minus: ⁊ aliquãdo ſunt retrogradi: aliquãdo ſtationarij: aliquando directi: ⁊ aliquãdo ꝓceſſiui: excepta luna que nõ dicit̃ ſtationaria. nec retrograda. licet bñ dicat̃ curſu velox vel tarda.

Tũcadrationes ad pͥmam negat̃ ꝯſequentia. ⁊ ad probationem: dico ꝙ q̃uis ſint plures orbes celeſtes diuerſa habẽtes centra. non tamẽ propter hoc ſunt plures termini motuũ grauiuꝫ ſimpliciter. q2 nõ cuiuſlꝫ orbis celeſtis mediũ eſt termin' motuꝫ nãlium grauium ſimpliciter. ⁊ locus ipſorum nãlis. ſꝫ ſolum vnũ medium. ſ. centrum totius aggregati ex orbib' ſuperceleſtibus qð dicit̃ medium mundi vel vniuerſi. ⁊ ad illud tẽdunt ſimpliciter grauia. ¶ Ad ſecundã negat̃ ꝯña. ad probationeꝫ. dico ꝙ terra ẽ i medio totalis ſpere cuiuſlibet planete. ſaltẽ quantũ ad centrũ ſue grauitatis. nec obſtat ꝙ terra nõ eſt i medio ecẽtricoꝝ. q2 ecẽtrici icludũtur in orbibus totalibus planetaꝝ. ¶ Ad tertiã negatur ꝯña. ad probationẽ dico ꝙ rõ imaginatur vnũ falſuꝫ. imaginat̃ enim ꝙ motus ecentricoꝝ fiat circa centrũ mũdi. ſic ꝙ glibet punctus ecentrici deferẽtis cõtinue maneat in eadem remotione ad terrã. ⁊ illud eſt falſum. nec ponitur ab aſtrologis. imo ponũt ecẽtricos moueri circa cẽtra ꝓpͥa. circa que etiam quelibet puncta ecentricoꝝ ꝯtinue eãdẽ ſeruãt diſtantiã. ⁊ ad talem motũ ſaluandũ deſeruiũt nobis ecentrici difformis ſpiſſitudinis infra ſe includentes ecentricũ ſpiſſitudinis vniformis. ¶ Ad quartã negatur ꝯſequentiã. ad probationẽ. dico ꝙ nõ omne elongari a centro mũdi eſt aſcendere. nec omne appropinquare ad centrũ mũdi ẽ deſcendere. ſed ſolũ elongari a centro infra ꝯcauũ orbis lune vel appropinquare ad cẽtrum infra concauũ orbis lune eſt aſcendere vel deſcendere. mõ ſic non ẽ de planetis. ꝙ infra concauũ orbis lune fiant cẽtro ꝓpinquiores vel remotiores. ¶ Finaliter iſtã rõnem iaꝫ ſolutã taliter qualiter que non ſoluꝫ vadit cõtra ecẽtricos. imo etiam ⁊ magis contra epiciclos. ſuppoſitis principijs naturalibus: ceteris reputo fortiorẽ. ſicut ergo bene vellẽ deducere ꝓut mihi apparet. ¶ Ad qͣrtam luna nõ habet epiciclũ. negat̃ antecedens. ⁊ quãdo dicit̃. tunc illa imago ⁊c. breuiter ergo neſcio qd ſit de illa imagine. pluries enĩ inſpexi lunã ⁊ bene vidi ibi quãdã maculã nigrã. nullo tamẽ modo poteraꝫ ibi apprehẽdere imaginẽ talẽ. quam qdam dicunt ibi apparere. ſ. imaginẽ viri habẽtis pondus ſpinaꝝ in dorſo. nihilominus qcqd de hoc ſit. ꝓ ſaluãdo illud ꝙ talis imago nõ appareat euerſa põt dici: ꝙ hoc accidit ꝓpter motum lune ſpecialẽ. queꝫ habet circa centrum propriũ. contra motum epicicli. ſicut dictũ erat i arguẽdo. Et quando dicebat̃. alie ſtelle non habent motus ꝓprios circa caꝝ centra ꝓpͥa. ergo nec luna. negatur ꝯſequẽtia. nã luna non omnino eſt eiuſdẽ nature in ſuis ptibus ſicut alie ſtelle. ⁊ ideo ipſa ſecũdum vnã eius partẽ põt aliter iſfluere: ⁊ aliter ſecundũ aliaꝫ. ꝙ nõ poſſũt facere alie ſtelle. ⁊ ideo nõ mirũ ſi ipſa luna ponat̃ moueri: circa cẽtrum ꝓpͥum: ⁊ alie ſtelle nõ. ¶ Ad vltimam. ſ. ad auctoritatẽ ꝯmẽtatoris. dico ꝙ ipſe negãdus ẽ in hoc. ⁊ nõ mirũ. q2 ipſemet dicit ſuper. 12. metaphiſice ꝙ in iuuẽtute ſua ſperauit ptingere ad aliã aſtronomiã q̃ ptolomei ponẽtis epiciclos ⁊ ecẽtricos. ſed i ſenectute deſperauit. ⁊ ideo iutilis debet eius poſitio ⁊ ꝓbatio hic reputari. ¶ Alij aũt negãtes epiciclos ⁊ ecẽtricos nõ fuerunt. nec ſunt. ſi adhuc tales ſunt niſi ſophiſte verboſi. ſicut heu ſunt multi qui ad pauca reſpicientes de facili enũciãt. ⁊ ſuperfluas ſtaꝝ imaginationes enumerare pſumũt. Et ſic ſit finis hu9 partis qõnis.

¶ Quoniaꝫ autem celum tale. corpus enĩ quoddam diuinum: propter hoc habet circulare corpus quod natura circummouetur. Huic auteꝫ nullam poſſibile manere partem: neqꝫ vniuerſaliter. neqꝫ in medio. ⁊c. Textu cõmenti decimiſeptimi.

Queſtio VIII.

Sequitur cõſequenter ptractare illa que cõcernunt motũ celi: ⁊ ſuaꝝ partiũ tã maioꝝ ſicut ſũt orbes. q̃ minoꝝ ſicut ſunt aſtra: ⁊ q̃tũ ad hoc volo querere treſdecim qõnes. Prima eſt. vtrum omne celũ ſit mobile. vel ſit ponẽduꝫ aliqð celũ quieſcẽs. accipiẽdo celuꝫ ꝓ orbe celeſti. Scðo. vtrum celum moueat̃ cum fatigatione ⁊ pena. Tertio. vtrum iſta ꝯſequẽtia ſit bona. ſi celum mouetur neceſſe ẽ terrã quieſcere. Quarto. vtrũ iſta ꝯſequentia ſit bona: celũ ſemper mouet̃. ergo neceſſe ẽ ipſuꝫ moueri plib' motibus. Quinto. vtꝝ iſta ꝯſequentia ſit bona: ſi neceſſe eſt eẽ gñationes ⁊ corruptiones hic iferius: neceſſe eſt eſſe plures motus celeſtes. Sexto. vtruꝫ motus celi ab oriente in occidentem ſit regularis. 7' incidentaliter: vtrum omnis motus nãlis in fine debeat eſſe velocior q̃ in pͥncipio. 8'. vtrum ſpere celeſtes diuerſis moueant̃ motibus. 9'. vtrum corpora celeſtia ſuis motibus cauſant ſonum. Decimo vtruꝫ ſpere iferiores planetarum debeãt moueri velocius motib' ꝓprijs. q̃ ſpere ſuperiores. Undecimo. vtrũ ſol ⁊ luna debeãt moueri paucioꝛib' motib' q̃ alij planete. Duodecimo. vtrũ ſpera ſolis per ſuũ motũ magis calefaciat iſta inferiora q̃ alie ſpere. Tredecimo. vtꝝ ſtelle moueant̃ p ſe. vel ſolũ ad motũ ſui orbis.

Quantum ad pͥmũ ar. pͥmo. ꝙ ſic. q2 ſic dic Ari. ꝙ iſta celũ mouet̃ circulariter. ſꝫ tale põt moueri ad vnã ptẽ vel ad aliã idifferẽter vt de a. i. ẽ. p. b. vel de a. in. c. p. d. mõ videm' ꝙ celũ determinate mouet̃ ad vnã ptẽ. ita ꝙ nõ ad aliã ⁊ nõ a cãu. nec a fortuna. cũ ſemp ſic moueat̃. Ideo querẽda ẽ rõ ⁊ cã. q̃re ſic magis moueat̃ ad vnã partẽ q̃ ad aliã. ⁊ nõ põt illi' reddi rõ ex pte iſtoꝝ iferioꝝ. q2 nullo mõ debem' dicere ꝙ determinatio celi ſit pſita iferiora. imo e9 tot' iſte mũdus iferioꝛ p corpa ſupcele' regit̃ ⁊ gubernat̃. Nec illi' põt reddi rõ ex pte corporiꝫ celeſtiũ niſi p dextrũ ⁊ ſiniſtrũ. ⁊ añ ⁊ retro: ſic videt̃ velle Ariſ. q2 p h. ⁊ nõ p aliõ iſ e nitit̃ pdicti accidẽtis reddere rõnẽ. ſ. q2 mot' debet icipere a dextro. ⁊ tẽdere ad añ ⁊ nõ ad retro Sꝫ iſta rõ. nõ videt̃ ſufficere. niſi recurram' ad aliqð celũ quieſcẽs. eo ꝙ nũq̃ poſſet vna ps celi ad aliã ptẽ eiuſdẽ celi moti peruenire. Ergo videtur. ꝙ oporteat ponere celum quieſcẽs quia p illud poterit valde bñ reddi rõ de pdictis. Illud enĩ celũ quieſcẽs haberet in diuerſis ſuis ptib' diuerſas iſfluẽtias ꝓprietates ⁊ virtutes. p quas duo eſſent poli mundi. ⁊ vna alia eſſet nobiliſſima q̃ vocaret̃ ante. ⁊ oppoſita retro. ⁊ q̃dã alia poſt illã nobiliſſimã eſſet inter ceteras nobilioꝛ q̃ vocaret̃ dextrũ ⁊ oppoſita ſiniſtrũ. Et tũc diceret̃ ꝙ oĩs ps celi moti q̃ eſſet ſub illo dextro celi quieſcẽtis appeteret: ⁊ iclinaret̃ nãliter ad h ꝙ fieret ſub illa pte nobiliſſima celi qeſcẽtis. q̃ vocat̃ añ. ⁊ ita nãliter quelꝫ ps celi icipiẽs motũ ſuũa dextro. ſiue etiã ſuã circulationẽ: mouet̃ ad añ. q2 nã itẽdit ad honorabili'. ¶ 2' oẽ qð p ſe mouet̃ localiter dꝫ hrẽ locũ p ſe. ⁊ cũ vltima ſpera mota moueat̃ p ſe localr pꝫ ꝙ mouet̃ p ſe. ⁊ nõ alio motu q̃ locali. g ipſa vltia ſpera mota dꝫ hrẽ locũ p ſe. ſꝫ h nõ hrẽt niſi ſup eã eſſet alia ſpera nõ mota ꝯtinẽs ipaꝫ. q2 diffõ loci ẽ. ꝙ locus ẽ termin' corpis ꝯtinẽtis. ⁊ q2 loc' dꝫ eẽ imobilis. 4'. phy. vꝫ ꝙ ſuper oẽs ſpas motas ſit vna ſpa imobilis. Nec valet ſolo quã alig ad hoc adducũt. ſ. ꝙ vltia ſpera hꝫ locũ ſm ordinẽ ei' ad